

Kevser Suresi

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir

alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

EBU MİHNEF

KERBELA VAKIASI

- Vak'atu't-Taf -

Çeviri:

NURİ DÖNMEZ

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 178

Kitabın Orijinal Adı: Vak'atu't-Taff

Yazar: Lut b. Yahya el-Ezdî el-Ğamidî el-Kûfî

Tercüme: Nuri Dönmez

Son Okur: Musa Güneş

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Step Ajans

Basım Tarihi: Aralık 2010

ISBN: 978-9944-709-67-5

Not: Baskıda kitabın Mecma-ı Cehaniy-i Ehlibeyt tarafından Muhammed Hadi Yusuf el-Garevî tahkikiyle yayınlanan 1. baskısı esas alınmıştır

İsteme Adresi

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Mütercimim Önsözü.....	11
------------------------	----

1. BÖLÜM

Hazreti Hüseyi'n (a.s) Medine'de	17
Muaviye'nin Vasiyeti.....	17
Muaviye'nin Ölümü	22
Yezid'in Velid'e Mektubu.....	24
Velid'in Mervan'la Meşvereti	28
Biat Elçisi	29
Hüseyin (a.s) Velid'in Yanında	30
İmam Hüseyin (a.s) Medine Mescidi'nde	32
Muhammed İbn Hanefiyye'nin Tutumu	33
İmam Hüseyin'in (a.s) Medine'den Çıkışı.....	35
Abdullah b. Ömer'in Tutumu	35

2. BÖLÜM

İmam Hüseyin (a.s) Mekke'de	37
İmam Hüseyin (a.s) Mekke Yolunda.....	37
Abdullah İbn Muti el-Advî'nin Görüşü	37
İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'ye Girişi.....	38
Kûfe Ehlinin Mektupları	39
İmam Hüseyin'in (a.s) Cevabı.....	44
Müslim'in Kûfe'ye Hareketi	44
Müslim'in İmam'a (a.s) Kûfe Yolunda Yazdığı Mektubu.....	45
İmam Hüseyin'in (a.s) Müslim'e Cevabı	46

3. BÖLÜM

Müslim'in Küfe'ye Girmesinden Sonraki Olaylar	47
Şia Büyüklerinin Biati.....	47
Küfe Valisi Numan b. Beşir'in Hutbesi.....	48
İmam Hüseyin'in(a.s) Basra Halkına Mektubu.....	50
İbn Ziyad'ın Basra'daki Hutbesi	51
İbn Ziyad'ın Küfe'ye Girişi.....	51
İbn Ziyad'ın Küfe'deki İlk Hutbesi	52
Müslim'in Muhtar'ın Evinden Hâni'nin Evine İntikal Etmesi.....	53
Ma'kıl Şamî Müslim'i Arıyor	54
İbn Ziyad'ı Öldürme Plânı.....	56
Ma'kıl'ın Müslim'in Yerini Bulması	58
Hâni'nin İbn Ziyad'ın Yanına Çağırılması	58
Hâni, İbn Ziyad'ın Yanında	60
İbn Ziyad'ın Hâni'nin Tutuklanmasından Sonraki Hutbesi.....	66
Müslim b. Akil'in Kıyamu	66
Küfe Eşrafının İbn Ziyad'a Katılması.....	67
Halkı Müslim'den Ayırmak İçin İleri Gelenlerin Aman Bayraklarıyla Dışarı Çıkmaları	68
Müslim'in Yalnızlığı.....	69
İbn Ziyad'ın Tutumu	72
İbn Ziyad'ın Müslim'in Yalnızlığından Sonraki Hutbesi.....	73
İbn Ziyad, Müslim'i Arıyor.....	73
Muhtar'ın Tutumu	74
Müslim'in Saklandığı Yer Ortaya Çıkıyor	75
Muhammed b. Eş'as'ın Müslim'le Savaşmaya Çıkması	76
Müslim'in Eş'as İle Savaşı.....	76
Amanname Hilesiyle Müslim Esir Ediliyor	77
Müslim'in İbn Eş'as'a Vasiyeti.....	78
Müslim Sarayın Kapısının Önünde.....	79

Müslim'in Ömer b. Sa'd'a Vasiyeti.....	81
Müslim, İbn Ziyad'ın Karşısında.....	81
Müslim'in Şahadeti.....	83
Hâni b. Urve'nin Öldürülmesi.....	85
Abdulala el-Kelbî İle Umara b. Salhab'ın Şahadeti.....	86
Muhtar'ın Tutuklanması.....	87
Başların Yezid'e Gönderilmesi.....	88

4. BÖLÜM

İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'den Çıkışı.....	91
Abdullah b. Zübeyir'in Tutumu.....	91
Abdullah b. Abbas İle Konuşması.....	93
İmam Hüseyin'in (a.s) Abdullah b. Abbas'la İkinci Defa Konuşması.....	93
Ömer b. Abdurrahman el-Mahzumî'nin Konuşması.....	94
Abdullah b. Zübeyir'in Son Konuşması ve İmam'ın Cevabı.....	95
Medine Valisi Amr b. Said el-Eşdek ve Hz. Zeyneb'in Eşi Abdullah b. Cafer'in Tutumu.....	97

5. BÖLÜM

Mekke ve Kûfe Yolundaki Konaklamalar ve Olaylar.....	101
Ten'im:.....	101
Sifah Konağı:.....	102
Hacir:.....	103
Arap Sularından Bir Su.....	104
Huzeymiye Konağı.....	105
Züheyr b. Kayn'ın İmam Hüseyin'e (a.s) Katılması.....	105
Abdullah b. Buktur'un Şahadeti.....	107
Zerud Konağı:.....	107
Salebiye:.....	108
Zubale:.....	110

Betnu'l-Akabe:	111
Şeraf Konağı:	112
Zu-Husem Dağı.....	112
İmam Hüseyin'in (a.s), Ashabına Yaptığı Bir Başka Hutbesi	117
Beyza Konağı:	117
Uzeybu'l-Hicanat Konağı	120
Benî Mukatil Sarayı:.....	123
Neyneva.....	125

6. BÖLÜM

Muharrem'in Üçüncü Gününden Aşura Gecesine Kadar	129
İbn Sa'd'ın İmam Hüseyin (a.s) İle Savaşmaya Gitmesi Olayı	129
Ömer b. Sa'd'ın İbn Ziyad'a Mektubu	133
İbn Ziyad'ın Ömer b. Sa'd'a Cevabı.....	134
İbn Sa'd'ın İmam'la (a.s) Görüşmesi.....	134
İbn Sa'd'ın İbn Ziyad'a İkinci Mektubu.....	136
İbn Ziyad'ın İbn Sa'd'a İkinci Mektubu ve Cevabı	137
Şimr'in Mektupla İbn Sa'd'ın Yanına Varması.....	139
İbn Ziyad'ın Abbas ve Kardeşleri İçin Almış Olduğu Amanname.....	139
İmam (a.s) İle Ashabının Suya Ulaşmasını Engellemek.....	140
İbn Sa'd'ın İmam Hüseyin'e (a.s) Saldırması.....	142

7. BÖLÜM

Aşura Gecesinin Olayları	147
İmam Hüseyin'in (a.s) Aşura Gecesindeki Hutbesi.....	147
Haşimoğulları'nın Tutumu.....	148
Diğer Ashabın Tutumu.....	149
İmam Hüseyin (a.s) Aşura Gecesinde.....	150
Çadırları Korumak İçin Alınan Tedbirler	152
Aşura Gecesinde İmam Hüseyin ve Ashabı	152

8. BÖLÜM

Aşura Gününün Olayları.....	155
Aşura Sabahı.....	155
İmam Hüseyin'in (a.s) Kûfe Ordusunun Karşısındaki İlk Hutbesi.....	157
Züheyr b. Kayn'ın Hutbesi.....	160
Hür b. Yezid er-Riyahî'nin Tövbesi.....	163
Hür b. Yezid er-Riyahî'nin Hutbesi.....	165
Kûfe Ordusundan Yezid b. Ziyad'ın İmam Hüseyin'e Katılması.....	166
Savaşın Başlaması.....	167
İlk Saldırı.....	169
İmam Hüseyin'in (a.s) İbn Havze'ye Bedduası.....	169
Burayr'ın Mubahelesi ve Şehadeti.....	171
İkinci Saldırı.....	175
Müslim b. Avsece'nin Şehadeti.....	175
Üçüncü Saldırı.....	176
İmam Hüseyin'in (a.s) Yarenlerinin Saldırıları ve Savaşları.....	177
Dördüncü Saldırı.....	178
Öğle Namazı İçin Hazırlık.....	179
Habib b. Muzahir'in Şahadeti.....	180
Hür b. Yezid er-Riyahî'nin Şahadeti.....	181
Öğlen Namazı.....	182
Züheyr b. Kayn'ın Şahadeti.....	182
Nafî' b. Hilal el-Cemelî'nin Şahadeti.....	182
Gıfarî Kabilesinden İki Kardeşin Şahadeti.....	183
Benî Cabir Kabilesinden İki Gencin Şahadeti.....	184
Hanzala b. Es'ad eş-Şebamî'nin Şahadeti.....	185
Âbis b. Ebu Şebib eş-Şakirî ve Kölesi Şevzeb'in Şahadeti.....	186
Ebu's-Şe'sa Yezid b. Ziyad el-Kindî'nin Şahadeti.....	188
Dört Piyadenin Şahadeti.....	188

Suveyd el-Has'emî ve Beşir el-Hadramî	189
Ali b. Hüseyin'in (Ali Ekber'in) Şahadeti.....	189
Kasım b. Hasan'ın Şahadeti.....	190
Abbas b. Ali'nin Kardeşlerinin Şahadeti	192
Hazreti Abbas b. Ali'nin Şahadeti	192
İmam Hüseyin'in (a.s) Süt Emen Oğlu	193
Abdullah b. Cafer'in İki Oğlu	193
Akil Ailesi.....	194
İmam Hasan'ın (a.s) Diğer İki Oğlu	194
İmam Hüseyin'in (a.s) Şahadeti.....	195
İmam Hüseyin'in (a.s) Şahadet Anı.....	199
Çadırların Yağmalanıp Talan Edilmesi	199
İmam Hüseyin'in (a.s) Bedeninin Atlara Çiğnetilmesi.....	201
İmam Hüseyin'in Ehlibeyti'nin Kûfe'ye Götürülmesi	201
İmam Hüseyin'in (a.s) Mübarek Başı İbn Ziyad'ın Meclisinde	202
Esirler, İbn Ziyad'ın Meclisinde	205
Abdullah b. Afif'in Tutumu.....	208
Kesik Başlarla Esirlerin Şam'a Gönderilmesi	210
Esirler Kervanının Medine'ye Girişi.....	215
Kûfe Ehlerinden İmam Hüseyin'i (a.s) İlk Ziyaret Eden Kimse	216
Kaynakça.....	219

TAKDİM

Şüphesiz tarih, ancak nakledilmiş tarihî bilgileri araştırmak ve aklî tahlillerde bulunmakla doğru bir şekilde anlaşılabilir. Ama geçmişteki doğru bilgilere ulaşmak, doğru tahlilde bulunmaya da bağlıdır. Çünkü tarihî tahlillerin doğruluğu ve sağlamlığı her şeyden önce, rivayetlerin doğruluğuna ve tarihî bilgilerin muteber olmasına bağlıdır.

Ama ne yazık ki Şia âlimleri, özellikle de hadis âlimleri İslâm tarihinin ilk yüzyıllarında Şia'nın inançlarını ve ahkâmını yok oluştan, değiştirmekten ve tahriften kurtarmak için bütün çabalarını Ehlibeyt'in (a.s) rivayetlerini toplamak ve rivayetlerin senetlerini ve ravilerini tanımak için harcamışlardır. Bu yüzden de Ehlibeyt İmamları'nın (üzerlerine selâm olsun) siyasî, iktisadî ve sosyal yaşamlarını tarihî rivayetler yönünden kaydetmeye fırsat bulamamışlardır.

Sadece Şeyh Müfid bundan istisnadır. Şia'nın eski araştırmacıları ve hadis âlimleri içinde Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) yaşamlarıyla ilgili konuları onun kadar inceleyen kimse azdır. İmamların (a.s) siyasî ve sosyal yaşamlarını inceleyen tarihçilerin genelinin Şia eğilimleri olmadığı ya da tahrif etmek ve gizlemek gibi bir özellikleri olduğu için o yüce insanların tüm ibret verici yaşamlarını nakledecek hedefleri yoktu.

Bu nedenle ilk etapta Ehlibeyt'in (a.s) pratik hayatlarını sosyal, kültürel ve siyasî yönden incelemek gerekli bir konudur.

İşte bu tercişe, bu hedefe ulaşmak için atılan bir adımdır. "Maktelu'l-Hüseyn" adındaki bu eser, bize ölümü hicri

157 yılı olan Ebu Mihnef Lut b. Yahya el-Ezdî el-Gamidî'den ulaşmıştır. O, Kûfe'nin ünlü ravilerinden ve tarihçilerinden olup, hicrî ikinci yüzyılın birinci yarısında yaşamıştır. Ebu Mihnef'in "Hz. Zehra'nın (a.s) Hutbesi", "Cemel ve Siffin Savaşı", "Muhammed b. Ebu Bekir'in Şehadet Olayları", "İmam Hüseyin'in (a.s) Kıyâmı" gibi kitapları ve Muhtar'ın kıyâmı ile benzeri konuları anlatan eserleri vardır.

Ebu Mihnef, Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) ashabından sayılmaktadır.¹ İmam Cafer Sadık'tan (a.s) hadis nakletmiştir.² Ataları ve hanedanı, Ehlibeyt'in (a.s) dostları ve sevenleri zümresinden idiler. Öyle ki babası Yahya, İmam Ali'nin (a.s) ashabından sayılmıştır.³ İkinci cediti Mihnef b. Süleym Allah Resulü'nün (s.a.a) ashabındandı. İmam Ali'nin (a.s) hükümeti döneminde ise, onun İsfahan ve Hemedan'daki valisi idi. Cemel ve Siffin savaşlarında İmam Ali'nin (a.s) yanında yer aldı⁴ ve iki kardeşini, Sak'ab b. Süleym ve Abdullah b. Süleym'i Cemel Savaşında kaybetti.⁵

Bu özelliklerine rağmen Keşşî, Necaşî ve Şeyh Tusî gibi Şia'nın önde gelen rical âlimleri, onun mezhebi hakkında susmuşlardır.⁶ Allâme Tusterî, onun mezhebi hakkında bahsettikten sonra şöyle yazıyor: "Hiç kimse onun İmamiyye Şiası olduğunu zikretmemiştir. Onun hakkında söylenecek en son söz şudur: O mutaassıp olmayan Şia mezhebine yakın birisi idi. Belki de bu yüzden Zehebî, Darekutnî ve İbn Muin gibi

1- Şeyh Tusî, el-Fihrist, s.155

2- age. s.155

3- Necaşî, Rical, c.2, s.191

4- Nasr b. Muzahim el-Mingarî, Vak'atu Siffin, s.11

5- Vak'atu't-Taf, s.13

6- Şeyh Tusî, Rical, s.57; Şeyh Tusî, el-Fihrist, s.155; Necaşî, Rical, c.2, s.191

Ehlişünnet âlimleri, Ebu Mihnef'ten hadis nakleden ravileri itimat edilmeyen ve zayıf kimseler olarak saymışlardır.¹

Hâlbuki Şia âlimlerinden Şeyh Tusî onu Ehlibeyt İmam-ları'nun (a.s) ashabından saymıştır. Necaşî ise, onun naklettiklerini itminan verici olarak bilmiştir ve onun, Kûfe ravilerinin ve hadis âlimlerinin şeyhi (hocası) olduğunu söylemiştir.²

Ebu Mihnef'in en değerli eserlerinden birisi, hiç kuşkusuz "Maktelu'l-Hüseyin" kitabıdır. Allâme Tusterî'nin dediğine göre, İmam Hüseyin (a.s) hakkında yazılan makteller içinde en sahih maktel, Ebu Mihnef'in maktelidir.³ O, bu kitabı Aşura olayından yaklaşık yetmiş yıl sonra kaleme almıştır. Kendisi de Kûfe ehliinden olduğu için olayları bir ya da en fazla iki vasıta ile nakletmiştir.

Ama ne yazık ki bu kitap zamanın geçmesiyle kaybolmuştur. Şimdi onun hiçbir nüshası (elyazması) elimizde yoktur. Bu kitabın önemi ve itibarı, daha sonra gelen tarihçilerin Ebu Mihnef'in rivayetlerini kendi kitaplarında zikretmelerine sebep olmuştur. Şu dört önemli kitap, kendi kitaplarında İmam Hüseyin'le (a.s) ilgili bölümlerde Ebu Mihnef'in şu anda elimizde nüshası olmayan kitabından istifade etmişlerdir:

1- Taberî (öl. hicrî 310): "Tarihu'l-Umem ve'l-Mülûk" kitabında senetlerini dakik bir şekilde zikrederek Ebu Mihnef'in rivayetlerini nakletmiştir.

2- Ebu'l-Ferec-i İsfahanî (öl. hicrî 356): "Makatilu't-Talibiyyîn" kitabında hadislerin senet zincirinde Ebu Mihnef'in adına da yer vererek rivayetlerini nakletmiştir.

3- Şeyh Müfid (öl. hicrî 413): "el-İrşad" adlı kitabında ibaretlerindeki az bir farklılıklarla Taberî'nin naklettiği rivayetle-

1- Zehebî, Mizanu'l-İtidal, c.4, s.339

2- Necaşî, Rical, c.2, s.191

3- Allâme Tusterî, Kamusu'r-Rical, c.8, s.620

ri aynen nakletmiştir. Bu da onun Ebu Mihnef'in maktelinden istifade ettiğini göstermektedir. Ancak senetleri kısalttığı için Ebu Mihnef'in adı zikredilmemiştir.

4- Sibt b. Cezvî (öl. hicrî 654): "Tezkiretu'l-Havas" kitabında İmam Hüseyin'in (a.s) maktelini Hişam b. Muhammed el-Kelbî'nin dilinden nakletmiştir. O da Ebu Mihnef'in kitabını nakleden ravilerdendir.

Bu dört kaynak kitap içinde Taberî, diğerlerinden daha çok Ebu Mihnef'in maktelinin rivayetlerini nakletmiştir. Taberî'den sonra Şeyh Müfid, Şeyh Müfid'den sonra Ebu'l-Ferec ve Ebu'l-Ferec'den sonra da İbn Cezvî ondan rivayet etmişlerdir.

Ebu Mihnef'in Makteli'nin asıl nüshasının kaybolmasından sonra bazı dönemlerde araştırmacılar ve yazarlar onun rivayetlerini toplamaya çalışmışlardır. Ama eksiklikler olduğu için kazanması gereken değeri kazanmamıştır.

Nihayet değerli araştırmacı Hüccetü'l-İslâm ve'l-Müslimin Muhammed Hadi Yusufî Garevî birçok çabalardan sonra ve ilmî yöntemleri kullanarak Ebu Mihnef'in maktelini Taberî tarihinden derlemiş, daha sonra onun nakillerini Şeyh Müfid, Ebu'l-Ferec ve İbn Cezvî'nin nakilleriyle karşılaştırmıştır. Ardından bu kitap önemli bir mukaddime ve birçok dipnota yer verilerek "Vak'atu't-Taff li-Ebî Mihnef" adıyla basılmıştır. Bu vesileyle araştırmacı, değerli bir kaynağı diriltmiştir.

İşte elinizdeki bu eser, "Vak'atu't-Taff li-Ebî Mihnef" adıyla basılan değerli kitabın tercümesidir. Yüce Allah bu kitabın araştırmacısını daha nice araştırmalara muvaffak kılsın.

Hatırlatmamız gereken bir nokta da şudur: Dipnotlardaki kaynak adı belirtilmeden veriler adresler, Taberî'nin "Tarihu'l-Umem ve'l-Mülûk" kitabındandır. Fazla uzamama için kısaltılmıştır.

Neticede bu kitabı okurken birçok yerde gözyaşlarınızı tutamayacak ve ağlayacaksınız. O anın kıymetini bilin, kitabı kapatın ve rahatça ağlayın. Sonra yine devam edin. Çünkü İmam Hüseyin'in (a.s) kendisi şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir mazlum ya da bir şehit birini duyarsanız, önce bana ağlayın."*

Yüce Allah'tan, bizim bu küçük çalışmamızı kendi lütfüyle kabul buyurmasını niyaz ediyorum.

Nuri Dönmez
6 Haziran 2006

1. Bölüm

HAZRETİ HÜSEYİN (A.S) MEDİNE'DE

Muaviye'nin Vasiyeti1

Taberî kendi tarihinde (c.5, s.322) şöyle yazmıştır: Hicrî altmışıncı yıl geldi... O yıl içerisinde Muaviye, (biat almak için çağırıldığı) Ubeydullah b. Ziyad ile birlikte gelen topluluktan Yezid için biat aldı... Bu biat, önceden belirlenen bir anlaşmaydı. Hişam b. Muhammed'in Ebu Mihnef'ten naklettiğine göre, Abdülmelik b. Nevfel b. Musahuk b. Abdullah b. Muhrime bana şöyle nakletti:

1- Muaviye b. Sahr b. Harb b. Ümeyye b. Abdüşşems, Hicret'ten yirmi beş yıl önce doğdu. (c.5, s.325) Babası Ebu Süfyan ile birlikte Allah Resulü (s.a.a) ile yapılan savaşlarda ona karşı savaştı. Daha sonra babasıyla birlikte Hicret'in sekizinci yılında Mekke'nin fethedildiği yıl Müslüman oldu. Peygamber (s.a.a) onu ve babasını kalpleri İslâm'la ısındırılması istenenlerin sorumlusu kıldı. (c.3, s.90) Ömer onu Şam'a vali tayin etti. (c.3, s.604) Osman'ın ölümüne kadar görevini sürdürdü. (İmam Ali'nin hilafet döneminde ise) Osman'ın öldürülmesinden Müminlerin Emiri Ali'yi (a.s) sorumlu tutarak Osman'ın intikamını bahane ederek onunla Sıffin'de savaştı. Daha sonra Hasan b. Ali (a.s) ile savaştı ve sonuçta hicrî kırk birinci yılının cemaziyülevvel ayında onunla barış yaptı. O yılı, "Cemaat Yılı" olarak adlandırdı. Yaklaşık on dokuz yıl üç ay hükümet etti ve hicrî altmışıncı yılın recep ayında öldü. Taberî, Kelbî'den, o da babasından naklettiğine göre, Muaviye öldüğünde seksen beş yaşında idi. (c.5, s.325)

Muaviye, hastalanıp ölüm döşegine yattığında, oğlu Yezid'i¹ çağırdı ve ona şöyle dedi:

"Ey oğulcağızım! Ben senin için (biat almak için) oraya buraya yolculuk etme zahmetine katlanmayı üzerinden kaldırdım. Her şeyi senin için hazır bir hâle getirdim. Düşmanlarını yenilgiye uğrattım. Arab'ın pehlivanlarını senin karşında başı eğik bir hâle düşürdüm. Senin için birliği sağladım.² Se-

1- Hicrî yirmi sekizinci yılda doğdu. Annesi Meysun binti Becdel el-Kelbî'dir. Muaviye, hicrî elli altıncı yılda insanları kendisinden sonra Yezid'in veliahtlığı için biat etmek üzere çağırdı. Hicrî elli dokuzuncu yılda bir gruptan biat aldı. Hicrî altmışıncı yılın recep ayında otuz iki yaşlarında hükümete geçti. Hicrî altmış dördüncü yılın rebiyülevvel ayının on dördünde de Havarin denen yerde öldü. (c.5, s.599) Hükümet süresi üç yıl sekiz ay on dört gün idi; öldüğünde ise otuz altı yaşındaydı.

Yezid'in babasının ölümünde başucunda bulunmasıyla ilgili konu ileride zikredilecektir. Bu görüşü Sibte İbn Cezvî, Tezkire kitabında (s.235) kabul etmiştir. Şeyh Saduk, el-Emali kitabında İmam Ali b. Hüseyin'den (a.s) müsned olarak (hadis zincirine yer vererek) nakletmiştir. Harezmi, Maktel kitabında (s.177) Ahmed b. A'sem el-Kufî'den (öl. hicrî 314) şöyle nakletmiştir: "Yezid babasının başucunda idi. Daha sonra avlanmak için gitti ve üç gün sonra geri döndü. Döndükten sonra saraya girdi ve üç gün sonra saraydan çıktı. İşte Muaviye'nin iki farklı vasiyetinin olmasının sebebi, Yezid'in yanında bulunması ve bulunmaması ile ilgili olabilir. Belki de gerçekten iki farklı vasiyeti vardır. Birisi Yezid başucundayken, diğeri ise iki kişi vasıtasıyla -ki adları ileride zikredilecektir- nakledilmiştir. İşte bu yüzden iki vasiyet arasında farklılıklar bulunmaktadır."

2- Bu, hicrî elliinci yıldan Muaviye'nin ölüm yılı olan hicrî altmışa kadar olan on yıllık süre içerisinde idi. Taberî bunun sebebini şöyle yazmıştır (c.5, s.301): "Muğiyre b. Şu'be hicrî kırk dokuzuncu yılda veba hastalığından kaçarak Kûfe'den Muaviye'nin yanına gelmişti. O, Cemat Yılı olan hicrî kırk bir yılında Muaviye tarafından Kûfe'ye vali tayin edilmişti. Bedeninin zayıflığından dolayı Muaviye'ye şikâyetle bulundu ve onu görevden almasını istedi. Muaviye de kabul etti ve Said b. As'ı

nin için hazırlanmış olan hilafetin hakkında, dört kişi dışında hiç kimseden korkum yoktur:

Hüseyin b. Ali,¹

Kûfe'ye vali tayin etmek istedi. Muğiyre bundan rahatsız oldu. Bunun üzerine Yezid'in yanına gitti ve ona veliaht olduğuna dair biat etti. Yezid bunu babasına ilettili. Bunun üzerine Muaviye Muğiyre'yi tekrar Kûfe'ye gönderdi ve Yezid'e biat almasını emretti. Muğiyre Kûfe'ye döndü ve Yezid'e biat almaya başladı. Sonra da bir grubu Yezid'e biat etmeleri için Muaviye'nin yanına gönderdi."

Muaviye, hicrî kırk beşinci yılda Basra'ya vali tayin ettiği Ziyad b. Sümeyye'ye mektup yazarak iş konusunda onunla istişare etmek istediğini belirtti. Bunun üzerine Ziyad, Ubeyd b. Kâ'b Numeyri el-Ezdi'yi Yezid'in yanına göndererek, valilerin insanları onun veliahtlığına davet etmesinin kolaylaşması için intikam duygusundan vazgeçmesini istedi... Daha sonra Kûfe ve Basra'da vali olan Ziyad, hicrî elli üç yılının ramazan ayında öldü. Muaviye hicrî elli altıncı yılda oraya giderek Yezid'in veliahtlığını ilan etti ve insanları ona biat etmeye çağırıldı. Said b. Osman b. Affan Muaviye'nin yanına geldi; ama Yezid'e biat etmekten sakındı. Yezid, Horasan'a vali tayin edilmesi karşılığında ona aracı oldu. Muaviye de onu Horasan'a vali tayin etti. Ardından Mervan, Muaviye'nin yanına geldi ve Yezid'e biat etmekten kaçındı. Taberi'de geçtiğine göre Mervan hicrî elli dört yılından beri Muaviye'nin Medine'deki valisi idi. Yezid'e biatten kaçındığı için hicrî elli yedi yılında Muaviye onu Medine valiliğinden azletti. (c.3, s.309) Mes'udî, kendi tarihinde Mervan'ın biatten kaçındığını uzun uzadıya anlatmıştır. (c.3, s.38)

Hicrî altmışıncı yılda, hicrî elli beşinci yılından beri Muaviye'nin Basra'da valisi olan Ubeydullah b. Ziyad bir grupla beraber Yezid'e biat etmek için Muaviye'nin yanına geldi. Muaviye de onlardan Yezid'in veliahtlığına dair biat aldı.

1- İmam Hüseyin (a.s) hicrî dördüncü yılın şaban ayının başlarında dünyaya geldi. (c.3, s.555) Altı yıl cediti Allah Resulü (s.a.a) ile yaşadı. Daha sonra babası Emirü'l-Müminin Ali (a.s) ile otuz yıl yaşadı. Hicrî otuzuncu yılda Osman'ın hilafeti döneminde, kardeşi İmam Hasan (a.s), Huzeyfe b. Yeman, Abdullah b. Abbas ve Allah Resulü'nün (s.a.a) bir grup ashabıyla birlikte Said b. As komutanlığında Horasan'a karşı

Abdullah b. Ömer,¹

Abdullah b. Zübeyir²

yapılan savaşa katıldı. (c.4, s.269) Kardeşi İmam Hasan (a.s) ile de on yıl yaşadı. Kardeşinden sonraki imamet müddeti ise on yıl sürdü. Bu dönemde Muaviye b. Ebu Süfyan'la birlikte yaşadı. Muaviye'nin ölümünden sonra da mukaddes Kerbela şehrinde cuma günü hicrî atmış birinci yılda muharrem ayının onunda şehit edildi. Değerli ömrü, elli altı yıl altı ay oldu.

1- O, Osman'dan sonra İmam Ali'ye (a.s) biat etmekten kaçındı. İmam Ali (a.s) ona şöyle buyurmuştur: *"Sen küçüklüğünde de, büyüklüğünde de kötü ahlâklısın."* (c.4, s.428) Ama o kız kardeşi Hafsa'nın Ayşe ile birlikte İmam Ali'ye (a.s) karşı kıyam etmesine engel olmuştur. (c.4, s.451) Nitekim Talha ve Zübeyir'in İmam Ali'ye (a.s) karşı onlarla birlikte kıyam etme davetini de kabul etmemiştir. (c.4, s.460) O, Ebu Musa Eş'arî'nin damadıydı. Ebu Musa hakemliğe davet edildiğinde, o da Abdullah b. Ömer'i davet etti. Onunla birlikte bir grubu da davet etti. Amr b. As onu hakemliği yönetmesi için davet etti; ama o bunu kabul etmedi. Hakemlik olayı Muaviye'nin lehine tamamlanınca, o da Muaviye'ye katıldı. (c.5, s.58) O önce Yezid'e biat etmedi. Ama İmam Hüseyin'in (a.s) şahadetinden sonra Yezid'e bir mektup yazarak onu damatlığa kabul etmesini istedi. Yezid de onun mektubuna olumlu cevap verdi. Belki de bu olaydan sonra o da biat etti. (c.5, s.571) Mes'udî bu olaydan sonra Yezid için (valisi) Velid'e ve Mervan için de (valisi) Haccac'a biat ettiğini açıkça yazıyor. (Müruc'z-Zeheb, c.2, s.316)

2- O, Hicret'in birinci ya da ikinci yılında dünyaya geldi. Osman'ın evinin etrafı sarıldığı gün onu savundu ve sonunda yaralandı. (c.4, s.382) Osman'ı savunması da, babası Zübeyir'in emriyleydi. (c.4, s.385) Osman Zübeyir'e vasiyette bulunmuştu. (c.4, s.387) Babasıyla birlikte Cemel Savaşı'na katıldı. Babasının tövbe etmesine ve geri dönmesine engel oldu. (c.4, s.502) Ayşe onu Basra'da beytülmalin yöneticiliğine getirdi. O, annesi Ummu Ruman tarafından Ayşe'nin kardeşiydi. (c.4, s.377) Cemel Savaşı'nda yaralandı. Yaralı olarak getirildi ve sonra da iyileşti. (c.5, s.104) İmam Ali (a.s) onu "kötülüğün oğlu" diye nitelendiriyordu. (c.4, s.509) O, Muaviye'nin safındaydı. Muaviye onu Amr b. As ile birlikte Muhammed b. Ebu Bekir'le savaşmak için gönderdi. Amr b.

ve Abdurrahman b. Ebu Bekir.”¹

“Abdullah b. Ömer’e gelince, o ibadete dalmış durumda. Eğer kendisi dışında sana biat etmeyenin kalmadığını görürse, o da sana biat eder.”

“Hüseyin b. Ali’ye (a.s) gelince, Irak ehli onu kıyam etmek için davet edecektir.² Eğer sana karşı kıyam eder de sen ona galip gelersen, onu kendi hâline bırak.³ Zira o önemli bir ailedendir ve halkın boynunda yüce bir hakkı vardır.”

As Muhammed’i öldürmek istediğinde, onun hakkında aracı oldu. Ama Muaviye onun aracılığını kabul etmedi. (c.5, s.104) İmam Hüseyin’in (a.s) şahadetinden sonra Mekke’de kıyam etti. (c.5, s.474) On iki yıl Mekke’de mücadelesine devam etti. Sonunda Abdülmelik zamanında Haccac tarafından hicrî 73 yılında cemaziyülevvel ayında öldürüldü. (c.6, s.287) Kardeşi Mes’ab ondan bir yıl önce Enbar şehrinde öldürüldü. Abdülmelik’in kendisi ona doğru hareket etmişti.

1- Usdu’l-Gabe kitabında şöyle yazıyor: Abdurrahman b. Ebu Bekir, Yezid’e biat işleri bitmeden önce kıyam etti. Hicrî 55 yılında Mekke’ye on mil yakınlarındaki Habşî denen yerde öldü. Ama bu, söz konusu vasiyetle uymuyor. Allah daha iyisini bilir.

2- Bunu Irak ehlinin İmam Hüseyin’e (a.s) Medine’deyken kardeşi İmam Hasan’ın (a.s) vefatından sonra yazdıkları mektuptan anlamıştır. Nitekim Yakubî bunu nakletmiş (c.2, s.216) ve şöyle eklemiştir: Irak ehli İmam’ın hakkını almak için kıyam etmesini bekliyorlardı. Muaviye bunu duyunca bundan dolayı İmam’ı kınadı. İmamın yalanlaması üzerine Muviye de sustu.

3- Muaviye’nin “Eğer sana karşı kıyam eder de sen ona galip gelersen...” cümlesinden “Sana karşı kıyam eder, sen onunla savaşır ve ona galip gelersen onu öldürme.” dediği anlaşılıyor. Böylece İmam için iki güzel sonuçtan biri söz konusudur: Zafer ve başarı veya zulüm ve ölüme mahkum olmamak. Muaviye’nin İmam Hüseyin’e karşı savaş hazırlığı içinde olmasını ortaya koyan şeylerden birisi de İbn Ziyad’ın Irak’a vali olmasına dair kendi Rumlu kölesi Sircûn’un yanında bıraktığı mektupta yer alan “Eğer bir olay baş gösterirse” cümlesidir. Mektup daha sonra açıklanacaktır.

"İbn Ebu Bekir'e gelince; o öyle bir insandır ki, eğer kendisiyle birlikte olanların bir iş yaptığını görse, o da aynı işi yapar. Onun kadın ve boş işlerle uğraşmaktan başka bir işi yoktur."

"Aslan gibi kendisini yere yapıştırıp tilki gibi tuzak kurana gelince, bir fırsat bulduğu anda sana saldıracaktır. O, Abdullah b. Zübeyir'dir. Eğer sana saldırırsa, onu parça parça et."¹

Muaviye'nin Ölümü

Muaviye hicrî altmışıncı yılın recep ayında öldü.² Dahhak b. Kays el-Fihri³ minbere çıkıp, Muaviye'nin kefenini eli-

1- Harezmi bunu biraz fazlalıkla nakletmiştir. (s.175)

2- c.5, s. 324'te: "Hişam b. Muhammed diyor..." şeklinde, 338. sayfada ise: "Hişam b. Muhammed Ebu Mihnef'ten naklen diyor ki: Muaviye hicrî altmışıncı yılın recep ayında öldü." şeklinde ifade yer almıştır.

3- O, Siffin Savaşı'nda Muaviye ile birlikteydi. Muaviye onu piyadelerin başına ya da Dımeşk grubunun başına getirmişti. Hükümeti döneminde ise Harran bölgesinin yönetimine atamıştı. Bu yönetim Basra ve Kûfe'yi de içine alıyordu. İmam Ali (a.s) Malik Eşter Neha'yi ona doğru gönderdi ve o da onunla hicrî 36 yılında savaştı. Muaviye onu Dımeşk'te muhafızların başına getirdi. Hicrî 55 yılında halkı Yezid'e vâli olarak biate davet ettiğinde onu Kûfe'ye gönderdi. Daha sonra da hicrî 58 yılında onu geriye çağırdı. (c.5, s.309) Onu tekrar muhafızların başına getirdi. Hicrî 60 yılına kadar da onun yanında muhafızlarının sorumluluğu görevine devam etti. Bu durum, Ubeydullah b. Ziyad'ın gönderdiği grubun Basra'dan gelip de Muaviye'nin onlardan oğlu Yezid için biat almasına kadar devam etti. (Mes'udî, c.2, s.328)

Doğal olarak Âl-i Muhammed'in (üzerlerine selâm olsun) esirleri Şam'a geldiklerinde aynı vazife üzereydi. Muaviye hicrî 64 yılında öldüğünde, Dahhak insanları önce kendisine, sonra da İbn Zübeyir'e biat için davet etti. Mervan Şam'a geldiğinde, Irak'tan Ubeydullah b. Ziyad ona katıldı. İbn Ziyad onu hilafete teşvik etti. Sonra da Mervan insanları

ne alarak mersiye okudu.¹ Allah’a hamt ve sena ettikten sonra şöyle dedi:

“Muaviye Arap milletinin direği ve cesuruydu. Allah onun vasıtasıyla fitnenin belini kırdı, onu kullarına hâkim kıldı, beldelerini onun vasıtasıyla fethetti. Bilin ki o öldü. İşte bu onun kefenidir. Ben onu teşhiz edecek, kabre koyacak ve onu berzah âleminde ameliyle baş başa bırakacağım. Her kim katılmak isterse, öğlen vakti hazır olsun.”

Bureyd Muaviye’nin ölüm döşeğinde olduğunu Yezid’e haber verince,² Yezid şöyle dedi:

kendisine davet etti. Halk da ona biat etti. Dahhak Dımişk’te ayaklandı ve daha sonra da Mervan’la savaşmak için Dımişk’a birkaç mil uzaklıktaki Merc Rahit’e çıktı. Savaş yirmi gün sürdü. Sonra da adamları yenildi ve kendisi de öldürüldü. Kesilmiş başı hicrî 64 ya da 65 yılında Mervan’a götürüldü. (c.5, s.535–544)

Emirü’l-Müminin (a.s) namazın kunutunda ona lânet okuyordu. (c.5, s. 71 ve Vak’atu Siffin, s.62)

1- Taberî, c.5, s.327: Hişam b. Muhammed, Ebu Mihnef kanalıyla bana şöyle nakletti: Bana Abdulmelik b. Nevfel b. Musahik b. Abdullah b. Muhrime şöyle nakletti: Muaviye öldüğünde Dahhak b. Kays minbere çıktı...

2- Taberî’nin bu rivayetinde Yezid’in yolculuğuna ve nerede olduğuna değinilmeden Bureyd’in Muaviye’nin vasiyetini ona gönderdiği nakledilir. Bu yüzden Taberî bu rivayetin ardından Hişam’dan o da Avvâne b. Hakem’den (öl. 157 hicrî) başka bir rivayet nakleder:

“Yezid yoktu, bu yüzden Muaviye, muhafızlarının komutanı Dahhak b. Kays el-Fihri’yi ve Medine’de gerçekleşen Hırta vakasının baş sorumlusu Müslim b. Akabe Meri’yi çağırdı. O ikisine vasiyet etti ve “Vasiyetimi Yezid’e ulaştırın.” dedi.

Vasiyete dair bu rivayetle Ebu Mihnef’ten nakledilen rivayet arasında kelime ve içerik açısından bir takım farklılıklar vardır. Ebu Mihnef’in rivayetinde Muaviye’nin Yezid’e biat etmeyeceklerinden endişe duyduğu dört kişiden biri Abdurrahman b. Ebu Bekir olarak geçer, oysa bu rivayette ondan bahsedilmez. Yine bu rivayette Hüseyin’i affet-

Bureyd insanı aldatici bir kâğıtla geldi
 Kalp o kâğıttan duygulandı ve sabırsızlandı
 "Sana eyvahlar olsun! Ne var mektubunda?" dedik
 Sanki kalbin erkânına toz kondu ve koptu
 Her kimin nefsi şerefe ulaşırsa
 Çok yakında bu nefsin kilitleri oluşacaktır
 Sana ulaştığımızda ve evin kapısı geriye dönünce
 Kalbin yükselişinin sesi kulakları çınlattı.

Yezid'in Velid'e Mektubu

Yezid hicrî altmışıncı yılda hükümete ulaştı. O tarihte Velid b. Utbe b. Ebu Süfyan¹ Medine valisi, Amr b. Said b.

mesi ve başkaldırısını görmezden gelmesi emredilirken öteki rivayette Allah'ın Hüseyin'in babasını öldürenlerin ve kardeşini aşağılayanlarının yani Kufelilerin eliyle kâfi olacağını umduğu yer alır. Yine bu rivayette İbn Zübeyr'in parça parça edilmesi emredilirken ötekinde onunla barış yapması ve elini Kureys'in kanına bulaştırmaması vasiyet edilir. Yezid'in Velid'e yazdığı mektupta İbn Ebu Bekir'in adının geçmemesi ve daha önce de belirtildiği üzere Usdu'l-Gabe'de onun 55 hicrî yılın-da vefat etmesinin yer alması ve yine Muaviye'nin kendi Rumlu kölesi Sircûn'un yanında bıraktığı mektupta İbn Ziyad'ın Irak'a vali olmasına dair yer alan sözü bu rivayeti pekiştiriyor.

Yezid'in nerede olduğuna gelince: Taberî (c.5, s.10) Ali b. Muhammed'den naklen onun Havvarîn'de olduğunu kaydeder. Harezmi (s.177) İbn Asem'den şöyle nakletmiştir: "Yezid aynı gün içerisinde vasiyetten sonra avlanmak için Havran'a gitti." Harezmi böylece Yezid'in vasiyette hazır bulunmasıyla Muaviye'nin ölüm anında olmayışını bağdaştırmıştır.

1- Hicrî 58 yılında Muaviye tarafından Medine'nin valiliğine getirilmişti. (c.5, s.309) Ancak Yezid, İmam Hüseyin'e (a.s) karşı gevşek davrandığı için onu hicrî 60 yılının ramazan ayında azletti, yerine Amr b. Said el-Eşdak'ı vali olarak atadı. (c.5, s.343) Babası Utbe Sıffin Savaşı'nda Muaviye'nin adamlarındandı. İmam Ali (a.s) onun ceddini

As¹ Mekke valisi, Numan b. Beşir el-Ensari² Kûfe valisi idi ve

Sıffin Savaşı'nda öldürmüştü. (Vak'atu Sıffin, s.417)

Onunla ilgili Taberî'de bulduğumuz son bilgi şudur: Dahhak Yezid'in helaketinden sonra insanları İbn Zübeyir'e biate çağırdı, Velid ona küfür etti, bunun üzerine Dahhak onu zindana attırdı. (c.5, s.343)

Muhaddis Kummî Tetimmetu'l-Muntaha'da (s.49) şöyle kaydeder: O, Muaviye b. Yezid b. Muaviye'ye namaz kıldı. Veba hastalığına yakalandı ve öldü.

1- Yezid onu hicrî 60 yılında Medine'ye vali tayin etti. Daha sonra hac işlerinin sorumluluğunu ona verdi. Hicrî 60 yılında hacılarla birlikte hac yapıyordu. Bu, nakledilen şu rivayeti teyit etmektedir: "Yezid ona İmam Hüseyin'i (a.s) nerede bulursa ansızın öldürmesi emrini vermişti. Hatta Kâbe'nin perdelerine tutunmuş olarak bulsa dahi."

Halid b. Muaviye b. Yezid'den sonra veliaht olacağına dair, o da Mervan b. Hakem'den sonra veliaht olacağına dair Dımişk'la Ürdün arasındaki Cevlan bölgesinde Cabiye denen yerde biat günü olan Çarşamba ya da perşembe günü ya da hicrî 64 yılında Muaviye b. Yezid'in ölümünden sonra Dımişk'ın yönetiminin o günden sonra Amr b. Said'e ait olmasına dair ona biat edildi.

İbn Hacer Heysemî'nin Mecmau'z-Zevaid kitabında (c.5, s.240) şöyle yer almıştır: Ebu Hureyre'den naklen: Allah Resulü'nün (s.a.a) şöyle buyurdıklarını işittim: "Ümeyyeoğulları'nın cebbar yöneticilerinden birisi benim minberime çıkacak; sonra da burnu kanayacak." Amr b. Said'in Allah Resulü'nün (s.a.a) minberindeyken burnu kanadı ve kanı aktı.

2- Numan b. Beşir Ensari el-Hazrecî: Şeyh Tusî rical kitabında onu Allah Resulü'nün (s.a.a) ashabından saymıştır (s.30). Taberî onu Osman'dan sonra İmam Ali'ye (a.s) biat etmekten sakınanlardan saymıştır. (c.4, s.430) O Muaviye'ye katıldı. Sonra Sıffin Savaşı'nda da onunla birlikteydi. Daha sonra Muaviye onu Hurma kuyusuna doğru saldırmak için gönderdi. O da oraya saldırdı. (c.5, s.133 Hicrî 39 Yılı'nın Olayları) Daha sonra onu Kûfe'ye vali tayin etti. Muaviye'nin ölümüne kadar da o görevdeydi. Yezid döneminde de Ubeydullah b. Ziyad'ın hicrî 60 yılında Kûfe'ye emir olarak gelmesine kadar o görevdeydi. Sonra Yezid'in yanına geldi. İmam Hüseyin (a.s) şehid edildikten sonra

Basra'nın yönetimi ise Ubeydullah b. Ziyad'ın¹ elinde idi.

Yezid'in emriyle İmam Hüseyin'in (a.s) Ehlibeytini Medine'ye götürdü. (c.5, s.462) Daha sonra da Şam'a Yezid'in yanına döndü. Sonra da Yezid onu Medine'ye ensarın Abdullah b. Hanzala'ya yardım ve Yezid'e de muhalefet etmemelerini söylemesi için gönderdi. Ama onu dinlemedi. (c.5, s.481)

1- Ubeydullah b. Ziyad, hicrî 20 yılında dünyaya geldi. (c.5, s.297) Busr b. Ertat hicrî 41 yılında onu iki kardeşi Ubbad ve Abdurrahman ile birlikte hapsetti ve babası Ziyad'a şöyle bir mektup yazdı: Ya Muaviye'ye katılırsın ya da oğullarını öldürürüm. (c.5, s.168) Babası Ziyad hicrî 53 yılında öldü. (c.5, s.288) Oğlu Ubeydullah Muaviye'ye katıldı. Muaviye de onu hicrî 54 yılında Horasan'a (bugünkü İran'a) vali tayin etti. (c.5, s.297) Daha sonra hicrî 55 yılında Basra'ya vali tayin etti. O yerine Elsem b. Zera Kelabî'yi bıraktı ve Basra'ya geri döndü. (c.5, s.306) Horasan'da vali iken Buhara dağında savaştı ve Ramisene ve Beykend denen iki şehri fethetti. O iki şehirden iki bin Buhara Rumat'ı elde etti. Onlarla anlaşarak Basra'ya getirdi. (c.5, s.298) Muaviye Ubbad b. Ziyad'ı Secistan'a, Abdurrahman b. Ziyad'ı da kardeşi Ubeydullah ile birlikte Horasan'a vali tayin etti (c.5, s.315) Daha sonra yine Kirman'a Ubeydullah b. Ziyad'ı tayin etti. Sonra da Kirman'a Şerik b. E'var Haris-i Hemdanî'yi gönderdi. (c.5, s.321)

Yezid, Ubbad'ı Secistan'ın valiliğinden, Abdurrahman'ı da Horasan'ın valiliğinden aldı. Onların yerine Selim b. Ziyad'ı her iki yere vali tayin etti. Sonra da kardeşi Yezid b. Ziyad'ı Secistan'a gönderdi. (c.5, s.471) Yezid hicrî 60 yılında Ubeydullah b. Ziyad'ı Kûfe'ye vali tayin etti. Onun yerine kardeşi Osman b. Ziyad'ı bıraktı. (c.5, s.358) İmam Hüseyin (a.s) şehid edildiğinde o kırk yaşındaydı. Daha sonra hicrî 61 yılında Kûfe'den Basra'ya döndü. Yezid öldüğünde, Basra ehli Yezid'in oğlu Muaviye'ye biat etti ve onu halife olarak kabul etiler. Daha sonra da ona muhalefet ettiler ve Şam'a katıldılar. (c.5, s.503) Onunla birlikte kardeşi Abdullah hicrî 64 yılında (c.5, s.513) Mervan b. Hakem'e biat etti ve onu Irak'la savaşmaya teşvik etti. Mervan da onu Irak'la savaşmaya gönderdi. (c.5, s.530) O hicrî 65 yılında Tevvabin'le savaştı ve onları yenilgiye uğrattı. (c.5, s.598) Daha sonra hicrî 66 yılında Muhtar'la savaştı. (c.6, s.61) Ubeydullah b. Ziyad ve onunla birlikte olanlar hicrî 67 yılında Şam ehli tarafından öldürüldüler. (c.5, s.87)

Yezid'in tüm çabası; babasının onca çabalarına rağmen kendisine biat etmeyen kimselerden biat almaktı.

Bundan dolayı Yezid, Medine valisi Velid b. Utbe b. Ebu Süfyan'a mektup yazarak şöyle dedi:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Müminlerin Emiri Yezid'den Velid b. Utbe'ye... Muaviye, Allah'ın yücelttiği kullarından bir kuldu. Onu yeryüzünde kendi halifesi kıldı ve hilafeti ona bahşetti. Ona yeryüzünde güç bağışladı. O, ilâhî takdirle yaşadı ve kendi eceliyle öldü. Allah ona rahmet etsin. Yaşarken halkın övgüsünü kazandı. İyi ve takvalı bir hâlde öldü. Vesselam."

Bu mektupla birlikte ona bir farenin kulağı büyüklüğünde bir mektup daha yazarak şöyle dedi:

"Hüseyin'i, Abdullah b. Ömer'i ve Abdullah b. Zübeyir'i biat için tutukla ve biat edinceye kadar şiddetli bir şekilde baskı altında tut. Bu konuda hiçbir ruhsat yoktur. Vesselam."¹

Muaviye'nin ölüm haberi Velid'e ulaştığında, çok üzüldü ve etkilendi. Bu yüzden Mervan'ın² çağırması için birisini yolladı.

1- Yakubî'nin tarihinde şöyle yer almıştır: Bu mektubum sana ulaştığında Hüseyin b. Ali ve Abdullah b. Zübeyir'i çağır ve onlardan biat al. Eğer kaçınırlarsa o ikisinin boynunu vur ve başlarını bana gönder. Halktan da biat al. Eğer kaçınırlarsa onlara da aynı hükmü uygula. Aynı hükmü Hüseyin b. Ali ve Abdullah b. Zübeyir hakkında da uygula. Vesselam. (c.2, s.229)

2- Allah Resulü (s.a.a) onu, babası Hakem b. As b. Ümeyye ile birlikte Allah Resulü'nü alay edenlerden oldukları için Medine'den uzaklaştırmıştı. Osman b. Affan onu Medine'ye geri getirdi ve kızı Naile'yle evlendirdi. Afrika'dan anlaşmayla elde edilen geliri ona bağışladı. Onun miktarı üç yüz kintar (bir kintar 100 rıtlı, 1 rıtlı 12 evkiye ve 1 evkiye de yaklaşık 28 gram) altın idi. (c.4, s.256) Mervan da onunla Mervan nehrini aldı. Orası Irak'a bağlı bir bölge idi. (c.4, s.280) Yine Osman Mervan'a on beş bin dirhem de vermişti. (c.4, s.345) İmam Ali'nin (a.s)

Velid'in Mervan'la Meşvereti

Velid Mervan'a Yezid'in mektubunu okutunca Mervan, "İnna lillah ve inna ileyhi raciun" dedi ve Muaviye için Al-

söylediği gibi Mervan Osman'ı istediği yere çekip götürüyordu. (c.4, s.345) Osman'ı savunmak için savaştı. Boyun damarları aldığı kılıç darbesiyle kesildi ve düştü. Onu öldürmek istediklerinde ihtiyar bir kadın olan sütanesi kendisini onun üzerine attı ve şöyle dedi: "Eğer birisini öldürmek istediyseniz o zaten öldü. Ve eğer onun yere düşmüş bedeniyle oynamak istiyorsanız bu çirkin bir ameldir." Bu yüzden ondan elçektiler. (c.4, s.381) Sonra kölesi Ebu Hafsa Yemanî onu sırtına alarak evine götürdü. (c.4, s.380) Bu olaydan sonra Mervan boynu eğri olarak yaşadı. (c.4, s.394) Cemel Savaşı'na katıldı. Talha'ya doğru bir ok attı ve o ok onu öldürdü. (c.4, s.509) O Cemel Savaşı'nda yaralandı. (c.4, s.530) Sonra Malik b. Mesma Gazari'ye sığındı ve oda ona sığınma verdi. (c.4, s.536) Geriye döndükten sonra da Muaviye'ye katıldı. (c.4, s.541) Cemat yılında Muaviye onu Medine'ye vali tayin etti. (c.5, s.172) Muaviye ona Fedek'i bağışladı. Daha sonra da onu ondan geri aldı. (c.5, s.231) Hicrî 49 yılında onu Medine valiliğinden azletti. (c.5, s.232) Daha sonra hicrî 54 yılında ona tekrar aynı görevi verdi. (c.5, s.293) Onun döneminde Muaviye hacca gitti ve hicrî 56 yılında oğlu Yezid'i oraya bıraktı. (c.5, s.304) Ama onu hicrî 57 veya 58 yılında geri aldı ve Medine'ye Velid b. Utbe b. Ebu Süfyan'ı vali tayin etti. Bundan dolayı Mervan ondan nefret ederdi. (c.5, s.309)

Esirler ve kesik başlar Dımışk'a ulaştığında oradaydı. (c.5, s.465) Hicrî 62 yılında Hirre vakıasında Medine'de idi. O, o vakiada Yezid'e sığındı ve Yezid ona Müslim b. Akabe Meri vasıtasıyla sığınma verdi. (c.5, s.482) Medine ehli Müslim b. Akabe'yi karşılamaya gittiklerinde bin kişi olan Ümeyyeoğulları'nı sardılar ve daha sonra onları Medine'den dışarı çıkardılar. O ailesini Ali b. Hüseyin'in (a.s) yanında bıraktı. O da onun ailesine bakmayı ve onları savunmayı kabul etti. Ali b. Hüseyin (a.s), onların yaptığı işlere şahit olmamak için Medine'nin dışına çıkmıştı. (c.5, s.485) Daha sonra hicrî 64 yılında Abdullah b. Zübeyir'in yerine kardeşi Ubeyde b. Zübeyir'i vali tayin edildi. O Ümeyyeoğulları'nı Medine'den çıkardı ve Şam'a getirdi ve onları hicrî 64 yılında Mervan'a biat ettirdi. (c.5, s.530) Mervan, hicrî 65 yılının ramazan ayında öldü.

lah’tan mağfiret diledi. Daha sonra Velid bu konu hakkında Mervan’la meşveret etti.

Velid şöyle dedi: “Sizin görüşünüze göre ne yapmalıyım?”

Mervan şöyle dedi: “Benim görüşüme göre bu adamların peşine birilerini gönder ve onları Yezid’e biat ve itaat etmeye davet et. Eğer biat ederlerse, biatlerini kabul et ve onları kendi hâllerine bırak. Ama eğer biat etmekten sakınırlarsa, onları yanına çağır ve Muaviye’nin ölümünden haberleri olmadan başlarını vur. Çünkü onlar Muaviye’nin ölüm haberini aldıklarında her biri İslâm beldelerinden birisine gider, orada muhalefet ve direniş gösterip halkı kendilerine davet ederler.”

Biat Elçisi

Velid, çok genç olan Abdullah b. Amr b. Osman’ı,¹ Hüseyin b. Ali (a.s) ile Abdullah b. Zübeyir’in peşine yolladı. Abdullah b. Amr onları camide oturmuş hâlde buldu. Öyle bir vakitte onların yanına gelmişti ki ne Velid o vakitte halkla görüşme yapardı ve ne de o ikisi öyle bir vakitte Velid’in yanına giderlerdi. Abdullah b. Amr onlara şöyle dedi: “Emîriniz sizi yanına istedi.” Hüseyin b. Ali (a.s) ve İbn Zübeyir şöyle dediler: “Sen git, biz birazdan geliriz.”

Daha sonra birbirlerine baktılar. Abdullah b. Zübeyir şöyle dedi: “Sizce Velid’in halkla bu saatte görüşmesi olmadığı hâlde bizi neden çağırabilir?”

Hüseyin (a.s) şöyle dedi: “Zannedersem onların zorbaları helak olmuştur. İşte bu yüzden bizi çağırttı ki, bu haber halkın içinde yayılmadan önce (Yezid için) bizden biat alsın.”

1- O hicrî 91 yılında hayattaydı. Çünkü o Kureys’in erkeklerinden Velid b. Abdulmelik Medine’ye geldiğinde onu karşılayanlardan birisi idi. (c.6, s.465) Lakabı Mutrif idi. Hicrî 96 yılında öldü. (el-Kumkam, s.270)

Babası Amr b. Osman b. Affan Halife, annesi ise Bint Cundeb Ezdi idi. (c.4, s.420)

İbn Zübeyir şöyle dedi: "Ben de bunun dışında bir şey olacağını zannetmiyorum. Şimdi sen bu durumda ne yapmayı düşünüyorsun?"

Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Önce gençlerimi toplayacağım, sonra da onun yanına gideceğim. Kapıya ulaştığımda, gençleri orada bırakıp kendim içeri gireceğim.*"

İbn Zübeyir şöyle dedi: "Fakat onun yanına gittiğinde senin güvende olmayacağından korkuyorum."

Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Doğru, ama karşısında durabileceğim bür güçle yanına gideceğim.*"

Bu konuşmadan sonra Hüseyin (a.s) yerinden kalktı. Dostlarını ve ailesini etrafına toplayıp, yürüyerek hükümet konağına doğru yola koyuldu. Velid'in bulunduğu hükümet konağının kapısına ulaştığında, Hüseyin (a.s) dostlarına şöyle buyurdu:

*"Ben içeri giriyorum. Eğer sizi çağırırsam veya Velid'in sesinin yükseldiğini duyarsanız, hep birlikte içeri girin ve etrafımı sarın. Aksi hâlde, ben dışarı çıkıncaya kadar burada bekleyin."*¹

Hüseyin (a.s) Velid'in Yanında

Hüseyin (a.s) içeri girdi ve ona emîrlik unvanıyla hitap ederek selâm verdi. Mervan da Velid'in yanında oturmuştu. (Daha önce zikrettiğimiz gibi Mervan daha önceden Velid'in yanında idi.)

Hüseyin (a.s) Muaviye'nin ölümünden haberi olmayan birisi gibi davranarak şöyle buyurdu: "*(İkiniz arasındaki) bu ilişki ayrılıktan daha hayırlıdır. Allah sizin aranızı düzeltsin.*" İki de bu söz karşısında Hüseyin'e (a.s) hiçbir cevap vermediler.

1- Bu rivayeti Şeyh Müfid, özet olarak, el-İrşad, s.200; Sibte İbn Cevzî, s.236 ve Harezmi, s.183 nakletmişlerdir.

Hüseyin (a.s) öne doğru ilerledi ve oturdu. Daha sonra Velid mektubu okuyarak ona Muaviye’nin ölüm haberini verdi, ardından Yezid’e biat etmesini istedi. İmam Hüseyin (a.s) ise şöyle buyurdu:

“İnna lillah ve inna ileyhi raciun... Benden biat etmeyi istemeniz karşılığında ise şunu söylemem gerekir: Benim gibi birisi gizlide biat etmez. Zannedersem siz de insanların içerisinde aleni bir şekilde biat etmediğim sürece, gizliden biat etmemle yetinmezsiniz, değil mi?”

Velid: “Evet.” dedi.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

“Öyleyse insanları biat etmeye davet ettiğinde bizi de onlarla birlikte davet et ki bu iş bir defada tamamlanmış olsun.”¹

Velid İmam Hüseyin (a.s) ile yapılacak bu işin güzellikle olup bitmesini istiyordu. Bu yüzden İmam’a (a.s) şöyle dedi: “Seni Allah’a ısmarladım. Dön. Daha sonra insanlarla birlikte yanımıza gelersin.”

Mervan ise Velid’e şöyle dedi: “Allah’a andolsun ki, eğer o şimdi senin yanından ayrılırsa artık asla biat etmeyecek ve sen de her iki taraf birçok ölü vermedikçe ona bir daha asla ulaşamayacaksın. O nedenle bu adamı hapset ve biat etmedikçe yanından ayrılmasına izin verme ya da boynunu vur.”²

Bu sırada İmam Hüseyin (a.s) Mervan’a saldırarak şöyle buyurdu:

“Ey Zerka’nın oğlu!³ Sen mi beni öldüreceksin yoksa o mu? Vallahi, yalan söyledin ve günah işledin.”⁴

1- Harezmi, s.183’te başka bir tabirle nakletmiştir.

2- Bunu Harezmi, s.184’te nakletmiştir.

3- Zerka bint Mevhib, Mervan’ın annesinin adıdır. Cahiliye döneminde tanınmış fahişelerdendi. bk. el-Kâmil, c.4, s.75)

4- Bunu Harezmi, s.184’te nakletmiş ve şunu da eklemiştir: “Biz

İmam Hüseyin (a.s) daha sonra hükümet konağından dışarı çıkıp dostlarıyla birlikte evine gitti.

İmam Hüseyin (a.s) Medine Mescidi'nde

Velid ve adamları İmam Hüseyin'i (a.s) bırakıp ertesi güne kadar Abdullah b. Zübeyir'i aradılar.

Daha sonra Velid adamlarını ikinci gün (yani recep ayının yirmi sekizinci günü) akşama doğru İmam Hüseyin'in (a.s) peşine yolladı. İmam (a.s) onlara şöyle buyurdu: "*Sabaha kadar sabredin, bakalım ne oluyor.*" Onlar o gece (yirmi sekiz recebi yirmi dokuz recebe bağlayan gece) İmam Hüseyin'e (a.s) dokunmayıp ısrarcı olmalıydılar.¹

İmam Hüseyin (a.s) sabah olunca, iki kişiye yaslanarak evinden çıkıp Medine Mescidi'ne doğru hareket etti. Nitekim Ebu Said el-Makburî şöyle diyor:

"Hüseyin'i (a.s) Medine Mescidi'nde yürürken gördüm. Bazen buna, bazen de diğerine yaslanıyor ve Yezid b. Mufereğ el-Himyeri'nin şu şiirini örnek veriyordu:

Ben zulümden kaçmak için ölüme çağıran günü
arzu etmiyorum

nübüvvet Ehlibeyti'yiz, risalet madeniyiz, meleklerin inip çıktığı evdeniz, rahmetin indiği evdeniz. Allah bizimle açar ve bizimle bitirir. Yezid ise fasık, şarap içen, insan öldüren açıktan günah işleyen birisidir. Benim gibi birisi, onun gibi birisine biat etmez. Ben sabahlıyorum, siz de sabahlayın; ben bekliyorum, siz de bekleyin; bakalım kim daha çok hilafete ve biat edilmeye lâyıktır." Kapıdan İmam Hüseyin'in (a.s) sesinin yükseldiği işitildi. Dışarıdakiler onlara kılıçlarıyla yaklaşmak istediler. Ama İmam Hüseyin (a.s) dışarı çıktı ve onlara evlerine dönmeleri emrini verdi.

Seyyid İbn Tavus (öl. hicrî 693) el-Luhuf kitabında ve İbn Nema da (öl. hicrî 645) Müsiru'l-Ahzan kitabında bunu nakletmişlerdir.

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.338-341; Şeyh Müfid, c.2, s.32-34

Ve insanların içinde Yezid’in adına çağrılmak istemiyorum

Öyle bir gün ki ben korkudan dolayı zulüm göreyim

Ama arzular hayatta kalmam için beni gözetliyor.

Ebu Said şöyle diyor: “Kendi kendime şöyle dedim: Allah’a andolsun ki, Hüseyin (a.s) sebepsiz bu şiiri örnek vermiyor. O bu şiirle bir şeyleri anlatmaya çalışıyor.”

“Hüseyin (a.s) Medine’de ancak iki gün kaldı. Sonra onun Mekke’ye doğru yola çıktığı haberi bana ulaştı.”¹

Muhammed İbn Hanefiyye’nin² Tutumu

İmam Hüseyin’in (a.s) kardeşi Muhammed b. Hanefiyye, İmam’ın (a.s) kararından haberdar olunca İmam’ın (a.s) yanına geldi ve şöyle dedi:

“Ey kardeşim! Sen insanlar içinde bana en sevgili ve en değerli olansın. Hiç kimseye senden daha çok yakınlık ve saygı duymuyorum. Benim görüşüme göre sen ilk önce Yezid b. Muaviye’ye biat ederek onu kendinden uzaklaştır ve elinden geldiğince de şehirlerle aranı aç. Daha sonra elçilerini insanla-

1- Taberî, Tarihu’l-Ümeme ve’l-Müluk, c.5, s.342; Sibte İbn Cezvî, Tezkiretu’l-Havas, s.237 başka bir tabirle.

2- Annesi, Benî Bekir b. Vail kabilesinden Havele bint Cafer b. Kays’dır. (c.5, s.254) Cemel Savaşı’nda babası İmam Ali (a.s) ile birlikteydi. Babası ona bayrağı vermişti. (c.5, s.445) O, devenin yanında durarak insanları savaşa teşvik eden Ezd kabilesinden birisinin elini kesti. (c.4, s.512) Sıffin Savaşı’na da katıldı. Abdullah b. Ömer’le savaştı. Sonra İmam Ali (a.s) ona karşı olan şefkatinden dolayı öldürülmesin diye savaştmasına engel oldu. (c.5, s.13) İmam Hüseyin’in (a.s) Mekke’den Irak’a doğru hareket ettiği gün Medine’deydi. (c.5, s.394) O Şia’yı inançlarında aşırıya kaçmaktan sakındırıyordu. (c.6, s.103) Cihaf (katliam) yılı olan hicrî 81 yılına kadar yaşadı. Öldüğünde 65 yaşında idi. (c.5, s.152) Taif’te dünyadan gitti ve İbn Abbas onun namazını kıldırdı. (c.5, s.154)

ra gönder ve onları kendi yanına çağır. Bu durumda eğer sana biat ederlerse, bundan dolayı Allah'a şükredersin. Ama eğer başka birisine yönelirlerse, Allah senin dininden ve aklından bir şey eksiltmemiştir. Yine sen mertliğinden ve üstünlüğünden bir şey kaybetmemiş olursun."

"Ben şehirlerden birine girdiğinde insanların senin etrafında toplanmasından, daha sonra da onların arasında bir ihtilaf çıkmasından, neticede bir grubun senin lehine, diğer bir grubun da senin aleyhine olmasından ve bu vesileyle onların arasında savaş çıkmasından korkuyorum. İşte o zaman sen kılıçların karşısında yer alan ilk insan olursun. Bu durumda insanların, hem nefsi sıfatlar açısından ve hem anne baba açısından en hayırlısının kanı dökülmüş olur ve ailesi de insanların en zelili durumuna düşer."

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Ben gidiyorum ey kardeşim!*"

Muhammed şöyle dedi:

"Öyleyse en azından Mekke'de konakla. Eğer orayı emin bir yer bulursan orada kal. Ama eğer münasip bir yer olmadığını görürsen, çöllere ve dağlara doğru yönel. Bu şehirden o şehre git. Neticede insanların ne durumda olduğuna bak. Bu arada da bir çare düşünürsün. Eğer bu hâlde bir şey yapmak istersen, kararın daha doğru ve yapacağın iş daha sağlam olur. Bunun karşısında ise bir şey yapmaktan vazgeçersen, hiçbir sorunla karşı karşıya kalmazsın."

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

"*Ey kardeşim! Sen bana nasihatte bulundun ve şefkat gösterdin. Görüşünde güçlü ve muvaffak olmanı ümit ederim.*"¹

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.341; Müfid, s.202, Harezmi, s.188.

İmam Hüseyin'in (a.s) Medine'den Çıkışı

İmam Hüseyin (a.s) Velid'e: *"Bekleyin, hem siz ve hem de biz biraz düşünelim."* demişti. Bundan dolayı İmam Hüseyin (a.s) gecenin karanlığından istifade ederek gece, yani cumartesiye pazara bağlayan gece, recep ayının sonuna iki gün kala hicrî altmışıncı yılda, çocukları, kardeşleri, kardeşinin çocukları, Muhammed b. Hanefiyye hariç ailesinin çoğunluğuyla birlikte Medine'den çıktı. Çıkarken (Hz. Musa'nın (a.s) Mısır'dan çıkarırken okuduğu) şu ayeti tilavet etti: **"Musa korka korka (etrafi) gözetleyerek oradan çıktı. 'Rabbim, beni zalimler guruhundan kurtar!' dedi."** Daha sonra İmam Hüseyin (a.s) Mekke'ye girdiğinde (Hz. Musa'nın (a.s) Medyen şehrine girdiğinde okuduğu) şu ayeti' tilavet etti: **"Medyen'e doğru yöneldiğinde: 'Umarım, Rabbim beni doğru yola iletir.' dedi."**

Abdullah b. Ömer'in Tutumu

Daha sonra Velid, Abdullah b. Ömer'e bir elçi gönderdi. Elçi ona şöyle dedi: *"Yezid'e biat et."* Abdullah b. Ömer ona şöyle dedi: *"İnsanlar biat ettiğinde, ben de biat edeceğim."* Elçi ona şöyle dedi: *"Neden biat etmiyorsun? Sen insanlar arasında ihtilaf çıkmasını, onların birbirlerini öldürmelerini ve yok etmelerini istiyorsun. İş böyle olunca insanlar şöyle diyecekler: Size Abdullah b. Ömer'i tavsiye ediyoruz. O zaman da ondan başka biat edecek adam kalmaz."* Abdullah b. Ömer şöyle dedi: *"Ben insanların birbirlerini öldürmelerini,*

1- Kasas Suresi, 21

2- Kasas Suresi, 22

3- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.343: Hişam b. Muhammed Ebu Mihnef'den şöyle nakletmiştir... el-İrşad, c.2, s.35-36.

aralarında ihtilaf çıkmasını ve birbirlerini yok etmelerini sevmiyorum. Ama insanlar biat ettiğinde ve benden başkası da kalmadığında, ben de biat edeceğim.” Neticede onu bıraktılar; artık ondan yana herhangi bir endişe duymuyorlardı.

2. Bölüm

İMAM HÜSEYİN (A.S) MEKKE'DE

İmam Hüseyin (a.s) Mekke Yolunda

Ukbe b. Sem'an şöyle diyor: Medine'den çıktık ve Mekke anayoluna girdik. İmam Hüseyin'in (a.s) ehlibeytinden bazıları şöyle dedi: "Anayoldan gitmesek nasıl olur? Nitekim Abdullah b. Zübeyir de anayoldan gitmedi. Böylece peşine takılanlar sana ulaşamazlar."

İmam (a.s) şöyle buyurdu: "*Hayır, Allah'a andolsun, ben Allah'ın sevdiği kaza ve kader ortaya çıkana kadar anayoldan ayrılmayacağım.*"¹

Abdullah İbn Muti el-Advî'nin² Görüşü

Ukbe b. Sem'an sözünün devamında şöyle diyor: Daha sonra Abdullah b. Muti el-Advî ile karşılaştık. O, İmam

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.351. Bu cümleyi Şeyh Müfid (s.202) ve Harezmi (s.189) nakletmişlerdir. Ama Müslim b. Akil'e nispet vermişlerdir.

2- Abdullah b. Muti Advî el-Kureyşî Peygamber Efendimiz (s.a.a) zamanında dünyaya geldi. Medine ehli Yezid'e karşı kıyam ettiklerinde Kureyş'e karşıydı. (c.5, s.481) Daha sonra Mekke'de İbn Zübeyir'e katıldı ve onunla birlikte savaştı. Sonra da onun tarafından Kûfe'ye vali tayin edildi. (c.5, s.622); Yakubî, c.3, s.3 ve 5; Mes'udî, c.4, s.83; Harezmi, c.2, s.202, Muhammed b. İshak'tan naklen. O Muhtar'a karşı çıktı ve sonunda da Muhtar onu Kûfe'den çıkardı. (c.6, s.31)

Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Sana feda olayım. Nereye gidiyorsun?" İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Şimdilik Mekke'ye gidiyorum. Ama Mekke'den sonra da Allah'tan hayır diliyorum. (Neresi hayırlı ise oraya gideceğim.)*"

Abdullah b. Muti el-Advî şöyle dedi: "Allah hayrını versin. Sana feda olayım... Eğer Mekke'ye gidersen, sakın Kûfe'ye yaklaşma. Kûfe uğursuz bir şehirdir. Kûfe'de baban öldürüldü; kardeşin yalnız ve yardımsız bırakıldı ve yaralanarak neredeyse canını kaybedeceği darbeyi orada aldı. Öyleyse Harem'de (Mekke'de) kal. Sen Arab'ın efendisidir; Allah'a andolsun ki, Hicaz ehlinde hiç kimse sana denk değildir. Eğer Mekke'de kalırsan, her taraftan insanlar birbirlerini senin için davet ederler. Amcam ve dayım sana feda olsun, Harem'den ayrılma. Allah'a andolsun eğer seni kaybedersek, senden sonra bizi köle edinirler."¹

İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'ye Girişi

İmam (a.s) yoluna devam etti ve Mekke'ye ulaştı.² Perşembeyi cumaya bağlayan gece (şaban ayının üçüncü gecesi) Mekke'ye girdi³ ve şaban, ramazan, zilkade ve zilhicce ayının sekizine kadar Mekke'de kaldı.⁴

Bu süre içerisinde Mekke ehli ve uzaktan gelip umre yapmak için Mekke'de bulunanlar İmam'ın (a.s) yanına gidip geliyorlardı.

Bu zaman içerisinde Abdullah b. Zübeyir de Mekke'de idi ve sürekli Allah'ın evinde (Kâbe'de) vaktini geçiriyordu.

1- Bu rivayeti Sibte (s.243) Hişam'dan ve Muhammed b. İshak'tan nakletmiştir. Harezmî (s.189) b. A'sem'den nakletmiştir.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümemi ve'l-Müluk, c.5, s.351

3- age. c.5, s.387

4- age. c.5, s.381, Sibte (s.245) Hişam'dan naklen.

Gündüzleri çoğunlukla namaz kılıyor, tavaf ediyordu. İmam Hüseyin'i (a.s) ziyaret edenlerle birlikte bazen iki gün peşe peşe ve bazen de gün aşırı İmam'ın (a.s.) yanına gidiyordu ve her gidişinde İmam'la (a.s) meşveret ediyordu. (Yani gelişen günlük olaylar hakkında İmam'a (a.s) görüşünü soruyordu.)

İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'de bulunması, onun kadar hiç kimseye ağır gelmiyordu. Çünkü İmam Hüseyin (a.s) bu şehirde bulunduğu müddetçe Hicaz ehlinen hiç kimsenin kendisine biat etmeyeceğini ve uymayacağını; aynı şekilde İmam'ın (a.s) insanların gözlerinde ve kalplerinde daha saygın ve sevimli, onlar tarafından daha çok itaat edilen biri olduğunu çok iyi biliyordu.¹

Kûfe Ehlinin Mektupları

Muaviye'nin helak olduğu haberi Kûfe ehline ulaştığında, Irak halkı Yezid'in aleyhine kıyam ettiler ve kendi kendilerine şöyle dediler: "Hüseyin (a.s) ve Abdullah b. Zübeyir ona biat etmekten kaçınıp Mekke'ye gittiler." (Öyleyse biz de Yezid'in sultası altına girmiyoruz.)

Muhammed b. Bişr Hemdanî² şöyle diyor:

1- age. c.5, s.351, Müfid, s.202

2- Keşşi onu rical kitabında (s.69) tabiilerin büyüklerinden, başlarından ve zahitlerinden olarak zikretmiştir. Şeyh Tusî rical kitabında (s.43) onu Hz. Peygamber'in (s.a.a) ve Müminlerin Emiri'nin (a.s) ashabından zikretmiştir. Ancak şöyle buyurmuştur: "O Cemel savaşında yalandan mazur olduğunu söyleyerek İmam Ali'ye (a.s) katılmadı." Nasr b. Muzahim kitabında (s.6) onun savaşa katılmadığını ve mazur olduğunu zikretmiştir. Onun için Ali (a.s) ona şöyle buyurmuştur: "*Şüphe ettin, bekledin ve aldatıldın. Hâlbuki sen benim yanımda insanların içinde en güvenilir insandın ve benim zannıma göre insanlar içinde en hızlı bir şekilde benim yardımına koşacak insandın.*" Ve yine Müminlerin Emiri (a.s) ona şöyle buyurdu: "*Bana olan muhabbette yarış ki nasihatim sana açık olsun.*

Biz Süleyman b. Surad el-Huza'î'nin evinde toplanmıştık. Süleyman bize şöyle konuştu: "Hüseyin (a.s) Ümeyyeoğulları'na biat etmekten kaçındı ve Mekke'ye doğru hareket etti. Sizler de onun ve babasının Şiîlerisiniz. Eğer kendinizi onun yardımcıları ve düşmanlarına karşı savaşan kimseler olarak biliyorsanız, ona mektup yazın. (Onu himaye ettiğinizi ve onun yanında savaşacağınızı ilan edin.) Yok, eğer korkuyorsanız, gevşeklik ve tembelliğinizi ortaya koyun ve onu canı hakkında aldatmayın (onu öldürtmeyin.)"

Orada bulunanlar şöyle dediler: "Hayır, biz onun düşmanlarıyla savaşırız ve canımızı onun yolunda veririz." Süleyman da dedi ki: "Öyleyse mektup yazın."¹ Sonra İmam'a (a.s) şöyle bir mektup yazdılar:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Süleyman b. Surad, Museyyib b. Necbe,² Rufaa b.

Şüphesiz geriye bazı şeyler kaldı ki sen onlar vasıtasıyla dostunu düşmanından ayırırsın." Sonra o sustu. Daha sonra Ali (a.s) onu Siffin Savaşı'nda sağ kolun piyadelerinin komutanlığına getirdi (Siffin, s.205) Şam ehlinden olan Huşen Seyyidu'l-Yumn ile savaştı ve onu öldürdü. O şöyle diyor-du: "Bizim yanımızda mahbubumuz olduğu hâlde akşam ediyorum" (Siffin, s.401) Siffin Savaşı'nda yüzüne kılıç darbesi yedi (Siffin, s.519) Ebu Mihnef onu sahabeden ve Şia'nın büyüklerinden birisi olarak saymıştır (Taberî, c.5, s.552) O hicrî 64 yılında Tevvabin hareketinin rehberi idi. (c.5, s.555) Onun itirafı şu idi: "Yumuşak davrandık; gözetledik ve olacak şeyleri bekledik. Sonunda öldürüldü. (c.5, s.554)"

1- Harezmi, s.193. Bunu geniş bir şekilde nakletmiştir.

2- Keşşi, rical kitabında (s.69) onu tabiinin büyüklerinden, başlarından ve zahitlerinden zikretmiştir. Şeyh Tusî rical kitabında (s.58) onu sekizinci sırada Müminlerin Emiri'nin (a.s) ashabının içinde ve dördüncü sırada İmam Hasan'ın (a.s) ashabının içinde zikretmiştir. Ve sonra da şunu eklemiştir: Museyyib b. Necbe Fezarî, Kûfe'den Basra'ya İmam Ali'ye yardım için koşan cemaatin başlarındandı. Taberî'de olduğu gibi (c.4, s.448) İmam Ali (a.s) onu kavminden Bişr Kesir ile birlikte Abdullah

Şeddad,¹ Habip b. Muzahir ve Kûfe'nin mümin ve Müslüman olan Şiîlerinden Hüseyin b. Ali'ye (a.s). Allah'ın selâmı üzerine olsun. Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a hamdımızı sana sunuyoruz. Hamd, senin inatçı ve zorba düşmanının belini kıran Allah'a mahsustur. O düşman ki, sürekli bu ümmete kötülük etti, onları aldatı, ganimetlerini gasp etti, istemedikleri hâlde onların yöneticiliğini yaptı, ardından onların seçilmiş insanlarını öldürdü, kötülerini ise sağ bıraktı, Allah'ın malını

b. Mes'ade'nin yağmasını önlemek için gönderdi. (c.5, s.135) Süleyman b. Sured'den sonra Tevvabin hareketinin rehberi idi. Onlarla birlikte hicrî 65 yılında öldürüldü. (c.5, s.599)

1- Keşşi, rical kitabında (s.65) onu Ebuzer'i defneden salihlerden birisi olarak zikretmiştir. Şeyh Tusî rical kitabında (s.41) onu Müminlerin Emiri'nin ve (s.68) İmam Hasan'ın ashabının içinde zikretmiştir. Daha sonra da şunu eklemiştir: Rufaa b. Şeddad Beceli, Siffin Savaşı'nda Benî Becele kabilesinin başında İmam Ali (a.s) ile birlikte idi (Siffin, s.205) Daha sonra Hucr b. Adiy ve Amr b. Hamık'ın ashabına katıldı. Ziyad b. Ebih Amr'ı istediğinde onunla birlikte Musul dağına gitti. Amr tutuklandı. Ama Şeddad atıyla kaçtı. (c.5, s.265) O Tevvabin'in ikinci sırada halka hitap eden başlarındandı. (c.5, s.553) Tevvabin'in gönüllü askerleri ona bırakılmıştı. (c.5, s.587) O savaşıyordu. (c.5, s.601) Ama o insanlarla birlikte geriye döndü ve Kûfe'ye girdi. (c.5, s.605) Muhtar'la birbirlerine elçiler gönderdiler. (c.6, s.8) Muhtar için biat aldı. (c.5, s.6) Ama Muhtar Yemenilerle birlikte Kûfe'de onun aleyhine kıyam etti. Muhtar onlara namaz kıldırıyordu. (c.6, s.47) Muhtar'ın sloganı olan "Ya Lesarati'l-Huseyn" (Hüseyin'in (a.s) intikamını alan yok mu?) karşısında Henzan'dan "Ya Lesarati Osman" (Osman'ın intikamını alan yok mu?) cümlesini slogan edinenlerin karşısında Rufaa b. Şeddad şöyle dedi: "Bizim Osman'la işimiz ne! Osman'ın kanını isteyen kavimle biz savaşmayız." Onlara sözü çevirerek şöyle diyordu:

"Ben Şeddad'ın oğlu, Ali'nin dini üzereyim.

Osman'ı idrarımla bile suvarmam."

O Sebha'daki Mehbezan Hamamı'nın yanında ibadet hâlindeyken öldürüldü. (c.6, s.50)

azgınların ve zenginlerin elinde dolaştırıp durdu. Ona lânet olsun, Semud kavmine lânet olduğu gibi.

Bizim imam ve önderimiz yok. Bizim yanımıza gel. Şayet Allah bizleri senin elinle hak üzere bir araya getirir. Numan b. Beşir hükümet konağından bizlere hükümet ediyor. Ama biz onunla cuma namazında bir araya gelmiyor ve bayram namazı için onunla birlikte şehrin dışına çıkmıyoruz. Eğer senin bizim yanımıza geleceğin haberi bize ulaşırsa, onu Kûfe'den çıkarır ve Şam'a geri göndeririz; inşaallah. Allah'ın selâmı ve rahmeti senin üzerine olsun.¹

Daha sonra mektubu Abdullah b. Sebu el-Hemdanî² ve Abdullah b. Val et-Temimî ile İmam Hüseyin'e (a.s) gönderdik.

O ikisi süratle hareket ettiler ve ramazan ayının on birinci günü Mekke'de bulunan İmam Hüseyin'in (a.s) yanına vardılar.³

Aradan iki gün geçtikten sonra biz bu defa Kays b. Mushir es-Saydavî,⁴ Abdurrahman b. Abdullah b. Kedin

1- Harezmi bunu (s.194) nakletmiştir.

2- Şeyh Müfid (s.203) onu Abdullah b. Misme' olarak nakletmiştir. Harezmi, (s.194) Abdullah b. Subey' olarak zikretmiştir. O İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte şehid olmuştur.

3- Bunu Şeyh Müfid (s.203) ve Sibte (s.244) nakletmiştir.

4- Kays b. Mushir Seydavî Esedi, Müslim b. Akil ile birlikte Irak'a döndü. Müslim'in işi Muzayyik denen yerin ortasında zorlaştığında onu bir mektupla İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gönderdi. (c.5, s.354) Sonra İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte geriye döndü. Sonunda Hacir denen yerin ortasına ulaştığında İmam Hüseyin (a.s) onu yazdığı mektubuyla Kûfe halkına doğru gönderdi. Kadisiyye'ye ulaştığında Husayn b. Temim et-Temimî onu tutukladı ve onu İbn Ziyad'ın yanına gönderdi. İbn Ziyad da onu sarayın üstünden atma emrini verdi. Onu attılar ve bedeni parça parça oldu ve öldü. Allah'ın rahmeti ona olsun. (c.5, s.395) İmam Hüseyin (a.s) Uzeybu'l-Hecanat denen yere ulaştığında

el-Erhabî¹ ve Umare b. Ubeyd es-Selulî'yi İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gönderdik. Bunlar kendileriyle birlikte yaklaşık 150 mektup taşıyorlardı. Bu mektupların bazıları bir kişi tarafından, bazıları iki kişi tarafından ve bazıları da üç veya dört kişi tarafından yazılmıştı.

Muhammed b. Bişr sözünün devamında şöyle diyor: Ardından iki gün daha bekledik ve sonra Hâni b. Hâni es-Subey'î ve Said b. Abdullah el-Hanefî'yi şu mektupla İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gönderdik:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Şiîlerinden Hüseyin b. Ali'ye (a.s). Acele et, insanlar seni bekliyor, senden başkasını da düşünmüyorlar. Allah'ın selâmı senin üzerine olsun.

Şebes b. Rib'i, Haccar b. Ebcer,² Yezid b. Hâris b. Yezid b. Ruveyh,³ Uzra b. Kays, Amr b. Haccac ez-Zubeydî ve Muhammed b. Ömer et-Temimi ise şöyle yazdılar:

Bağ ve bostan yeşerdi; meyveler yetişti; nehirler akıyor. O halde eğer istersen, senin için hazırlanmış orduya katıl. Allah'ın selâmı üzerine olsun.⁴

onun haberi ulaştı. İmam Hüseyin (a.s) gözyaşlarını tutamayarak ağladı ve şöyle buyurdu: "**Onlardan bir kısmı ahdini yerine getirmiştir...**" *Allah'ım! Bizim için ve onlar için cenneti iniş yeri karar kıl! Bizimle onların arasını rahmetinin toplandığı ve hazine edilmiş rağbet edilen sevabının olduğu yerde birleştir!* (c.5, s.405)

1- Şeyh Müfid (s.203) onu Abdullah ve Abdurrahman b. Şeddad Erhabi olarak zikretmiştir. Sibt (s.194) onu Abdullah b. Abdurrahman olarak zikretmiştir. O Irak'a kadar Müslim ile birlikteydi. (c.5, s.354)

2- Haccar b. Ebcer İclî, Aşura günü İmam Hüseyin'e (a.s) yazdığı mektubu inkâr etti. (c.5, s.425)

3- Ebu Haşim Şeybanî, Aşura günü İmam Hüseyin'e (a.s) yazdığı mektubu inkâr etti. (c.5, s.425)

4- Şeyh Müfid (203) ve Sibt (s.244) bunu nakletmişlerdir.

İmam Hüseyin'in (a.s) Cevabı

Elçilerin hepsi İmam Hüseyin'in (a.s) yanına vardılar. İmam, mektupları okudu ve onlardan halkın durumunu sordu. Ardından İmam şu mektubu yazarak Kûfe halkının son elçileri olan Hâni b. Hâni es-Subey'î ve Said b. Abdullah el-Hanefî'ye teslim etti:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Hüseyin b. Ali'den mümin ve Müslüman olan topluluğa. Hâni ve Said benim yanıma gelen sizin son elçileriniz idi. Anlattığınız ve söylediğiniz şeyleri anladım. Çoğunluğunuzun sözü şudur: Bizim imamımız yok. Onun için bizim yanımıza gel. Şayet Allah senin elinle bizleri hak ve hidayet üzere bir araya getirir.

Size kardeşim, amcamın oğlu ve ehlibeytimden güvenilir birisi olan Müslim b. Akil'i gönderiyorum. Onu sizin durumunuzu, işlerinizi ve görüşlerinizi bana iletmesi için görevlendirdim. Eğer bana sizin tamamınızın, fazilet ve akıl sahiplerinizin görüşünün, elçilerle gönderdiğinizin ve mektuplarınızda okuduğumun aynısı olduğunu yazarsa, inşaallah süratle sizin yanınıza geleceğim. Ömrüme yemin olsun ki, İmam; yalnızca Kurân ile amel eden, adalet esasına göre davranan, hakka bağlı olan ve kendi nefsinin Allah'a adayan kimse değildir. Vesselâm.¹

Müslim'in Kûfe'ye Hareketi

İmam Hüseyin (a.s) Müslim'i çağırdı ve onu Kays b. Mushir es-Saydavî, Umare b. Ubeyd es-Selulî ve Abdurrahman b. Abdullah b. Kiden el-Erhabî ile birlikte Kûfe'ye yolla-

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, (c.5, s.353) Şeyh Müfid (s.204) ve Sibte (s.196) bunu nakletmişlerdir.

dı. Müslim'e Allah'tan sakınmasını, üstlendiği görevini gizlemesini ve halka karşı yumuşak davranmasını emretti. Halkı güvenilir ve sözbirliği içinde gördüğünde durumu hemen kendisine bildirmesini istedi.

Müslim hareket etti ve Medine'ye ulaştı. Medine'de Allah Resulü'nün (s.a.a) Mescidi'nde namaz kıldı. Sonra ailesiyle vedalaştı ve ardından da Kays kabilesinden iki rehber kirilayarak yola çıktı. Ancak bu iki rehber yolu kaybedince çok susadılar ve neticede susuzluktan öldüler. Ama ölmeden önce Müslim'e dediler ki: "Şu yoldan git, suya ulaşacaksın..." Söyledikleri yol Hubeyt vadisinde olan Muzik'e ulaşıyordu.¹

Müslim'in İmam'a (a.s) Kûfe Yolunda Yazdığı Mektubu

Müslim b. Akil, Kays b. Mushir es-Saydavî ile başlarından geçen macerayı İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle yazdılar:

"Ben Medine'den iki kişiyle birlikte hareket ettim. Ama o ikisi ana yoldan çıktılar ve yolu kaybettiler. Çok susadık. Öyle ki çok geçmeden o ikisi hayatını kaybetti. Ama biz yolumuza devam ettik ve sonunda suya ulaştık. Neredeyse ölmek üzereyken kurtulduk. Ulaştığımız su Hubeyt vadisinde olan Muzik'teydi. Bu yolculuğu uğursuz olarak değerlendiriyorum. İstersen, beni bu yolculuktan muaf tut ve başka birisini gönder. Vesselâm."²

1- age. c.5, s.354

2- Şeyh Müfid (s.204) ve Harezmî (s.197) az bir farkla nakletmişlerdir. Aynı şekilde Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk (c.5, s.347) kitabında Muaviye b. Ammar'ın İmam Bakır'dan (a.s) naklettiği bir rivayetle aynı konuyu nakletmiştir.

İmam Hüseyin'in (a.s) Müslim'e Cevabı

İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle yazdı:

Korkarım ki sen korktuğun için bana mektup yazdın ve seni görevlendirdiğim bu işten muaf tutmamı istedin. Seni görevlendirdiğim yere doğru ilerle. Üzerine selâm olsun.

Müslim (a.s) mektubu okuyunca şöyle dedi: "Bu görev öyle bir görev değil ki ondan dolayı canımı kaybetmekten korkayım."

Neticede Müslim (a.s) yoluna devam etti... Sonunda Tayy kabilesinin gölcüğüne ulaştı. Biraz orada dinlendikten sonra oradan ayrılıp yoluna devam etti. Yolda bir hayvanı avlamaya çalışan bir adam gördü. Adam karşılaştığı avını vurup yere düşürdüğünde Müslim (a.s) şöyle dedi: "Ben bu olayı uğurlu sayıyorum. İnşallah bizim düşmanımız da öldürülecek."

3. Bölüm

MÜSLİM'İN KÛFE'YE GİRMESİNDEN SONRAKİ OLAYLAR

Şia Büyüklerinin Biatı

Müslim Kûfe'ye doğru hareket etti. Kays b. Mushir es-Saydavî, Umare b. Ubeyd es-Selulî ve Abdurrahman b. Abdullah b. Kiden el-Erhabî ile birlikte Kûfe'ye girince,¹ Muhtar b. Ebu Ubeyd'in evine gitti.²

Bunun üzerine Şiîler onun yanına gidip gelmeye başladı. Müslim, Şiîlerden bir grup yanına toplandığında İmam

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.355

2- Muhtar b. Ebu Ubeyd es-Sekafî, hicretin birinci yılında dünyaya geldi. (c.2, s.402) Amcası Sa'd b. Mesud hicrî 37 yılında Medain'de kendi yerine geçirdi. (c.5, s.76) Cemaat yılı olan hicrî 40 yılına kadar Medain'de amcasının yanındaydı. (c.5, s.159) İbn Ziyad'ın hükümeti döneminde, İbn Ziyad onu Hucr b. Adiy'in aleyhine şahadet vermesi için çağırdığında, şahitlik etmekten kaçındı. (c.5, s.270) Kendi bayrağı ve kavmiyle birlikte Müslim'in kıyamından önce kıyam etmişti. Hâni'nin hapsedildiği belli olunca İbn Ziyad'ın aman bayrağının altına sığındı ve İmam Hüseyin (a.s) şehid edilinceye kadar da hapisteydi. (c.5, s.560-580) Tevabin kıyam edince İbn Zübeyir'in memuru olan b. Muti onu hapsetti. (c.5, s.605) Muhtar aracı olması için kölesini Ömer b. Sa'd'ın yanına gönderdi ve ondan İbn Zübeyir'in memuruna mektup yazmasını ve ondan yeminle ve kefil olmakla onu serbest bırakması talebinde bulunmasını istedi. (c.6, s.8) Sonra hapisten çıktı ve gücü ele geçirdi. İbn Ziyad'la savaştı ve onu öldürdü. İmam Hüseyin'in (a.s) katillerini öldürdü. Sonunda Mus'ab b. Zübeyir hicrî 67 yılında onu öldürdü. (c.6, s.107)

Hüseyin'in (a.s) mektubunu onlara okudu, onlar da ağlamaya başladı.

Bu sırada Abis b. Ebu Şebib eş-Şakirî¹ ayağa kalktı, Allah'a hamdüsenâ ettikten sonra şöyle dedi:

"Ben halk tarafından sana haber vermiyorum; kalplerinden neler geçtiğini de bilmiyorum; onlar hakkında seni aldatmıyorum. Allah'a andolsun ki, kendi nefsimde karar aldığım şeyi (kendi adıma) sana söylüyorum. Allah'a yemin ederim ki, eğer davet etseniz kabul ederim ve senin yanında düşmanla savaşırım; seninle birlikte Allah'la görüşünceye kadar kılıç sallarım. Bu işte de Allah katında olandan başka bir şey istemiyorum."

Bunun üzerine Habip b. Muzahir Fak'usî el-Esedî ayağa kalktı ve ona şöyle dedi:

"Allah sana rahmet etsin. Yüreğinde olanı kısa sözle açıkladın. Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a andolsun ki, ben de seninle aynı şeyi paylaşıyorum, senin görüşün üzerim."

Ardından Said b. Abdullah el-Hanefî² de buna benzer bir söz söyledi.

Kûfe Valisi Numan b. Beşir'in Hutbesi

Şiîler, Müslim'in yanına çok gidip gelmeye devam edince, yeri herkes tarafından bilindi ve haberi Kûfe valisi Numan b. Beşir'e ulaştı. Bunun üzerine Numan minbere çıktı, Allah'a hamdüsenâdan sonra şöyle dedi:

1- Ondan sonra Müslim b. Akil'in (a.s) mektubunu İmam Hüseyin'e (a.s) götürdü. (c.5, s.375) Sonra da öldürülünceye kadar onunla birlikteydi. (c.5, s.444) O Hemdan kabilesindendi.

2- Kûfe halkının İmam Hüseyin'e (a.s) gönderdikleri elçi idi. Sonra İmam Hüseyin'in (a.s) cevabıyla Kûfe'ye geri döndü.

Ey Allah'ın kulları! Allah'tan sakının. Fitne ve ayırmacılığa doğru süratle gitmeyin. Çünkü bu ikisi vasıtasıyla erkekler helak olur; kanlar dökülür ve mallar gasp olunur... Ben, benimle savaşmayanla savaşmam, karşıma çıkmayanın karşısına çıkmam, size zulmetmem. Benim sizinle bir sorunum yok; iftira, zan ve töhmetle sizleri tutuklamam. Ama eğer siz benim karşıma çıkarsanız, biatinizi bozarsanız ve imamınıza (Yezid'e) karşı çıkarsanız, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, kılıcın kabzası elimde olduğu müddetçe sizden hiç kimse bana yardım etmese de sizinle savaşırım. Ama ümit ediyorum ki aranızda hakkı bilenler, batılın helak ettiği kimselerden fazladır.

Ümeyyeoğulları'nın müttetiklerinden olan Abdullah b. Müslim b. Said el-Hazremî ayağa kalktı ve şöyle dedi:

"Gördüğün durum ancak zulme karşı verilecek cevaba uygundur. Seninle düşmanın arasındaki oluşmuş duruma karşı takındığın tavır, zayıf insanların takındığı tavidir."

Numan b. Beşir ona şöyle dedi: "Allah'a itaatte zayıflardan olmam, O'na isyan etmede güçlü olanlardan olmak benim için daha sevimlidir."

Bunun üzerine Abdullah b. Müslim mescitten dışarı çıktı ve Yezid b. Muaviye'ye şöyle bir mektup yazdı:

"Müslim b. Akil Kûfe'ye geldi. Şîler Hüseyin b. Ali adına ona biat ettiler. Eğer Kûfe'yi istiyorsan, senin emrini icra edecek ve düşmanlarına senin gibi tavır takınacak güçlü birisini Kûfe'ye gönder. Çünkü Numan b. Beşir zayıf birisidir, ya da kendisini zayıf gösteriyor."

Sonra Umare b. Ukba da aynı içerikte bir mektup Yezid'e yazdı. Onun peşinden Ömer b. Sa'd b. Ebu Vakkas da Yezid'e, benzer bir mektup yazdı.

İmam Hüseyin'in(a.s) Basra Halkına Mektubu

İmam Hüseyin (a.s) Süleyman adındaki bir kölesiyle Basra'nın beş ileri geleni ile Malik b. Musma el-Bekrî, Ahnef b. Kays, Münzir b. Carud, Mesud b. Amr, Kays b. Heysem ve Amr b. Ubeydullah b. Ma'mer adlarındaki Basra'nın büyüklerine şöyle bir mektup yazdı:

Şüphesiz Allah, Muhammed'i (s.a.a) yaratıkları için seçti; onu peygamberlikle yüce kıldı ve onu elçiliği için seçti. Sonra onu kendi yanına aldı. Peygamber (s.a.a) Allah'ın kullarına nasihatte bulundu ve ulaştırması gereken mesajı onlara ulaştırdı. Biz onun Ehlibeyt'i, yakınları, vasileri ve vârisleriyiz. İnsanların içerisinde onun makamına en çok layık olan da biziz. Ama kavmimiz o makamı kendisine mahsus kıldı. Biz de bu duruma razı olduk, ayrılık çıkmasını istemedik, barışı ve esenliği tercih ettik. Oysa biz her zaman biliyorduk ki biz başa gelenlerden bu makama daha layığız...

Şimdi, bu mektubu elçimle size gönderdim. Sizi Allah'ın kitabına ve Peygamber'in (s.a.a) sünnetine davet ediyorum. Çünkü sünnet öldürülmüş, bidat ise dirilmiştir. Eğer sözümü dinlerseniz ve emrime itaat ederseniz, sizi doğru yola hidayet ederim. Allah'ın selâmı ve rahmeti üzerinize olsun.

Bu mektubu okuyan Basra'nın bütün büyükleri onu gizli tuttular, kimseye söylemediler. Münzir b. Carud hariç. Münzir kendi zannına göre İmam Hüseyin'in (a.s) elçisi Süleyman'ın Ubeydullah tarafından gönderilmiş bir casus olabileceğinden korktuğu için onu geceleyin, ertesi sabah Kûfe'ye gidecek olan Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına götürdü. Münzir b. Carud, Ubeydullah'ın yanında Süleyman'ı mektubu okumaya zorladı. Ubeydullah da İmam Hüseyin'in (a.s) elçisinin boyununu vurdu.

İbn Ziyad'ın Basra'daki Hutbesi

Daha sonra İbn Ziyad Basra'da minbere çıktı. Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle dedi:

"Allah'a yemin olsun ki, ben sizin asiliğimize tahammül edemem. Ben sizin hilenizi yutacak birisi de değilim. [Sizlerden korkacak değilim.] Ben, benimle düşmanlık edenden intikam alacağım. Benimle savaşına zehir olacağım, bana ok atana daha kötüsüyle karşılık vereceğim."

"Ey Basra halkı! Müminlerin Emîri (Yezid) beni Kûfe'nin valiliğine tayin etti. Yarın sabah Kûfe'ye gideceğim. Sizin için kendi yerime (kardeşim) Osman b. Ebu Süfyan'ı bırakıyorum. Vay hâlinize eğer onunla muhalefet ederseniz ve ona karşı kıyam ederseniz! Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, eğer yarın sizin içinizden ona karşı çıkanların haberi bana ulaşırsa, onu, grubunu ve dostlarını öldürürüm; yakınlarını da işbirlikçileri olarak tutuklarım. Bunları beni dinlemeniz ve bu vesileyle aranızda muhalefet ve düşmanlık bulunmaması için söylüyorum. Ben Ziyad'ın oğluyum. İnsanların içinde en çok ben ona benzemişim. Dayıma ve amcaoğluma hiçbir benzerliğim yoktur."

İbn Ziyad'ın Kûfe'ye Girişi

Daha sonra İbn Ziyad Basra'dan çıktı ve Kûfe'ye doğru hareket etti. Müslim b. Amr el-Bahilî, Şerik b. A'ver el-Hârisî, akrabaları ve ailesinden yaklaşık on küsur erkek onunla birlikteydi.¹ Nihayet ağzını ve burnunu kapatmış, başında siyah bir emame (sarık) olduğu bir hâlde Kûfe'ye girdi. Daha

1- Yezid'in mektubu İbn Ziyad'a ulaştığında Basra ehlinde beş yüz kişiyi seçti. Onların içinde Abdullah b. Hâris b. Nevfel ve Şerik b. A'ver de vardı. (c.5, s.359)

önce İmam Hüseyin'in (a.s) Kûfe'ye geleceği haberi halka ulaşmıştı. Onun için İmam Hüseyin'in (a.s) gelişini bekliyorlardı. Bu yüzden Ubeydullah Kûfe'ye girdiğinde, İmam Hüseyin'in (a.s) geldiğini zannettiler. Ubeydullah hangi topluluğun yanından geçiyorduyorsa, ona selâm veriyor ve şöyle diyorlardı: "Hoş geldin ey Allah Resulü'nün (s.a.a) oğlu! Sefa getirdin." Ubeydullah insanların İmam Hüseyin'in (a.s) gelişini birbirlerine müjde verip sevinmelerini görünce, hoşlanmadığı bir durumla karşılaşmış, duyduklarından dolayı sinirlenmiş ve şöyle demişti: "Keşke onları bu durum dışında bir durumda görseydim!" Nihayet insanlar etrafında çoğalıp izdiham yaratınca, Müslim b. Amr el-Bahilî şöyle dedi: "Geriye gidin! o, Emîr Ubeydullah b. Ziyad'dır."

Saraya girdiğinde ve insanlar onun gerçekten Ubeydullah olduğunu anladığında, aşırı bir şekilde üzüldüler.¹

İbn Ziyad'ın Kûfe'deki İlk Hutbesi

Ubeydullah'ın saraya yerleşmesinin ertesi günü, "Haydi cemaat namazına!" diye nida edildi ve herkes toplandı. Ubeydullah saraydan dışarı çıktı ve minbere çıkıp Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle dedi:

"Müminlerin Emîri -Allah onun işlerini düzene soksun- şehrinizin ve sınırlarınızın yöneticiliğini bana verdi. Mazlumunuza insafli davranmam, mahrumlarınıza yetişmem, sizin söz dinleyen ve itaat edenlerinize iyilikte bulunmam ve sizin şüpheli ve günahkârlarınıza çok sert davranmam hususunda beni görevlendirdi. Ben onun fermanına uyacağım ve emirlerini yerine getireceğim. Sizin iyilerinize ve itaat edenlerinize şefkatli bir baba gibi davranacağım. Kırbacım ve kılıcım fer-

1- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.357; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.206; Harezmi, s.200

manıma uymayana ve emrime muhalefet edene kalkacaktır. Öyleyse herkes kendisine dikkat etsin. Bizi tanıtacak olan, amelde doğruluktur; tehdit ve korkutma değil.”

Daha sonra minberden indi, ileri gelenlerle halka karşı çok sert tutum sergileyerek şöyle dedi:

“Şehirde bulunan yabancı insanların, Müminlerin Emîri Yezid ile muhalefet edenlerin, Harurîlerin,¹ muhalefet ve düşmanlık kastı olan şüpheli insanların isimlerini yazıp bana bildireceksiniz. Onların adını yazanlara bir şey yapmayacağım. Hiçbir adamın adını yazmayan kimse ise, kabilesinden hiç kimsenin bizimle muhalefet etmeyeceğine dair garanti vermemelidir. Böyle yapmadığı takdirde onun üzerinde benim herhangi bir sorumluluğum olmayacaktır; artık malı ve kanunun dökülmesi bize helal olacaktır. Hangi kabiledede Müminlerin Emîri Yezid’e muhalefet eden, buna rağmen bize iletilmeyen birinin varlığı ortaya çıkarsa, evinin önünde asılacaktır. Ayrıca o kabile hükümet tarafından yapılan yardımlardan mahrum bırakılacak ve Ummanu’z-Zare² bölgesine sürülecektir.³

Müslim’in Muhtar’ın Evinden Hâni’nin Evine İntikal Etmesi

Ubeydullah’ın gelişi, hutbesi ve ileri gelenlerle halkı baskı altına alması haberi Müslim’e ulaştığında, -yeri bilindiği için- Muhtar’ın evinden çıkıp Hâni b. Urve el-Muradî’nin evine

1- Yani Haricîlerin. Harurî denmesinin sebebi, Haricîlerin Küfe’nin etrafında bulunan Harura denen yerde toplanmalarıdır. Haricîler’in Sıffin’den döndükten sonra ilk defa toplandıkları yer Harura idi. (c.4, s.49)

2- Körfez’de tanınmış Umman denizine yakın Umman’dır. Çok sıcak bir bölge olması hasebiyle, aynı şekilde orada yaşam çok zor olduğu için İbn Ziyad muhaliflerini oraya sürmekle tehdit etmiştir.

3- Taberî, Tarihu’l-Ümeme ve’l-Müluk, c.5, s.358; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.202 Sibte b. Cezvî, Tezkiretu’l-Havas, 200

gitmeye karar verdi. Evin giriş bölümüne gelip içeriye girdiğinde, birisini Hâni'yi çağırması için yolladı. Hâni Müslim'in yanına geldi. Onu gördüğünde rahatsız oldu. Müslim şöyle dedi: "Sığınma vermen ve misafir etmen için sana geldim." Hâni ise şöyle dedi: "Allah sana rahmet etsin. Omuzuma ağır bir görev yükledin. Eğer evime girmiş olmasaydın ve güvenilir birisi olmasaydın, evimden çıkmanı isterdim. Ama ne var ki Arab'ın misafire saygısı ve geleneği buna engel oluyor. Tanımadığını ileri sürerek benim gibi birisinin, senin gibi birisine sığınma vermemesi, hiç kimse tarafından mazur görülmez. Gir içeriye." Neticede Müslim'e sığınma verdi.

Böylece Şiîler Hâni b. Urve'nin evinde Müslim'in yanına gidip gelmeye başladılar.¹

Müslim b. Akil, Hâni b. Urve'nin evine yerleştikten ve on sekiz bin kişinin kendisiyle biat etmesinden sonra, Âbis b. Ebu Şebib eş-Şakirî aracılığıyla İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle bir mektup yazdı:²

Şüphesiz elçi kendi ailesine yalan söylemez. Kûfe halkından on sekiz bin kişi bana biat etti. Mektubum eline geçtiğinde, alalacele bize doğru gel. Halkın tamamı seninledir. Muaviye ailesine yönelik de asla eğilimleri yoktur.

Bu mektubun gönderiliş tarihi Müslim'in öldürülmesinden yirmi yedi gece önce idi.³

Ma'kıl Şamî Müslim'i Arıyor

İbn Ziyad, kölesi Ma'kıl'ı çağırdı ve ona şöyle dedi: "Bu üç bin dirhemi al ve Müslim b. Akil ile arkadaşlarını bul ve bu

1- age. c.5, s.361

2- age. c.5, s.375

3- age. c.5, s.395

üç bin dirhemi onlara ver ve şöyle söyle: 'Bu üç bin dirhemi alın, düşmanlarınızla savaşta kullanın.' Onlara, onlardan olduğunu söyle. Bu üç bin dirhemi onlara bağışta bulunduğun takdirde, sana karşı güvenlerini kazanmış olursun ve böylece hiçbir haberlerini senden gizlemezler. Sonra da sabah ve ikinci vakti onların yanına git."

Ma'kıl geldi ve büyük mescitte namaz kılmakta olan Müslim b Avsece el-Esedî'yi buldu. Bu arada Ma'kıl, insanların şöyle dediklerini duymuştu: "Bu adam (Müslim b. Avsece), Hüseyin (a.s) için biat alıyor." Bu nedenle Müslim'in yanına gitti, namazını bitirmesini bekledi. Müslim'in namazı bitince de ona şöyle dedi: "Ey Allah'ın kulu! Ben Şamlıyım, Zulki-la kabilesinin kölelerindim. Allah bana Ehlibeyt sevgisi ve onları sevenlerin sevgisiyle ihsanda bulunmuştur. Bu, üç bin dinardır. Aldığım habere göre, Allah Resulü'nün (s.a.a) kızının oğluna biat almak için Ehlibeyt tarafından biri Kûfe'ye gelmiş. İşte ben bu paralarla onunla görüşmek istiyorum. Ama beni ona götürcek veya yerini bilen birisini bulamıyordum. Ta ki biraz mescidin önünde otururken Müslümanlardan bazılarının, 'Bu, Ehlibeyt hakkında bilgi sahibi olan bir adamdır.' dediklerini duydum. Böylece bu parayı almanız ve biat etmek amacıyla beni dostunuzun yanına götürmeniz için sizin yanınıza geldim. Eğer dilerseniz, onunla görüşmeden önce bile benden biat alabilirsiniz."

Müslim b. Avsece ise şöyle dedi: "Benimle karşılaştığın için Allah'a hamdüsenalar olsun. Bu buluşma, beni çok sevindirdi. Sevdiğine ulaşacaksın ve Allah seninle Peygamber'inin Ehlibeyt'ine yardım edecektir. İlk önce bu zalim tağuttan dolayı henüz bir hareket yokken benim Müslim b. Akil'le irtibatımdan haberdar olmanızdan korktum."

Ardından Müslim, ayrılmadan önce Ma'kıl'den biat aldı; samimi olması ve olayı gizli tutmasına dair ondan sağlam

sözler aldı. Ma'kıl da Müslim'i razı edecek şekilde ona söz verdi. Müslim b. Avsece şöyle dedi: "Birkaç gün sık sık benim evime gel. Bu sırada ben de görüşmek istediğin adamdan senin için izin almaya çalışacağım."

Böylece Müslim b. Avsece, Ma'kıl için izin talebinde bulundu ve bu süre zarfında Ma'kıl diğer insanlarla birlikte sık sık Müslim b. Avsece'nin yanına gidip gelmeye başladı.¹

İbn Ziyad'ı Öldürme Plânı

Hâni b. Urve hastalanmıştı. Ubeydullah b. Ziyad onun ziyaretine geldi. Umare b. Ubeyd es-Selulî,² Hâni'ye şöyle dedi: "Bizim bir araya toplanmamız ve plânımız bu azgın zalimi öldürmek içindir. Şimdi Allah sana böyle bir imkân sağlamıştır. İbn Ziyad'ı öldür." Hâni ise şöyle dedi: "Ben İbn Ziyad'ın benim evimde öldürülmesini istemiyorum." Sonra İbn Ziyad Hâni'yi ziyaret etti ve çıkıp gitti.

Bu olaydan sonra henüz bir cuma geçmişti ki, İbn Ziyad'ın ve diğer yöneticilerin yanında saygın bir şahsiyet olan Şerik b. A'ver el-Hârisî hastalandı. O, aynı zamanda saygın ve samimi bir Şia'ydı. Ubeydullah birisini gönderip ona şöyle haber gönderdi: "Ben akşam vakti seni ziyarete geleceğim." Bunun üzerine Şerik b. A'ver, Müslim b. Akil'e şöyle dedi: "Bu facir akşam üzeri beni ziyarete gelecek. Eve gelip oturduğunda ona saldır ve onu öldür. Sonra da git ve sarayda otur. Artık seninle saray arasında hiçbir engel kalmamıştır. Eğer ben de

1- age. c.5, s.361; el-İrşad, s.207 Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.201

2- O, Kûfe ehlinin elli üç sayfalık bir mektupla İmam Hüseyin'e (a.s) gönderdikleri elçilerden birisidir. İmam Hüseyin (a.s) onu Müslim b. Akil, Kays b. Mushir es-Saydavî ve Abdurrahman b. Erhabî ile birlikte Kûfe'ye gönderdi. (c.5, s.343-344)

bugünlerimde iyileşirsem, Basra'ya gider ve oranın durumunu senin için düzene koyarım."

Akşam vakti Ubeydullah b. Ziyad, Şerik'i ziyaret etmek için hareket etti. Müslim de onun içeri girmesi için hazırlandı. Şerik, Müslim'e şöyle dedi: "Ubeydullah oturur oturmaz fırsatı kaçırma." Ancak Hâni b. Urve ayağa kalktı ve -evinde onun öldürülmesini çirkin bir hareket sayarcasına- şöyle dedi: "Ben İbn Ziyad'ın benim evimde öldürülmesinden hoşlanmıyorum."

Nihayet Ubeydullah b. Ziyad geldi, içeri girip oturdu. Şerik'e hastalığı hakkında sorular sorarak şöyle dedi: "Ne sorunun var?" Şerik'le olan konuşması uzadı. [Ama Müslim saldırı için bir türlü içeri girmedi.] Şerik, Müslim'in saldırdığını görünce, fırsatı kaçıracağından korktu. Bunun üzerine Müslim'e fırsatı kaçırmak üzere olduğunu anlatmak için şu şiiri okumaya başladı:

Neden bekliyorsunuz ve Selma'ya esenlik dilemiyorsunuz? / Benim susuzluğumu giderin, gerçi ölüm pahasına olsa da.

Bu şiiri iki üç defa tekrarladı.

Ubeydullah şöyle dedi: "Ne oldu ona! Sayıklıyor mu acaba?"

Hâni şöyle dedi: "Evet, Allah seni selamet kılsın. Sabahın köründen şimdiye kadar bunu tekrarlayıp duruyor."

Daha sonra İbn Ziyad ayağa kalkıp oradan ayrıldı. Sonra Müslim odadan çıktı. Şerik ona şöyle dedi: "Onu öldürmekten seni alıkoyan neydi?" Müslim şöyle dedi: "İki sebepten dolayı bu işi yapmadım. Birincisi, Hâni'nin İbn Ziyad'ın kendi evinde öldürülmesini istememesi. Diğeri ise insanların Peygamber'den (s.a.a) naklettiği şu söz: *İman, bir kimsenin fırsatını kollayarak düşürüp ansızın öldürmeye (teröre) engeldir. Mümin hiç kimseyi bu şekilde öldürmez (terör etmez).*" Hâni şöyle

dedi: "Allah'a ondolsun ki onu öldürseydin, gerçekten fasık, facir, kâfir ve hain birisini öldürmüş olurdun. Ancak ben onun benim evimde öldürülmesinden hoşlanmadım."¹

Ma'kıl'ın Müslim'in Yerini Bulması

Ma'kıl, kendisini Müslim b. Akil'in yanına götürmesi umuduyla günlerce Müslim b. Avsece'nin yanına gidip geldi. Sonunda Müslim b. Avsece onu Müslim b. Akil'in yanına götürdü, Müslim b. Akil'le tanıştırdı ve durumunu ona anlattı, yardım etmek istediğini söyledi. Müslim b. Akil de ondan biat aldı ve Ebu Sumame es-Saidî'ye² onun getirdiği parayı almasını emretti.

Ondan sonra Ma'kıl sürekli onlara gidip gelmeye başladı. Artık onların yanına ilk gelen ve oradan son çıkan kişi o idi. Böylece haberlerini işitiyor, onların sırlarından haberdar oluyor ve sonra da onları gidip İbn Ziyad'a haber veriyordu.³

Hâni'nin İbn Ziyad'ın Yanına Çağırılması

Bir gün İbn Ziyad, yanında oturanlara şöyle dedi: "Neden Hâni'yi sizin aranızda görmüyorum?" Onlar şöyle dediler: "O bir hastalığa yakalanmıştır." Ubeydullah b. Ziyad, Muhammed b. Eş'as'ı, Esmâ b. Harice'yi ve Amr b. Haccac'ı -ki Hâni'nin eşi olan Rev'a, onun kız kardeşi idi- çağırıldı ve onlara şöyle dedi: "Hâni b. Urve'nin bizim yanımıza gelmesine engel olan nedir?" Onlar şöyle dediler: "Allah seni selamet

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.361

2- O, onların verdikleri malları ve birbirlerine ettikleri yardımları topluyordu. Ve aynı zamanda onlara silah alıyordu. O, işini bilen birisi, Arab'ın savaşçılarından ve Şia'nın büyüklerindendi. (c.5, s.364)

3- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.361; Şeyh Müfid, el-İrşad, 208

kılsın, biz bilmiyoruz. Onun hastalığı ilerlemiştir.” İbn Ziyad şöyle dedi: “Ama bize gelen habere göre o iyileşmiştir ve akşam vakitleri evinin önünde oturuyor. Onun yanına gidin ve şöyle söyleyin: Bu konudaki vazifesinden kaçmasın. Ben onun gibi Arab’ın büyüklerinden olan birisinin bizim yanımızdaki konumunun bozulmasından hoşlanmam.”¹

Bunun üzerine bunlar, Hâni’nin yanına gitmek için yola koyuldular ve akşam üzeri onun yanına vardılar. [İbn Ziyad’ın dediği gibi] evinin önünde oturmuştu. Ona şöyle dediler: “Ne oldu da Emîr’in yanına gitmiyorsun? Emîr seni sordu ve dedi ki: Eğer hasta olduğumu bilsem, kesin ziyaretine giderim.”

Hâni dedi ki: “Hastalıktır Emîr’in yanına gitmeme engel olan.” Onlar ise şöyle dediler: “Emîr’e senin her akşam üzeri evinin önünde oturduğun haberi ulaşmıştır. Bu nedenle seni bu konuda ağır buluyor, ağır davrandığına inanıyor. Sultanların ise geciktirip ağır almaya ve önemsenmemeye tahammülleri olmaz. Allah’ını seversen bizimle gel, Emîr’in yanına gidelim.”

Bunun üzerine Hâni elbisesini istedi ve giyindi. Sonra katırını istedi, bindi ve yola koyularak saraya doğru hareket etti. Saraya yaklaştığında sanki kalbi başına geleceklere sezmişti ki, Hassan b. Harice’ye şöyle dedi: “Ey kardeşimin oğlu! Allah’a andolsun ki, ben bu adamdan korkuyorum. Sen ne diyorsun, görüşün nedir?”

Hassan dedi ki: “Ey amca! Allah’a yemin ederim ki, senin hakkında bir zerre bile endişe duymuyorum. Günahsız olduğun hâlde ne diye içini endişeyle dolduruyorsun ki?!”

Sonra onlar İbn Ziyad’ın yanına gittiler. Hâni de onlarla birlikte içeriye girdi. İbn Ziyad’ın gözü ona ilişince kendi için-

1- age. c.5, s.361 ve, s.364; Şeyh Müfid, el-İrşad, c.208

de şöyle dedi: "Ahmak iki ayağıyla yanıma geldi." Bu sırada Kadı Şureyh de, İbn Ziyad'ın yanında idi. Müslim yaklaştığında, İbn Ziyad Kadı Şureyh'e yöneldi ve şöyle dedi:

"Ben ona bağıştta bulunmak isterken, o beni öldürmek istiyor.

Ben seni, Murad kabilesinden olan dostundan dolayı uyarıyorum."¹

Hâni, İbn Ziyad'ın Yanında

Hâni, İbn Ziyad'a şöyle dedi:

– Ne oldu Emîr?

İbn Ziyad dedi ki:

– Evet, ey Hâni b. Urve! Müminlerin Emîri'ne (Yezid'e) ve Müslümanların geneline darbe vurmak için evinde olup biten bu işler de neyin nesidir? Müslim b. Akil'i getirip evine yerleştirdin, onun için evinin etrafındaki evlerde silah ve savaşçı erler topladın, bunların da bana gizli kaldığını sandın!

Hâni şöyle dedi:

– Ben bu işleri yapmadım. Müslim de benim evimde değildir.

– Hayır, sen bu işleri yaptın.

– Yapmadım.

– Yaptın.

Böylece tartışmaları uzadı. Hâni, İbn Ziyad'ın dediklerini asla kabul etmiyor, inkâr ediyor ve reddediyordu. Nihayet İbn Ziyad casusu Ma'kıl'ı çağırıldı. Ma'kıl geldi ve İbn Ziyad'ın önünde durdu. İbn Ziyad, Hâni'ye şöyle dedi:

– Bunu tanıyor musun?

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, 208

Hâni dedi ki:

– Evet.

İşte o sırada Hâni, Ma'kıl'ın İbn Ziyad'ın casusu olduğunu ve haberlerini ona ulaştırdığını anladı. Bundan dolayı savunma şeklini değiştirdi ve İbn Ziyad'a şöyle dedi:

Beni dinle ve sözümü tasdik et. Allah'a andolsun ki yalan söylemiyorum. Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki ben onu (Müslim'i) evime davet etmedim ve işlerinden haberdar değildim. Bir gün evimin önünde oturduğunu gördüm. Benden evime gelmeyi istedi, ben de onu reddetmekten hayâ ettim. Böylece onun saygınlığını korumak bana gerekli oldu. Bu yüzden onu evime aldım, misafir ettim ve sığınma verdim. İşte Müslim'in sana ulaşan haberi bundan ibarettir. Şimdi eğer istersen, senin kötülüğünü isteyen birisi olmadığımı emin olman için sana sağlam bir söz vereyim. Eğer istersen, tekrar dönüp gelinceye kadar senin yanında bir şeyi güvence olarak bırakayım. Gider Müslim'e evimden çıkmasını emreder, istediği yere gitmesini söylerim. Böylece (evimde bulunmasından dolayı) ona karşı bir sorumluluğum kalmamış olur.

İbn Ziyad dedi ki:

– Allah'a andolsun ki, Müslim'i getirmedikçe asla benden ayrılmayacaksın.

– Vallahi onu senin yanına asla getirmeyeceğim. Ben misafirimi öldürmek için senin yanına getirmeyeceğim.

– Hayır, vallahi onu benim yanına getireceksin.

– Vallahi getirmeyeceğim.

Aralarındaki tartışma uzayınca, Müslim b. Amr el-Bahilî ayağa kalktı ve İbn Ziyad'a hitaben şöyle dedi: "Emîr, Allah seni selamet kılsın. Beni Hâni'yle yalnız bırak, ben onunla konuşayım." Hâni'ye de şöyle dedi: "Kalk gel yanıma, seninle

biraz konuşalım.” Bunun üzerine Hâni yerinden kalktı ve İbn Ziyad’a yakın bir köşede Müslim b. Amr ile konuşmaya başladı. Öyle ki İbn Ziyad onları görüyor, sesleri yükseldiğinde ne dediklerini duyuyor; ancak yavaş konuşuşlarında ne dediklerini duyamıyordu.

Müslim b. Amr el-Bahilî, Hâni’ye şöyle dedi:

– Allah’ını seversen kendini ölüme atmaktan, kavmini ve akrabalarını da belaya sokmaktan sakın. Allah’a andolsun ki, ben seni ölümden kurtarmak istiyorum. Bu adam (Müslim b. Akil) bu kavmin (Ümeyyeoğulları’nın) amcasının oğludur. Ne onu öldürürler ve ne de ona bir zarar verirler. Onun için onu İbn Ziyad’a teslim et. Senin için hiçbir ayıp ve utanç verici bir şey olmaz. Çünkü sen onu sultana vermiş oluyorsun.

Hâni şöyle dedi:

– Hayır, Allah’a andolsun ki bu, benim için utanç verici ve alçaltıcı bir iştir. Sağlıklı olduğum, iştihap gördüğüm, güçlü olduğum ve etrafımda yardımcıları çok olduğu hâlde, misafirim nasıl teslim edebilirim? Vallahi eğer yalnız olsaydım ve hiçbir yardımcım da olmasaydı, yine de uğruna ölünceye kadar onu İbn Ziyad’a teslim etmezdim.

Hâni, kabilesinin kendisinin yardımına koşacağını düşünüyordu. O nedenle Müslim el-Bahilî onu yemine verdiğiğinde, ona şöyle diyordu: “Hayır, vallahi onu asla ona teslim etmeyeceğim.”

Bu sözleri duyan İbn Ziyad’ın sesi yükseldi: “Onu benim yanıma getirin.” Yanına getirdiklerinde şöyle dedi:

– Allah’a andolsun ki, ya Müslim’i benim yanıma getirirsin ya da senin boynunu vururum.

Hâni şöyle dedi:

– Eğer öyle yaparsan, kılıçlar senin evinin etrafını sarar.

Hâni, kabilesinin onun sesini işittiğini sanıyordu.

İbn Ziyad şöyle dedi:

– Eyvahlar olsun sana! Kılıçlarla mı beni korkutuyorsun? Onu bana yaklaştırın!

Yaklaştırıldığında elindeki çubukla onun yüzüne vurdu. Sürekli onun burnuna, sırtına ve yüzüne vuruyordu. Sonunda Hâni'nin burnu kırıldı, yanakları ve alnı parçalanıp eti sakalına döküldü. Nihayet elindeki çubuk kırıldı.

Hâni kendisini savunmak için eliyle muhafızlardan birisinin kılıcının kabzasından tuttu. Ama muhafız kılıcının kulpunu kendisine çekerek ona engel oldu.

Sonra Ubeydullah şöyle dedi:

Bugün Harurî¹ mi oldun?! Kendi canını helal ettin. Artık seni öldürmek bize helal olmuştur. Onu alın, sarayın odalarından birisine atın, kapısını kilitleyin, kapıya bir de muhafız dikin.

Memurlar da bütün bunları Hâni hakkında yaptılar.

Bu sırada [Hâni'yi saraya getirmek için İbn Ziyad'ın elçilerinden birisi olan] Esmâ b. Harice, İbn Ziyad'ın karşısına geçerek şöyle dedi:

– Şimdi biz bundan sonra hain elçiler mi olduk?! Bize bu adamı senin yanına getirme emrini vermiştin. Ama onu senin yanına getirdiğimizde yüzünü parçaladın, kanını sakalına akıttın ve onu öldüreceğini sandın!

Ubeydullah şöyle dedi:

– Sen de mi hâlâ buradasın?

Böylece onu da götürmelerini emretti. Bunun üzerine memurlar onun sırtına ve ensesine vurarak apar topar götürdüler ve hapsedtiler.

1- Kûfe'nin etrafında bulunan Herura'ya nispet edilmektedir. Herura, Haricîlerin İmam Ali'ye (a.s) karşı başkaldırdıkları ilk mekândır.

[Hâni'yi saraya getirmek için İbn Ziyad'ın elçilerinden bir diğeri olan] Muhammed b. Eş'as ise şöyle dedi: "Biz, Emîr'in görüşü ne ise ona razıyız; ister lehimize olsun, ister aleyhimize fark etmez. Çünkü Emîr, edeplendirir."¹

Daha sonra Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına giderek onunla konuştu ve şöyle dedi:

Siz Hâni b. Urve'nin şehirdeki ve kavminin içindeki makam ve konumunu biliyorsunuz. Şimdi onun kavmi benimle arkadaşımın gidip onu senin yanına getirdiğimizi biliyor. Şimdi seni Allah'a yemin veriyorum ki onu bana bağışlayın. Çünkü ben kabilesinin bana düşmanlık gütmesinden hoşlanmıyorum. Sonuçta onlar şehrin en güçlü insanlarıdır ve Yemen ehlinin çoğunluğunu onlar oluşturmaktadırlar.²

Bu konuşma üzerine İbn Ziyad ona Hâni'yi bağışlayacağı sözünü verdi.³

Ancak bir süre sonra [İbn Ziyad'ın emriyle Hâni'yi saraya getiren ve aynı zamanda Hâni'nin kayınbiraderi olan] Amr b. Haccac'a Hâni'nin öldürüldüğü haberi ulaştı. Bunun üzerine Mezhic kabilesinden kalabalık bir grupla birlikte gelerek sarayın etrafını sardı ve yüksek sesle şöyle dedi: "Ben Amr b. Haccac'ım. Bunlar da Mezhic kabilesinin süvarileri ve seçkinleri, ileri gelenleridirler. Onlar itaatlerini bozmamış, Müslüman cemaatten de ayrılmamışlardır. Sadece onlara arkadaşlarının öldürüldüğü haberi ulaşmıştır. Bu yüzden de tahammül edememişlerdir."

Hemen Ubeydullah'a: "Mezhic kabilesi sarayın önünde toplanmıştır." diye haber iletildi.

1- Taberî, Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk, c.5, s.367

2- Çünkü Kinde, Kûfe'deki Yemen kabilelerindendi. Murad ve Mezhic de Kinde'nin kollarındandı.

3- Taberî, Tarihu'l-Ümemi ve'l-Müluk, c.5, s.378 Şeyh Müfid, el-İrşad, s.210 Harezmi, s.205

Bunun üzerine Ubeydullah, kadı Şüreyh'e şöyle dedi: "Önce onların arkadaşlarının (Hâni'nin) yanına git ve onu gör. Sonra da dışarı çıkarak onlara Hâni'nin hayatta olduğunu, öldürülmediğini ve senin onu gördüğünü bildir."¹

Şüreyh diyor ki: "Hâni'nin yanına gittim. Beni gördüğünde şöyle dedi: 'Ey Allah! Yardım edecek bir Müslüman yok mu? Acaba benim kavmim yok mu oldu? Öyleyse din ehli nerede? Şehrin halkı nerede? Kayboldular da beni düşmanlarıyla ve düşmanlarının evladıyla yalnız bıraktılar!' Bu sözleri söylerken kanlar da sakalına akıyordu. Bu esnada sarayın kapısının önündeki gürültüyü duydu ve ben de onun yanından çıktım. Ancak o arkamdan gelerek şöyle dedi: Ey Şüreyh! Zannedersem bu sesler, Mezhic kabilesinin ve Müslümanlardan benim taraftarım olan insanların sesidir. Eğer onlardan on kişi bana ulaşırsa, beni kurtarırlar."

Şüreyh devamla şöyle diyor: "Ben Mezhic kabilesiyle görüşmek için dışarı çıktım. Yanımda Humeyd b. Bukeyr el-Ahmerî de vardı. Onu özellikle İbn Ziyad benim yanımda göndermişti. O, sürekli İbn Ziyad'ın başı ucunda duran ve onunla birlikte olan güvenlik sorumlularından biriydi. Dışarı çıktığımda şöyle dedim: Emîr, sizin arkadaşınız ve reisiniz hakkındaki durumunuz ve sözünüzden haberdar olduğunda, bana onun yanına gitmemi emretti. Ben de onun yanına gittim ve onunla görüştüm. Daha sonra sizinle görüşmemi ve Hâni'nin hayatta olduğunu söylememi emretti. Onun öldürüldüğüne dair size ulaşan haber yanlıştır."

Bunun üzerine Amr b. Haccac ve arkadaşları: "Madem öldürülmemiş Allah'a hamdolsun." diyerek oradan ayrıldılar.²

1- age. c.5, s.367; Şeyh Müfid, el-İrşad, s 210 Harezmi, s.205

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.367

İbn Ziyad'ın Hâni'nin Tutuklanmasından Sonraki Hutbesi

Ubeydullah, halkın kendisine saldırmasından korkuyordu. Onun için Kûfe'nin ileri gelenleri, güvenlik memurları ve yöneticileriyle birlikte saraydan dışarı çıktı. Ardından minbere çıkarak Allah'a hamdüsenadan sonra şöyle dedi:

"Ey insanlar! Allah'ın itaati ile yöneticilerinizin itaatine sınıksız sarılın, ihtilaf etmeyin ve ayrılığa düşmeyin! Yoksa helak olursunuz, alçak ve zelil bir şekilde öldürülürsünüz, zulme uğrarsınız ve haklarınızdan mahrum bırakılırsınız. Senin kardeşin sana doğru söyleyen ve sana karşı sadık olandır. Şüphesiz uyarıcı kimse, mazeret sunmanın ve özür dilemenin yolunu kapatmıştır."¹

Müslim b. Akil'in Kıyamı

Sonra Müslim b. Akil, Abdullah b. Hazim'i Hâni'nin işinin neyle sonuçlandığını bilmek için saraya yolladı. Abdullah şöyle diyor: "Hâni'nin dövüldüğünü ve hapsedildiğini işittimde atıma bindim. Ev halkından Hâni'nin haberini Müslim b. Akil'e veren ilk kişi ben idim. Bu zaman içerisinde Benî Murad kabilesinin kadınları toplanmış şöyle feryat ediyorlardı: Ey Hâni'nin kavmi! Eyvah başımıza gelen musibete!"

Ardından Müslim'in yanına gittim ve haberi ona ulaştırdım. Müslim bana arkadaşları arasında şöyle seslenmemi emretti: "Ya Mansur, emit!" (Ey Rabbi tarafından yardım edilmiş, düşmanını öldür!) Müslim'in bulunduğu evin etrafındaki evler insanlarla doldu taşı. Çünkü on sekiz bin kişi Müslim'e biat etmişti ve bu evlerde de dört bin kişi vardı. Bunun üzerine ben: "Ya Mansur, emit!" diye feryat ettim.

1- age. c.5, s.367

Ardından Kûfe ehli de bu şekilde birbirlerini çağırıldılar ve Müslim'in yanında toplandılar.

Sonra Müslim (a.s), Ubeydullah b. Amr b. Aziz el-Kindî'yi, Kinde ve Rebia kabilelerinden oluşan bölük için görevlendirdi ve ona şöyle dedi: "Süvarilerin arasında benim önümde hareket et." Mezhic ve Esed kabilelerinden oluşan bölük için Müslim b. Avsece el-Esedî'yi görevlendirdi ve ona şöyle dedi: "Sen piyadelerin içinde yürü. Sen onların komutanısın." Ebu Sumame es-Saidî'ye Temim ve Hemdan kabilelerinden oluşan bölüğün sorumluluğunu verdi, Abbas b. Cu'de el-Cudeli'yi de Medine bölüğü için görevlendirdi. Müslim b. Akil'in kendisi de Benî Murad kabilesinden oluşan topluluğun içinde hareket etti.

Kûfe Eşrafının İbn Ziyad'a Katılması

Halkın ileri gelenleri, Rumlulara ait evinin kenarındaki kapıdan İbn Ziyad'ın yanına gelmeye başladılar.

Ubeydullah b. Ziyad, Kesir b. Şehab b. Husayn el-Harisî'yi istedi. Ona Mezhic kabilesinden kendisine uyanları da yanına alıp Kûfe'deki halkı Müslim'den ayrılmaya zorlamasını, insanları savaşla korkutmasını ve hâkimin cezalandırmasından sakındırmasını emretti.

Muhammed b. Eş'as'a da Kinde ve Hadremut kabilelerinden kendisine uyanlarla birlikte dışarıya çıkmasını ve kendisine katılanlar için aman bayrağını dalgalandırmasını emretti.

Aynı emri Ka'ka' b. Şur ez-Zuhelî, Şebes b. Rib'î et-Temimî, Haccar b. Ebcer el-İclî ve Şimr b. Zilcevşen el-Amirî'ye¹

1- O, Sıffin Savaşı'nda İmam Ali (a.s) ile birlikteydi. (c.5, s.28) İbn Ziyad'ı İmam Hüseyin'i (a.s) öldürmeye teşvik eden o idi. (c.5, s.414) Kerbela'da Nafi b. Hilal Cemeli'nin katili o idi. (c.5, s.442) İmam Seccad'ı (a.s) öldürmek istedi. Ama halk ona engel oldu. (c.5 454) Kesik başları

de verdi.¹ Ayrıca Şebes b. Rib'î için bir bayrak belirleyerek harekete geçirdi ve şöyle dedi: "Halkın içine gidin; itaat edenleri bağış ve ayrıcalıkla müjdeleyin. İsyancıları da bağıştan mahrum kalma ve cezalandırmayla korkutun. Ayrıca onlara Şam ordusunun kendilerine doğru gelmek üzere yola koyulduklarını ilân edin."²

Halkı Müslim'den Ayırmak İçin İleri Gelenlerin Aman Bayraklarıyla Dışarı Çıkmaları

İlk önce Kesir b. Şehab konuşmaya başladı ve şöyle dedi: "Ey insanlar! Ailelerinize katılın. Kötülüğe koşmayın. Kendinizi ölüme atmayın. İşte bunlar, Kûfe'ye doğru ilerleyen Müminlerin Emîri Yezid'in ordularıdır. Emîr (İbn Ziyad) günbatımına kadar kendisine karşı savaşmaya devam ettiğiniz takdirde, elleriyle kazandıklarını kendilerine tattırarak aranızda hiçbir isyancı kalmayınca kadar çocuklarınızı her türlü bağıştan mahrum bırakacağına, hiçbir şeyde tamahı olmaksızın sizin Şam ehli arasındaki savaşçılarınızı dağıtacağına, suçsuzu suçlunun yerine ve burada olmayanı olanın yerine tutuklayacağına dair Allah'la ahitte bulundu."

Ardından diğer ileri gelenler de buna benzer konuşmalar yaptılar. Halk onların konuşmalarını dinledikten sonra dağılmaya başladılar...³ Öyle ki, her kadın oğlunun veya kardeşinin yanına geliyor ve ona: "Geri dön, halk senin yerini doldu-

İbn Ziyad'ın yanına getirenlerden birisi o idi. (c.5 456) İbn Muti onu Kûfe'de Muhtar'la savaşmak için gönderdi. (c.6, s.18) Onunla birlikte iki bin asker vardı. (c.6, s.29) Yenilmiş bir şekilde Kûfe'den kaçtı. (c.6, s.52) Yenilgiye uğrayarak Abdurrahman b. Ebu Kenud tarafından hicri 66 yılında öldürüldü. (c.6, s.53)

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.368

2- age. c.5, s.369

3- age. c.5, s.370

rur (başkaları yeter).” diyordu. Yine her erkek oğlunun veya kardeşinin yanına geliyor ve şöyle diyordu: “Yarın Şam ehli senin karşına dikilecek. O zaman ortaya çıkacak olan savaş ve kötülükler karşısında ne yapacaksın? Geri dön!” Böylece onu alıp kendisiyle götürüyordu.¹

Diğer taraftan Muhammed b. Eş’as harekete geçerek Benî Umare kabilesinin evlerinin yanına geldi. Tam da o sırada Umare b. Salhab el-Ezdî, silahını kuşanmış bir şekilde Müslim b. Akil’in yanına gitmek için oradan geçerken Muhammed b. Eş’as’la karşılaştı. Muhammed b. Eş’as onu tutukladı ve İbn Ziyad’ın yanına gönderdi. İbn Ziyad da onu zindana attı.

Bu olay üzerine Müslim b. Akil, mescitte bulunan Abdurrahman b. Şureyh eş-Şebamî’yi², kalabalık bir topluluk eşliğinde Muhammed b. Eş’as’la savaşmaya gönderdi.

Ka’ka’ b. Şûr ez-Zuhelî, Kûfe’nin İrar denilen bölgesinden Müslim ve ashabına saldırdı,³ Muhammed b. Eş’as’a da şöyle bir mesaj gönderdi “Ben İrar’dan Müslim’e saldırdım. Bu yüzden sen onun olduğu yerde geride dur.” dedi. Şebes b. Rib’î de onunla birlikte savaşıyordu. Bir süre geçtikten sonra şöyle demeye başladı: “Geceyi bekleyin ki onlar dağılsınlar.” Ancak Ka’ka’ b. Şûr ona şöyle dedi: “Sen onların yolunu kesmişsin. Onların yolunu aç ki dağılıp gitsinler.”

Müslim’in Yalnızlığı

Abbas el-Cudelî şöyle diyor: Müslim b. Akil ile birlikte dört bin kişi dışarı çıktık. Henüz saraya ulaşmamıştık ki sayımız üç yüze düştü.⁴

1- age. c.5, s.371

2- age. c.5, s.369

3- age. c.5, s.381

4- age. c.5, s.369

Sürekli dağılıp kaçıyorlardı. Akşam olduğunda ise sadece otuz kişi Müslim b. Akil ile birlikte kaldı. Dolayısıyla onunla ancak otuz kişi namaz kıldı. Müslim böyle bir durumla karşı karşıya kaldığını görünce, mescitten çıkıp Kinde kabilesinin kapılarına yöneldi. Kinde kabilesinin kapılarına ulaştığında o otuz kişiden sadece on kişi kalmıştı. Kapıdan dışarı çıktığında ise, artık hiç kimse kalmamıştı. Müslim etrafına bakındı; yolu gösterecek veya bir eve yönlendirecek ya da bir düşmanla karşılaştığında kendisine yardım edecek bir kimse göremedi. Yoluna devam etti; ancak şaşkınlık içinde Kûfe'nin sokaklarında dolaşüyor ve nereye gideceğini bilmiyordu.

Sonunda Kinde kabilesinden olan Cebeleoğulları'na ait evlerin yanına geldi. Biraz ilerledikten sonra bir evin kapısında Tav'a denilen bir kadınla karşılaştı. Tav'a, Eş'as b. Kays'ın cariyesiydi. Ondan çocuğu olduğu için Eş'as onu azat etmişti. Sonra da Useyd el-Hadremî¹ onunla evlenmişti. Ondan Bilal adını koydukları bir oğlan çocuk dünyaya getirmişti. Bilal diğer insanlarla birlikte dışarıya çıkmıştı. Annesi de evin kapısının önünde durmuş onu bekliyordu.

Müslim b. Akil, ona selâm verdi. O da selâmının cevabını verdi. Müslim ona şöyle dedi: "Ey Allah'ın cariyesi! Bana biraz su ver." Tav'a eve girdi ve ona su getirdi. Sonra Müslim orada oturdu. Tav'a da su kabını eve götürüp tekrar geri döndü. Müslim'in henüz oturduğunu görünce, ona: "Ey Allah'ın kulu! Suyunu içmedin mi?" dedi. Müslim: "Evet, içtim." dediğinde, Tav'a şöyle dedi: "Öyleyse kalk ve ailenin yanına git." Fakat Müslim sustu ve hiç cevap vermedi.

Tav'a sözünü tekrarladığında, Müslim yine konuşmadı. Bunun üzerine Tav'a şöyle dedi: "Allah'tan kork ve bana

1- O, Useyd b. Malik el-Hadremî'dir. Bir görüşe göre Kerbela'da Abdullah b. Müslim'i öldüren odur. Oğlu da Müslim'in yerini İbn Ziyad'a gösterendir ki onun bu işi Müslim'in şahadetiyle sonuçlandı.

tamah gözüyle bakmaktan sakın. Allah yücedir ey Allah'ın kulu! Git ailenin yanına! Allah sana afiyet versin. Senin benim evimin önünde oturman hiç de uygun değil. Ben bu oturmayı helal etmiyorum. (Senin burada oturmana razı değilim.)"

Bunun üzerine Müslim ayağa kalktı ve kadına şöyle dedi: "Ey Allah'ın cariyesi! Benim bu şehirde evim ve ailem yoktur. Acaba bir sevap ve karşılık almak için bir iyilik almak istemez misin? Şayet bugün geçtikten sonra sana iyi bir karşılık verebilirim."

Tav'a şöyle dedi: "Ey Allah'ın kulu! Bu da ne demek? (Sen kimsin?)"

Müslim şöyle dedi: "Ben Müslim b. Akil'im. Bu kavim (Kûfe halkı) bana yalan söyleyip beni aldattı."

Tav'a dedi ki: "Sen (gerçekten) Müslim misin?"

Müslim: "Evet." deyince, Tav'a: "O hâlde içeriye gir!"
Sonra onu içeriye alarak -kendisinin kalmadığı- odalarından birine götürdü. Sonra onun için yatak hazırladı ve akşam yemeği getirdi. Ama Müslim yemedi.

Tav'a bu işleri süratle yerine getirdiği hâlde, henüz işleri bitirmeden, oğlu Bilal eve geldi. Annesinin sık sık o odaya gidip geldiğini görünce şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, akşamdan beri senin sürekli o odaya girip çıkman beni şüphelendirdi. Sanki (benden gizlediğin) bir şey var!"

Tav'a: "Boş ver oğlum." dediğinde, Bilal şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki bana bildireceksin." Annesi: "Git kendi işinle meşgul ol ve benden bir şey sorma." dediyse de oğlu ısrar etti. Sonunda Tav'a şöyle dedi: "Oğlum! Sana vereceğim bu haberi hiç kimseye söyleme." Ardından yemin etmesini istedi. Oğlu yemin ettiğinde de Müslim'in olayını ona anlattı. Nihayet olayı öğrendikten sonra sustu ve uyumak için yatağına çekildi.¹

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.371; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.212; Harezmi, s.208

İbn Ziyad'ın Tutumu

İbn Ziyad, uzun bir süre daha önce Müslim b. Akil'in arkadaşlarından duyduğu sesleri duymuyordu artık. Sessizlik durumunun uzadığını görünce yanındakilere şöyle dedi: "Sarayın çatısına çıkıp etrafa iyice bakın. Onlardan birilerini görüyor musunuz, görmüyor musunuz?" Adamları sarayın üstünden etrafa baktılar; fakat kimseyi göremediler.

Ubeydullah şöyle dedi: "İyi bakın; gölgelikler altına saklanıp size pusu kurmuş olabilirler."

Bunun üzerine memurlar, caminin avlusuna yöneldiler; acaba karanlıkta birileri var mı yok mu diye ellerindeki meşaleleri yakarak etrafa bakmaya başladılar. Ama meşalenin ışıkları bazen etrafı aydınlatıyor, bazen de onların istediği gibi havayı aydınlatmıyordu. Bu yüzden meşaleleri ve kamış demetlerini ipe bağlayıp yakarak yeri daha iyi görebilmek için aşağıya doğru salladılar. Bu işi karanlığın başlangıcında, ortasında ve sonunda yaptılar. Hiç kimseyi göremeyince, göremediklerini İbn Ziyad'a ulaştırdılar.

İbn Ziyad, kâtibi Amr b. Nafi'ye şöyle seslenmesini emretti: "Bilin! Ben, muhafızlardan, araştırmacılardan, askerlerden ve savaşıclardan başka yatsı namazını mescidin dışında kılan hiç kimsenin can güvenliğinin mesuliyetini kabul etmiyorum."

İbn Ziyad'ın muhafızlarından olan Husayn b. Temim İbn Ziyad'a şöyle dedi: "Acaba kendiniz mi halka namaz kıldıracaksınız, yoksa başka birisi mi kılsın? Çünkü ben düşmanlarınızdan birilerinin size saldırmamasından emin değilim." İbn Ziyad dedi ki: "O hâlde muhafızlara daha önce yaptıkları gibi arkamda durmalarını emret, kendin de onların arasında dolaş."

Ardından caminin kapısı açıldı ve İbn Ziyad adamlarıyla birlikte gelip insanlara namaz kıldırdı.

İbn Ziyad'ın Müslim'in Yalnızlığından Sonraki Hutbesi

Daha sonra İbn Ziyad minbere çıktı. Allah'a hamdüsena ettikten sonra şöyle dedi: "Gördüğünüz gibi akılsız ve cahil Müslim b. Akil, Müslümanlar arasında ihtilaf çıkarmış, bölücülük yapmıştır. Bu yüzden, Allah'ın korumasını onu evinde bulduğumuz kimseden kaldırmışım. (Yani kanını mubah etmişim.) Her kim de onu getirirse, diyeti onun malıdır."

"Allah'tan korkun ey Allah'ın kulları! Biatiniz ve itaatinizi devam ettirin. Nefsinizde şüpheye yol vermeyin."

"Ey Husayn b. Temim! Eğer Kûfe sokaklarının kapılarından birinden bir ses gelirse ya da bu adam (Müslim) Kûfe'den dışarı çıkar ve sen de onu benim yanıma getirmezsen, işte o zaman anan yasına otursun senin! Seni Kûfe'nin evlerine musallat ediyorum. Tüm sokak başlarına adamlarını dik. Sabah olunca da bütün evleri gözden geçir ve bu adamı benim yanıma getirene kadar içerilerini ara."

İbn Ziyad, Müslim'i Arıyor

Ardından İbn Ziyad minberden indi ve saraya gitti. Amr b. Hureys'in eline bir bayrak vererek onu halka komutan olarak tayin etti¹ ve halk için camide oturmasını emretti.

Müslim'in Kûfe'de ortaya çıkma haberi Muhtar b. Ebu Ubeyd'e ulaştı. O dönemde Muhtar, Kûfe'nin Lukfa denilen Hutarniye adındaki köyünde idi. Hızla Kûfe'ye geldi. Muhtar, Müslim'e biat edip ona bağlı olan ve kendisine uyanları Müslim'e itaat etmeye çağıran Kûfelilerden birisi idi. Bu yüzden haberi duyar duymaz Kûfe'ye geldi ve güneşin batmasından sonra Fil kapısına ulaştı. Bu, Ubeydullah b. Ziyad'ın

1- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.371-373

halkın tamamının komutanlık bayrağını Amr b. Hureys'e verdiği hâlde idi.

Muhtar Fil kapısında bulunduğu sırada, Hâni b. Ebu Hayya el-Vedia Muhtar'ın yanından geçerken ona şöyle dedi: "Burada ne yapıyorsun? Ne halkın içindesin, ne de evinde?"

Muhtar: "Sizin günahınızın büyüklüğünden aklım durmuş." dediğinde Hâni ona: "Allah'a andolsun ki, kanımca sen kendini ölüme atacaksın." dedi ve daha sonra Amr b. Hureys'in yanına giderek Muhtar'ın haberini ona ulaştırdı.¹

Muhtar'ın Tutumu

Abdurrahman b. Ebu Umeyr es-Sekafî şöyle diyor: Hâni b. Ebu Hayya, Muhtar'la arasında geçen konuşmayı İbn Hureys'e ulaştırdığında, ben de ordaydım. İbn Hureys bana şöyle dedi: "Kalk, amcanın yanına git ve ona haber ver ki, eğer dostu Müslim'e yardım etmek istiyorsa, onun nerede olduğu belli değildir (kendisini gizlemiştir). Dolayısıyla kendi başına iş açmasın." Muhtar'ın yanına gitmek için ayağa kalktığımda, Zaide b. Kudame b. Mesud, öne çıkarak İbn Hureys'in karşısında durdu ve şöyle dedi: "Muhtar senin yanına geldiğinde, amanda olacak mı?" Amr b. Hureys şöyle dedi: "Benim tarafımdan amandadır. Onun durumu hakkında emîr Ubeydullah b. Ziyad'a herhangi bir haber ulaşırsa bile, ben onun yanında Muhtar'ın lehine tanıklık eder ve en güzel şekilde onun için aracı olurum." Bunun üzerine Zaide b. Kudame şöyle dedi: Bu durumda Allah'ın izniyle hayırlı olacaktır."

Abdurrahman devamla şöyle diyor: "Ben dışarı çıktım. Zaide de benimle birlikte dışarı çıktı. Birlikte Muhtar'ın yanına gittik ve bu haberi ona ulaştırdık. Hatta onu kendi başına

1- age. c.5, s.569

bir iş açmaması için Allah'a yemin verdik. Muhtar da kabul etti ve İbn Hureys'in yanına geldi. Ona selâm verdi ve sabaha kadar bayrağının altında oturdu."¹

Bu arada Kesir b. Şehab el-Hârisî, Benî Fetyan'da (Kûfe'nin bir bölgesi) Kelb kabilesinden olan Abdulala b. Yezid adında bir adam buldu. Silahlanmış bir şekilde Müslim'e katılma kastı vardı. Kesir onu tutukladı ve İbn Ziyad'ın yanına götürdü. Onun hakkında olup biteni İbn Ziyad'a anlattığında, Abdulala, İbn Ziyad'a şöyle dedi: "Ben aslında sizin güçlerinize katılmak istiyordum."²

İbn Ziyad alay ederek şöyle dedi: "Bana katılma sözünü kendi içinde vermiştin." Daha sonra tutuklanmasını ve hapse atılmasını emretti.

Müslim'in Saklandığı Yer Ortaya Çıkıyor

Ertesi sabah İbn Ziyad, makamına geçerek halka içeri girmesi için izin verdi. Bunun üzerine insanlar içeri girdi. Muhammed b. Eş'as'ın da içeri girdiğini gördüğünde, İbn Ziyad ona şöyle dedi: "Aldatma ve hıyanetle suçlanmayana merhabalar olsun!" Ardından onu kendi yanına oturttu.

Diğer taraftan Müslim b. Akil'e sığınma veren ihtiyar kadının oğlu Bilal b. Useyd, sabah erkenden Muhammed b. Eş'as'ın oğlu Abdurrahman'ın yanına giderek Müslim b. Akil'in, annesinin evinde olduğunu ona haber verdi.

Bunun üzerine Abdurrahman babasının yanına gitti ve İbn Ziyad'ın huzurunda olayı babasının kulağına söyledi. İbn Ziyad, Muhammed b. Eş'as'a: "Oğlun sana ne söyledi?" diye sorduğunda, Muhammed şöyle dedi: "Müslim b. Akil'in bi-

1- age. c.5, s.570

2- age. c.5, s.369

zim evlerimizden birisinde gizlendiğini söyledi.”¹ Bunu duyan İbn Ziyad elindeki çubukla Muhammed b. Eş’as’ın yanına vurarak: “Kalk ve onu hemen benim yanıma getir.” dedi.

Muhammed b. Eş’as’ın Müslim’le Savaşmaya Çıkması

Sonra İbn Ziyad, birisini, kendi yerine Kûfe mescidinde halkın komutanlığına atadığı Amr b. Hureys’in yanına göndererek Kays kabilesinden almış ya da yetmiş kişiyi İbn Eş’as’la birlikte harekete geçirmesini emretti. Muhammed b. Eş’asla birlikte onun kendi kavminden adamlar göndermesinin sebebi ise şu idi: İbn Ziyad, hiçbir kabile fertlerinin kendilerine sığınan Müslim gibi bir şahsiyeti tutuklayıp kendisine teslim etmeye razı olmayacağını biliyordu. Bu yüzden Amr b. Hureys İbn Ziyad’ın emri üzere Kays kabilesinden almış ya da yetmiş kişi eşliğinde Amr b. Ubeydullah b. Abbas es-Sulemî’yi de Muhammed b. Eş’as’la birlikte Müslim’i tutuklamak için gönderdi. Bunlar da hareket edip Müslim b. Akil’in saklandığı eve vardılar.

Müslim’in Eş’as İle Savaşı

Müslim, dışarıdan erkek sesleriyle at nallarının sesini duyduğunda, memurların kendisini yakalamak için geldiğini anladı. Bu yüzden kılıcını kuşanarak dışarıya çıktı. Memurlar evin içine doğru saldırmak istedilerse de, Müslim, kılıç darbeleriyle onları zorla dışarı çıkardı. Onlar tekrar saldırıya geçince, Müslüm aynı şekilde onları tekrar dışarıya çıkarmayı başardı.

1- age. c.5, s.371-373; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.212; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu’l-Havas, 208

Bu sırada Bukeyr b. Hamran el-Ahmerî eş-Şamî, kılıcıyla Müslim'in ağzına bir darbe indirdi ve üst dudakını kesti. Ardından kılıcı daha da aşağıya indirdi. Öyle ki Müslim'in iki ön dişi düştü. Karşılık olarak Müslim de onun başına ağır bir darbe indirdi. Sonra bir darbe de omuzuna indirdi. Öyle ki neredeyse kılıç onun karnına girecekti. Bu sahneyi gören memurlar ise dama çıkarak Müslim'e taş atmaya başladılar. Ardından kamış demetlerini yakarak Müslim'in başına attılar.

Müslim durumu böyle görünce, kılıcını çekerek sokağa çıktı ve onlarla çatışmaya başladı...

Bu anda Muhammed b. Eş'as ona doğru gelerek şöyle dedi: "Ey yiğit! Sen amandasın; kendini ölüme atma." Ama Müslim savaşa devam etti. O anda bu manada şiirler okuyordu:

Yemin ettim ki ancak hür öleyim
Gerçi ölüm gözümde sevimli değil.
Her insan bir gün kötülükle karşılaşacaktır
Nasıl ki yaşam acı ve tatlıyla karışmıştır.
Oluşan korku gitmiş, yerini istikrar almıştır
Ama yalanlanmaktan ve aldatılmaktan korkarım.

Amanname Hilesiyle Müslim Esir Ediliyor

Muhammed b. Eş'as, İbn Müslim'e şöyle dedi: "Emin ol ki sana yalan söylenmiyor, hile ve aldatmayla sana yaklaşılmıyor. Bu kavim senin amcaoğullarıdır; seni öldürmezler ve sana bir zarar vermezler."

Müslim yağın taşlardan birçok yara almıştı. Çatışmadan yorulmuş ve Tav'a'nın evinin duvarına yaslanmıştı.

Muhammed b. Eş'as yanına geldi ve şöyle dedi: "Sen amandasın." Müslim: "Gerçekten amanda mıyım?" dediğinde, Muhammed: "Evet." dedi, ardından orada bulunan diğer memurlar da: "Evet, sen amandasın." dediler.

Bunun üzerine Müslim b. Akil şöyle buyurdu: "Eğer aman vermeseydiniz, elimi elinize vermezdim." (Bundan anlaşılıyor ki Müslim, onların verdiği amandan dolayı teslim oldu.)

Sonra bir binek getirerek Müslim'i ona bindirdiler ve etrafına toplanıp kılıcını boynundan çıkardılar. Sanki Müslim artık hayatta kalmaktan ümidini kesmişti. Müslim'in gözü yaşla dolmuştu. Şöyle buyurdu: "Bu, hıyanetin başlangıcıdır."

Muhammed b. Eş'as: "Senin için bir sorunun çıkmamasından ümitliyim." dediğinde, Müslim şöyle buyurdu: "Bu sadece arzudan başka bir şey değildir. Sizin amanınız nerede? İna lillah ve inna ileyhi raciun. (Hepimiz Allah'tanız ve hepimiz de O'na döneceğiz.)" Sonra da ağlamaya başladı.

Bunun üzerine Müslim'e saldıran grubun sorumlusu olan Amr b. Ubeydullah b. Abbas es-Sulemi şöyle dedi: "Senin gibi hedefi olan birisi, senin müşkülün gibi bir müşkülle karşılaştığında ağlamaz!"

Müslim ise ona şöyle buyurdu: "Allah'a andolsun ki, ne kendim için ağlıyorum, ne de öldürülmeye üzülüyorum. Gerçi hiçbir zaman kendimi telef etme konusunda da duyarsız değildim. Ama şimdi bana doğru gelen akrabalarımın dolayısıyla ağlıyorum; Hüseyin (a.s) ve ailesi için ağlıyorum."

Müslim'in İbn Eş'as'a Vasiyeti

Sonra Müslim, Muhammed b. Eş'as'a dönerek şöyle buyurdu: "Ey Allah'ın kulu! Allah'a yemin ederim ki, senin benim için aman alabileceğini sanmıyorum. Ama yine de senden bir hayır umulur mu acaba? Adamlarından birisini Hüseyin'e (a.s) göndererek benden taraf ona bir mesaj iletmesini sağlar mısın? Çünkü zannedersem o ve ehlibeyti bugün veya yarın

size doğru hareket edecektir. Bende gördüğün bu telaş da işte bu yüzdendir. Benden taraf elçin ona şöyle söylesin: Müslim b. Akil beni senin yanına gönderdi. Kendisi İbn Ziyad tarafından esir alınmıştır ve akşama kadar hayatta kalacağını bilmiyor.” Yine desin ki: “Müslim şöyle dedi: Ehlibeytinle geri dön. Kûfe halkı seni aldatmasın. Çünkü onlar, ellerinden kurtulmak için ölümü ve öldürülmeyi arzulayan senin babanın arkadaşlarıdır. Kûfe ehli bana ve sana yalan söylediler. Yalancının sözüne de itimat edilmez.” Muhammed b. Eş’as şöyle dedi: “Allah’a andolsun ki, bu işi yerine getireceğim. Yine İbn Ziyad’a da sana aman verdiğimi söyleyeceğim.”¹

Müslim Sarayın Kapısının Önünde

Muhammed b. Eş’as, Müslim b. Akil’i sarayın kapısının önüne götürdü. Müslim susuzdu. Bu sırada bir grup insan da saraya girme iznini bekliyorlardı. İçlerinde Umare b. Ukbe b. Ebu Muayt, Amr b. Hureys, Müslim b. Amr ve Kesir b. Şehab da vardı.²

Bir tane serin su testisi sarayın kapısında asılıydı. Müslim b. Akil şöyle buyurdu: “Bu sudan bana verin.”

Müslim b. Amr el-Bahilî şöyle dedi: “Ne kadar serin olduğunu görüyor musun? Hayır, Allah’a andolsun ki, cehenemde Hamim suyundan tadıncaya kadar ondan bir damla bile tatmayacaksınız.”

Müslim b. Akil: “Eyvahlar olsun sana! Sen kimsin?” diye sorduğunda, şöyle dedi: “Sen hakikati inkâr ederken, ben onu bilen kişiyim. Sen benim imamımı aldatırken, ben ihlâsla ona bağlı olan kişiyim. Sen onun emrine uymaz ve ona muhalefet

1- age. c.5, s.372

2- age. c.5, s.375

ederken, ben ona itaat eden kişiyim. Ben Müslim b. Amr el-Bahilî'yim."

Müslim b. Akil şöyle buyurdu: "Anan yasında ağlasın! Ne kadar da cefakâr ve ağzı yırtıksın. Ne kadar da katı ve taş kalplisin. Sen ey Bahilî'nin oğlu, Hamim'den içmeye ve ebediyen cehennemde kalmaya daha layıksın." Sonra oturup duvara yaslandı.

Bu sırada Amr b. Hureys el-Mahzumî, Süleyman adındaki kölesini göndererek Müslim b. Akil'e üzerine mendil bağlı ve suyla dolu bir testi, bir de tas getirtti. Ardından suyu tasa döktü ve Müslim'e verdi. Ama Müslim suyu içmek istediğinde tas kanla doldu. Bu, iki defa tekrarlandı. Üçüncü defa suyla dolu tası içmek istediğinde ön dişleri suya düştü. Bunun üzerine Müslim şöyle buyurdu: "Bütün hamtlar Allah'a mahsustur. Eğer bu su benim için belirlenen bir rızık olsaydı, kesinlikle onu içmek bana kısmet olurdu."¹

Sonra Muhammed b. Eş'as saraya girmek için izin istedi ve ona izin verildi.² Müslim, İbn Ziyad'ın yanına geldi; fakat ona selâm vermedi. Muhafız ona şöyle dedi: "Emîre selâm vermeyecek misin?"

Müslim şöyle buyurdu: "Eğer beni öldürmeyi düşünüyorsan, selâm vermenin bana bir faydası yoktur. Ama eğer beni öldürmeye karar vermemişse, canıma andolsun ki, sonraları ona selâmım artacaktır."

İbn Ziyad Müslim'e şöyle dedi: "Canıma andolsun ki, hiç şüphesiz öldürüleceksin."

Müslim: "Öyle mi?" dediğinde, İbn Ziyad: "Evet." dedi. Bunun üzerine Müslim şöyle buyurdu: "Öyleyse izin ver de vasiyetimi bazı yakınlarıma söyleyeyim."

1- age. c.5, s.375

2- age. c.5, s.375

Müslim'in Ömer b. Sa'd'a Vasiyeti

Müslim, Ubeydullah'ın yanında oturanlara şöyle bir baktı ve onların içinde Ömer b. Sa'd'ı gördü. Ona şöyle dedi: "Ey Ömer! Sen ve ben akrabayız.¹ Şimdi benim senden bir isteğim var. Onu yerine getirmeni istiyorum. İsteğim de gizlidir." Ancak Ömer b. Sa'd, Müslim'in, isteğini söylemesinden çekindi.

Sonunda Ubeydullah, Ömer b. Sa'd'a: "Amcanın oğlunun isteğine karşı kayıtsız kalma." deyince, Ömer b. Sa'd, Müslim'le birlikte kalktı ve İbn Ziyad'ın gördüğü bir mekânda oturdular.

Müslim, Ömer b. Sa'd'a şöyle dedi: "Benim Kûfe'de borcum var. Kûfe'ye geldiğimde yedi yüz dirhem borç aldım. O borcu benden taraf öde. Ben öldürüldükten sonra benim bedenimi İbn Ziyad'dan al ve defnet. Sonra da Kûfe yolundan geri çevirmesi için adamlarından birini Hüseyin'e (a.s) gönder. Çünkü ben ona bir mektup yazdım ve Kûfe halkının onunla birlikte olduğu haberini verdim. Bu yüzden Kûfe'ye doğru geldiğine yakinim var."

Müslim, İbn Ziyad'ın Karşısında

Müslim'in Ömer b. Sa'd ile olan konuşması sona erdiğinde, İbn Ziyad Müslim'e şöyle dedi: "Ey Akil'in oğlu! Söyle bakalım, birlik ve beraberlik üzere olan halkın içinde ayrılık yaratmak, söz birliğini ortadan kaldırmak, bazılarını bazılarının canına düşürmek için mi geldin?"

Müslim şöyle dedi: "Hayır, bunun için gelmedim. Bu şehrin halkı, senin babanın, onların büyüklerini öldürdüğünü, onların kanını döktüğünü ve onların içinde Kisra ve Kayser

1- Akrabalıkları Kureyş kabilesinden olmalarıdır. İbn Sa'd'ın kabilesi olan Benî Zuhre anne tarafından Kureyş kabilesindedir.

gibi davrandığını düşünüyordu. Biz de adalete emretmek ve Allah'ın kitabının emirlerine uymaya davet etmek için onların yanına geldik."

İbn Ziyad şöyle dedi: "Ey fasık! Seninle Allah'ın kitabının işi nedir? Biz insanlar arasında Allah'ın kitabına göre amel ederken, sen Medine'de şarap içiyordun?"

Müslim dedi ki: "Ben mi şarap içiyordum? Allah'a yemin ederim ki, Allah senin doğru söylemediğini çok iyi biliyor. Bilgin olmadan konuşuyorsun. Ben senin söylediğin gibi değilim. Tam tersine, Müslümanların kanını içen, Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı canı öldüren, hiç kimseyi öldürmedikleri hâlde insanları öldüren, kanı saygın olanların kanını döken, gazap, düşmanlık ve suizan yüzünden Müslümanların canına kıyan, hiçbir suçu yokmuş ve herhangi bir şey yapmamış gibi boş şeyler ve oyunlarla meşgul olan kimse benden daha çok şarap içmeye daha evla ve layıktır."

İbn Ziyad, Müslim'e şöyle dedi: "Ey fasık! Seni böyle bir şeyi (hilafeti) arzulamaya zorlayan, nefsendir. Oysa Allah seni ona uygun görmemiş ve seninle onun arasına engel koymuştur."

Müslim şöyle dedi: "O hâlde ona uygun olan kimdir ey Ziyad'ın oğlu!"

İbn Ziyad dedi ki: "Müminlerin Emîri Yezid."

Bunun üzerine Müslim şöyle dedi: "Biz, bizimle sizin aranızda Allah'ın vermiş olduğu hükme razıyız."

İbn Ziyad dedi ki: "Galiba sizin onda bir payınız olduğunu zannediyorsun."

Müslim şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki zan değil, yakinim var buna."

Söz buraya ulaştınca, İbn Ziyad şöyle dedi: "Eğer seni, İslâm tarihinde hiç kimsenin öldürülmediği bir şekilde öldürmezsem, Allah beni öldürsün!"

Müslim de dedi ki: "Sen kötü biçimde insanları öldürme, çirkin bir şekilde onların bedenini parçalama, kötü davranış ve mağlubiyet sonucu kınanmadan korkma âdetinden vazgeçmezsın. Zaten insanlar arasında bu işler için senden daha layığı yok."

Bunun üzerine Sümeyye'nin¹ oğlu Müslim'e, Hüseyin'e (a.s) ve Ali'ye (a.s) küfretmeye ve kötü söz söylemeye başladı.

Müslim'in Şahadeti

Daha sonra İbn Ziyad şöyle dedi: "Müslim'i sarayın damına götürün ve başını vurun. Cesedini de başının ardından aşağıya atın."

Bu sırada Müslim, Muhammed b. Eş'as'a şöyle dedi: "Ey Eş'as'ın oğlu! Allah'a andolsun ki, eğer sen bana aman vermeseydin, ben teslim olmazdım. Şimdi ki sözün ve amanın kırılmıştır; kalk ve benim için Ubeydullah'a kılıç çek!"²

Bunun üzerine Muhammed b. Eş'as öne çıkarak İbn Ziyad'a Müslim b. Akil'in tutuklanması olayını, Bukeyr b. Hamran'ın vurduğu darbeyi ve Müslim'in Bukeyr'e indirdiği ağır darbe olaylarını anlattı. Ardından kendi meselesini ve Müslim'e verdiği amanı onun bilgisine sundu.

Ama Ubeydullah şöyle dedi: "Sen kim oluyorsun da aman veriyorsun? Aman vermek seni ne ilgilendirir? Sanki

1- Sümeyye, evine bayrak asmış olan cahiliye döneminin meşhur fahişelerindendi. Ebu Süfyan ve diğer bazıları onunla zina ettiler ve onun neticesinde Ziyad dünyaya geldi. Onunla zina edenler kura çektiler ve Ebu Süfyan'ın adı çıktı. Ondandır Ebu Süfyan onun oğlu olduğunu iddia etti. Ama Ziyad annesinin adıyla tanındı. Sonradan Muaviye onu babasına nispet verdi. Muaviye onun dinde ve örfte yapmış olduğu kötülükleri inkâr etti.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.376

biz seni ona aman vermen için gönderdik! Hayır, biz seni onu bizim yanımıza getirmen için gönderdik.”

Ubeydullah'ın sert tepkisini gören Muhammed susmaktan başka çare görmedi.

Ardından İbn Ziyad: "Müslim b. Akil'in kılıcıyla başından ve omzundan darbe alan adam nerede?" Görevliler Bukeyr'i çağırdılar. Bukeyr geldiğinde, İbn Ziyad ona şöyle dedi: "Sarayın damına çık ve kendin Müslim b. Akil'in başını vur."

Bunun üzerine Bukeyr, Müslim'i sarayın damına götürdü. Müslim ise tekbir getiriyor, istiğfar ediyor, Allah'ın meleklerine ve peygamberlerine salâvat getirerek şöyle diyordu: "İlâhî! Bizimle, bizi aldatan, bize yalan söyleyen ve bizi yalnız bırakan, zelil duruma düşüren kavim arasında sen hüküm ver."

Bukeyr el-Ahmerî, Müslim'i bugünkü kasapların¹ bulunduğu yere götürerek boynunu vurdu ve başı ile bedenini sarayın damından aşağıya attı.²

Bukeyr b. Hamran el-Ahmerî sarayın damından aşağıya indiğinde, İbn Ziyad ona şöyle dedi: "Onu öldürdün mü?" Bukeyr: "Evet." dediğinde İbn Ziyad şöyle dedi: "Onu dama götürdüğünde ne söylüyordu?" Bukeyr dedi ki: "Tekbir getiriyor, tesbih ve istiğfar ediyordu. Onu öldürmek için yaklaştığımda ise şöyle dedi: 'İlâhî! Bizimle, bizi aldatan, bize yalan söyleyen, bizi yalnız bırakan ve bizi öldüren kavim arasında sen hüküm ver.' Ben ona dedim ki: "Yaklaş bana! Sonra ona bir darbe indirdim, ama etki etmedi. Daha sonra ikinci darbe-yi indirdim ve onu öldürdüm."

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.216'da: "ayakkabıcıların bulunduğu yere" şeklinde geçer. Harezmi'nin kitabının, s.215'nde: "kasapların pazarına" şeklinde geçerken, s.214'nde ise "koyunların satıldığı yere" şeklinde yer alır.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.376

Ardından Müslim'in başı İbn Ziyad'a getirildi.¹

Bu sırada Ömer b. Sa'd, İbn Ziyad'a şöyle dedi: "Acaba Müslim'in bana ne dediğini biliyor musun? O bana şöyle ve böyle dedi." (Müslim'in kendisine sır olarak söylediği vasiyeti ona açıkladı.)

İbn Ziyad şöyle dedi: "Emin insan hıyanet etmez. Ama bazen haine bir emanet teslim edilebilir! Mala gelince, o senindir; Müslim'in borcu hakkında istediğin gibi davranabilirsin. Hüseyin'e gelince ise, eğer onun bizimle bir işi olmazsa, bizim de onunla bir işimiz olmayacaktır. Yok, eğer bize saldırırsa, biz de ondan el çekmeyiz. Bedeninin defnedilmesine gelince de, biz onu öldürdükten sonra, cesedine ne yapılırsa yapılsın bizim için fark etmez. (Yani defnedebilirsin.)

Hâni b. Urve'nin Öldürülmesi

Müslim b. Akil'in şehit edilmesinden sonra İbn Ziyad, Hâni'yi yanına getirdiği için Hâni'nin kabilesinden gelecek olan düşmanlık tehlikesine karşı Muhammed b. Eş'as'a verdiği sözünde durmayarak Hâni'yi kendisine bağışlamadı. Bu yüzden Hâni'nin getirilmesini emretti ve şöyle dedi: "Hâni'yi pazara götürün ve boynunu vurun." Adamları da Hâni'yi eli kolu bağlı bir şekilde dışarıya götürdüler. Koyun satanların pazarına ulaştıklarında Hâni şöyle feryat etti: "Vay olsun Mezhic'in başına gelenlere! Bugün benim Mezhic diye bir kabilem yok! Vay olsun Mezhic'e! Beni savunmaları için Mezhic kabilesi nerede?"

Kimsenin kendisine yardım etmediğini görünce elini çekiپ ipten çıkardı ve şöyle dedi: "İnsanın kendisini savunacağı bir asa, bıçak, taş ya da bir kemik yok mu?" Ansızın memurlar

1- age. c.5, s.378

ona saldırdılar ve onu sıkı bir şekilde bağladılar. Sonra şöyle dediler: "Boynunu uzat!"

Hâni dedi ki: "Benim baş verme konusunda bağışım ve cömertliğim yok. Ben canımı almanız hakkında size asla yardım etmeyeceğim."

Bu sırada Ubeydullah b. Ziyad'ın Ruşeyd¹ adındaki Türk kölesi öne çıktı ve kılıcıyla Hâni'nin boynuna vurdu. Ama kılıcı işe yaramadı.

Hâni şöyle buyurdu: "Dönüş Allah'adır. Allah'ım! Senin rahmetine ve rızana dönüyorum."

Daha sonra Ruşeyd bir darbe daha Hâni'nin boynuna indirdi ve onu öldürdü.² Allah'ın rahmeti ve rızvanı onun üzerine olsun. Onu öldürdükten sonra başını İbn Ziyad'a götürdüler.

Abdulala el-Kelbî İle Umara b. Salhab'ın Şahadeti

Müslim b. Akil ve Hâni b. Urve'nin öldürülmesinden sonra Ubeydullah b. Ziyad, Benî Fityan mahallesinde Kesir b. Şehab vesilesiyle tutuklanan Abdulala el-Kelbî'yi istedi. Getirdiklerinde ona şöyle dedi: "Tutuklanma olayını bana anlat."

Abdulala şöyle dedi: "Allah seni selamet kılsın. Halkın ne yaptığına bakmak için evden dışarı çıkmıştım ki Kesir b. Şehab beni tutukladı."

Ubeydullah b. Ziyad dedi ki: "Başka bir amaçla dışarı çıkmadığına dair böyle ve şöyle yemin etmen gerekir."

Abdulala yemin etmekten sakındığında, Ubeydullah onun Müslim'e yardım etmek için dışarı çıktığına yakın etti.

1- age. c.5, s.379; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.217; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.214

2- age. c.5, s.378

Bu yüzden: "Onu Subey' kabristanına götürün ve boynunu vurun." dedi. Bu emir üzerine memurlar Abdulala'yı götürüp boynunu vurdular.

Sonra Umare b. Salhab el-Ezdî'yi getirdiler. O, Müslim'e yardım etmek için ayaklananlardan birisiydi. Ubeydullah'ın yanına getirildiğinde Ubeydullah ona dedi ki: "Hangi kabiledensin?" Umare şöyle dedi: "Ezd kabilesinden." Bunun üzerine Ubeydullah: "Onu kavminin içine götürün ve onların içinde boynunu vurun." dedi.¹

Muhtar'ın Tutuklanması

Güneşin doğmasından bir süre sonra Ubeydullah b. Ziyad'ın sarayının kapısı açıldı ve halka içeriye girme izni verildi. İçeriye girenlerin arasında Muhtar da vardı. Ubeydullah onu yanına çağırdı ve şöyle dedi: " Müslim b. Akil'e yardım etmek için sen de mi topluluğa katılmıştın?" Muhtar şöyle cevap verdi: "Hayır, ben böyle bir iş yapmadım. Tersine, Amr b. Hureys'in aman bayrağının altında yer aldım ve geceyi orada geçirip sabahladım." Ardından Amr b. Huresy: "Allah işlerini düzene soksun (ey Emîr), doğru diyor." dedi.

Ama buna rağmen İbn Ziyad, elindeki çubuğu kaldırarak Muhtar'ın yüzüne doğru yöneltti ve sert bir şekilde gözüne vurdu. Öyle ki göz kapağı yarıldı. Ardından şöyle dedi: "Eyvahlar olsun sana! Vallahi, eğer Amr'ın şahadeti olmasaydı, boynunu vururdum! Onu zindana götürün!" Memurlar da onu zindana götürdüler. Böylece Muhtar, İmam Hüseyin (a.s) şehit edilinceye kadar zindanda kaldı.²

1- age. c.5, s.378

2- age. c.5, s.561

Başların Yezid'e Gönderilmesi

Ubeydullah b. Ziyad, Müslim ve Hâni'nin başını, Hâni b. Ebu Hayya el-Vedaî el-Kelbî el-Hemdanî ve Zübeyir b. Ervah et-Temimî'yle Yezid b. Muaviye'ye gönderdi; kâtibi olan Amr b. Nafi'e de Müslim ve Hâni'nin olayını Yezid b. Muaviye'ye yazmasını emretti.

Bunun üzerine kâtip geniş ve uzun bir mektup yazdı. Ubeydullah b. Ziyad mektubu görünce beğenmedi ve şöyle dedi:

Bu detaylı açıklamalara ve fazlalıklara ne gerek var? Şöyle yaz: Müminlerin Emîri'nin hakkını alan ve düşmanının engelini kaldıran Allah'a hamdolsun. Müminlerin Emîri'nin (Allah onu yüce kılsın) bilgisine sunuyorum: Müslim b. Akil, Hâni b. Urve'nin evine sığınmıştı. Ben de her ikisi için casuslar görevlendirdim. Ayrıca onları aldatması için yanlarına adamlar gönderdim. Böylece onları aldatarak onları evden dışarı çıkarmayı başardım ve Allah'ın gücü ve kuvvetiyle onlara musallat oldum. Ardından onları alıp boyunlarını vurdum. Şimdi ise o ikisinin başını Hâni b. Ebu Hayya el-Hemdanî ve Zübeyir b. Ervah et-Temimî'yle size gönderiyorum. Bu ikisi bizim sözümüzü dinleyen, bize itaat eden ve bize bağlı olanlardandırlar. Müminlerin Emîri gelişmeler hakkında onlara istediği her şeyi sorabilir. Çünkü onların yanında bilgi, doğruluk, derin anlayış gücü ve takva vardır. Vesselâm.

Yezid ise, İbn Ziyad'ın mektubunun cevabında şöyle yazdı:

Sen tam da bizim isteğimize göre amel ettin ve uzak görüşlülük ve uyanıklık gösterdin. Cesaretle ve korkusuz bir şekilde onlara galip geldin. Bu amelinle senin hakkındaki olumlu görüşümüzü ispatlamış oldun. Göndermiş olduğun elçileri çağırdım, onlara sorular

sordum ve onlarla gizli konuşmalar yaptım. Görüş ve üstünlükte senin dediğin gibi olduklarını gördüm. Onlar hakkında sana hayrı tavsiye ediyorum.

Bana Hüseyin b. Ali'nin (a.s) Irak'a doğru hareket ettiği haberi ulaştı. Şüpheli durumları gözetlemek için gözetleyicileri ve nöbetçileri görevlendir.¹ Zanlıları tutukla. Ama seninle savaşmadıkça kimseyi öldürme. Bütün gelişmelerden de beni haberdar et. Allah'ın selâm ve rahmeti senin üzerine olsun.²

Müslim b. Akil, hicrî altmışıncı yılın zilhicce ayının sekizine denk gelen salı günü kıyam etmişti... İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'den çıkışı da, aynı günde, yani Terviye günü olan zilhicce ayının sekizinde ve salı günü gerçekleşmişti.³

Abdullah b. Zübeyir el-Esedî, Müslim b. Akil ve Hâni b. Urve Muradî'nin şahadeti hakkında bu manada şiirler okumuştur: (Gerçi bazıları Ferazdak'ın bu şiirleri okuduğunu ileri sürmüştür.)

Ey nefis, eğer ölüm ne demektir bilmiyorsan
Hâni'nin ve İbn Akil'in cesedine bir bak
Bak, kahraman Hâni'nin yüzünü kılıç yardı
Müslim'in cenazesi sarayın üstünden yere atıldı
Emîrin emri onları bugüne koydu
Bu şekilde meclislerin şekerî oldular
Ölümün, rengini değiştirdiği cesedi görürsün
Kanın akışı tüm yollara gitmiştir
Müslim bir utangaç kızdan daha utangaçtı
Ama bilenmiş kılıcın iki yanından daha keskindi

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.217; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.245

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.380

3- age. c.5, s.378

Nasıl olur da Esmâ¹ güvenle gururlu atlara biner
Hâlbuki Mezhic ondan Hâni'nin kanını ister
Benî Murad, küçük-büyük Esmâ'nın etrafında dö-
nüyorlar
Yiğitçe yürüyerek Hâni'nin kanını ister bir hâlde
Eğer siz kardeşiniz Hâni'nin intikamını almazsanız
Sizin misaliniz az bir paraya razı olan fahişenin mi-
salidir.

1- Hâni b. Urve'yi İbn Ziyad'a götürten Esmâ b. Harice Fezarî'dir.

4. Bölüm

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S) MEKKE'DEN ÇIKIŞI

İmam Hüseyin (a.s), hicrî altmışıncı yılda¹ recep ayının yirmi dokuzunda pazar günü Medine'den Mekke'ye doğru yola çıktı. Şaban ayının dördünde ise perşembeyi cumaya bağlayan gece Mekke'ye ulaştı. Şaban, ramazan ve zilkade aylarını Mekke'de geçirdi. Daha sonra Terviye günü olan zilhicce ayının sekizinde (Müslim b. Akil'in Kûfe'de kıyam ettiği gün) Mekke'den çıktı.

Mekke'ye vardığında, Mekke halkı onu çok güzel bir şekilde karşılamıştı. Hem Mekke halkı, hem de dünyanın dört bir yanından ümreye gelen insanlar sürekli onun yanına gidip geliyorlardı.

Abdullah b. Zübeyir'in Tutumu

İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gelenlerden birisi de, Abdullah b. Zübeyir idi. Bazen iki gün peş peşe, bazen iki

1- Bu yılda Yezid, Velid b. Utbe'yi Medine valiliğinden almış ve yerine Amr b. Sa'd b. As Eşdek'i getirmiştir. Onu oraya ramazan ayında gönderdi. Dili çok büyük birisi idi. (c.5, s.343) Bir görüşe göre de onu hicrî altmışıncı yılın zilkade ayında göndermiştir. (c.5, s.346) Yine aynı yıl içinde Velid b. Utbe'yi Mekke'nin valiliğinden de almış ve Amr b. Sa'd b. As'ı Mekke ve Medine'nin valisi yapmıştır. Bu da ramazan ayında gerçekleşmiştir. Amr b. Sa'd bu yılda halkla birlikte hac yapmıştır. Bu yılda Mekke ve Medine'de Yezid'in memuruydu. (c.5, s.399)

günde bir İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geliyordu. Abdullah b. Zübeyir, İmam Hüseyin (a.s) bu şehirde olduğu müddetçe, Hicaz halkının kendisine asla uymayacağını ve biat etmeyeceğini anlamıştı. Çünkü İmam Hüseyin (a.s) onların gözünde daha değerli ve yüce, halk tarafından daha çok sayılmaktaydı.¹ [Onun için kendisini İmam Hüseyin'e (a.s) yakınlaştırıyor ve İmam Hüseyin'i (a.s) Mekke'den uzaklaştırmayı düşünüyordu.]

Bir gün İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Bilmiyorum biz neden bu kavmi (Ümeyyeoğulları'nı) kendi başlarına bıraktık ve onlardan el çektik. Hâlbuki muhacirlerin çocukları ve bu işin yöneticileri biziz, onlar değil. Ne yapmak istediğin hakkında bana bilgi verir misin?"

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Vallahi, Kûfe'ye gitmeyi düşünüyorum. Çünkü Şü'lerim, Kûfe'nin büyükleriyle birlikte bana mektup yazmışlar. Allah'tan hayır talep ediyorum.*"

Bunun üzerine Abdullah b. Zübeyir şöyle dedi: "İnan, eğer benim Kûfe'de senin taraftarların gibi taraftarım olsaydı, kesinlikle oradan vazgeçmezdim." Ardından itham edilmek (Hüseyin'i Mekke'den uzaklaştırma ve sonra da kendisi için Mekke'de bir makam ve kudret elde etme yönünde İmam Hüseyin (a.s) tarafından suçlanmaktan korktuğu) için şöyle dedi: "Elbette eğer Hicaz'da kalır da yönetimi ele geçirmek istersen, inşallah seninle muhalefet olunmayacaktır." Daha sonra kalkıp İmam Hüseyin'in (a.s) yanından çıktı.

Abdullah b. Zübeyir gittiğinde, İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Bu adam için benim Hicaz'dan çıkıp Irak'a gitmem kadar sevimli bir şey yoktur. O benim buradaki varlığımla kendisi için bir kudretin kalmayacağını ve halkın da benimle onu bir sayma-*

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.351

dığımı anlamıştır. Bundan dolayı burası kendisi için boş kalsın diye benim Mekke'den gitmemi istiyor.”¹

Abdullah b. Abbas İle Konuşması

İmam Hüseyin (a.s), Kûfe'ye doğru hareket etmeye karar verdiğinde, Abdullah b. Abbas huzuruna vardı ve şöyle dedi: "Ey amcaoğlu! İnsanlar senin Irak'a gideceğini söylüyorlar. Ne yapmak istediğini benim için açıklar mısın?"

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "Eğer yüce Allah dilerse, bir iki gün içinde Kûfe'ye gitmeye karar verdim."

İbn Abbas dedi ki: "Seni bu işten Allah'a sığındırırım. Allah sana merhamet etsin; valilerini öldüren, şehirlerinin kontrolünü ele geçiren ve düşmanlarını şehirlerinden çıkararak bir kavmin yanına mı gitmek istiyorsun? Eğer onlar gerçekten bu işleri yapmışlarsa, yanlarına git. Ama eğer valileri hâlâ baskıcı bir şekilde onlara hükmettiği ve adamları da şehirlerde vergi topladığı hâlde seni davet ediyorlarsa, gerçekte seni savaşa davet ediyorlar demektir. Ben onların seni aldatıp sana yalan söylemelerinden ve sana muhalefet edip seni yalnız bırakmalarından endişeliyim. Önce senden yardım dileyip sonra da senin en kötü düşmanın olmalarından korkuyorum."

İmam Hüseyin (a.s) ise cevabında şöyle buyurdu: "Allah'tan hayır talep ediyorum; ileride neler olacağıma bakacağım."²

İmam Hüseyin'in (a.s) Abdullah b. Abbas'la İkinci Defa Konuşması

Akşama doğru ya da ertesi gün Abdullah b. Abbas ikinci kez İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geldi ve şöyle dedi: "Am-

1- age. c.5, s.383

2- age. c.5, s.383

caoğlu! Sabretmek istiyorum; ama yapamıyorum. Bu yolculuğun senin için helakle sonuçlanmasından korkuyorum. Iraklılar, sözlerinde durmayan ve hıyanetçi bir kavimdir. O hâlde sakın onlara yaklaşma, bu şehirde (Mekke'de) kal. Çünkü sen Hicaz ehlinin efendisisin. Eğer Irak ehli -sandıkları gibi- seni istiyorsa, onlara düşmanlarını (Emevî yöneticileri) şehirlerinden kovmalarını yaz. (Eğer bunu yaparlarsa,) o zaman sen de onların yanına git. Eğer bu öneriyi kabul etmiyorsan ve kesinlikle Mekke'den ayrılmak istiyorsan, en azından Yemen'e git. Çünkü orada kaleler ve büyük kabileler vardır; ayrıca orası geniş bir ülkedir. Sonra da davetçilerini etrafa gönder. Ümitliyim ki yapmak istediğin şeyi, barış, selamet ve afiyet içinde elde edersin."

İmam Hüseyin (a.s) cevabında şöyle buyurdu: *"Amcaoğlu! Vallahi, senin samimi ve bana karşı şefkatli olduğunu, bunları da bana olan sevginden dolayı söylediğini biliyorum. Ama ben Kûfe'ye gitmede azimli ve kararlıyım."*

İbn Abbas, İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Madem gidiyorsun, hiç olmazsa şu kadın ve çocukları yanında götürme. Vallahi ben öldürülmenden korkuyorum..."¹

Ömer b. Abdurrahman el-Mahzumî'nin Konuşması

Ömer b. Abdurrahman b. Hâris b. Hişam el-Mahzumî şöyle der: İmam Hüseyin (a.s) Irak'a gitmek üzere hazırlık yaptığında, huzuruna vardım. Önce Allah'a hamt ve sena ettim, sonra da şöyle dedim: "Ey amcaoğlu! Nasihat amaçlı bir şeyi sana söylemek için yanına geldim. Benim nasihatimde yararlı bir şey olacağını düşünüyorsanız söyleyeyim. Aksi takdirde söylemekten sakınayım."

İmam Hüseyin (a.s) buyurdu ki: *"Söyle. Allah'a andolsun ki, ben seni görüşü bozuk ve işlerden kötüsüne yeltenen biri olarak görmüyorum."*¹

Bunun üzerine Abdurrahman şöyle dedi: *"Bana senin Irak'a gitmek istediğin haberi ulaştı. Oysa ben senin için seçtiğin bu yoldan dolayı endişeliyim. Sen öyle bir şehre gidiyorsun ki, şehrin valileri, memurları ve yöneticileri oradadır. Ayrıca beytülmal onların elindedir; insanlar da bu dirhem ve dinarın kullarıdır. İşte ben, sana yardım etme sözü verenlerin ve yanlarında senin, savaştığın kimselerden daha sevimli olduğun insanların seninle savaşmalarından korkuyorum."*

İmam Hüseyin (a.s) ise cevabında şöyle buyurdu:

Allah seni hayırla mükâfatlandırın. Allah'a andolsun ki, ben senin samimiyet ve hayırseverlik üzere olduğunu, aklederek böyle konuştuğunu biliyorum. Ancak Allah'ın kazası bir iş hakkında karar kıldığında, o iş kesinlikle olur. Senin görüşüne göre amel edip etmemem, durumu değiştirmez. Sen benim yanımda beğenilen danışman ve samimi bir nasihatçisin.²

Abdullah b. Zübeyir'in Son Konuşması ve İmam'ın (a.s) Cevabı

Abdullah b. Suleym el-Esedî ve Muzrî b. Muşmeall el-Esedî şöyle derler:

1- O, Abdullah b. Zübeyir'in Muhtar döneminde hicrî 66 yılında Kûfe'ye tayin ettiği validir. Muhtar, Zaide b. Kudame es-Sekafî'yi beş yüz er ve yedi bin dirhemle ona gönderdi. Dirhemleri almasını yoksa erlerle savaşması gerektiğini ona söyledi. O, dirhemleri kabul ederek Kûfe'yi bırakıp Basra'ya döndü. (c.6, s.71) İmam Hüseyin'in (a.s) onun hakkındaki övücü sözleri ise sadece kendisinin naklettiği rivayettedir.

2- age. c.5, s.382

Biz hac için Terviye günü (zilhiccenin sekizi) Mekke'ye gelmiştik. Güneşin yükseldiği bir zamanda aniden İmam Hüseyin (a.s) ve Abdullah b. Zübeyir ile karşılaştık. Haceru'l-Esved ile Kâbe'nin kapısının arasında durmuşlardı. Kendimizi onlara yakınlaştırdığımızda, Abdullah b. Zübeyir'in İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle söylediğini duyduk: "Eğer burada kalmak istiyorsan, kal ve bu işin (hâkimiyetin) yönetimini üstlen. Biz de seni savunur, sana yardım ederiz ve senin hayrını dileyerek sana biat ederiz."

İmam Hüseyin (a.s) buyurdu ki: *"Babam bana şöyle dedi: 'Bir koç, Harem'in (Mekke'nin) saygınlığını ortadan kaldıracaktır.' Onun için o koçun ben olmasını istemiyorum."*¹

Abdullah b. Zübeyir, İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Ey Fatıma'nın oğlu! Yaklaş bana." İmam Hüseyin (a.s) yaklaştığında, İbn Zübeyir kulağına bir şeyler söyledi. Ardından İmam Hüseyin (a.s) bize döndü ve şöyle dedi: *"İbn Zübeyir'in ne dediğini biliyor musunuz?"* Biz: "Allah bizi sana feda etsin, bilmiyoruz." dediğimizde, İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Diyor ki: Bu Mescidu'l-Haram'da kal, ben insanları senin etrafına toplayacağım."*

Sonra İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

Allah'a andolsun ki, Harem'in (Mekke'nin) bir karış dışında öldürülmem, bana Harem'in bir karış içinde öldürülmekten daha sevimlidir. Allah'a yemin ederim ki, yılan deliğinde bile olsam, kendi hedeflerine ulaşmak için beni oradan dışarıya çıkarırlar. Vallahi, Yahudi kavminin cumartesi gününün saygınlığını çiğnemesi gibi, bunlar da benim saygınlığımı çiğneyip hürmetimi gözetmeyeceklerdir.²

1- age. c.5, s.384

2- age. c.5, s.385

Medine Valisi Amr b. Said el-Eşdek ve Hz. Zeyneb'in Eşi Abdullah b. Cafer'in Tutumu

İmam Hüseyin (a.s) Mekke'den ayrıldığında, Medine valisi Amr b. Said b. As'ın, (kardeşi) Yahya b. Said başkanlığında göndermiş olduğu elçileri İmam Hüseyin'in (a.s) yolunu keserek: "Geri dön! Nereye gidiyorsun?" dediler. İmam Hüseyin (a.s) onlara aldırmayınca gruplar arasında bir itişme başladı. Fakat kırbaçlarla birbirlerini uzaklaştırınca, İmam Hüseyin (a.s) yoluna devam etti.

Onlar: "Ey Hüseyin! Allah'tan korkmuyor musun? Neden Müslüman cemaatten ayrılıp ümmetin içine ayrılık düşürüyorsun?" dediklerinde, İmam Hüseyin (a.s) onların cevabında Aziz ve Celil olan Allah'ın şu kelamını okudu: "**Benim yaptığım bana, sizin yaptığınız size. Siz benim yaptığımdan uzaksınız, ben de sizin yaptığınızdan uzagım.**"¹

Ali b. Hüseyin b. Ali (İmam Zenelabidin -a.s-) şöyle buyuruyor: Biz Mekke'den çıktığımızda, Abdullah b. Cafer b. Ebu Talib² iki oğlu Avn ve Muhammed³ aracılığıyla gönder-

1- Yûnus, 41. Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.385

2- O, Cemel Savaşı'nda Müminlerin Emiri (a.s) ile birlikteydi. Aişe'yi Medine'ye geri götürmede ona yardımcı oldu. (c.4, s.510) Müminlerin Emiri'nin (a.s) Kûfe'de meşveret ettiği kişilerden birisiydi. Muhammed b. Ebu Bekir'i Mısır'a vali tayin etmesini o tavsiye etmişti. Muhammed b. Ebu Bekir anne tarafından onun kardeşi idi. (c.5, s.554) Sıffin Savaşı'nda Müminlerin Emiri (a.s) ile birlikteydi. Ona faydalı olmak için önde hareket ediyordu. (c.5, s.148) İmam Hasan'ın (a.s) hareketinde de onunla birlikteydi. (c.5, s.160) İki oğlu ile birlikte Medine'ye döndü. (c.5, s.165) İki oğlu Muhammed ve Avn Kerbelâ'da İmam Hüseyin (a.s) ile birlikteydi. Onların şehit edildiği haberi ulaştığında şöyle dedi: "Valahi, eğer orada olsaydım, ben de onunla birlikte şehid oluncaya kadar ondan ayrılmamayı isterdim. (c.5, s.466)"

3- İkisi de Kerbelâ'da İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte savaştilar. Avn'ın annesi Cemane bint Museyib b. Necbe Ferâzî Tevvabin hare-

diği mektubunda İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle yazdı:

"Bu mektubum eline ulaştığında, Allah için (bu yolculuktan vazgeçip Mekke'ye) geri dön. Seçtiğin yolun, senin öldürülmen, aile fertlerinin perişan ve yok olmasıyla sonuçlanmasından korkuyorum. Bugün eğer sen ölürsen, yeryüzünün nuru söner. Çünkü sen hidayete ermişlerin bayrağı ve müminlerin ümidisin. Gitmekte acele etme. Ben de bu mektubun peşinden sana geleceğim. Vesselâm."

Sonra Abdullah b. Cafer, (Mekke'de bulunan) Medine valisi Amr b. Said b. As'ın yanına gitti ve ona şöyle dedi: "Hüseyin'e (a.s) bir mektup yaz. O mektupta ona aman verdiğini bildir. İyilik edeceğine dair onu ümitlendir. Yazında ona güven ver ve ondan dönmesini iste. Şayet bu mektup ona güven verir ve geri dönmesini sağlar. Mektubu da kardeşin Yahya b. Said ile ona gönder. Çünkü Hüseyin'in (a.s) güvenini sağlamak ve konunun senin tarafından ciddiye alındığını göstermek için bu daha uygundur."

Amr b. Said ise şöyle dedi: "İsteddiğini yaz ve bana getir; ben de ona mühür vururum." Bunun üzerine Abdullah b. Cafer bu şekilde bir mektup yazdı:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Amr b. Said'den Hüseyin b. Ali'ye. Allah'tan, helak olmana sebep olacak şeyden seni vazgeçirmesini ve hidayetini neden olacak şeye seni yöneltmesini dilerim. Bana senin Irak'a doğru hareket ettiğin haberi ulaştı. Seni ayrılık çıkarmama konusunda uyarıyor, bu yolculuk sonucu senin ölmenden korkuyorum. Onun için Abdullah b. Cafer ve Yahya b. Said'i sana gönderiyorum. Onlarla birlikte benim yanıma gel; benim yanımda senin için kesinlikle aman, iyilik, bağış ve güzel birliktelik olacaktır. Allah

ketinin rehberlerinden birisi idi. Muhammed'in annesi ise Havsâ bint Hasafe b. Sakif b. Bekr b. Vail idi. (c.5, s.469)

(sana verdiğim bu sözlerde) şahit, kefil, gözetleyici ve vekildir. Vesselâm.”

Daha sonra Abdullah b. Cafer yazdığı mektubu Amr b. Said'e götürerek: "Mektubu mühürle." dedi. Amr b. Said de mühürleyince, Yahya b. Said ve Abdullah b. Cafer yola çıkıp İmam Hüseyin'e (a.s) ulaştılar. Yahya mektubu İmam Hüseyin'e (a.s) okudu. İmam Hüseyin (a.s) ise, cevaben Amr b. Said'e şöyle yazdı:

Şüphesiz aziz ve celil olan Allah'a davet eden, iyi işler yapan ve "Ben Müslümanlardanım!" diyen bir kimse, Allah'a ve Resulü'ne muhalefet etmiş sayılmaz. Sen beni amanda olmaya, iyiliğe ve bağışa (sıla-i rahime) davet etmişsin. Ancak şunu bil ki, en iyi aman Allah'ın amanıdır. Dünyada Allah'tan korkmayan kimse kıyamet günü Allah'ın amanından mahrum olacaktır. Kıyamet günü Allah'ın amanına ulaşmak için dünyada Allah'tan korkmayı niyaz ederim. Eğer bu mektupla bana bağış ve iyilikte bulanmak istemişsen, dünya ve ahirette en hayırlı şekilde mükâfatlandırılırsın. Vesselâm.

Daha sonra Abdullah b. Cafer ve Yahya b. Said, Amr b. Said'in yanına döndüler ve şöyle dediler: "Mektubu ona okuduk ve onu dönmeye ikna etmek için çaba sarf ettik; ama o kabul etmedi. Bize mazeret olarak sunduğu, şu sözdü: Ben rüyamda Allah Resulü'nü (s.a.a) gördüm ve bu rüyada onun emriyle çok önemli bir işle görevlendirildim. O iş zararına da olsa, yararına da olsa, yerine getirmeliyim."

O ikisi İmam Hüseyin'e (a.s): "O rüya ne idi?" diye sorduklarında, İmam Hüseyin (a.s) şöyle dedi: "Bu rüyamı şimdiye kadar hiçbir kimseye anlatmadım. Rabbimle görüşüncüye kadar da kimseye anlatmayacağım."¹

1- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.388

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

5. Bölüm

MEKKE VE KÛFE YOLUNDAKİ KONAKLAMALAR VE OLAYLAR

Ten'im:¹

Yemen Valisinin Gönderdiği Mallara El Koyma

Sonra İmam Hüseyin (a.s) hareket etti ve Ten'im'e ulaştı. Orada Bahir b. Rîsan el-Himyeri'nin Yezid b. Muaviye'ye gönderdiği kervanla karşılaştı. Bahir, Yezid'in Yemen'deki valisi idi; kervanda da veres,² Yemen kumaşı ve kıymetli eşyaları vardı.

İmam Hüseyin (a.s) eşyalara el koydu ve kervanın deve-cilerine şöyle dedi: *"Sizi mecbur etmiyorum; ama sizden her kim bizimle Irak'a gelirse, kirasını tam olarak veririz ve ona bu yolculukta güzel davranırız. Her kim de burada bizden ayrılmak isterse, buraya kadarki kirasını kendisine veririz."*

İmam'ın teklifinden sonra ondan ayrılanların kirası hesaplandı ve hakları tam olarak ödendi. Onunla birlikte yolculuğa devam edenlere ise hem kiralari ödendi, hem de elbise verildi.³

1- Mekke'ye iki fersah uzaklıktaki yerin adıdır (Mu'cemu'l-Buldan, c.2, s.49) Orada bir mescit vardır ve o mescit günümüzde ihram bağlamak için en yakın mikattır. Mekke'nin merkezine altı kilometre uzaklıktadır.

2- Susama benzer, sarı renkte olan ve sarıya boyamada kullanılan bir bitkidir.

3- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.385

Sifah Konağı:¹

Ferazdak'ın Kûfe'den Raporu

Abdullah b. Suleym el-Esedî ve Muzri b. Muşmaill el-Esedî şöyle derler: Yola devam ederek Sifah'a ulaştık. Burada şair Ferazdak b. Galib'le karşılaştık. O, İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna çıktı ve şöyle dedi: "Allah sana istediğin şeyleri versin ve seni sevdiğin şeylere karşı ümitli kılsın."

İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: "*Geride bıraktığın insanların (Irak halkının) haberlerini bize anlat.*"

Ferazdak şöyle dedi: "Haberleri tam da iyice bilen birisine sordun. İnsanların kalpleri seninle, kılıçları ise Ümeyyeoğulları ile birlikte. Elbette ilâhî kaza ve takdir gökten iner ve Allah dilediğini yapar."

İmam Hüseyin (a.s) cevabında şöyle buyurdu:

Doğru söyledin; işler (takdir) Allah'ın ellindedir ve Allah dilediğini yapar. Rabbimiz her gün bir iştedir (her gün için yeni bir emri vardır). Eğer ilâhî kaza ve takdir bizim istediğimiz şekilde inerse, Allah'a nimetlerinden dolayı şükrederiz; şükürünü eda edebilmek için de O'ndan yardım dileriz. Eğer ilâhî kaza bizimle isteğimiz arasına geçer ve işlerimiz dilediğimiz şekilde gitmezse, niyeti hak ve batını takva olan bir kimse doğru yoldan çıkmaz.

Daha sonra İmam Hüseyin (a.s) devesini harekete geçirdi ve: "*Selâm olsun sana.*" diyerek Ferazdak'tan ayrıldı.²

İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'den Kûfe'ye doğru hareket ettiği haberi Ubeydullah b. Ziyad'a ulaştığında, Emniyet Amiri olan Husayn b. Temim et-Temimî'yi Kadisiye'ye gönder-

1- Hânin ve Harem'in nişaneleri arasındaki yerin adıdır. Muşaş'tan Mekke'ye gelenlerin sol tarafında kalır. (Mu'cemu'l-Buldan, c.3, s.412)

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.386

di. O da süvarilerini Kadisiye ile Haffan arasına, Kadisiye ile Kutkutane ve La'la' arasına yerleştirdi.¹

Hacir:²

İmam Hüseyin'in (a.s) Kûfe Halkına Mesajı ve Kays b. Mushir es-Saydavî'nin Şahadeti

İmam Hüseyin (a.s) Kûfe'ye doğru hareketinde Rimme vadisi tarafından Hacir adındaki konağa vardığında, Kays b. Mushir es-Saydavî'yi Kûfe halkına doğru gönderdi ve onun vasıtasıyla Kûfe halkına şöyle bir mektup yazdı:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Hüseyin b. Ali'den mümin ve Müslüman kardeşlerine. Size selâm olsun. Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a hamt ediyorum. Müslim b. Akil'in mektubu bana ulaştı. Sizin iyi niyetinizden, bize yardım etmek ve hakkımızı talep etmek için toplanmanızdan haber veriyor. Allah'tan işlerimizde bize ihsanda bulunmasını (işleri bize kolay ve güzel kılmasını), bu yardımınızdan dolayı da size en büyük sevapları lütufta bulunmasını istedim. Ben de Terviye günü olan zilhicce ayının sekizi salı gününde size doğru hareket ettim. Elçim size ulaştığında, işlerinizi süratle düzene sokun ve ciddiyetle yapın. Ben de inşallah şu birkaç günde size ulaşacağım. Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizlere olsun.

Kays b. Mushir es-Saydavî, İmam Hüseyin'in (a.s) mektubunu alarak Kûfe'ye doğru yola çıktı. Ancak Kadisiye'ye ulaştığında, Husayn b. Temim onu yakaladı ve Ubeydullah

1- age. c.5, s.394

2- Necd'in yukarısında ve Rumme'nin içinde bir vadidir. Kûfelilerle Basralılar Medine'ye gitmek istediklerinde Hacir'deki menzilde bir araya toplanırlar (Mu'cemu'l-Buldan, c.4, s.290) ve (Tacu'l-Arus, c.3, s.139)

b. Ziyad'ın yanına gönderdi. Ubeydullah, Kays'a şöyle dedi: "Sarayın üstüne çık ve yalancı oğlu yalancıya (maksadı İmam Hüseyin -a.s- idi) küfret."

Ama Kays sarayın damına çıktı ve şöyle dedi: "Ey insanlar! Bu Hüseyin b. Ali, Allah'ın yaratıklarının en hayırlısıdır, Allah Resulü'nün kızının oğludur ve ben de onun size gönderdiği elçisiyim. Ben Hacir konağında ondan ayrıldım. Onun davetine icabet edin." Daha sonra Ubeydullah b. Ziyad ve babasına lânet etti, Ali b. Ebu Talib (a.s) içinse Allah'tan mağfiret talebinde bulundu.

Bunun üzerine Ubeydullah b. Ziyad onu sarayın üstünden atmaları emrini verdi. Memurlar da onu sarayın damının üstünden aşağıya attılar; bedeni paramparça oldu ve öldü. (Allah'ın rahmeti ona olsun.)¹

Arap Sularından Bir Su

Daha sonra İmam Hüseyin (a.s) Kûfe'ye doğru hareketine devam ederek Arap göletlerinden bir gölete ulaştı. O sırada Abdullah b. Muti el-Advî de oraya inmiş, orada konaklamıştı. İmam Hüseyin'i (a.s) gördüğünde, ayağa kalktı, yanına giderek şöyle dedi: "Anam-babam sana feda olsun ey Allah Resulü'nün (s.a.a) oğlu! Ne oldu da buraya geldin?" İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Irak ehli bana mektup yazarak beni kendi yanlarına davet ettiler.*"

Bunun üzerine Abdullah b. Muti şöyle dedi: "İslâm'ın saygınlığının ayaklar altına alınması hususunda sana Allah'ı hatırlatırım ey Allah Resulü'nün (s.a.a) oğlu! Kureys'in hürmetini korumada seni Allah'a yemin veriyorum. Allah Resulü'nün (s.a.a) hürmetini korumada seni Allah'a yemin ve-

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.394; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.220; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, 245

riyorum. Arab'ın hürmetini korumada seni Allah'a yemin veriyorum. Vallahi, bugün Ümeyyeoğulları'nın elinde olanı (yani hükümetlerini) talep ettiğin takdirde, seni kesinlikle öldürürler. Seni öldürdüklerinde de senden sonra hiç kimseden korkmazlar. Vallahi bu iş, İslâm'ın, Kureyş'in ve Arab'ın saygınlığının yok olmasına sebep olacaktır. Bu işi yapma, Kûfe'ye gitme, Ümeyyeoğulları'na karşı çıkma."

Ama İmam Hüseyin (a.s) kabul etmedi ve yoluna devam etti.

Huzeymiye Konağı¹

Sonra İmam Hüseyin (a.s) Zerud'un yukarısında bulunan Huzeymiye adındaki suya ulaştı.²

Züheyr b. Kayn'ın İmam Hüseyin'e (a.s) Katılması

Benî Fezare kabilesinden birisi şöyle diyor: (Hac amellerinden sonra) Mekke'den hareket ettiğimizde Züheyr b. Kayn el-Beceli ile beraberdik ve Hüseyin (a.s) ile birlikte yolumuza devam ediyorduk. Ama en nefret ettiğimiz şey, Hüseyin (a.s) ile birlikte aynı menzilde konaklamaktı. Bu yüzden Hüseyin (a.s) yola devam ettiğinde Züheyr b. Kayn geride kalıp konaklıyordu, Hüseyin (a.s) konakladığında ise, Züheyr öne geçip yoluna devam ediyordu.

Ama bir süre sonra her ikimiz de aynı yerde konaklama zorunda kaldık. Çünkü konaklayacak başka yer yoktu. Hüseyin (a.s) bir tarafa indi, biz ise diğer tarafa. Yemek sofrasının

1- Kûfe'den Mekke'ye gelenler için Zerud şehrinden sonra yer alır. Huzeymiye ve Salebiye'nin arası otuz iki mildir. Kûfe'den gelen hacıların menzillerinden bir menzildir. (Mu'cemu'l-Buldan, c.2, s.370)

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.394

başında oturup yemeklerimizi yerken, Hüseyin'in (a.s) elçisi çıkageldi. Selâm verip içeriye girdi ve ardından şöyle dedi: "Ey Züheyr b. Kayn! Ebu Abdullah Hüseyin b. Ali, yanına gelmen için beni sana gönderdi." Bunu duyduğumuzda hepimiz elimizdeki lokmayı yere attık ve donup kaldık. Sanki bir kuş, başımıza konmuştu.¹

Züheyr b. Kayn'ın eşi Delhem bint Amr şöyle dedi: "(Eşimin gidip gitmeme konusunda tereddütlü olduğunu görünce, daha fazla dayanamayıp) Züheyr'e dedim ki: Nasıl olur da Allah Resulü'nün oğlu senin peşine elçi gönderiyor ve sen çekinip gitmek istemiyorsun? Subhanallah! Keşke gidip sözünü dinlesen de sonra geri dönüp gelsen!"

Bunun üzerine Züheyr b. Kayn, İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gitti. Ama kısa bir zaman geçmişti ki, neşeli ve yüzü parlak bir şekilde geri döndü, ardından yol arkadaşlarına şöyle dedi: "İsteyen bana uyar ve benimle birlikte gelir. Aksi hâlde bu, son görüşmemizdir. Size bir olayı nakletmek istiyorum: Biz Belencer'de (Kafkas'ta) savaştığımızda, Allah bize zafer nasip etti ve büyük ganimetler elde ettik. Selman Bahilî² bize dedi ki: 'Allah'ın nasip ettiği zaferden ve elde ettiğiniz ganimetlerden dolayı çok mu sevindiniz?' 'Evet.' dediğimizde, Selman şöyle dedi: Elde ettiğiniz bu ganimetlerden daha çok, Âl-i Muhammed'in (s.a.a) gençlerinin savaştığını duyduğunuzda onlarla birlikte savaşmaktan dolayı sevinin.' İşte ben sizi Allah'a emanet ediyorum."

Daha sonra da eşine şöyle dedi: "Ben seni boşuyorum.

1- age. c.5, s.396; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.221; Harezmi, s.325

2- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.305. O sözü söyleyen Selman-i Farsî'dir. Selman-i Farsî olduğunu Şeyh Müfid, (İrşad, s.221) Fital, (Revzatu'l-Vaizin, s.153) İbn Nema, (Musiru'l-Ahzan, s.23) Harezmi (Maktel, c.1, s.225) ve Bekri (Mu'cem) de söylemiştir.

Kendi ailenin yanına dön. Çünkü benim vasıtamla sana hayırdan başka bir şeyin ulaşmasını sevmiyorum.”¹

Abdullah b. Buktur'un Şahadeti

İmam Hüseyin (a.s), yollardan birinden Abdullah b. Buktur el-Himyefî'yi Müslim b. Akil'e doğru gönderdi.² Ancak Husayn b. Temim'in süvarileri onu Kadisiye'de tutukladılar ve Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına gönderdiler.

Ubeydullah şöyle dedi: "Her şeyden önce sarayın üstüne çık ve yalancı oğlu yalancıya (maksadı Hüseyin b. Ali idi) lânet et, sonra da aşağıya in; bakalım senin hakkında görüşümüz ne olacak?"

Bunun üzerine Abdullah b. Buktur sarayın üstüne çıktı. İnsanların karşısında görünce şöyle dedi: "Ey insanlar! Ben Allah Resulü'nün kızı Fatıma'nın oğlu Hüseyin'in elçisiyim. Ona yardım edin ve zinakâr Sümeyye'nin oğlu İbn Mercane'ye karşı onu savunun."

Sonunda Ubeydullah'ın emriyle sarayın üstünden yere atıldı ve kemikleri kırıldı. Son nefeslerini alırken, Abdülmelik b. Umeyr el-Lahmî tarafından boynu vuruldu.³

Zerud Konağı:⁴

Müslim ve Hani'nin Şehadet Haberi

Abdullah b. Suleym ile Muzri b. Muşmaill şöyle diyorlar: Haccımızı tamamladığımızda, bütün çabamızı yolda

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.396; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.221

2- age. c.5, s.398; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.220

3- Şa'bî'den sonra kadınların yöneticisidir. Hicrî 136 yılında ölmüştür.

4- Kûfe'den hacıların gittiği yerden Mekke'ye gidildiğinde Sa'lebiye ile Huzeymiye arasında kalır. (Mecmeu'l-Buldan)

Hüseyin'e (a.s) yetişmek harcıyorduk. İşinin nereye vardığını görmek istiyorduk. Bu yüzden develerimizi hızla sürdük ve sonunda Zerud'da Hüseyin'e ulaştık. Orada Hüseyin'e yaklaştığımızda, Hüseyin'i (a.s) gördüğünde yolunu değiştiren Kûfeli birini gördük. Bunun üzerine Hüseyin (a.s) durdu; sanki onu görmek istiyordu. Ama onun yolunu değiştirdiğini fark edince, onu kendi hâline bıraktı ve yoluna devam etti.

Ancak bizden biri diğer arkadaşına şöyle dedi: "O adamın yanına gidip Kûfe hakkında ona sorular soralım. Eğer Kûfe'yle ilgili haberi varsa, biz de Kûfe'nin durumundan haberdar oluruz." Bunun üzerine o adamın yanına gittik ve ona şöyle dedik: "Selâm olsun sana." O da: "Selâm ve Allah'ın rahmeti size de olsun."

"Hangi kabiledensin?" diye sorduğumuzda: "Esediyim." dedi. "Biz de Esediyiz. Kimlerdensin sen?" dediğimizde: "Ben Bukeyr b. Mes'abe'yim." dedi. Ardından biz kendimizi ona tanıttık, sonra da: "Bize geride bıraktığın halktan haber ver." dedik.

Adam şöyle dedi: "Evet, daha Kûfe'den çıkmamıştım ki Müslim b. Akil ve Hâni b. Urve'yi öldürdüler. O ikisini ayaklarından çekip pazarda sürüklediklerini gördüm."

Salebiye:¹

Müslim ve Hâni'nin Şehadet Haberi, İmam Hüseyin'in Yaranlarına Hücçeti Tamamlaması

Abdullah b. Suleym ile Muzri b. Muşmaill devamla şöyle diyorlar: Bu konuşmadan sonra döndük ve Hüseyin'nin (a.s) yanına gittik. Böylece yola onunla birlikte devam ettik. Bir

1- Sa'lebiye, Kûfe'den hacıların gittiği yoldan Mekke'ye gidildiğinde Şekuk'tan sonra ve Huzeymiye'den önce yer alır.

süre sonra Salebiye denilen yerde konakladı. Oraya indiğinde yanına gittik, selâm verdik. Selâmımıza cevap verdiğinde, şöyle dedik: "Allah sana merhamet etsin. Bizim yanımızda bir haber var. İstersen açıktan söyleriz, istersen gizlice söyleriz." Hüseyin (a.s) yarenlerine baktı, ardından şöyle dedi: "*Bunlardan gizleyeceğim bir sır yoktur.*"

Bunun üzerine şöyle dedik: "Dün akşam sana doğru karşıdan gelen atlıyı gördün mü?"

"*Evet, ona bir şeyler sormak istedim.*" dediğinde, biz dedik: "Biz yanındaki haberin ayrıntılarını senin için öğrendik. Artık senin ondan haber almaya gerek yok. O bizim kabilemizden olan bir Esedîdir. Görüş sahibi, doğru, erdemli ve akıllı birisidir. Bize, Kûfe'den henüz ayrılmadan Müslim b. Akil ile Hâni b. Urve'nin öldürüldüğünü söyledi. Hatta onların ayağına ip bağlanarak pazarda sürüklendiklerini görmüş."

Hüseyin (a.s) bunu duyduğunda şöyle dedi: "*İnna lillah ve inna ileyhi raciun. Allah'ın rahmeti o ikisinin üzerine olsun.*" Bu cümleyi birkaç defa tekrarladı.

Ardından biz dedik ki: "Seni Allah'a yemine veriyoruz ki, kendi canın ve aile fertlerinin canı için buradan geri dön. Kûfe'de senin için yardımcı ve taraftar yoktur. Hatta Kûfe ehlinin sana karşı olmasından korkuyoruz."

Söz buraya ulaştığında, Akil b. Ebu Talib'in oğulları yerlerinden fırlayarak şöyle dediler: "Andolsun Allah'a, intikamımızı almadıkça veya kardeşimizin tattığı şahadet şerbetini tatmadıkça, (davamızdan) vazgeçmeyeceğiz."¹

Abdullah ve Muzri devamla şöyle diyorlar: O sırada Hüseyin (a.s) bize baktı ve şöyle dedi: "*Bunlardan sonra yaşamın bir hayrı yoktur!*"

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.397; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.222; Mes'udî, c.3, s.70; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.245

Bu sözden, onun yoluna devam etmede kararlı olduğunu anladık. Bu yüzden: "Allah sizin için hayır versin." dedik, o da: "Allah size merhamet etsin!" dedi. Daha sonra orada sabahın olmasını bekledi. Sabah olunca da, gençlerine ve kölelerine: "Yanınıza çok su alın." dedi. Onlar da sularını içip yanlarına çok su aldıktan sonra oradan ayrılarak yollarına devam ettiler, ardından Zubale konağına vardılar.

Zubale:¹

Abdullah b. Buktur'un Şahadet Haberi

Zubale konağında,² sütkardeşi Abdullah b. Buktur'un şahadet haberi İmam Hüseyin'e (a.s) ulaştı. Bu yüzden İmam (a.s) insanlara bir mektup gösterdi ve yüksek sesle şunları söyledi:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Allah'a hamd-
düşenadan sonra. Bize çok acı bir haber ulaştı. Müslim
b. Akil, Hâni b. Urve ve Abdullah b. Buktur öldürüldü-
ler. Taraftarlarımız bizi yalnız ve yardımcısız bıraktılar.
Sizden de dönmek isteyen dönsün. Bizim tarafımızdan
onun boynunda bir hak yoktur.

Bunun üzerine insanlar hızla İmam'ın (a.s) etrafından dağıldılar; bazıları sağa, bazıları da sola doğru gitmeye başladılar. Sadece Medine'den beri İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte olanlar kaldılar.

İmam'ın (a.s) böyle yapmasının sebebi ise, bazı çöl Araplarının da kendisine katılması idi. Onlar öyle sanıyorlardı ki

1- Kûfe'den hacıların gittiği yerden Mekke'ye gidildiğinde Şekuk'tan önce ve Vakısa ve Sa'lebiye arasında yer alır. (Mecmeu'l-Buldan, c.3, s.129)

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.398; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.222

İmam Hüseyin (a.s), kendisine tam anlamıyla itaat eden bir şehrin halkına doğru gidiyor. Bu yüzden İmam Hüseyin (a.s), onların kendisiyle birlikte gelmelerini istemedi; sadece nelerle karşılaşacakalarını bilen kimselerin kalmasını istedi. İmam şunu biliyordu ki, işin gerçeğini kendilerine açıkladığı takdirde, kendisine yardım etme ve kendisiyle birlikte ölümü göze alma isteği olanlar dışında kimse yanında kalmaz.

Geceyi orada geçirdikten sonra sabah olduğunda, gençlerine yanlarına çok su almaları emrini verdi. Onlar da İmam'ın emrini yerine getirerek yanlarına çok su alarak yollarına devam ettiler. Bir süre sonra İmam Hüseyin Betnu'l-Akabe'ye (Akabe Vadisi) vardı.

Betnu'l-Akabe:¹

İmam Hüseyin'den (a.s) Geri Dönme Ricası

İmam Hüseyin (a.s) Betnu'l-Akabe'ye ulaştığında, oraya indi.² Benî İkrime kabilesinden birisi ondan şöyle bir istekte bulundu: "Allah aşkına artık burdan geri dön. Vallahi sen, bu seferde mızrak ve keskin kılıçlardan başka hiçbir şeyle karşılaşmayacaksın. Eğer elçilerini gönderip seni davet edenler, sana karşı çıkarılacak savaşın önünü alır ve her açıdan ortamı senin için hazırlamış olsalardı ve sen de onların yanına bu şekilde gitmiş olsaydın, bu mantıklı olurdu. Ama senin söylediğin bu duruma göre, onlara doğru gitmeni ve herhangi bir girişimde bulunmanı doğru görmüyorum."

1- Vakısa ile arasında iki mil olan bu konak, Irak'tan önce yer alır. Kadisiye'den önce Sa'd oraya inmiştir. Bu konak, orada kuyu kazıp su çıkaran Şeraf adındaki bir adama mensuptur. Daha sonraları orada tatlı suları olan kuyular kazılmıştır.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.398; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.222

İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle cevap verdi: *"Ey Allah'ın kulu! Bunlar bana gizli değil (senin bildiklerini ben de biliyorum); tedbirli görüş, senin ulaştığın görüştür. Ama Allah kendi işinde mağlup olmaz (Allah'ın takdir ettiği şeyi değiştirmek mümkün değil)!"* Daha sonra oradan hareket etti.¹

Şeraf Konağı:²

Hürr'ün Ordusuyla Karşılaşma

Ardından İmam Hüseyin (a.s) yoluna devam ederek Şeraf adındaki konağa vardı ve geceyi orada geçirdi. Sabah vakti gençlerine, yanlarına çok su almaları emrini verdi. Yanlarına çok su aldıktan sonra da oradan hareket edip yollarına devam ettiler. Böylece günün başlangıcından öğlen vaktine kadar süratli bir şekilde yol aldılar.

Bu arada aniden birisi, "Allahu ekber! (Allah büyüktür!)" dedi. Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) de, "Allahu ekber!" dedi ve sordu: *"Neden tekbir getirdin?"* Adam dedi ki: *"Hurmalık gördüm."* Biz (Esed kabilesinden olan Abdullah b. Süleym el-Esedî ile Muzri b. Muşmaill el-Esedî) ona şöyle dedi: *"Biz bu mekânda bir tek hurma ağacı bile görmedik."* İmam Hüseyin (a.s) bize sordu: *"Peki sizin görüşünüze göre nedir?"* Dedik ki: *"Bizce bunlar süvarilerin başlarıdır."* Daha sonra o adam da, *"Vallahi ben de öyle görüyorum."* dedi.

Zu-Husem Dağı

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Acaba bu taraflarda sığınabileceğimiz ve arkamıza alıp sadece bir taraf-*

1- age. c.5, s.399

2- Vakısa ile Kar'a arasında yer alır. Şeraf'la Vakısa'nın arası iki mildir. (Mecmeu'l-Buldan, c.3, s.231)

tan bu kavimle karşı karşıya gelebileceğimiz bir sığınak var mı?" Biz (iki Esedî) şöyle dedik: "Evet, var. Bu, sana yakın olan Zu-Husem dağıdır; oraya sol taraftan gidebilirsin. Bu kavim sana ulaşmadan sen oraya varırsan, istediğin olur." Böylece İmam Hüseyin (a.s) yönünü sola çevirerek o dağa doğru gitmeye başladı. Kervanda bulunanların suratle Zu-Husem dağına doğru koştuklarını görünce, biz de hızla yola koyulduk ve onlardan öne geçtik. Bizim yolumuzu değiştirdiğimizi görünce, onlar da yollarını bize doğru değiştirdiler. Oraya vardığımızda İmam Hüseyin (a.s) indi ve çadırların kurulması emrini verdi.

Henüz çadırları kurmamıştık ki, süvarilerin başları göründü. Bayrakları, kuşların kanatları gibiydi. Hür b. Yezid et-Temimî el-Yerbuî komutasındaki bin kişilik süvari ordu gelerek öğlenin çok sıcak saatinde İmam Hüseyin'in (a.s) karşısında durdular. İmam Hüseyin (a.s) ve ashabı başlarına sarık bağlamış ve kılıçlarını kuşanmışlardı.

Sonra İmam Hüseyin (a.s) yanındaki gençlere şöyle buyurdu: *"Bu topluluğun susuzluğunu giderin, onlara su içirin; atlarına da su verin."*

Bunun üzerine gençler İmam'ın emrettiği şekilde onlara su verip susuzluklarını giderdiler. Sonra da taştan yapılmış kovaları ve su testilerini doldurup atlarının önlerine koydular. Bir at üç, dört ya da beş nefes o sudan içtiğinde, suyu onun önünden alıyor diğer ata veriyorlardı. Böylece bütün atlara su verdiler.¹

Bir süre geçtikten sonra öğle namazının vakti geldi. Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s), Haccac b. Mesruk el-Cuffi'ye ezan okuması emrini verdi. Ezan okunduktan sonra nama-

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.400; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.223; Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyin, s.73

zın ikamesine (kametine) sıra geldiğinde, İmam Hüseyin (a.s) izarını (uzun elbise), abasını ve naleynini¹ giyinmiş hâlde çadırdan dışarı çıktı. Allah'a hamd-u senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:

Ey insanlar! Benim sözlerim sizlere hüccetten ve yüce Allah katında size karşı sorumluluğumu yerine getirmekten ibarettir. Ben ancak, "Bizim yanımıza gel. Çünkü bizim imam ve önderimiz yoktur. Şayet senin sayende Allah bizleri hidayet üzere bir araya toplar." şeklindeki mektup ve elçilerinizden sonra size doğru geldim. Eğer hâlâ bu davetiniz üzereyseniz, işte ben size doğru gelmişim. Güvenimi sağlayacak şekilde bana söz verir ve benimle ahitleşirseniz, şehrinize girerim. Ama eğer bunu yapmıyor ve şehrinize gelmemden hoşlanmıyorsanız, o zaman sizden ayrılıp geldiğim yere dönüp giderim.

Hür ve askerleri İmam Hüseyin'in (a.s) bu sözleri karşısında susmayı tercih ettiler. Ardından müezzine: "Kamet getir." dediler.

Müezzin kamet getirdikten sonra İmam Hüseyin (a.s) Hür'e: "Adamlarınla mı namaz kılacaksınız?" diye sordu. Hür de cevaben: "Hayır, sen namazını kılacaksın, biz de namazda sana uyacağız (sizinle beraber saf bağlayıp namaza duracağız)." dedi. Böylece İmam Hüseyin (a.s) onlara namaz kıldırdı. Ardından çadırına çekildi ve dostları İmam'ın etrafına toplandı.

Hür de kendi yerine döndü ve kendisi için kurulan çadıra girdi. Bu sırada arkadaşlarından bazısı da Hür'ün yanında toplandı. Daha sonra askerlerin hepsi kendi yerlerine döndü; herkes kendi atının yularını tuttu ve atının gölgesinde oturdu.

1- Naleyn, terliğe benzeyen bir tür ayakkabıdır.

İkinci vakti girdiğinde, İmam Hüseyin (a.s) hareket için hazırlanmaları emrini verdi. Daha sonra dışarı çıktı ve müezzinine ikinci namazının ezanını okumasını ve kamet getirmesini emretti. Ardından öne geçerek orada bulunanlara (her iki tarafın askerlerine) namaz kıldırdı. Namazın selâmını verdikten sonra yüzünü Hür'ün ashabına çevirdi; Allah'a hamdüsenadan sonra şöyle buyurdu:

Ey insanlar! Eğer Allah'tan korkar ve hakkın, sahibinin elinde olduğunu (olması gerektiğini) bilerseniz, bu, Allah'ın rızasına daha uygun olur. İşte Peygamber'in Ehlibeyti olan bizler, velayet ve size önderlik etmeye; hakları olmadığı hâlde bu iddiada bulunanlardan, aranızda daima zulüm ve tecavüzle hareket edenlerden daha çok lâyığız. Eğer bizden hoşlanmıyor, (bu husustaki) hakkımızı tanımıyorsanız ve de şimdiki görüşünüz, elçilerinizin bana getirdiği mektuplarınızdaki görüşlerinizden farklı ise, o zaman ben de sizin yanınızdan geri dönerim.

Hür b. Yezid şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki bizim, dediğin bu mektuplardan hiçbir haberimiz yoktur."

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s): "*Ey Ukbe b. Sem'an! İçinde mektupların olduğu heybeleri getir.*" buyurdu. Ukbe de içi mektuplarla dolu olan heybeleri getirdi ve onların önüne döktü.

Hür şöyle dedi: "Biz sana mektup yazanlardan değiliz. Biz, seninle karşılaştığımızda seni Kûfe'ye Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına götürene kadar senden ayrılmamakla görevlendirilmişiz."

İmam Hüseyin (a.s) Hür'e: "*Ölüm sana bu işten daha yakındır.*" dedikten sonra ashabına dönerek şöyle buyurdu: "*Kalkın ve bineklerinize binin.*"

Bunun üzerine onlar da yerlerinden kalkıp bineklerine bindiler; ardından kadınların binmelerini beklediler.

Ancak geri dönmek istediklerinde, Hürr'ün ordusu onların dönmesine engel oldu.

İmam Hüseyin (a.s) Hürr'e şöyle buyurdu: *"Anan yasında ağlasın! Ne istiyorsun?"*

Hür şöyle dedi: *"Allah'a yemin ederim ki, senin durumun gibi bir durumda olan Araplardan herhangi biri, senin dediğin bu sözü bana demiş olsaydı, ne olursa olsun ben de aynı sözü ona söylemekten çekinmezdim. Ama ne var ki, Allah'a andolsun, senin anneni gücümün yettiğinin en güzel şekliyle anmaktan başka seçeneğim yoktur."*

İmam Hüseyin (a.s): *"Öyleyse ne istiyorsun?"* dediğinde, Hür dedi ki: *"Vallahi, seni emîr Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına götürmek istiyorum."*

İmam Hüseyin (a.s) cevabında: *"Allah'a yemin ederim ki, ben de bu durumda sana uymayacağım."* dediğinde, Hür de: *"Öyleyse Allah'a yemin ederim ki, ben de seni asla bırakmayacağım."* dedi.

Aralarındaki konuşma uzayınca, Hür, İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: *"Ben seninle savaşmak için görevlendirildim. Sadece Kûfe'ye götürünceye kadar senden ayrılmamak üzere memur kıldım. Madem bunu kabul etmiyorsun, bari öyle bir yolu seç ki, ne seni Kûfe'ye ulaştırırsın, ne de Medine'ye geri döndürsün. Böylece bu yol seninle benim görüşümün ortasında olur ve ben de fırsattan yararlanıp İbn Ziyad'a mektup yazarım. Bu arada sen de istersen Yezid b. Muaviye'ye veya Ubeydullah b. Ziyad'a mektup yazarsın. Belki bu vasıtayla Allah bana bir çıkış yolu nasip eder de beni sana karşı savaşmaktan ve seninle ilgili kötü işlere bulaşmaktan kurtarır. Şimdi Uzeyb ve Kadisiye yolundan sola doğru gidin. (Onlar o sırada Zu-Husem'de idiler.) Burayla Uzeyb'in arası otuz sekiz mil bir mesafedir."*

Böylece İmam Hüseyin (a.s) ashabıyla birlikte (o yöne doğru) hareket etti; Hür de onların paralelinde ve yakınında hareket etmeye başladı.¹

İmam Hüseyin'in (a.s), Ashabına Yaptığı Bir Başka Hutbesi

İmam Hüseyin (a.s) orada ashabı için sanki bir başka hutbe de okumuş, Allah'a hamd-u senadan sonra şöyle buyurmuştur:

Başımıza gelen olayı görmektesiniz. Gerçekten dünyanın durumu değişmiş, kötülükleri aşikâr olmuş, iyilik ve faziletleri ortadan kalkmıştır; insanî faziletlerden ancak kabın içerisinde kalan su damlacıkları kadar pek az bir şey kalmıştır. Halk da zillet ve utanç dolu bir hayat sürdürmektedir. Hakka amel edilmediğini ve batıldan da kaçınılmadığını görmüyor musunuz? Böyle bir durumda mümin, Allah'a kavuşmayı istemekte haklıdır. Ben böyle bir ortamda ölümü saadet biliyorum, zalimlerle yaşamayı ise alçaklık.

Beyza Konağı:²

İmam Hüseyin'in (a.s) Hür'ün Ordusuna Bir Başka Hutbesi

İmam Hüseyin (a.s) Beyza'da hem kendi ashabı için, hem de Hür'ün ashabı için bir hutbe okudu. Allah'a hamd-u senadan sonra şöyle buyurdu:

1- age. c.5, s.401; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.225; Sibte b. Cevzi, Tezkiretu'l-Havas, s.232

2- Vakısa ve Uzeybu'l-Hicanat arasındaki bir gölettir. (Mu'cemu'l-Buldan, c.1 532)

Ey insanlar! Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: Her kim Allah'ın haramını helal kılan, ahdini çiğneyen, Allah Resulü'nün (s.a.a) sünnetine muhalefet eden ve Allah'ın kulları arasında günah ve haksızlıkla davranan bir zalim yönetici görür de ne ameli ve ne sözüyle ona karşı muhalefet etmezse, böyle bir adamı o zalimi sokacağı yere (cehenneme) sokması Allah için bir haktır.

Bilin ki bunlar, şeytana uydular ve Rahman'a itaati terk ettiler. Fesadı yayıp açığa çıkardılar. Allah'ın hadlerini tatil ettiler, uygulamadılar. Fey'i (Peygamber ailesine mahsus olan ganimeti) kendilerine ayırdılar. Allah'ın haramını helal ve helâlini da haram kıldılar. Ben (Müslüman topluma doğru yolu göstermeye ve onlara önderlik etmeye ceddimin dinini) değiştirenlerden daha fazla lâyığım."

"Bana biat ettiğimize; beni düşmana teslim etmeyeceğimize ve beni düşman karşısında yalnız bırakmayacağınıza dair bana birçok davet mektuplarınız ve elçileriniz geldi. Bu biatinizi tamama erdirir ve ona bağlı kalırsanız, rüştünüze (saadet ve insanî değerlere) ulaşmış olursunuz. Çünkü ben Ali'nin ve Allah Resulü'nün (s.a.a) kızı Fatıma'nın oğluyum. Canım sizin canlarınızla ve ailem de sizin aileleğinizle birlikte (aramızda hiçbir ayrılık yoktur). Ben sizin için güzel örneğim. Ama eğer bunu yapmaz da ahdinizi bozar ve üzerinizdeki biatimi üzerinizden çıkarıp atarsanız, ömrüme yemin olsun ki bu, sizden uzak bir şey değildir (yeni bir şey yapmış sayılmazsınız). Çünkü siz babama, kardeşime ve amcam oğlu Müslim'e de aynı şeyi yaptınız. Asıl aldanmış, size aldanan kimsedir. Siz, nasibinizde yarıldınız ve payınızı boş yere elden çıkarıp mahvettiniz. "Her kim ahdini bozar da sözünün üzerinde durmazsa,

kendi aleyhine ahidini bozmuştur.”¹ Yakında Allah beni sizlerden ihtiyaçsız kılacaktır. Allah’ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.²

Hür, İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte hareket ederken, sürekli ona şöyle diyordu: “Ey Hüseyin! Canın hakkında sana Allah’ı hatırlatırım (Allah’ını seversen canını düşün). Ben ta-nıklık ederim ki, eğer onlarla savaşırsan, kesinlikle öldürülürsün. Bana göre seninle savaşırlarsa, mutlaka seni öldürürler!”

İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu:

Beni ölümle mi korkutuyorsun? Beni öldürmekten başka bir iş yapabilir misiniz? (Benim durumum sizin beni öldürmenize engel mi olacak?) Sana ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Ama Evs kabilesinden olan (bir mümin) kardeşin, amcasının oğluna söylediği şiiri sana okuyorum. Allah Resulü’ne (s.a.a) yardım etmek için çıktığında yolda amcası oğluyla karşılaştı. Amcasının oğlu ona şöyle dedi: “Nereye gidiyorsun? Öldürüleceksin!” O ise cevabında şöyle dedi:

“Ölüme gidiyorum; ölüm ise yiğit için ar ve utanç vesilesi değildir / Hedefi hak olur ve Müslüman Müslüman olarak savaşırsa,

Canını feda edip iyi kişileri savunursa / Kâfilerden uzak olup, zorba aldatıcılara karşı düşman kesilirse.”³

Hür bu cevabı İmam Hüseyin’den (a.s) duyunca, ondan uzaklaştı. Hür ashabıyla yolun bir kenarından gidiyordu, İmam Hüseyin (a.s) de yolun diğer kenarından. Sonunda Uzeybu’l-Hicanat’a ulaştılar. (İmam’la Hürr’ün arasında geçen bu konuşmayı Şeyh Müfid, İmam’ın Zu-Husem’de oku-

1- Fetih Suresi,10

2- Taberî, Tarihu’l-Ümeme ve’l-Müluk, c.5, s.403

3- Şeyh Müfid, İrsad, s.225

duğu iki hutbeden sonra nakletmiştir. Ancak Taberî, burada yer verdiğimiz gibi, İmam'ın Resulullah'ın (s.a.a) hadisini aktardığı hutbesinden sonra nakletmiş, Zu-Husem'deki iki hutbesinden sonra zikretmemiştir.)

Uzeybu'l-Hicanat Konağı¹

İmam, Uzeybu'l-Hicanat'ta, Nafi b. Hilal'in de atını kendileriyle birlikte getiren (Kûfe'li) dört atlı ile karşılaştı. Yanlarında, yol rehberleri olan Tirimmah b. Adiy de vardı. O da atına binmişti. İmam Hüseyin'in (a.s) yanına ulaştıklarında, şu şiiri okudular:

Ey devem, ne olur zahmetimle incinme
 Yorulma sen, usanma, çilelere gam yeme
 Şafak sökmeden, karanlığı boğmadan
 Götür beni yerinde hiç durmadan
 Eşsiz binicilere götür beni kendinle
 En iyi yolculara götür beni kendinle
 Öyle yüce bir insana ki hürdür, göğsü genişdir
 Allah onu en iyi iş için getirmiştir
 Ve zaman baki kaldıkça onu baki kılsın.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Allah'a andolsun ki ben, Allah'ın bizim hakkımızdaki iradesinin hayır olmasını ümit ediyorum. Öldürülelim ya da zafere ulaşalım fark etmez."*

Bu sırada Hür b. Yezid öne çıktı ve İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: *"Kûfeli olan bu kişiler seninle birlikte gelenlerden değiller. Onun için ben onları tutuklamalıyım ya da geriye döndermeliyim."* İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Kendimi savunduğum gibi, onları da savunacağım. Bunlar benim*

1- Uzeyb, Kadisiye'ye altı mil uzaklıktaki bir gölettir. Kûfe'den gelen hac kervanları orada duraklıyorlardı (Mu'cemu'l-Buldan, c.4, s.92)

ensarım (dostlarım) ve yardımcılarımdırlar. Sen de, İbn Ziyad'ın mektubu sana ulaşınca kadar bana herhangi bir saldırıda bulunmayacağına dair söz verdin."

Hür: "Evet, ama bunlar seninle birlikte gelmediler." dediğinde, İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Onlar benim ashabım ve dostlarımdırlar; benimle birlikte gelenler gibidirler. Eğer benimle senin arandaki anlaşmaya bağlı kalırsan, seninle bir sorunun olmayacaktır. Aksi takdirde seninle savaşacağım."*

Bunun üzerine Hür onlardan vazgeçti.

Daha sonra İmam Hüseyin (a.s) o dört kişiye şöyle buyurdu: "*Geride bıraktığınız Kûfe halkından bana haber verin."*

İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gelen dört kişiden birisi olan Mucemmi b. Abdullah el-Aizî şöyle dedi: "*Halkın eşraf ve büyüklerine gelince, bunlara çok fazla rüşvet verildi. Kalplerini elde etmek ve nasihatlerinden kurtulmak için torbaları dolduruldu. Onun için sizin aleyhinize birlik ve beraberlik içinde olmuşlar. Diğer insanlara gelince de, onların kalpleri sana doğru eğilimlidir; kılıçlarıysa yarın senin aleyhine kınından çekilecektir."*

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Söyle bana, elçim sizin yanınıza geldi mi?" "Elçin kimdir?" dediklerinde, İmam Hüseyin (a.s), "Kays b. Mushir es-Saydavî."* buyurdu. Onlar şöyle dediler: "*Evet, Husayn b. Temim onu tutukladı ve İbn Ziyad'ın yanına gönderdi. İbn Ziyad da ona sana ve babana lânet okuma emri verdi. Ama o sana ve babana salât ve selâm gönderip İbn Ziyad ve babasına lânet okudu. Halkı sana yardıma davet etti, kendilerine doğru hareket ettiğini onlara haber verdi. Bu yüzden İbn Ziyad onu sarayın üstünden atmaları emrini verdi."*¹

1- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.446

İmam Hüseyin (a.s) kendisini tutamadı ve gözyaşları gözünden akar bir hâlde şu ayeti okudu:

Müminler arasında öyle erler var ki, Allah'a verdikleri sözde dururlar. Kimileri sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimileri de (şehitlik) beklemektedir. Onlar hiç sözlerini değiştirmediler.¹

Ardından şöyle buyurdu:

Allah'ım! Bize ve onlara cennete yerleşmeyi nasip eyle! Bizi ve onları kendi rahmetinde ve zahire edilmiş sevaplarda bir araya getir!"²

Daha sonra Tirimmah b. Adiy, İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geldi ve şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, ben ne kadar baktımsa da seninle birlikte kimseyi göremedim. Eğer sadece senden ayrılmadıkların gördüğüm bu insanlar (Hürr'ün ordusu) sana karşı savaşılırsa, bu bile onlara yeter (senin yenilgiye uğramana kâfidir). Ben Kûfe'den çıkmadan bir gün önce arkama şöyle bir baktım. O kadar insan orada toplanmıştı ki, şimdiye kadar o kadar insanın bir yerde toplandığını görmemiştim. Onlar hakkında sorduğumda şöyle cevap aldım: 'Ordu şeklinde düzene girip Hüseyin'e doğru gönderilmek için toplanmışlar.' Bu yüzden seni Allah'a ant veriyorum ki, yapabilirsen hatta bir karış bile onlara doğru gitme. Dilersen, öyle bir yere git ki Allah seni orada korusun. Sonra da bu vesileyle düşünürsün ve ne yapmak istediğin açıklığa kavuşmuş olur. O hâlde gel de seni Ece' denilen yüksek dağımıza yerleştiririm. Ben de seninle birlikte gelip Kurye'ye ulaştırırım."

İmam Hüseyin (a.s) Tirimmah'a şöyle cevap verdi:

Allah sana ve kavmine iyi mükâfat versin. Bizimle bu kavim (Hürr'ün kavmi) arasında bir anlaşma var-

1- Ahzâb Suresi, 23

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.403 Şeyh Müfid, el-İrşad, s.225

dır. Ona göre bizim geriye dönmemiz mümkün değildir. Bizimle onların işinin nereye varacağını ise bilemiyoruz.

Tirimmah b. Adiy şöyle diyor: "Onunla vedalaştım ve ona şöyle dedim: Allah, insanların ve cinlerin şerrini senden uzaklaştırsın."¹

Benî Mukatil Sarayı:²

İmam Hüseyin'in (a.s) Ubeydullah b. Hür el-Cu'fi'den Yardım İstemesi

Ardından İmam Hüseyin (a.s) yoluna devam etti ve Benî Mukatil Sarayı'na ulaştı. Orada bir çadırın kurulduğunu gördü.³ "Bu çadır kime aittir?" diye sordu. "Ubeydullah b. Hür el-Cu'fi'nin çadırıdır." denildi. İmam Hüseyin (a.s), "Onu benim yanıma çağırın." dedikten sonra birisini onun peşine gönderdi. Elçi de onun yanına giderek, "Bu, Hüseyin b. Ali'dir, seni çağırıyor." dedi.

Ubeydullah b. Hür şöyle dedi: "İnna lillah ve inna ileyhi raciun. Vallahi ben sırf Hüseyin Kûfe'ye girdiğinde orada olmamak için Kûfe'den çıktım. Şimdi kaçtığım şeye yakalandım. Allah'a andolsun ki, onu görmek istemiyorum, o da beni görmesin!"

Elçi, İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geldi ve olayı ona anlattı. Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) ayakkabılarını giydi, ayağa kalktı ve Ubeydullah b. Hür'ün yanına gitti. Ona selâm verip oturduktan sonra kendisiyle kıyama katılmasını istedi. Ubeydullah b. Hür, İmam Hüseyin'in (a.s) elçisine söy-

1- age. c.5, s.406

2- Kuriyyat, Kutkutane ve Temr çeşmesi arasında yer almaktadır (Mu'cemu'l-Buldan)

3- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.407

lediği sözü tekrarladığında, İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Eğer bana yardım etmiyorsan, hiç olmazsa benimle savaşan kimselerden olmamak için Allah'tan sakın. Vallahi her kim bizim yardım dileme feryadımızı duyar da yardımımıza koşmazsa, helâk olur."* Daha sonra onun yanından ayrıldı.¹

Ukba b. Sim'an şöyle diyor: Gecenin sonunda İmam Hüseyin (a.s) yanımıza bolca su almamızı emretti. Daha sonra hareket emrini verdi. Biz de hareket ettik. Benî Mukatil Sarayı'nı geçip bir müddet yol aldıktan sonra İmam Hüseyin (a.s) hafif bir uykuya daldı ve aniden uyandı. Şöyle diyordu: *"İnna lillah ve inna ileyhi raciun. (Hepimiz Allah'tanız ve hepimiz O'na döneceğiz.) Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."* Bu sözü iki ya da üç defa tekrarladı.

Bu sırada İmam Hüseyin'in (a.s) oğlu Ali Ekber atına binmiş bir hâlde babasının yanına geldi ve şöyle dedi: *"İnna lillah ve inna ileyhi raciun. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Ey baba! Sana feda olayım. Neden istircâ (musibet) ayetini okudun ve Allah'a hamd ettin?"*

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Ey oğulcağızım! Ben hafif bir uykuya dalmıştım. Aniden bir süvari çıkıp şöyle dedi: 'Bu topluluk gece vakti yürüyor, ölüm de onlara doğru geliyor.' O topluluğun bizlerin olduğunu ve ölümün de bizlere haber verilmiş olduğunu anladım."*

Ali Ekber şöyle dedi: *"Allah seninle ilgili karşıma kötü bir olay çıkarmasın. Baba, biz hak üzere değil miyiz?"*

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Kulların kendisine döndüğü Allah'a yemin olsun ki evet, biz hak üzereyiz."*

Bunun üzerine Ali Ekber: *"Babacığım! Öyleyse korkumuz yoktur. Çünkü hak üzere öleceğiz."* dediğinde, İmam

1- age. c.5, s.407; Şeyh Müfid, İrşad, s.226

Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Allah bir evlada, babasından taraf vereceği en iyi mükâfatla mükâfatlandırsın seni."*

İmam Hüseyin (a.s) sabah olduğunda atından indi ve sabah namazını kıldı. Daha sonra acele ile atına bindi ve Hür'ün ordusundan ayrılmak amacıyla ashabıyla birlikte sola doğru hareket etmeye başladı. Ancak Hür b. Yezid onun yanına gelerek onları geri çevirmek istedi. Kûfe'ye doğru döndürmek için zora başvurdıklarında, onlar da Hür ve askerlerine karşı gelerek Hür'ün ordusunu geriye ittiler. Böylece sürekli sola doğru hareket ediyorlardı. Sonunda Neyneva'ya ulaştılar.

Neyneva¹

Neyneva, İmam Hüseyin'in (a.s) konakladığı yerdir. O esnada, Kûfe tarafından gelmekte olan bir süvari görüldü. Belinde silahı, asil bir ata binmiş ve yayını kuşanmış bir şekilde geliyordu. Herkes durup onu bekledi. Yanlarına ulaştığında, Hür b. Yezid'e ve ashabına selâm verdi; ama İmam Hüseyin'e (a.s) ve yarenlerine selâm vermedi. Ardından Ubeydullah b. Ziyad tarafından Hür'e bir mektup verdi. O mektupta şöyle yazıyordu:

"Bu mektubum eline ulaşır ulaşmaz ve elçim senin yanına gelir gelmez Hüseyin'i durdurup baskı altına al, onu sığınak bulamayacağı düz bir vadiye ve otsuz-susuz bir yere sevk et. Elçime de, sürekli seninle birlikte olması ve senin, benim emirlerimi yerine getirip getirmediğinin haberini bana getirmesi için, senden ayrılmama emrini vermişim. Vesselâm."

Hür mektubu okuduğunda, İmam Hüseyin'in (a.s) ashabına dönerek şöyle dedi: *"Bu, Emîr Ubeydullah b. Ziyad'ın*

1- Hicrî ikinci yüzyılın sonlarına kadar bayındır olan Taf şehrinin köylerinden birisi idi.

mektubudur. Bu mektupta, mektubu elime geçtiği yerde sizleri durdurup baskı altına almamı emrediyor. Bu da onun elçisidir; onun emrini yerine getirinceye kadar ona, benden ayrılmamasını emretmiştir.”

Bu sırada Ebu’ş-Şe’sa Yezid b. Ziyad el-Muhasir el-Kindî el-Behdelî, Ubeydullah b. Ziyad’ın elçisine baktıktan sonra karşısına geçip şöyle dedi: “Sen Kinde kabilesinden Malik b. Nusayr el-Beddî¹ değil misin?” Elçi, “Evet.” dediğinde, Yezid b. Ziyad şöyle dedi: “Anan yasında ağlasın! Hangi amaçla böyle bir işe giriştin?” Elçi, “Ben bir amaç için yapmadım; sadece imamıma itaat ettim ve biatime vefada bulundum.” dediğinde, Ebu’ş-Şe’sa şöyle dedi: “Sen Rabbine isyan ettin ve kendi nefsin helak etme pahasına imamına itaat ettin. Böylece kendin için hem arı (alçaklık, zillet), hem de narı (ateş) kazandın. Yüce Allah da şöyle buyuruyor: **‘Biz onları ateşe çağırın önderler yaptık. Kıyamet günü onlar yardım görmeyeceklerdir.’**² İşte o, senin imamındır.”

Sonra Hür b. Yezid, İmam Hüseyin (a.s) ve ashabını susuz ve bayındır olmayan o yerde konaklamaları için zorlamaya başladı. Onlar şöyle dediler: “Bizi bırak da ya bu yerde (yani Neyneva’da), ya o yerde (yani Gaziriyye’de), ya da o diğer yerde (yani Şufeyye’de) konaklayalım.”

Ancak Hür, “Allah’a andolsun ki hayır; ben bunu yapamam. Çünkü bu adam, casus olarak benim peşime gönderilmiştir.”

1- Malik b. Nusayr, Benî Bedda kabilesindendi. Kerbela’da İmam Hüseyin’e (a.s) karşı savaşanlardandı. İmam Hüseyin’in (a.s) başına kılıcıyla vurdu, miğferini yardı. Kılıç darbesi İmam’ın başına ulaştı ve kanattı. İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: “*Yiyip içmeyesin. Allah seni zalimlerle birlikte haşretsin.*” Malik, İmam Hüseyin’in (a.s) miğferini aldı. Ölünceye kadar da fakir olarak yaşadı. (c.5, s.448)

2- Kasas Suresi, 41

Bunun üzerine Züheyr b. Kayn, İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Ey Allah Resulü'nün oğlu! Bizim için, (az sayıda olan) bunlarla savaşmak, bunların arkasından gelecek olanlarla savaşmaktan daha kolaydır. Allah'a andolsun ki, kısa bir süre sonra çok sayıda ordular bizimle savaşmaya gelecek ve bizim onların karşısında direnmeye gücümüz olmayacaktır."

İmam Hüseyin (a.s), Züheyr'e, "*Ben onlarla savaşı kesinlikle başlatmayacağım.*" dediğinde, Züheyr b. Kayn şöyle dedi: "O hâlde şu bayındır olan köye taraf gidelim ve orada konaklayalım. Çünkü orası korunmaya elverişlidir ve Fırat nehrinin kıyısındadır. Eğer gitmemize engel olurlarsa, onlarla savaşırız. Ne de olsa bunlarla savaşmak, bizim için bunlardan sonra gelecek olanlarla savaşmaktan daha kolaydır."

İmam Hüseyin (a.s), "*Orası hangi köydür?*" diye sorduğunda, Züheyr, "*Orası Akr'dır.*" dedi. Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s), "*Allah'ım! Akr'dan sana sığınıyorum.*" dedi ve sonra oraya doğru hareket edip orada konakladı. O gün, perşembe günü muharrem ayının ikinci günü, hicrî altmış birinci yıl idi.

Ondan sonraki gün Ömer b. Sa'd b. Vakkas, dört bin kişilik bir güçle Kûfe'den oraya geldi.

6. Bölüm

MUHARREM'İN ÜÇÜNCÜ GÜNÜNDEN AŞURA GECESİNE KADAR

İbn Sa'd'ın İmam Hüseyin (a.s) İle Savaşmaya Gitmesi Olayı

İbn Sa'd'ın, İmam Hüseyin (a.s) ile savaşmasının sebebi şu idi: Ubeydullah b. Ziyad, Kûfe ehlinde dört bin kişiyi İbn Sa'd'ın komutanlığında Destibi'ye¹ taraf gönderdi. O zamanda Deylemîler, Destibi'ye saldırarak orayı ele geçirmişlerdi. Bu yüzden İbn Ziyad, Rey şehrinin valiliğini İbn Sa'd için yazdı ve onu Destibi'ye doğru asker yığmak için memur kıldı.

İbn Sa'd kalabalık bir orduyla Kûfe'den çıktı ve A'yen Hammamı civarında ordugâh kurdu. Bu esnada İmam Hüseyin'in (a.s) olayı ortaya çıktı ve İmam Hüseyin (a.s) Kûfe'ye doğru hareket etti. Bunun üzerine İbn Ziyad, Ömer b. Sa'd'ı istedi ve ona şöyle dedi: "İlk önce Hüseyin'e doğru hareket et. Onunla olan müşkülümüz hallolduğunda, kendi işinin başına dönersin." Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun, eğer beni bu işten muaf etmen mümkünse, muaf kıl." Ubeydullah şöyle dedi: "Evet, ama bir şartla; sana verdiğimiz Rey şehrinin yönetimini bize geri vereceksin." Ubeydullah bu

1- Hemedan ve Rey'in arasında bulunan büyük bir bölgenin adıdır. Daha sonra da Kazvin şehrine katılmıştır. (Mu'cemu'l-Buldan, c.4, s.58). Destibi, Deştibih'in Arapçalandırılmışıdır, güzel alan demektir.

sözü ona dediğinde, Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Düşünmek için bugünü bana mühlet ver."

Ömer b. Sa'd, İbn Ziyad'ın yanından ayrıldı ve dostlarıyla meşveret etmeye başladı. Her kimle meşveret ettiyse, onu bu işten sakındırdılar.

Ömer b. Sa'd'ın kız kardeşinin oğlu olan Hamza b. Muğyire b. Şube geldi ve şöyle dedi: "Dayı! Seni Allah'a yemin veriyorum Hüseyin'e doğru gitme, Rabbine karşı günah işleyerek akrabalık bağını koparma. Allah'a andolsun ki, eğer dünyanın, malının ve bütün yeryüzüne olan hâkimiyetinin -senin olursa- elinden çıkması, Rabbinin huzuruna Hüseyin'in kanının boynunda olduğu hâlde çıkmadan daha iyidir." Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Eğer Allah isterse, ben bunu yapacağım."¹

Burada, Taberî'nin naklindeki Ebu Mihnef'in rivayetlerinin silsilesi kesilmiş ve İbn Sad'ın Kerbela'ya inmesi konusuna geçilmiştir. Ama Taberî bu boşluğu, Avvane b. Hakem'in haberiyle doldurmuştur. Biz de olayın halkaları arasında bağlantı kurmak için mecburen Avvane'nin rivayetine yer veriyoruz:

Hişam, Avvane b. Hakem'den, o da Ammar b. Abdullah'tan, o da babası Abdullah b. Yesar el-Cuhenî'den şöyle rivayet eder:

İmam Hüseyin'e (a.s) doğru hareket etmekle görevlendirilen Ömer b. Sa'd'ın yanına gittiğimde bana şöyle dedi: "Emîr, Hüseyin'e doğru hareket etmem için emir verdi. Ama ben bu görevi kabul etmedim."

Şöyle dedim: "Allah seni hidayet etsin ve hakka ve hakikate ulaştırsın. Kabul etme, bu işi yerine getirme ve Hüseyin'e doğru hareket etme."

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.294 Şeyh Müfid, el-İrşad, s.226

Abdullah b. Yesar devamla şöyle diyor: Onun yanından dışarı çıktım. Bir süre sonra yanıma birisi geldi ve şöyle dedi: "Ömer b. Sa'd, halkı Hüseyin ile savaşmaya çağırıyor."

Tekrar onun yanına gittim. Oturmuştu. Beni gördüğünde yüzünü çevirdi. Hüseyin'e doğru hareket etme kararını aldığını anladım. Onun için yanından ayrıldım.

Devamında şöyle diyor: Sonra Ömer b. Sa'd, İbn Ziyad'ın yanına gitti ve ona şöyle dedi: "Allah senin işlerini düzene soksun. Sen beni bu işle görevlendirdin, bana valilik (Rey valiliği) ahdini yazdın ve bütün insanlar da bunu duydu. Şimdi eğer onu benim için geçerli kılacaksan, uygulamaya koy. Ancak Hüseyin'e karşı da Kûfe ehlinde benim ihtiyaç duyduğum ve kendilerinden daha cesur olmadığım büyükleri de benim ordumla birlikte gönder." Daha sonra o eşraftan bazılarının isimlerini söyledi.

İbn Ziyad şöyle dedi: "Kûfe'nin büyüklerini bana tanıtmaya gerek yok. Ben seni, göndereceğim kişiler hakkında meşveret etmek için atamadım. Eğer bizim ordumuzla gitmek istiyorsan, git; yoksa Rey şehri hakkındaki hükmü bize geri ver."

Ömer b. Sa'd, İbn Ziyad'ın inat ettiğini görünce şöyle dedi: "Tamam, ben gidiyorum."

Ardından İbn Sa'd dört bin kişiyle hareket etti¹ ve Hüseyin'in Neyneva'ya yerleştiği günün ertesi günü ona ulaştı.

Avvane devamla şöyle diyor: Ömer b. Sa'd, Uzra b. Kays el-Ahmesî'yi İmam Hüseyin'in (a.s) yanına göndermek için çağırdı ve ona şöyle dedi: "Hüseyin'e git ve neyin onu buraya çekip getirdiğini ve ne istediğini sor." Ama Uzra İmam Hüseyin'e (a.s) davet mektubu yazanlardan olduğu için İmam

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.227

Hüseyin'in (a.s) yanına gitmekten utanıp çekindi.

Sonra bu teklifi İmam Hüseyin'e (a.s) mektup yazanların başlarına önerdi; ama onlar da bundan kaçındılar ve kabul etmediler.

Avvane devamla şöyle diyor: Bu sırada, yüzünü hiçbir şeyin döndüremediği cesur bir süvari olan Kesir b. Abdullah eş-Şi'bî ayağa kalktı ve şöyle dedi: "Hüseyin'in yanına ben gidiyorum. Vallahi, eğer istersen ani bir hamleyle Hüseyin'e saldırır ve onu gizlice öldürürüm." Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Gizlice öldürmesini istemiyorum. Ama git ve onu neyin bu-
raya çekip getirdiğini sor."

Bunun üzerine Kesir b. Abdullah İmam Hüseyin'in (a.s) bulunduğu yere yöneldi. Ebu Sumame es-Saidî onu gördüğünde İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Allah işlerini düzene soksun ey Ebu Abdullah! Yeryüzünün en kötüsü, kan dökmede en utanmazı ve onların en vahşisi yanına geliyor."

Ardından Ebu Sumame ayağa kalkarak ona doğru gitti ve ona şöyle dedi: "Kılıcını yere koy." Kesir b. Abdullah şöyle dedi: "Hayır vallahi koymayacağım. Affetme ve yücelik gösterme yeri değildir. Ben bir elçiyim. Eğer sözümü dinlerseniz, gönderilme sebepimi söyleyeceğim. İstemediğiniz takdirde ise geri dönerim."

Ebu Sumame, "O zaman ben senin kılıcının kabzasını tutarım, sen de istediğini söylersin." dediğinde, Kesir şöyle dedi: "Hayır, Allah'a andolsun ki ona dokunamazsın."

Bunun üzerine Ebu Semame şöyle dedi: "Öyleyse isteğini bana söyle, ben senden taraf onu Hüseyin'e ulaştırırım ve senin Hüseyin'e yaklaşmana izin vermem. Çünkü sen facir bir insansın." Derken birbirlerine ağır sözler söylediler. Sonra Kesir b. Abdullah Ömer b. Sa'd'ın yanına döndü ve olup biteni ona anlattı.

Ardından Ömer b. Sa'd, Kurra b. Kays el-Hanzalî'yi çağırdı ve ona şöyle dedi: "Ey Kurra! Hüseyin'in yanına git ve neyin onu buraya çekip getirdiğini ve ne istediğini sor." Bunun üzerine Kurra İmam Hüseyin'in yanına gitti.

İmam Hüseyin (a.s) Kurra b. Kays'ın yaklaşmakta olduğunu görünce etrafındakilere, "Onu tanıyor musunuz?" diye sordu. Habib b. Muzahir şöyle dedi: "Evet, bu adam Temimî'dir ve Hanzala kabilesindedir. Bizim kız kardeşimizin oğludur. Ben onu güzel görüşlü birisi olarak tanırdım. Bu meydanda bulunacağını hiç zannetmezdim."

Nihayet Kurra geldi, İmam Hüseyin'e (a.s) selâm verdi ve Ömer b. Sa'd'ın mesajını ona ilettili.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "Sizin şehrinizin halkı gelmem için bana mektup yazdı. Şimdi eğer istemiyorsanız, geri dönerim."

Avvane diyor ki: Daha sonra Kurra, Ömer b. Sa'd'ın yanına döndü ve olup biteni ona anlattı. Ömer b. Sa'd ona dedi ki: "Allah'ın beni onunla savaşmaktan uzak tutmasını ümit ediyorum." Ardından da olayı İbn Ziyad'a yazdı.

Burada Ebu Mihnef'in olmayıp Avvane'ye ait olan rivayet sona eriyor. Şimdi Ebu Mihnef'in rivayetinin devamını aktarıyoruz:

Ömer b. Sa'd'ın İbn Ziyad'a Mektubu

Ömer b. Sa'd'ın mektubu Ubeydullah b. Ziyad'a ulaştı. O mektupta şunlar yer almıştı:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Hüseyin'e ulaştığımda, onun yanına bir elçi gönderdim. Ona bu işi yapmasına neyin sebep olduğunu ve ne istediğini sordum. O şöyle dedi: Bu şehirlerin halkı bana mektup yazdı, elçileri benim yanıma geldi ve benden gelmemi

istediler. Ben de geldim. Şimdi eğer beni istemiyorsanız ve görüşünüz göndermiş olduğunuz elçilerin söylediği şeyden başka bir şey ise, ben sizin yanınızdan geri dönerim.

Mektup İbn Ziyad'a okunduğunda şu şiiri okudu:

Şimdi ki pençelerimiz ona geçmiş
Kurtulmayı umuyor. Oysa kaçma zamanı değil.

İbn Ziyad'ın Ömer b. Sa'd'a Cevabı

İbn Ziyad, Ömer b. Sa'd'a şöyle yazdı:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Mektubun bana ulaştı. Ne demek istediğini anladım. Hüseyin'e, kendisinin ve dostlarının Yezid b. Muaviye'ye biat etmesini öner. Eğer bunu yaparsa, biz de onun hakkındaki görüşümüzü gözden geçiririz. Vesselâm.

Mektup, Ömer b. Sa'd'a ulaştığında şöyle dedi: "İbn Ziyad'ın esenliği ve barışı kabul etmeyeceğini (ve benim önerimi reddedeceğini) biliyordum."¹

İbn Sa'd'ın İmam'la (a.s) Görüşmesi

Sonra İmam Hüseyin (a.s) Amr b. Karza b. Kâ'b el-Ensarî'yi Ömer b. Sa'd'ın yanına gönderdi ve şöyle buyurdu: "Bu gece gel, benim ordumla senin ordun arasında bir yerde birbirimizle görüşelim." Ömer b. Sa'd yirmi süvariyle gelince, İmam Hüseyin (a.s) de aynı sayıyla geldi. Birbirlerine yaklaştıklarında, İmam Hüseyin (a.s) ashabına kendisinden uzaklaşmalarını emretti, Ömer b. Sa'd da aynı emri kendisiyle birlikte gelenlere verdi.

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.411; Şeyh Müfid, el-İrşad, 227

Daha sonra ikisi konuşmaya başladı. Konuşmalarını, gecenin bir kısmı geçene kadar uzattılar. Ardından her biri yanlarında gelenleri alarak kendi ordugâhlarına döndüler.

(Bu gizli konuşmadan sonra) orduda bulunanlar o ikisinin arasında geçenler hakkında tahmine ve zanna dayalı olarak konuşmaya başladılar. Onlar zannediyorlardı ki İmam Hüseyin (a.s) Ömer b. Sa'd'a şöyle bir teklifte bulunmuş: "Gel benimle birlikte Yezid b. Muaviye'ye karşı kıyam et. Gel her iki orduyu Yezid'in aleyhine davet edelim." Ömer b. Sa'd ise şöyle demiş: "Bu durumda benim evimi yıkarlar." İmam Hüseyin (a.s), "Ben o evi senin için yeniden yaparım." demiş, Ömer b. Sa'd da, "Benim mülkümü elimden alırlar." demiş. Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s), "Hicaz'da kendi mülkünden sana daha iyisini veririm." demiş, ama Ömer b. Sa'd kabul etmemiş.

İşte insanlar bunları konuşuyorlardı ve aralarında bunlar yayılmıştı. Hâlbuki bu konuda ne bir şey duymuşlardı, ne de bir bilgileri vardı.¹

Bazıları da şöyle diyordu: İmam Hüseyin (a.s) İbn Sa'd'a şöyle demiş: Bu üç öneriden birisini benden kabul et:

1-Ya geldiğim yere (yani Medine'ye) geri döneyim.

2- Elimi Yezid b. Muaviye'nin eline vereyim, o da benimle kendisi arasındaki görüşünü bildirsin.

3- Ya da beni Müslümanların sınırlarından istediğiniz bir sınıra gönderin. Bu vesileyle oranın halkından biri olurum; onların yararına ve zararına olanlarda eşit sayılırım.²

Ancak Ukbe b. Sim'an şöyle diyor: "Ben Medine'den Mekke'ye doğru yola çıktığı andan beri Hüseyin (a.s) ile birlik-

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.413; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.229

2- age. c.5, s.413

te idim. Mekke'den Irak'a doğru onunla birlikte yola çıktım ve öldürülünceye kadar da ondan ayrılmadım. Hem Medine'de, hem Mekke'de, hem yolda, hem Irak'ta, hem de ordusunun içinde, öldürüldüğü güne kadar insanlara söylediği bütün sözleri duydum. Ama vallahi insanların konuştuğu ve sandığı şekilde bir öneride bulunmadı. İnsanlar, İmam Hüseyin'in (a.s) onlara elini Yezid b. Muaviye'nin eline verme ya da onu Müslümanların sınırlarından istediği bir sınıra gönderme önerisinde bulunduğunu sanıyorlardı. Oysa Hüseyin şöyle demişti: *Beni serbest bırakın; insanların işinin nereye vardığını görünceye kadar bu geniş yeryüzünde hiçbir yere gitmeyeceğim.*"¹

İbn Sa'd'ın İbn Ziyad'a İkinci Mektubu

Ömer b. Sa'd, Ubeydullah b. Ziyad'a şöyle yazdı:

Allah, ateşin alevini söndürmüş, birlik icat etmiş ve İslâm ümmetinin işlerini düzene koymuştur. Hüseyin bana ilk yerine dönme veya onu Müslümanların sınırlarından istediğimiz bir sınıra gönderme, bu vesileyle oranın halkından biri olup, onların yararında ve zararında olanlarla eşit sayılma önerisinde bulundu. Bu öneriyle, hem sizin rızanız, hem de İslâm ümmetinin maslahatı gerçekleşmiş olacaktır.

Ubeydullah bu mektubu okuduğunda şöyle dedi: "Bu mektup, emîrine sadık ve kendi kavmine karşı şefkatli olan birisinin mektubudur. Evet, kabul ettim."

Bu sırada Şimr b. Zilcevşen ayağa kalktı ve şöyle dedi: "Acaba bunu Hüseyin'den kabul mü ediyorsun? Hâlbuki o şimdi senin pençene düşmüş, senin yanındaki bölgene inmiştir. Vallahi eğer (biat) elini senin eline vermezse ve senin di-

1- age. c.5, s.413; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.248

yarından giderse, çok yakında daha güçlü ve aziz olacaktır. Buna karşılık sen, kısa zaman içinde zayıf ve güçsüz olacaksın. Öyleyse ona böyle bir fırsat verme ve bu öneriyi kabul etme. Çünkü senin durumunu gevşetmeyi peşinden getirecektir. O ve arkadaşları senin emrine teslim olmalıdırlar. Onları cezalandırmak istiyorsan, cezalandırma yetkisi senin elindedir. Bağışlamak istemiyorsan da, neticede gelişme senin lehinedir. Vallahi bana Hüseyin ile Ömer b. Sa'd'ın iki ordunun arasında toplantı yapıp, tüm geceyi sohbetle geçirdikleri haberi ulaşmıştır. El ele vermedikleri nerden belli?"

İbn Ziyad şöyle dedi: "Ne kadar da güzel bir görüş ortaya koydun! Görüş, senin görüşündür."¹

İbn Ziyad'ın İbn Sa'd'a İkinci Mektubu ve Cevabı

Daha sonra Ubeydullah b. Ziyad, Ömer b. Sa'd'a şöyle bir mektup yazdı:

Ben seni, Hüseyin'den el çekesin, ona iyilik edip başışta bulunasın, onun sağlık ve bekasını temenni edip onun için benim yanımda aracılık edesin diye göndermedim... Gelişmelere bir bak; eğer Hüseyin ve adamları bizim emrimizin altına girip teslim olurlarsa, onları sağ salim benim yanıma gönder. Yok, eğer kabul etmez de teslim olmazlarsa, onlara saldır ve hepsini öldür; başlarına öyle bir iş aç ki diğerleri için de ibret olsun. Çünkü onlar bu cezayı hak etmişlerdir. Hüseyin öldürüldüğü takdirde de göğsünün ve sırtının üzerine atları sür. Zira o söz dinlemeyen, isyankâr, akrabalık bağlarını koparan ve çok zalim birisidir. Gerçi ölmesinden sonra, bunun ona bir zarar vereceğini zannet-

1- age. c.5 414; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.229

miyorum; ama ben, Hüseyin'i öldürürdüğümde, ona böyle yapacağıma dair kendime söz vermişim. Şimdi sen eğer onun hakkında bizim bu emrimiz doğrultusunda hareket etmeyi kabul edersen, söz dinleyen ve itaat eden kimsenin mükâfatını vereceğiz sana. Yok, eğer kabul etmezsen, bizim işlerimizden ve ordumuzdan kenara çekil ve orduyu Şimr b. Zilcevşen'e teslim et. Zira biz onu emirlerimizi icra etmek için görevlendirdik. Vesselam.¹

Sonra Ubeydullah b. Ziyad, Şimr b. Zilcevşen'i çağırdı ve ona şöyle dedi: "Bu mektupla Ömer b. Sa'd'ın yanına git. O, Hüseyin'e ve adamlarına bizim emrimizin altına girmele-ri önerisinde bulunmalıdır. Eğer kabul ederlerse, onları sağ salim olarak benim yanıma göndersin. Kabul etmedikleri takdirde ise onlarla savaşsın. Eğer Ömer b. Sa'd bu işi yerine getirirse, sen de onun emrine uy ve ona itaat et. Ama eğer bu işten sakınırsa, sen onlarla savaş. Çünkü o durumda artık sen benden taraf askerlerin komutanısın. Sonra da İbn Sad'a saldır, boynunu vur ve başını bana gönder."²

Şimr b. Zilcevşen mektubu alıp Abdullah b. Ebu Muhill b. Hizam el-Kilabî ile birlikte ayağa kalktığıında, Abdullah, İbn Ziyad'a şöyle dedi: "Allah Emîr'i selamet kılsın. Benim kız kardeşimin çocukları yani Abbas, Abdullah, Cafer ve Osman, Hüseyin ile birlikteler. Eğer onlar için aman mektubu yazmayı uygun görüyorsan, yaz." İbn Ziyad şöyle dedi: "Evet, baş üstüne."

Sonra da kâtibine onlara aman mektubu yazması için emir verdi ve onu Abdullah b. Ebu Muhill b. Hizam el-Kilabî

1- age. c.5, s.415; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.229; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.248

2- age. c.5, s.414; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.229

ve Kuzman adındaki kölesi ile birlikte Ümmü'l-Benin'in çocuklarına gönderdi.

Şimr'in Mektupla İbn Sa'd'ın Yanına Varması

Şimr b. Zilcevşen, Ubeydullah b. Ziyad'ın mektubuyla Ömer b. Sa'd'ın yanına geldi. Mektubu okuduğunda, Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Eyvahlar olsun sana! Allah seni (rahmetine) yakınlaştırmasın; bu mektubu da senin için bir ayıp ve utanç vesilesi kılsın! Vallahi ben zannediyorum ki, İbn Ziyad'ı benim yazdığım öneriyi kabul etmekten sen vazgeçirdin, düzelmesini ümit ettiğim işi sen bozdun. Vallahi Hüseyin teslim olmayacak. Onun bedeninde, teslim olmayacak bir ruh vardır."

Şimr, "Bana söyle, sen ne yapacaksın? Acaba onun emrini icra edecek ve düşmanını öldürecek misin? Eğer bu işi yapmıyorsan, orduyu bana bırak." dediğinde, Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Hayır sana bir şey ulaşmayacak. Benim kendim bu işi üstleniyorum. Sen git ve piyadelerin komutanı ol."

İbn Ziyad'ın Abbas ve Kardeşleri İçin Almış Olduğu Amanname

Ebu Mihnef diyor ki: Şimr geldi ve İmam Hüseyin'in (a.s) ashabının karşısında durup şöyle dedi: "Kız kardeşimizin oğulları nerede?" İmam Ali'nin (a.s) Ümmü'l-Benin'den olan oğulları Abbas, Cafer ve Osman dışarı çıktılar ve şöyle dediler: "Ne işin var, ne istiyorsun?" Şimr dedi ki: "Ey kız kardeşimin oğulları, siz amandasınız."

O yiğit gençler ise şöyle dediler: "Allah sana da lânet etsin, senin amanına da. Bize aman veriyorsun da Allah Resulü'nün (s.a.a) oğlu için aman yok, öyle mi?!"

Abdullah b. Ebu Muhill b. Hizam el-Kilabî'nin kölesi Kuzman ileri çıktı ve onları çağırarak şöyle dedi: "Bu aman-

nameyi dayınız Abdullah b. Ebu Muhill gönderdi." Ümmü'l-Benin'nin gençleri dediler ki: "Dayımıza selâm söyle ve de ki: Bizim onun amannamesine ihtiyacımız yoktur. Allah'ın amannamesi, Sümeyye'nin oğlunun amannamesinden daha hayırlıdır."¹

İmam (a.s) İle Ashabının Suyu Ulaşmasını Engellemek

İbn Ziyad'dan, Ömer b. Sa'd'a şöyle bir mektup geldi:

Hüseyin ve yarenleriyle suyun arasına engel engel ol. Bir damla dahi ondan tatmasınlar. Nasıl ki Emirü'l-Müminin Osman b. Affan'a; o muttaki, zeki ve mazlum olan insana da öyle yapılmıştı.

Ebu Mihnef şöyle diyor: Bunun üzerine Ömer b. Sa'd, Amr b. Haccac'ı beş yüz atlıyla birlikte Fırat nehrinin kenarına yerleşmeleri için gönderdi. Böylece onlar Hüseyin ve ashabıyla suyun arasına engel olmaya ve ondan bir damla dahi tatmalarını önlemeye çalıştılar. Bu olay, İmam Hüseyin'in (a.s) şahadetinden üç gün önceydi.

İmam Hüseyin'in (a.s) ve ashabının susuzluğu artınca, kardeşi Abbas b. Ali b. Ebu Talib'i çağırdı; onu otuz atlı ve yirmi piyadeyle yirmi su tulumunu doldurmaları için Fırat'ın su alınan koluna gönderdi. Onlar da gelip gece vakti suya yaklaştılar.

Bayrağı taşıyan Nafi' b. Hilal el-Cemelî de, onların önünden hareket ediyordu. Bu sırada Amr b. Haccac ez-Zubeydî şöyle dedi: "Kimdir o gelen?" Nafi', "Benim, Nafi' b. Hilal." dedi. Amr, "Neden buraya geldin?" dediğinde Nafi', "Bizi engellediğiniz sudan içmek için geldik." dedi. Amr, "İç, afiyet

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, 230; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.249

olsun." dediğinde, Hilal dedi ki: "Hayır, Hüseyin ve ashabı susuz olduğu hâlde ondan bir damla dahi içmeyeceğim." O sırada Nafi' işaret etti ve arkadaşları bir anda Amr'ın önüne çıktılar. Bunun üzerine Amr şöyle dedi: "Asla bunlar bu sudan içemezler. Zaten bizim buraya yerleşmemizin sebebi, onları bu sudan engellemektir."

Nafi'nin piyade arkadaşları yaklaştığında, Nafi' onlara dedi ki: "Su tulumlarını doldurun." Askerler de suya inerek su tulumlarını doldurdular.

Bu sırada Amr b. Haccac ve adamları onlara saldırdı. Ancak Abbas b. Ali ve Nafi' b. Hilal önlerini kesip onları kaçmaya zorladılar. Ardından arkadaşlarının yanına giderek, "Artık gidebilirsiniz." dediler. Fakat kendileri orada kaldılar. Bunun üzerine Amr b. Haccac, adamlarıyla birlikte onlara yönelerek bir süre onları takip ettiler. Ama onlar sonunda su tulumlarını İmam Hüseyin'e (a.s) ulaştırmayı başardılar.

O gece Nafi' b. Hilal, Amr b. Haccac'ın adamlarından birisini mızrakla yaralamıştı. Sonra da yarası iyileşmedi ve ondan dolayı da öldü.¹ Bu adam, Ubeydullah'ın ordusundan o gece yaralanarak ölen ilk kişiydi.

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.412; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.228

İBN SA'D'IN İMAM HÜSEYİN'E (A.S) SALDIRMASI

Ömer b. Sa'd, ikinci namazından sonra şöyle seslendi: "Ey Allah'ın süvarileri! Atlarınıza binin, size müjdeler olsun!" Bunun üzerine insanlar atlarına bindiler ve İmam Hüseyin'e (a.s) ve yarenlerine doğru saldırıya geçtiler.

Bu durumda İmam Hüseyin (a.s) çadırının önünde oturmuş, kılıcına dayanmış ve başını dizinin üzerine koymuştu. Bacısı Zeynep, İbn Sad'ın ordusunun sesini duydu. Onun için kardeşine yaklaştı ve şöyle dedi: "Kardeşim! Seslerin yaklaştığını duymuyor musun?"

İmam Hüseyin (a.s) başını kaldırdı ve şöyle buyurdu: "Allah Resulü'nü (s.a.a) rüyamda gördüm. Bana şöyle buyurdu: *Sen bana doğru geliyorsun.*" Bu anda Zeynep elini yüzüne vurdu ve şöyle dedi: "Vay olsun bana!" İmam Hüseyin (a.s) de buyurdu ki: "Ey bacıcığım! Sana vay olmasın. Rahman sana rahmet etsin, sakın ol."

Bu sırada Abbas b. Ali geldi ve şöyle dedi: "Kardeşim! Ordu sana doğru geliyor."

İmam Hüseyin (a.s) yerinden kalktı ve şöyle buyurdu: "Ey Abbas! Canım sana feda olsun, kardeşim; kalk atına bin, onlarla görüş ve onlara de ki: 'Ne istiyorsunuz? Size ne oldu, nasıl bir düşüncedesiniz?' Onlara, neden buraya geldiklerini sor."

Abbas, aralarında Züheyr b. Kayn ve Habib b. Muzahir'in de bulunduğu takriben yirmi atlıyla birlikte onları karşılama-

ya gitti. "Ne oldu? Ne istiyorsunuz?" diye sorduğunda onlar, "Emir Ubeydullah'tan, ya kendiniz onun emri altına girmeyi ya da bizim zorla sizi onun emri altına alacağımızı size sunmamıza dair bir emir geldi." dediler. Abbas (a.s), "O hâlde acele etmeyin ve Ebu Abdullah'ın yanına gidip sizin söylediklerinizi ona ulaştırana kadar bekleyin." dediğinde onlar, "Tamam, onun yanına git, olayı ona ulaştır ve cevabıyla birlikte bizim yanımıza gel."

Abbas döndü ve haberi vermek için İmam Hüseyin'e (a.s) doğru hızla geldi. Bu sırada Abbas'la birlikte olanlar orada kaldılar ve Ömer b. Sa'd'ın ordusu için hutbe okudular...

Habib b. Muzahir, Züheyr b. Kayn'a şöyle dedi: "İstersen Ömer b. Sa'd'ın ordusuyla sen konuş ya da ben konuşayım." Züheyr, "Bu fikir ilk senin aklına geldiği için sen onlarla konuş." dediğinde, Habib b. Muzahir şöyle dedi:

Allah'a andolsun ki, yarın kıyamet günü Allah katında en kötü kavim, Peygamber'inin (s.a.a) çocuklarını, ailesini, Ehlibeyt'ini (üzerlerine selâm olsun) ve seher vakitlerinde ibadet eden ve Allah'ı çokça yâd eden bu şehrin abid kullarını öldürdükleri hâlde Allah'ın huzuruna çıkan kavimdir.

Habib, bunları Züheyr b. Kayn'a söylerken, Ömer b. Sa'd'ın ordusunda olanlar da duyuyorlardı.

Ömer b. Sa'd'ın ordusunda olan Uzra b. Kays bu sözleri duyduğunda, Habib'e şöyle dedi: "Elinden geldiğince sen kendini öv!" Züheyr dedi ki: "Ey Uzra! Allah zaten o nefsi temiz kılmış ve onu hidayete erdirmiştir. Ey Uzra! Allah'tan kork! Ben senin hayrını istiyorum. Ey Uzra! Allah'ını seviyorsan, sakın tertemiz insanları öldüren sapmışlara yardım edenlerden olma."

Uzra b. Kays, "Ey Züheyr! Bizim yanımızda sen bu Ehlibeyt'in Şiileriden ve taraftarlarından değildin, Osmanî idin."

dediğinde, Züheyr şöyle dedi: "Meğer sen benim bu durumda onlardan olduğumu anlamadın mı? Vallahi ben Hüseyin'e asla mektup yazmadım; hiçbir zaman ona elçi göndermedim ve ona yardım sözü vermedim. Ama güzargahımızın kesişmesi, bizi bir araya getirdi. Hüseyin'i gördüğümde, Allah Resulü'nü (s.a.a) ve onun Allah Resulü'nün (s.a.a) yanındaki makamını hatırladım. Onun düşmanına, yani size doğru geldiğini anladım. O nedenle aklımı kullanarak ona yardım etme, onun hizbinde olma ve canımı onun yolunda feda etme görüşüne vardım ki, bu vesileyle sizin yıktığınız ve zayi ettiğiniz Allah'ın ve Resulü'nün (s.a.a) hakkını eda etmiş olayım."

Abbas b. Ali, Ömer b. Sa'd'ın önerisini İmam Hüseyin'e (a.s) iletildiğinde, İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

Onların yanına dön; eğer yapabilirsen, onları yarın sabaha kadar geciktirmeye, onları bu gece bizden uzaklaştırmaya çalış; ta ki bu gece namaz kılalım, dua edelim ve Allah'tan mağfiret dileyelim. Allah biliyor ki ben O'nun için namaz kılmayı, kitabını okumayı, çokça dua ve istiğfar etmeyi seviyorum.

Bunun üzerine Abbas b. Ali (a.s) yerinden kalktı, atına binip hızla onlara ulaştı ve şöyle dedi: "Ey insanlar! Ebu Abdullah, bu iş hakkında düşünmek için sizden bu gece dönmenizi istiyor. Bu, daha önce sizinle onun arasında konuşulmamış bir meseledir. Sabah olduğunda inşallah görüşürüz. Ya sizin önerinize razı olacağız, istediğiniz ve ısrar ettiğiniz şeyi kabul edeceğiz ya da onu kabul etmeyecek ve reddedeceğiz."

Abbas, İmam Hüseyin'in yapmak istediğini yapması ve Ehlibeyti'ne vasiyette bulunması için bu sözlerle onları ondan uzaklaştırmak istiyordu.

Bunun üzerine Ömer b. Sa'd, Şimr'e şöyle dedi: "Ey Şimr! Senin görüşün nedir?" Şimr, "Senin görüşün nedir? Komutan olan sensin. Görüş, senin görüşündür." dediğinde, Ömer b.

Sa'd, "Keşke ben olmasaydım!" dedi ve ardından yanındakilere yönelerek, "Sizin görüşünüz nedir?" diye sordu.

Amr b. Haccac b. Seleme ez-Zubeydî şöyle dedi: "Subhanallah! Allah'a yemin ederim, eğer onlar (İslâm'ı kabul etmemiş) Deylemlilerden olsalardı ve senden böyle bir istekte bulunsalardı, kesinlikle onlara olumlu cevap vermen senin için daha uygun olurdu."

Kays b. Eş'as şöyle dedi:¹ "Onlara bu mühleti ver. Canıma andolsun ki, sabah vakti seninle kesin savaşıacaklar."

Bunun üzerine Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Vallahi, eğer savaşacaklarını bilsem, bu geceyi onlara mühlet vermem."²

Ali b. Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: "Bu sırada Ömer b. Sa'd tarafından bir elçi bizim yanımıza geldi ve yüksek sesle şöyle dedi: "Yarına kadar size mühlet veriyoruz. Eğer teslim olursanız, sizi emîrimiz Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına götüreceğiz. Ama eğer teslim olmaktan kaçınırsanız, sizi kendi başınıza bırakmayacağız."³

1- Aşura günü Kinde kabilesinden olan bölüğün başındaydı. (c.5, s.422) İmam Hüseyin'in (a.s) keçi tüyünden olan kadifesini (üstüne attığı cübbesini) alan o idi. O olaydan sonra da ona Kadife Kays dediler. (c.5, s.453) İmam Hüseyin'in (a.s) ashabının kesik başlarını Şimr b. Zilcevşen, Amr b. Haccac ve Uzra b. Kays ile birlikte Kûfe'ye İbn Ziyad'ın yanına götürenlerden birisi de o idi. (c.5, s.456) O Kinde kabilesinin mesulüydü ve on üç tane kesik başı taşıyordu. (c.5, s.468) O Müslim b. Akil'le savaşan Muhammed b. Eş'as'ın ve İmam Hüseyin'in (a.s) katillerinden birisi olan Cude'nin kardeşiydi.

2- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.425; Şeyh Müfid, İrşad, s.230

3- age. c.5, s.417

7. Bölüm

AŞURA GECESİNİN OLAYLARI

İmam Hüseyin'in (a.s) Aşura Gecesindeki Hutbesi

Ali b. Hüseyin (a.s) şöyle buyuruyor:

Ömer b. Sa'd döndükten sonra, akşama doğru İmam Hüseyin (a.s) ashabını topladı. O sırada ben hastaydım. Sözlerini duymak için kendimi onlara yakınlaştırdım. Babamın, arkadaşlarına şöyle dediğini duydum:

Allah'a en güzel övgülerle hamdediyorum. Bollukta da, sıkıntıda da O'na hamdolsun! Allah'ım! Bizi peygamberlikle onurlandırdığın, bize Kur'ân'ı öğrettiğin, bizi dinde derin anlayış sahibi kıldığın, bize kulaklar, gözler ve kalpler verdiğin ve bizi müşriklerden karar kılmadığın için sana hamdediyorum.

Bilesiniz ki ben, arkadaşlarımdan daha vefalı ve daha iyi arkadaşlar, ailemden daha iyi ve daha akrabalık bağlarını gözetten bir aile bilmiyorum. Bana karşı bu tavrınızdan dolayı Allah sizi hayırla mükâfatlandırсын. Haberiniz olsun, bizim şu toplulukla karşı karşıya kaldığımız son gün olduğunu sanıyorum. Bilesiniz ki, ben sizin hepinize izin vermeyi düşündüm. Hepiniz serbest olarak çekip gidebilirsiniz. Bundan dolayı sizi kınyayacak değilim. İşte gece basmış bulunuyor, her tarafı

gecenin karanlığı kapladı. Bu geceyi fırsat bilin.¹ Her biriniz, benim ailemden bir adamın elinden tutun ve gecenin karanlığına karışıp köylerinize ve şehirlerinize dağılın. Ta ki Allah yüzünüze bir kurtuluş ve çıkış yolu açsın. Bunlar, sadece beni istiyorlar. Beni ele geçirdiklerinde ise, benim dışındakilerle işleri olmaz.

Haşimoğulları'nın Tutumu

İlk önce Abbas b. Ali (a.s) söze başladı ve şöyle dedi: "Neden bunu yapalım? Senden sonra hayatta kalmak için mi? Allah, bize öyle bir günü asla göstermesin!"

Sonra İmam Hüseyin'in (a.s) kardeşleri, evlatları, kardeşi İmam Hasan'ın (a.s) evlatları ve Abdullah b. Cafer'in iki oğlu buna benzer sözler söylediler.

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

"Ey Akil'in evlatları! Müslim'in şahadeti size yeter. Gidin, size izin verdim."

Akil'in evlatları ise şöyle dediler:

İnsanlar bize ne diyecek? Biz onlara ne cevap vereceğiz? En büyüğümüzü, efendimizi; amcamızın, hem de amcaların en hayırlısının oğullarını yalnız bıraktık, onlarla beraber bir tek ok atmadık, onların yanında bir tek mızrak fırlatmadık, onların yanı başında bir tek kılıç sallamadık, şimdi de onlara neler yapıldığını bilmiyoruz mu diyeceğiz? Hayır, Allah'a andolsun ki, bunu yapamayacağız. Tam tersine, canlarımızı, mallarımızı ve ailelerimizi sana feda edeceğiz; seninle aynı akibete varmak için seninle omuz omuza savaşacağız. Senden sonraki bir hayata Allah kahretsin!²

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.418; Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.74; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.231

2- Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.74; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.231; Sibte b. Cevzî, Tezkiretu'l-Havas, s.249

Diğer Ashabın Tutumu

Sonra Müslim b. Avsece el-Esedî ayağa kalktı ve şöyle dedi:

Şu düşmanlar senin etrafını sarmışken, biz seni yalnız mı bırakacağız? Sonra senin hakkını eda etme hususunda Allah'a ne mazeret sunarız? Hayır, Allah, hiçbir zaman böyle bir şeyi bana göstermesin! Ben mızrağımı onların göğüslerinde parçalayınca kadar savaşa-
ğım. Kabzası elimde durduğu sürece kılıcımı onların bedenlerine daldıracağım. Elimde silahım olmasa, bu sefer onlara taş atacağım. Seninle birlikte ölürüm, ama seni yalnız bırakmam.

Ardından Said b. Abdullah el-Hanefî ayağa kalkarak şöyle dedi:

Hayır, Allah'a yemin ederim ki, ey Resulullah'ın oğlu, seni hiçbir zaman yalnız başına bırakmayız. Ta ki yüce Allah, Resulü Muhammed'in (s.a.a) seninle ilgili vasiyetine uyduğumuzu bilinceye kadar. Allah'a yemin ederim, eğer bilsem ki, senin uğrunda öldürüleceğim, sonra tekrar diriltileceğim, sonra ateşe atılacağım, sonra küllerim havaya savrulacak ve bu uygulama yetmiş kere tekrarlanacak, ecelim senin yolunda doluncaya kadar senden ayrılmam. Ne diye bu fedakârlığı yapmayayım ki? Değil mi ki bir kere öldürüleceğim, sonra ebediyen tükenmeyen bir lütuf ve ikrama nail olacağım?

Züheyr b. Kayn ise şöyle dedi:

Allah'a yemin ederim ki, yüce Allah'ın seni ve kardeşlerin, çocukların ve ailen olan şu gençleri öldürülmekten koruması için bin kere öldürülüp dirilmeyi isterim.

İmam'ın ashabından bir grup da şöyle dedi:

Allah'a andolsun ki biz senden ayrılmayacağız. Canlarımız sana feda olsun! Boyunlarımızla, alınla-

rımızla ve ellerimizle seni koruyacağız. Eğer öldürülürsek, Rabbimize verdiğimiz sözü yerine getirmiş ve sorumluluğumuzun gereğini yapmış oluruz.

Daha sonra arkadaşlarından geride kalanlar da bunlara benzer sözler söylediler.¹

İmam Hüseyin (a.s) Aşura Gecesinde

Ali b. Hüseyin (a.s) şöyle buyuruyor:

Ben, ertesi gün babamın şehit edileceği gecede oturmuş-
tum. Halam Zeynep de benim yanımda idi, hastalığımla ilgi-
leniyordu. Bu sırada babam dostlarından birkaçıyla birlikte
çadırına çekilmiş oturuyordu. Yanında, Ebuzer Gifar'ın kö-
lesi olan Huvey de vardı ki, İmam'ın kılıcını bileyip hazırlı-
yordu. Bu sırada babam şu şiiri okumaya başladı:

Yazıklar olsun dostluğuna ey felek!

Sabah ve akşam saatlerinde ne kadar da

Dost ve taliplerine ölüm indiriyorsun!

Zaten felek birini diğerinin yerine almakla yetinmez

İşler sadece Allah'a havale edilir.

Ve her canlı bu yolun yolcusudur.

İki ya da üç defa bu beyitleri tekrar etti. Sonunda ben ne demek istediğini bildim. Gözüm doldu, ama gözyaşlarımı tut-
tum ve bir belanın indiğini anladım.

Benim duyduklarımı halam da duymuştu. Ama ka-
dın olduğu için -ki kadınlara rikkat ve sızlanma duyguları
hâkimdir- kendisini kontrol edemedi. Elbisesini yere sürterek
yüzü açık şekilde kalktı, İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gitti ve
şöyle dedi: "Yazıklar olsun bana! Keşke ölüm, hayatı benden

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.418; Ebu'l-Ferec İsfaha-
nî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.74; Tarih-i Yakubî, c.2, s.231; Şeyh Müfid, el-
İrşad, s.231

alsaydı (da böyle bir gün görmeseydim)! Bugün sanki anam, babam Ali ve kardeşim Hasan öldü. (Bu olay adeta onların musibetlerini canlandırdı.) Ey ölenlerin halifesi ve yadigârı; ey kalanların sığınağı!"¹

İmam Hüseyin (a.s) bacısı Zeynep'e baktı ve şöyle buyurdu: "*Ey bacım! Sakın Şeytan senden hilmini almasın!*"

Halam Zeynep şöyle dedi: "Anam-babam sana feda olsun ey Ebu Abdullah! Öldürülmek için mi hazırlandın? Canım sana feda olsun!"

Babam halamı teselli etti ve gözünden yaşlar aktığı hâlde ona şöyle buyurdu:

"Eğer kaya kuşunu bıraksalardı, yuvasında uyurdu. (Yani eğer beni bıraksalardı, kendi yerimde kalırdım ve buralara gelmezdim.)"

Halam Zeynep şöyle dedi: "Yazıklar olsun bana! İstemediğin hâlde mi öldürüleceksin? Bu benim yüreğimi daha çok parçalar ve bana daha çok zor gelir." Bunu dedikten sonra ellerini yüzüne vurdu; elbisesinin yakasını parçaladı ve bayırlık yere yığıldı.

İmam Hüseyin (a.s) başucuna gitti; yüzüne su serpti ve şöyle buyurdu:

Ey bacım! Allah'tan kork ve takdirine sabret (belalara sabredenlere vereceği mükâfatla kendine teselli ver). Bil ki yeryüzünde yaşayan herkes ölecektir. Gök ehli de baki kalmayacak. Yeryüzünü kudretiyle yaratan Allah'ın zati dışında hiçbir şey baki kalmayacak ve yok olacaktır. O, yaratıkları tekrar diriltecek ve kendisine doğru döndürecektir. O, tek ve birdir. Babam benden hayırlı idi; annem benden hayırlı idi; kardeşim de benden hayırlı idi. (Buna rağmen hepsi ahirete göç ettiler.) Allah Resulü benim için, onlar için ve her Müslüman için en güzel örnektir. (Yani o nasıl öldüyse, bizler de öleceğiz.)

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.232

Ebu Abdullah, bu cümlelerle ve bunun gibi cümlelerle bacasına teselli verdi ve şöyle buyurdu:

Ey bacım! Sana ant veriyorum. Benim ant içirmeme vefadar ol. Ben dünyadan gittiğimde benim için yakarı parçalama, benden dolayı yüzünü tırnaklarınla tırmalama, ah ve figan da etme.

Daha sonra babam halam Zeyneb'i getirdi ve benim yanıma oturttu.

Çadırları Korumak İçin Alınan Tedbirler

Ardından İmam Hüseyin (a.s) ashabının yanına gitti ve onlara, çadırların bazılarının bazılarına yaklaştırılması, iplerinin birbirine geçecek şekilde olmasını, düşmanın geleceği yön hariç kendilerinin de çadırların aralarına yerleşmesini ve çadırlara gelen diğer tarafların kapatılmasını emretti.¹

Sonra İmam Hüseyin (a.s), biraz kamış ve odun getirerek çadırların arkasındaki küçük kanal gibi olan yerlere döktü. Önce o kısmı kazmak için bir müddet meşgul oldu. Gecenin bir kısmında onu hendek hâline getirmek için uğraştı. Sonra kamış ve odunları onun içine attı ve şöyle buyurdu:

Bize saldırdıklarında, bu hendekte ateş yakarız ki bize arkadan saldıramasınlar ve biz sadece tek bir yönden onlarla savaşalım.²

Aşura Gecesinde İmam Hüseyin ve Ashabı

Gece karanlığı çöktüğünde, İmam Hüseyin (a.s) ve ashabı geceyi hiç uyumadılar; sürekli namaz kılıyor, istiğfar ve dua ediyor, Allah'a yalvarıp yakarıyorlardı.

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.420 Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.75 Yakubî, c.2, s.230; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.232
2- age. c.5, s.421; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.232

Dahhak b. Abdullah el-Meşrikî el-Hemdanî, İmam Hüseyin'in (a.s) Aşura günü ölümden kurtulan ashabından biriydi. O şöyle diyor:

O gece, bir grup düşman bizi denetlemek için yanımızdan geçiyordu. O sırada İmam Hüseyin (a.s) bu ayeti okuyordu:

İnkâr edenler sanmasınlar ki, kendilerine mühlet vermemiz onlar için daha hayırlıdır. Onlara ancak günahlarını artırmaları için fırsat veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır. Allah müminleri şu bulduğunuz durumda bırakacak değildir; sonunda murdarı temizden ayıracaktır.¹

Bizi denetleyenlerden birisi bu ayeti duydu ve şöyle dedi: "Kâbe'nin Rabbine andolsun ki biz, sizden ayrılan temizleriz." Ben onu tanıdım ve Burayr b. Hudayr el-Hemdanî'ye² şöyle dedim: "Onun kim olduğunu biliyor musun?" Burayr, "Hayır." dediğinde, şöyle dedim: "O, Ebu Harb es-Subey'î el-Hemdanî Abdullah b. Şehr'dir. Boş işlerle uğraşan ve güldüren birisidir. Bununla birlikte şerefli, cesur ve korkusuz birisidir. Galiba Said b. Kayn onu bir cinayetden dolayı hapsedmişti."

Bunun üzerine Burayr b. Hudayr ona şöyle dedi:

1- Âl-i İmrân, 178-179

2- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.233. O Kûfe'de kurranın (Kur'an okuyanların) efendisiydi. (c.5, s.431) Çok ibadet eden dindar birisiydi. İlk defa burada adı zikredilmiştir. İmam Hüseyin'e (a.s) nasıl katıldığı zikredilmemiştir. Savaşın başlangıcında savaşmak için ayağa kalkan ilk erdir. Ama İmam Hüseyin (a.s) onu yerine oturttu. (c.5, s.429) O şöyle diyor: "Osman kendi nefsine zulmeden birisidir. Muaviye b. Ebu Süfyan yoldan çıkmış ve yoldan çıkarandır. Hidayet ve hak imamı Ali b. Ebu Talib (a.s) <dir. Ömer b. Sa'd'ın ordusundan Bahil, Yezid b. Makıl'ı bu sözün hakkaniyeti üzere savaşmaya davet etti. Hak üzere olan ikisinden birisini batıl üzere olanla savaşmaya davet etti. Daha sonra Burayr onunla savaştı ve onu öldürdü. (c.5, s.431)

— Ey Fasık! Allah seni mi temizlerden karar kılmıştır?

Ebu Harb cevabında şöyle dedi:

— Sen de kimsin?

— Ben Burayr b. Hudayr'ım.

Ebu Harb şöyle dedi:

— Biz Allah'tanız. Bu sözün bana çok ağır geldi. Vallahi sen helak oldun. Ey Burayr! Allah'a yemin ederim ki sen helak oldun.

Burayr şöyle dedi:

— Ey Ebu Harb! Acaba sen bu büyük günahlarınla birlikte Allah'a tövbe edebilir misin? Allah'a andolsun ki, temiz olan insanlar biziz. Ama siz gerçekten murdar insanlarsınız.

Ebu Harb alaylı bir şekilde şöyle dedi:

— Ben de sana buna (bu sözünün doğruluğuna) tanıklık edenlerdenim.

Dahhak b. Abdullah şöyle diyor: Ebu Harb'a şöyle dedim:

— Yazıklarlar olsun sana! Marifetinin sana hiç mi faydası yok?

Ebu Harb şöyle dedi:

— Sana feda olayım. Kim Yezid b. Uzra el-Anzî'ye eşlik edebilir? İşte o benimle birlikte.

Burayr şöyle dedi:

— Allah senin görüşünü çirkin etsin! Sen her hâlükârda sefih ve cahil birisin.

Bunun üzerine Harp yüzünü çevirip bizden uzaklaştı.¹

1- Taberî, Tarihu'l-Ümemi ve'l-Müluk, c.5, s.421

8. Bölüm

AŞURA GÜNÜNÜN OLAYLARI

Aşura Sabahı

Aşura günü olduğunda -cumartesi günü- Ömer b. Sa'd sabah namazını kıldı ve adamlarıyla birlikte dışarı çıktı.¹

O gün Medine ehlinden oluşan bölüğün komutanlığını Ubeydullah b. Züheyr el-Ezdî, Mezhic ve Esed kabilelerinden oluşan bölüğün komutanlığını Abdurrahman b. Ebu Sabre el-Cu'fi, Rebia ve Kinde kabilelerinden oluşan bölüğün komutanlığını Kays b. Eş'as b. Kays el-Kindî, Temim ve Hemdan kabilelerinden oluşan bölüğün komutanlığını da Hür b. Yezid er-Riyahî et-Temimî el-Yerbuî üstlenmişti.

Sonra Ömer b. Sa'd (ordunun saflarını düzene koymak amacıyla), Amr b. Haccac ez-Zubeydî'yi sağ tarafın komutanlığına, Şimr b. Zilcevşen ed-Dubabî'yi sol tarafın komutanlığına, Uzra b. Kays el-Ahmesî'yi süvari birliğin komutanlığına ve Şebes b. Rib'î er-Riyahî et-Temimî'yi de piyade askerlerin komutanlığına atadı. Bayrağı da kendi kölesi olan Zuveyd'in eline verdi.²

Ömer b. Sa'd'ın ordusu İmam Hüseyin'e (a.s) saldırmak için hazırlığa başladığında, İmam Hüseyin (a.s) ellerini havaya açarak Allah'a şöyle yakardı:

Allah'ım! Her kederde benim güvencem sensin.
Her zorlukta benim ümidim sensin. Karşıma çıkan

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.421-422

2- age. c.5, s.422

her meselede benim güvencem ve donanımım sensin. Kalbi zayıf düşüren, insanı çaresiz bırakan, dostların bırakıp kaçmasına ve düşmanların şamata yapmasına neden olan nice felâketleri, başkasından yüz çevirip sana yönelerek, sana sundum, sana şikâyet ettim. Sen de beni bu felâketlerden kurtardın, bana çıkış yolu gösterdin. Her nimetin velisi, her güzelliğin sahibi ve her arzunun mercii sensin.¹

İmam Hüseyin'in (a.s) ashabından kurtulanlardan birisi olan Dahhak b. Abdullah el-Meşrikî el-Hemdanî şöyle diyor:

Kûfe ordusu bize doğru geldiğinde ve gözleri, bize arkadan saldırmamaları için bizim daha önce yığıp yakmış olduğumuz kamış ve odunların çıkardığı ateşe takıldığında, içlerinden tam donanımlı birisi hızla atını bize doğru sürmeye başladı. Hiçbir söz söylemeden çadırlarımızın yanından geçti ve onlara bir baktı. Ama yanan odunların dışında bir şey görmedi. Yüzünü çevirerek yüksek sesle şöyle dedi: "Ey Hüseyin! Kıyamet gününün ateşinden önce dünya ateşini seçmekle acele ettin!"

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Bu kimdir? Galiba Şimr b. Zilcevsen'dir!*" Şöyle dediler: "Evet, Allah seni selamet kılsın, kendisidir."

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Ey keçi çobanı olan kadının oğlu! Sen o ateşe atılmaya daha lâyıksın!*"

O sırada Müslim b. Avsece İmam'a şöyle dedi: "Ey Allah Resulü'nün oğlu! Sana feda olayım. Onu okla vurmuyayım mı? Onu vurabilirim. Okum şaşmaz. O fasık, en büyük zorbalardandır."

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*Atma! Onlara karşı savaşı ilk başlatan olmak istemiyorum.*"²

1- age. c.5, s.423; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.233

2- age. c.5, s.423; Şeyh Müfid, İrşad, s.234

İmam Hüseyin'in (a.s) Kûfe Ordusunun Karşısındaki İlk Hutbesi

Düşman ordusu yaklaştığında, İmam Hüseyin (a.s) bineğini istedi, ona bindi ve orada bulunan insanların çoğunun duyacağı bir şekilde yüksek sesle şöyle buyurdu:

Ey insanlar! Sözlerimi dinleyin. Acele etmeyin. Ki üzerimde bir hak olan öğütlerimi size iletayım. Sizin bana karşı bir mazeretiniz de kalmamasın böylece. Eğer özrümü kabul eder, sözümü tasdikler ve bana karşı insafli davranırsanız, bundan dolayı çok daha mutlu olursunuz. Yok, eğer özrümü kabul edecek ve bana karşı insafli davranacak durumda değilseniz, "o zaman Allah'a ortak koştuklarınızla birlikte ne yapacağınızı kararlaştırın; sonra verdiğiniz karardan dolayı başınızı ağrımasın. Ardından benimle ilgili kararınızı uygulayın ve bana mühlet tanımayın."¹ Benim velim, kitabı (Kur'ân'ı) indiren Allah'tır. O, salihlerin velisidir.²

İmam Hüseyin'in (a.s) kız kardeşleri bu sözleri duyduklarında feryat edip ağlamaya başladılar. Ardından kızları da ağladı ve sesleri yükseldi. İmam Hüseyin (a.s) kardeşi Abbas b. Ali ve oğlu Ali'yi onların yanına gönderdi ve onlara şöyle emretti: *"Onları susturun. Çünkü onların ileride daha çok ağlamaları olacak."*

Kadınlar sustuğunda, İmam Hüseyin (a.s) Allah'a hamdüseneda bulundu; O'nu lâyük olduğu şekilde yâd etti; Muhammed'e (s.a.a), onun Ehlibeyt'ine, meleklerle ve Allah'ın peygamberlerine salâvat gönderdi. Ravi şöyle diyor: *"Allah'a yemin ederim, öyle bir konuşma yaptı ki, ondan önce ve ondan sonra bu kadar etkili bir konuşma yapan birini duymadım."*

1- Yûnus Suresi, 71

2- A'râf Suresi, 196

Sonra İmam Hüseyin (a.s) hutbesinin devamında şöyle buyurdu:

Şimdi, benim soyumu araştırın ve bakın ben kimim. Sonra vicdanınızla baş başa kalın ve nefsinizi ayıplayın. Bakın bakalım, beni öldürmeniz, kanımı dökmeniz sizin için uygun mudur? Ben, Peygamberinizin kızının oğlu değil miyim? Peygamberinizin (s.a.a) vasisi, Resulullah'ın Allah katından getirdiğini ilk tasdik eden, ilk mümin Ali'nin oğlu değil miyim? Şehitlerin efendisi Hamza benim amcam değil mi? Cennette iki kanatla uçan Cafer benim amcam değil mi? Resulullah'ın (s.a.a), benim ve kardeşim hakkında, "Şu ikisi cennet gençlerinin efendileridir." dediği meşhur sözü duymadınız mı?

Eğer benim dediklerimi doğruluyorsanız -ki haktan ibarettir-, Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın yalan söyleyenlere buğzettiğini öğrendiğim günden beri yalan söylemedim. Yok, eğer beni yalanlıyorsanız, içinizde, sorduğunuzda size doğruyu söyleyecek kimseler vardır. Cabir b. Abdullah el-Ensarı'ye,¹ Ebu Said el-Hudrî'ye,² Sehl b. Sa'd es-Saidî'ye, Zeyd b. Erkam'a ve

1- İmam Ali'nin (a.s) şahadetinden önce Busr b. Ertat'ın eliyle Muaviye'ye biat etmekten kaçındı ve şöyle dedi: Bu, dalalet biatıdır. Sonunda Busr onu zorladı, o da canından korktuğu için biat etti. (c.5, s.139) Hicrî 50 yılında Muaviye hacca geldiğinde ve Allah Resulü'nün minberini Medine'den Şam'a götürmek istediğinde o engel oldu ve neticede Muaviye de vazgeçti. (c.5, s.239) Hicrî 74 yılında Abdulmelik'ten önce Haccac Medine'ye geldiğinde Allah Resulü'nün ashabını küçük düşürdü. Onların boyunlarına mühür vurdu. Onlardan birisi de Cabir b. Abdullah Ensarı idi. (c.6, s.195)

2- Uhud Savaşı'na katılmak istediğinde, yaşı küçük olduğu için Allah Resullü (s.a.a) onu geri çevirdi. (c.5, s.505) Allah Resulü'nden (s.a.a) İmam Ali'nin (a.s) fazileti hakkında hadis naklediyordu. (c.3, s.149) Ama o Osman'ın öldürülmesinden sonra İmam Ali'ye (a.s) biat etmekten kaçındı ve Osman'ın taraftarıydı. (c.4, s.430)

Enes b. Malik'e sorun. Resulullah'ın (s.a.a) bu sözleri benim ve kardeşim hakkında söylediğini duyduklarını size söyleyeceklerdir. Kanımı dökmenizi engellemeye bu kadar yetmez mi?

Bu sırada Şimr b. Zilcevşen (İmam'ın sözlerini kesmek amacıyla) şöyle dedi: "O (Hüseyin), Allah'a kalbiyle değil de diliyle ibadet ediyor, ne dediğini bilmiyor."

Habib b. Muzahir ise, Şimr'e şöyle dedi: "Allah'a yemin ederim ki, Allah'a kat kat diliyle ibadet eden asıl sensin. Ben tanıklık ediyorum ki sen, onun ne demekte olduğunu anlamamakta doğruyu söylüyorsun. Çünkü Allah senin kalbini mühürlemiştir."

İmam Hüseyin (a.s) daha sonra Ömer b. Sa'd'ın ordusuna şöyle buyurdu:

Eğer bu sözden şüphe ediyorsanız, benim, Peygamber'in kızının oğlu olduğumdan da mı şüphe ediyorsunuz? Allah'a yemin ederim ki, doğu ve batı arasında, ne sizin içinizde, ne de başka topluluklar içinde benden başka Peygamber'in kızının bir oğlu yoktur. Onun kızının oğlu sadece benim. Söyleyin bana! Sizden birini öldürdüm de mi buna karşılık beni öldürmek istiyorsunuz? Yoksa birinizin malını mı yedim? Ya da birinizi yaraladım da onun karşılığı olarak benim kanımı dökmek istiyorsunuz?

Hiç kimseden ses çıkmıyordu. Sonra şöyle seslendi:

Ey Şebes b. Rib'î! Ey Haccar b. Ebcer! Ey Kays b. Eş'as! Ey Yezid b. Hâris! "Meyveler olgunlaştı, etraf yemyeşil kesildi. Gelip seni bekleyen hazır bir ordunun başına geçeceksin. Öyleyse gel." diye bana yazanlar siz değil miydiniz?

Kays b. Eş'as dedi ki: "Amcanın oğlunun egemenliğini kabul et. Onlar sana ancak senin istediğin gibi davranacaklar ve onlardan sana hiçbir kötülük dokunmayacak."

Hüseyin (a.s) ona şöyle dedi:

Sen kardeşinin (Muhammed b. Eş'as'ın) kardeşisin. Benî Haşim'in Müslim b. Akil'in kanından daha fazlasını mı senden talep etmesini istiyorsun? Hayır, Allah'a andolsun, size elimi alçaklar gibi vermeyeceğim ve köleler gibi de kaçmayacağım.¹

Ey Allah'ın kulları! Beni taşlamanıza karşı, sizin de benim de Rabbim olan Allah'a sığındım.² "Hesap gününe inanmayan bütün büyüklük taslayan zorbalardan benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a sığınıyorum."³

Daha sonra döndü, devesini yatırdı ve Ukba b. Sem'an'a devesini tutmasını emretti. O da devesini tuttu.⁴

Züheyr b. Kayn'ın Hutbesi

Daha sonra Züheyr b. Kayn kuyruğu çok tüylü olan bir ata binmiş ve baştan aşağı silahlanmış bir şekilde dışarı çıktı ve şöyle dedi:

Ey Kûfe halkı! Sizi Allah'ın azabıyla uyarıyorum. Müslümanın vazifesi, Müslüman kardeşinin hayrını istemesi, ona nasihatte bulunmasıdır. Aramızda savaş çıkmayana kadar şu anda bile bizler bir din ve bir ümmet üzere kardeşiz. Bu yüzden sizler bizim nasihatimize lâyıksınız. Ama aramıza kılıç (savaş) girdiğinde, bu irtibat kopacaktır. Biz bir ümmet, siz de diğer bir ümmet olacaksınız.

Allah bizi ve sizleri peygamberi Muhammed'in (s.a.a) evlatları vasıtasıyla imtihan etmektedir. Bizim ve

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.235

2- Duhân Suresi, 20

3- Mü'min Suresi, 27

4- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.423-426

sizin onlara nasıl davrandığımızı görmek istiyor. Biz sizi onlara yardıma ve bu azgın Ubeydullah b. Ziyad'dan ayrılmaya davet ediyoruz. Siz o ikisinden (Ubeydullah ve babası Ziyad'dan) hükümetleri dönemince kötülükten başka bir şey görmediniz. Onlar gözlerinizi çanağında çıkarıyorlardı; ellerinizi ve ayaklarınızı kesiyorlardı; sizlere türlü işkenceler ediyorlardı ve sizi hurma ağacına asıyorlardı; Hücr b. Adiy¹ ve arkadaşları, Hâni b. Urve ve benzerleri gibi büyüklerinizi ve Kur'ân okuyanlarınızı (hafızlarınızı) öldürüyorlardı.

Bu sırada düşman ordusunda bulunanlar ona küfretti, Ubeydullah b. Ziyad'ı ise övüp dua etti ve şöyle dediler:

"Allah'a andolsun ki, senin dostunu ve onunla birlikte olanları öldürmedikçe ya da onu ve yanındakileri teslim alıp Ubeydullah'ın yanına götürmedikçe sizden el çekmeyeceğiz."

Züheyr ise onlara şöyle dedi:

1- Hicrî 16 yılında Yemenlilerle yapılan Kadisiye Savaşı'na yardım edenlerdendi. (c.4, s.27) Basra ve Kûfe savaşında İmam Ali'ye (a.s) yardıma ilk karşılık verenlerdendir. (c.4, s.485) O önceden de Osman'a karşı kıyam edenlerden birisi idi. (c.4, s.488) Sıffin Savaşı'nda İmam Ali (a.s) ile birlikteydi ve savaş için kıyam ediyordu. (c.4, s.574) Haricilerle olan Nehrevan Savaşı'nda İmam Ali'nin (a.s) sağ tarafındaydı. (c.5, s.85) Hicrî 39 yılında İmam Ali (a.s) onu Kûfe'den dört bin kişiyle Dahhak b. Kays'ın üç bin kişiyle yaptığı yağmasını engellemek için gönderdi. Şam'ın sınırlarında ona ulaştı ve onlardan yirmi kişiyi öldürdü. Gece bastırıldığında Dahhak kaçtı ve Hucr da geri döndü. (c.5, s.135) Cemaat yılında Muaviye Kûfe'ye girdiğinde Muğiyre b. Şube'yi Kûfe ve Basra'ya vali tayin etti. Muğiyre her zaman İmam Ali'ye (a.s) küfrediyordu. Hucr da şiddetli bir şekilde ona karşı çıkıyordu. Sonunda Muğiyre öldü. Muaviye oraya Ziyad b. Ebih'i vali tayin etti. Hucr ona da aynı şekilde davranıyordu. Ziyad onu tutukladı ve Muaviye'ye gönderdi. Muaviye de onu şehit etti. (c.5, s.270)

Ey Allah'ın kulları! Fatıma'nın (Allah'ın rızvanı ona olsun) oğlu sevmeye ve yardım edilmeye, Sümeyye'nin oğlundan daha lâyıktır. Eğer yardım etmiyorsanız, onları öldürmekten sizi Allah'a sığındırım. Onunla amcası oğlu Yezid b. Muaviye'nin arasından çıkın, işine karışmayın. Canıma andolsun ki, sizler Hüseyin'i öldürmeseniz bile Yezid kendisine olan itaatinize razı olacaktır.

Bu sırada Şımr b. Zilcevşen, Züheyr'e doğru bir ok attı ve şöyle dedi: "Sus! Allah sesini kessin, çok konuşmakla bizi yordun!"

Züheyr de ona şöyle dedi: "Ey tabanlarına idrar edenin oğlu! Muhatabım sen değilsin. Çünkü sen dört ayaklı bir hayvansın. Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın kitabından iki ayeti bile doğru okuyabileceğini sanmıyorum. Kıyamet gününde aşâğılık ve elemli bir azap ile müjdeliyorum seni!"

Şımr, "Allah, birazdan seni ve arkadaşını (Hüseyin'i) öldürecektir." dediğinde, Züheyr şöyle dedi: "Beni ölümle mi korkutuyorsun? Allah'a yemin ederim ki Hüseyin'in (a.s) safında ölmek, benim için sizin yanınızda olacak olan ebedî hayattan daha sevimlidir."

Ardından Züheyr insanlara yöneldi ve yüksek sesle şöyle dedi:

Ey Allah'ın kulları! Bu ve buna benzer kötü, çirkin ahlaklı adamlar sizi dininizde aldatmasın! Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in (s.a.a) şefaati, evlatlarının ve Ehlibeyt'inin kanını dökenele, Ehlibeyt'e yardım eden ve onları savunanları öldürenlere ulaşmayacaktır.

Bu sırada birisi Züheyr'i çağırıldı ve şöyle dedi: "Ebu Abdullâh (a.s) sana diyor ki: Dön gel. Canıma andolsun ki, Firavun ailesinin mümini kendi kavmine nasihatte bulunduğu ve onları güzel bir şekilde davet ettiği gibi, sen de onlara nasihat

ettin ve onları güzel bir şekilde davet ettin. Tabi eğer nasihat ve tebliğ bir fayda verirse..."¹

Hür b. Yezid er-Riyahî'nin Tövbesi

Ömer b. Sa'd saldırı hazırlığına geçtiğinde, Hür b. Yezid ona şöyle dedi: "Allah işlerini düzene koysun! Bu adamla savaşmak mı istiyorsun?" Ömer b. Sa'd dedi ki: "Evet. Allah'a yemin ederim, hem de öyle bir savaş olacak ki en kolay, başların kesilmesi ve ellerin bedenden ayrılması olacaktır!"

Hür, "Peki Hüseyin'in bulunduğu önerilerden hiçbirisi de mi sizi razı etmiyor?" dediğinde, Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Şunu bil ki, andolsun Allah'a, eğer iş benim elimde olsaydı, kesinlikle kabul ederdim. Ama senin emîrin Ubeydullah kabul etmedi."

Bu konuşmadan sonra Hür ordudan ayrılarak bir köşeye çekildi. Kendi kavminden Kurra b. Kays da onunla birlikte idi. Hür ona dedi ki: "Ey Kurra! Bugün atına su verdin mi?" Kurra, "Hayır." dediğinde, Hür ona, "Ona su vermek istiyor musun?" dedi.

Kurra diyor ki: "Allah'a yemin ederim ki, onun ordudan ayrılma ve savaşa katılmama niyetinde olduğunu, benim de bu sahneyi görmemden ve onu ihbar etmemden rahatsız olduğunu düşündüm. Bu yüzden de sorusunun cevabında şöyle dedim: 'Hayır, ona su vermedim. Ona su vermeye gidiyorum.' Böylece onun yanından ayrıldım. Ama Allah'a yemin ederim ki, eğer yapmak istediği o işi bana söylemiş olsaydı, ben de hiç kuşkusuz onunla birlikte Hüseyin'e (a.s) katılırdım."

Hür, yavaş yavaş İmam Hüseyin'e (a.s) doğru yaklaşıyordu. Kendi kavminden olan Muhacir b. Evs adında birisi

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.426; Tarih-i Yakubî, c.2, s.230

ona şöyle dedi: "Ey Yezid'in oğlu! Ne yapmak istiyorsun? Saldırmayı mı düşünüyorsun?" Hür sustu ve titremeye başladı. Muhacir şöyle dedi: "Ey Yezid'in oğlu! Vallahi, senin hâlin insanı şüphelendiriyor. Allah'a yemin ederim ki, seni şimdi gördüğüm şekilde hiçbir yerde görmedim. Saldırmak mı istiyorsun? Eğer bana Kûfe ehlinin en cesuru kimdir diye sorsalar, senden başkasını göstermem. Sende gördüğüm bu hâl de nedir?"

Hür şöyle dedi: "Allah'a yemin ederim, kendimi, cennetle cehennemden birini seçmek üzere serbest buluyorum. Allah'a yemin ederim ki, parça parça olsam da, ateşe atılıp yakılsam da cennetten başkasını tercih etmem."

Sonra atını mahmuzladı ve Hüseyin'in (a.s) karargâhına doğru sürdü. Hüseyin'in yanına vardığında, ona şöyle dedi:

"Ey Allah Resulü'nün oğlu! Ben senin dönmene engel olan, (kaçmaman için) yolda seninle hareket eden ve seni bu mekânda kontrol altına alıp burada kalmaya mecbur kılan kimseyim. Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, bu kavmin senin sunduğun öneriyi reddedeceğini, işlerinin buraya varacağını tahmin etmiyordum. Kendi kendime şöyle diyordum: Onların emrine uymadığımı tasavvur etmesinler diye onların bazı işlerinde onlara (Ubeydullah'ın ordusuna) itaat edeyim. Sonuçta onlar Hüseyin'in sunduğu önerileri kesin kabul ederler. Allah'a yemin ederim, eğer onların senin sunduğun öneriyi kabul etmeyeceğini bilseydim, asla bunları yapmazdım. Şimdi yaptığım bu işlerden dolayı Rabbime tövbe etmiş olarak senin yanına geldim. Senin huzurunda ölünceye kadar canımla sana yardım etmek istiyorum. Acaba bunu benim için tövbe olarak kabul ediyor musun?"

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "Evet, Allah senin tövbeni kabul edecektir ve seni bağışlayacaktır. Adın nedir senin?" Hür, "Ben Hür b. Yezid'im." dediğinde İmam Hüseyin (a.s)

şöyle buyurdu: *"Sen, annenin adlandırdığı gibi gerçekten hürsün. İnşallah sen dünyada da, ahirette de hürsün. Atından aşağıya in."* Hür, "Senin için ata binmiş olmam (atta savaşmam), attan inmiş olmamdan (piyade savaşmamdan) daha iyidir. Bir müddet atın üstünde onlarla savaşacağım. Ne de olsa sonunda attan indirileceğim." İmam Hüseyin (a.s), *"O hâlde düşündüğün gibi yap."* buyurdu.

Hür b. Yezid er-Riyahî'nin Hutbesi

Bunun üzerine Hür, kendi arkadaşlarının (Ömer b. Sa'd'ın komutanlığının altında olan insanların) karşısına geçti ve onlara şöyle dedi:

Ey kavim! Acaba Hüseyin'in size sunmuş olduğu önerilerden hiçbirisini kabul etmiyor, böylece Allah'ın sizi onunla savaşmaya mübtela kılmasından korumasını istemiyor musunuz?

Onlar şöyle dediler: "Bu, Ömer b. Sa'd bizim komutanımızdır; onunla konuş."

Ardından daha önce Ömer b. Sa'd'a söylediklerinin ve onlara söylediği sözün aynısını Ömer b. Sa'd'a da dedi. Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "Ben kendi çabamı sarf ettim. Eğer Hüseyin'in önerisini kabul etmek için bir yol bulsaydım, kesin yapardım."

Hür şöyle dedi:

Ey Kûfe ehli! Ananız ölsün! Siz Hüseyin'i davet ettiniz; ama yanınıza geldiğinde, onu düşmana teslim ettiniz. Canınızı ona feda edeceğinizi sanıyordum; fakat sonra onu öldürmek için onun karşısında durdunuz; onu alıkoydunuz, boğazını sıktınız ve her taraftan onu sardınız. Böylece Allah'ın geniş yeryüzünde bir yere gitmesine, kendisini ve ailesini emniyete almasına engel oldunuz. Sonuçta o sizin elinizde bir esir

gibi kaldı; kendisi için ne yarar sağlayabiliyor, ne de bir zararı kendisinden uzaklaştırabiliyor. Yahudinin, Hıristiyanın, Mecusinin, hatta Irak'ın domuzlarının ve köpeklerinin su içtiği şu akmakta olan Fırat'ın suyunu ondan, çocuklarından, kadınlarından ve yarenlerinden esirgediniz, ondan içmelerine engel oldunuz. Şimdi susuzluk onları mahvetmiştir. Muhammed'den (s.a.a) sonra onun soyuna ne kadar da kötü davrandınız! Eğer tövbe etmez, bugünde ve bu anda yapmış olduğunuz işten vazgeçmezseniz, Allah susuzluk gününde (kıyâmette) sizin susuzluğunuzu gidermeyecektir.¹

Bu sırada düşman piyadelerinden bir grubu ok atarak Hürr'e saldırdı. Böylece Hür sözünü kesti ve İmam Hüseyin'in (a.s) yanına döndü.²

Kûfe Ordusundan Yezid b. Ziyad'ın İmam Hüseyin'e Katılması

Yezid b. Ziyad b. Muhasır, Ömer b. Sa'd ile birlikte İmam Hüseyin'e (a.s) karşı savaşmak için Kûfe'den dışarı çıkanlardan birisi idi. Ömer b. Sa'd'ın ordusu İmam Hüseyin'in (a.s) önerilerini ve şartlarını kabul etmeyip İmam Hüseyin (a.s) ile savaşmaya karar verince, Yezid b. Ziyad İmam Hüseyin'e (a.s) katıldı.³ Aşura gününde Hürr'ün hutbesiyle doğruyu bulanlardan biri işte odur.

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.235; Tezkire, s.252

2- Taberî, Tarihu'l-Ümemi ve'l-Müluk, c.5, s.427; Şeyh Müfid, İrşad, s.235

3- age. c.5, s.445

SAVAŞIN BAŞLAMASI

Sonra Ömer b. Sa'd, İmam Hüseyin'in (a.s) ashabına saldırmaya başladı. Bu amaçla şöyle bağırdı: "Ey Zuveyd!¹ Bayrağını yakına getir." Zuveyd bayrağı yakına getirdi. Ömer b. Sa'd okunu yayına koyup fırlattı ve şöyle dedi: "Şahit olun; oku ilk atan kimse benim."²

Ömer b. Sa'd, ilerleyip ok attığında, insanlar da ok atmaya başladılar. Sonra Ubeydullah b. Ziyad'ın kölesi olan Salim ile Ziyad'ın kölesi olan Yesar öne çıktılar ve şöyle dediler: "Kim savaşmaya hazırdır? Sizlerden birisi bizimle savaşmaya gelsin."

Bunun üzerine Habib b. Muzahir ve Burayr b. Hudayr yerlerinden fırladılar. Ama İmam Hüseyin (a.s) onlara buyurdu ki: "Oturun."

Sonra Abdullah b. Umeyr el-Kelbî kalktı ve şöyle dedi: "Ey Ebu Abdullah! Allah sana rahmet etsin. Bunlarla savaşmama için bana izin ver."

İmam Hüseyin (a.s) onun boyu uzun, güçlü ve omuzları geniş birisi olduğunu görünce şöyle buyurdu: "Onun rakiplerinden çoğunu öldüreceğini sanıyorum. Savaşmak istiyorsan, gidebilirsin." Bunun üzerine Abdullah b. Umeyr o ikisine doğ-

1- Şeyh Müfid onu (el-İrşad, s.233) Durayd olarak zikretmiştir.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.429; Şeyh Müfid, İrşad, s.236

ru hareket etti. Onlar, "Sen kimsin?" dediklerinde, Abdullah kendi soyunu onlara tanıttı. Ama onlar şöyle dediler: "Biz seni tanımıyoruz. Bizimle savaşmaya Züheyr b. Kayn, Habib b. Muzahir veya Burayr b. Hudayr gelmelidir."

Ziyad'ın kölesi Yesar, Ubeydullah'ın kölesi Salim'in önünde savaşa hazırlanmıştı. Kelbî, Yesar'a şöyle dedi: "Ey zinazade! Galiba herkesle savaşmaktan kaçınıyorsun. Bil ki, seninle savaşa çıkan her kim olursa, senden daha hayırlıdır."

Sonra ona saldırdı ve kılıcıyla ona öyle bir bir darbe indirdi ki onu katletti. O, Yesar'a saldırmakla meşgul iken ve kılıcıyla ona vururken, aniden Salim ona saldırdı. Bunu gören İmam Hüseyin'in (a.s) yarenleri Kelbî'ye şöyle bağırdılar: "Dikkat et, diğer köle hızla sana doğru geliyor!" Fakat Kelbî onu umursamadı ve sonunda Salim ona güçlü bir darbe indirdi. Kelbî de inmekte olan darbeyi sol eliyle defetmeye çalışırken, Salim'in darbesi sol elinin parmaklarını kesti. Bunun üzerine Kelbî, Salim'e yöneldi ve bir darbeye onu öldürdü.

Kelbî her ikisini de öldürdükten sonra, şu recezleri¹ okuyarak arkadaşlarının yanına döndü:

Eğer beni tanımıyorsanız ben Kelb'in oğluyum.

Bana iftihar olarak, ailemin Uleym'den olması yerlidir.

Ben güçlü ve kuvvetli bir erim.

Musibetlerde güçsüz ve zayıf olmam.

Sana söz veriyorum ey Ümmü Vehb! (Kelbî'nin eşi)

Ki onlara mızrak ve kılıç sallayacağım.

Rabbine iman etmiş bir erin darbesiyle."

Bu sahneyi gören eşi Ümmü Veheb çadır direklerinden birini eline alarak kocasına doğru gitti ve şöyle dedi: "Babam ve

1- Recez, savaşta kahramanlığı anlatmak için okunan şiire denir.

anam sana feda olsun! Bu temiz insanlar olan Muhammed'in (s.a.a) soyunun önünde savaş!"

Kelbî eşinin yanına geldi ve onu kadınların yanına geri götürdü. Ama eşi Kelbî'nin eteğini tutmuş, çekiyor ve şöyle diyordu: "Ben, seninle birlikte ölünceye kadar seni bırakmayacağım!"

Bu sırada İmam Hüseyin (a.s) Ümmü Veheb'i çağırdı ve ona şöyle buyurdu: "*Ehlibeyt'ten yana hayırlı mükâfatlar sizin nasibiniz olsun! Allah rana rahmet etsin, kadınların yanına dön. Çünkü kadınlar için savaş yoktur.*" Bunun üzerine Ümmü Veheb kadınların yanına döndü.

İlk Saldırı

Sonra Ömer b. Sa'd'ın ordusunun sağ kolunun komutanı olan Amr b. Haccac İmam Hüseyin'in (a.s) ordusunun sol tarafına sadırdı. İmam Hüseyin'e (a.s) yaklaştıklarında, İmam'ın yarenleri diz üstü oturdular ve mızraklarıyla saldıranları nişan aldılar. Böylece düşman süvarileri mızrakları geçemeyip geri dönmeye başladılar. İmam Hüseyin'in (a.s) yarenleri bu sefer de onları ok yağmuruna tuttular; bazılarını yere düşürdüler, bazılarını da yaraladılar.¹

İmam Hüseyin'in (a.s) İbn Havze'ye Bedduası

O sırada Abdullah b. Havze denilen Benî Temim kabilesinden birisi öne çıktı. İmam Hüseyin'in (a.s) karşısına geçerek şöyle dedi: "Ey Hüseyin! Ey Hüseyin!"

İmam Hüseyin (a.s), "*Ne istiyorsun?*" dediğinde, o şöyle dedi: "*Seni ateşle müjdeliyorum.*"

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.429; Şeyh Müfid, İrşad, s.236

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Asla! Tersine, ben Rahim olan, şefa'at eden ve itaat edilen Rabbime doğru gidiyorum."* (Daha sonra arkadaşlarına dönüp,) *"Bu adam kimdir?"* diye sordu. Onlar da, *"Havze'nin oğludur."* dediler.

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Ey Rabbim! Onu zelil olmuş bir şekilde ateşe sürükle!"*

Aniden İbn Havze'nın atı bir çukurun ortasında ürkütü ve İbn Havze attan düştü. Fakat ayağı atın üzengisine takıldı ve başı yere doğru sarktı. Sonra at koşmaya başladı, onu da kendisiyle birlikte götürdü; ölünceye kadar başını taşlara ve ağaçlara vurdu.¹

Mesruk b. Vail şöyle diyor:

Ben, Hüseyin'e saldıran Kûfe ordusunun ön saflarındaydım. Kendi kendime, *"Ordunun ön saflarında olayım ki, Hüseyin'in başını ben elime geçireyim. Belki bu vesileyle Ubeydullah b. Ziyad'ın yanında bir makama ulaşırım."* diye düşünüyordum. Hüseyin'in çadırlarına yaklaştığımızda, aramızdan İbn Havze denilen birisi öne çıktı ve Hüseyin'in ordusunu hitap alarak şöyle dedi: *"Hüseyin sizin aranızda mı?"* Fakat Hüseyin (a.s) sustu, hiçbir şey demedi. İkinci defa sözünü tekrarladı, Hüseyin yine cevap vermedi. Üçüncü defa sözünü tekrarladığında ise, İmam Hüseyin (a.s) yanındakilere şöyle buyurdu: *"Ona şöyle deyin: Evet, bu Hüseyin'dir. Ne istiyorsun?"*

Havze, *"Ey Hüseyin! Seni ateşle müjdeliyorum!"* dediğinde, Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Yalan söyledin. Tersine, ben Rahim olan, şefa'at eden ve itaat edilen Rabbime doğru gidiyorum. Sen kimsin?"* *"Havze'nin oğluyum."* dedi. O sırada Hüseyin (a.s) ellerini havaya kaldırdı -öyle ki koltuğunun altının be-

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.430

yazlığını elbisesinin üstünden görüyorduk- ve şöyle buyurdu: "Allah'ım! Onu zelil olmuş bir şekilde ateşe sürük!"

Hüseyin'in bu duası üzerine sinirlenen İbn Havze atıyla ona saldırmak istedi. Hüseyin (a.s) ile onun arasında bir suyolu (kanal) vardı. At hızla koşmaya başlayınca, İbn Havze atın arkasından yere düşerken ayağı atının üzengisine takıldı ve at onu sağa sola vurmaya başladı. Öyle ki ayağı, baldırı ve bacağı koptu, geriye kalan bölümü de atının üzengisinde asılı kaldı.

Abdulcabbar b. Vail el-Hadramî şöyle diyor:

Bu olay üzerine Mesruk geriye döndü ve Ömer b. Sa'd'ın ordusunu arka taraftan terk etti. Ona geriye dönmesinin sebebini sorduğumda, "Ben bu evin ehlinden, (Peygamber'in Ehlibeyti'nden) öyle bir şey gördüm ki, asla onlarla savaşmayacağım." diye cevap verdi.¹

Burayr'in Mubahelesi ve Şehadeti

Sonra Ömer b. Sa'd'ın ordusundan Yezid b. Ma'kıl öne çıktı ve şöyle dedi: "Ey Burayr b. Hudayr! Allah'ın sana ne yaptığını görüyor musun?" Burayr, "Vallahi, Allah benim için hayır olanı yaptı, senin içinse sana şer olanı." dediğinde, Yezid b. Ma'kıl şöyle dedi: "Yalan söyledin. Oysa daha önce yalancı değildin! Hatırlıyor musun? İkimiz Benî Lûzan mahallesinde yürüyorduk ve sen, 'Osman b. Affan kendi nefesine zulmedendir. Muaviye b. Ebu Süfyan yoldan sapan ve saptırandır. Hidayet ve hak imamı ancak Ali b. Ebu Talip'tir.' diyordun."

Burayr, "Şahadet ederim ki bu benim görüşüm ve sözümdür." dediğinde, Yezid b. Ma'kıl şöyle dedi: "Ben de şahadet ederim ki sen yoldan sapmışlardansın."

1- age. c.5, s.421

Bunun üzerine Burayr b. Hudayr ona şöyle dedi: "Benimle mübahele¹ etmeye hazır mısın? İkimiz de Allah'tan yalancıya lânet etmesini ve batıl üzere olanın öldürülmesini isteyeceğiz, sonra da gelip savaşaacağız."

Böylece ikisi de meydana gelip ellerini Allah'a doğru kaldırdılar ve Allah'tan yalancıya lânet etmesini, hak üzere olanın batıl üzere olanı öldürmesini istediler. Daha sonra da karşı karşıya gelerek çarpışmaya başladılar. Her biri diğerine sadece bir darbe indirdi. Önce Yezid b. Ma'kıl, Burayr'a hafif bir darbe vurdu; ama Burayr'a hiçbir zarar vermedi. Sonra da Burayr b. Huzayr, Yezid'e bir darbe indirdi. Ama darbesi o kadar güçlüydü ki, kılıç Yezid'in başındaki miğferi yardı ve kafasına ulaştı. Bunun üzerine Yezid, yüksek bir yerden düşen biri gibi yere düştü; öyle ki İbn Hudayr'ın kılıcı hâlâ onun başında takılı idi.

(Olayı nakleden ravi şöyle diyor:) Şu an bile Burayr'ın, kılıcı hareket ettirerek Yezid'in başından çıkarmaya çalıştığını görür gibiyim.

Ömer b. Sa'd'ın ordusundan olan Razî b. Munkiz el-Abdî, Yezid b. Ma'kıl'ın bu durumunu görünce, Burayr b. Huzayr'a saldırdı ve Burayr'la birbirlerine girdiler. O ikisi bir müddet savaştı. Sonra Burayr, Razî'nin sinesine oturdu. O sırada Razî şöyle dedi: "Nerededir bizim dövüşçülerimiz ve savunularımız?!"

Bunun üzerine Kâ'b b. Cabir el-Ezdî mızrakla Burayr'a saldırdı ve mızrağı Burayr'ın sırtına sapladı. Burayr, sırtına mızrağın saplandığını hissettiğinde, Razî b. Munkiz el-Abdî'nin bedeninin üstüne dizüstü oturarak burnunu dişleriyle ısırды ve bir kısmını kopardı. Kâ'b b. Cabir el-Ezdî ise, bir

1- Mübahele; ihtilaflı bir meselede, haklı olanın ortaya çıkması için lânetleşmek demektir. bk. Âl-i İmrân Suresi, 61. (çev.)

daha mızrağıyla Burayr'a vurarak mızrağın ucunu Burayr'ın sırtının ta derinliklerine kadar bastırdı ve onu el-Abdî'nin üstünden yere attı. Sonra da karşısına geçip Burayr'a saldırdı ve kılıç darbesiyle onu öldürdü. Allah'ın rahmeti ona olsun.¹

Sonra Amr b. Karaza el-Ensarî, İmam Hüseyin'in (a.s) uğrunda savaşmak için şu şiiri okuyarak meydana çıktı:

Ensar grubu iyi biliyorlar ki,
Ben kendi kılıcımın darbesiyle himaye ederim.
Bir gencin darbesi ki, düşmandan yüz çevirmez
Ciğerim Hüseyin ve ailemin önünde savaşacağımdır.²

Böylece savaştı ve sonunda şehit oldu. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Ancak kardeşi Ali b. Karaza, Ömer b. Sa'd ile birlikteydi. Bunun üzerine şöyle bağırdı: "Ey Hüseyin! Ey yalancının oğlu yalancı! Kardeşimi yoldan çıkarıp aldattın, sonunda da öldürttün."

İmam Hüseyin (a.s) ise cevabında şöyle buyurdu: "*Allah kardeşini yoldan çıkarmadı. Tam tersine senin kardeşini hidayete erdirdi ve seni yoldan çıkarttı.*"

Sonra Ali b. Karaza, İmam Hüseyin'e (a.s), "Eğer seni öldürmezsem ya da seninle savaşta ölmezsem, Allah beni öldürsün!" dedi ve İmam Hüseyin'e (a.s) saldırdı. Fakat Hilal b. Nafi' el-Muradî onun karşısına çıktı ve mızrakla onu vurup yere serdi. Sonra da arkadaşları onu oradan alıp taşıyarak kurtardılar.³

Ardından insanlar birbirlerine saldırmaya ve savaşmaya başladılar. İçlerinde Hür b. Yezid er-Riyahî de vardı. Ömer b. Sa'd'ın ordusuna saldırıyor ve şu beyitleri okuyordu:

1- age. c.5, s.431

2- age. c.5, s.433

3- age. c.5, s.434

Atımın sinesinin çukuruyla onlara sürekli vururum
Ordunun kalbine ta ki kanlı bir elbise giyeyim.

O esnada atı kulaklarından ve alnından darbe almış, kanlar içinde kalmıştı.

Yezid b. Süfyan et-Temimî şöyle diyordu: "Allah'a yemin ederim ki, Hür b. Yezid'in meydana geldiğini gördüğümde, arkadan mızrakla ona vuracağım."

Husayn b. Temim, Hürr'ün meydana geldiğini görünce, Yezid b. Süfyan'a dedi: "İşte bu, beklediğin Hür b. Yezid'dir."

Yezid b. Süfyan da, "Evet." dedikten sonra Hürr'e doğru gitti ve şöyle dedi: "Ey Hür b. Yezid! Savaşmak istiyor musun?"

Hür, "Evet, istiyorum." dedikten sonra onun karşısına çıktı. Sanki Yezid b. Süfyan'ın canı Hürr'ün eline verilmişti. Hür, hiç beklemeden ona doğru geldi ve onu öldürdü.¹

Nafi' b. Hilal el-Muradî el-Cemelî de savaşıyor ve şöyle diyordu:

Ben Cemelî'yim. Ben Ali'nin (a.s) dini üzereyim.

Bunu duyan Muzahim b. Hureys adında biri ona doğru geldi ve şöyle dedi: "Ben de Osman'ın dini üzereyim."

Nafi', "Sen Şeytan'ın dini üzeresin." dedikten sonra ona saldırdı ve onu öldürdü.

Bu sırada Amr b. Haccac ez-Zubeydî feryad etti: "Ey ahmaklar! Kimlerle savaştığınızı biliyor musunuz? Bunlar şehrin savaşçılarıdır ve öyle bir toplulukturlar ki ölümü arzu ediyorlar. Hiçbiriniz onların karşısına tek başına çıkmayın! Onların sayısı azdır; çok müddet geçmeden hepsi yok olacaktır. Allah'a yemin ederim ki, onları taş yağmuruna tutsanız bile, kesin öldürürsünüz."

1- age. c.5, s.434

Bunun üzerine Ömer b. Sa'd, "Doğru söyledin. Doğru görüş, senin görüşündür." dedi ve askerlerine, kimsenin tek başına çarpışmaya çıkmamasını emretti.¹

İkinci Saldırı

Sonra Amr b. Haccac İmam Hüseyin'in (a.s) arkadaşlarına yaklaşarak şöyle dedi:

"Ey Kûfe ehli! İtaatinizi ve birliğinizi koruyun! Dinden çıkmış ve kendi imamı Yezid'e muhalefet edeni öldürmekten şüpheyi düşmeyin."

İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: "*Ey Amr b. Haccac! İnsanları benim aleyhime tahrik mi ediyorsun? Acaba biz dinden çıkmışız da siz mi dinde sabit kalmışsınız? Vallahi ruhlarımız alındığında ve bu amellerinizle öldüğünüzde, kimin dinden çıktığını ve kimin yakılmış ateşe daha lâyük olduğunu anlayacaksınız!*"

Sonra Amr b. Haccac, Ömer b. Sa'd'ın ordusunun sağ tarafından, Fırat yönünden İmam Hüseyin'e (a.s) saldırdı. Bir müddet çarpıştıktan sonra bu saldırı neticesinde İmam Hüseyin'in (a.s) yarenlerinden bir grubu şehit oldu.

Müslim b. Avsece'nin Şehadeti

Amr b. Haccac'ın adamlarından olan Abdurrahman el-Becelî ve Müslim b. Abdullah ez-Zabbabî, Müslim b. Avsece'yi şehit ettiklerinde, Amr b. Haccac'ın adamları, "Müslim b. Avsece el-Esedî'yi öldürdük!" diye bağırdılar. Amr b. Haccac ve adamları çekildiğinde ve toz duman yatıştığı anda, Müslim'i gördüler.

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) ona doğru gitti. Müslim son nefeslerini alıyordu. İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle

1- age. c.5, s.435

buyurdu: "Ey Müslim b. Avsece! Rabbin sana rahmet etsin. Onlardan kimileri sözünü yerine getirip o yolda canını verdiler; kimileri de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiç sözlerini değiştirmediler."¹

Sonra Habip b. Muzahir, Müslim'in yanına geldi ve şöyle dedi: "Seni kaybetmek bana çok zordur ey Müslim! Seni cennetle müjdeliyorum." Müslim zayıf bir sesle, "Allah da sana hayırlı müjdeler versin." dediğinde, Habip şöyle dedi: "Ben biliyorum ki biraz sonra ben de sana katılacağım. Yoksa edeceğin her vasiyeti aramızda olan akrabalıktan ve din kardeşliğinden dolayı, senin şanına lâayık olacak bir şekilde yerine getirmeyi isterdim."

Bu sırada Müslim eliyle İmam Hüseyin'i (a.s) işaret ederek Habip'e şöyle dedi: "Sana, yanında ölünceye kadar onu vasiyet ediyorum." Yani ölünceye kadar ondan ayrılmayın."

Habip de şöyle dedi: "Kâbe'nin Rabbine andolsun ki, öyle yapacağım."

Çok az bir müddet geçmişti ki Müslim, İmam Hüseyin'in (a.s) yarenlerinin ellerinin üstünde can verdi. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Sonra Müslim'in cariyesi şöyle feryat etti: "Ey Avsece'nin oğlu! Ey benim efendim!"

Üçüncü Saldırı

Sonra Şimr b. Zilcevşen, sol taraftan İmam Hüseyin'in (a.s) ordusunun sağ tarafına saldırdı. Onlar da Şimr'in karşısında durdular, Şimr'i ve yanındakileri mızrakla karşıladılar. Bu arada, Hâni b. Subeyt el-Hadramî ve Bukeyr b. Hayet-Temimî, Abdullah b. Umeyr Kelbî'ye saldırıp onu şehit ettiler.

1- Ahzâb Suresi, 23

İmam Hüseyin'in (a.s) Yarenlerinin Saldırıları ve Savaşları

Ardından İmam Hüseyin'in (a.s) yarenleri zorlu ve şiddetli bir çarpışmaya giriştiler. Önce süvarileri savaştı. Hâlbuki otuz iki atlıdan fazla değillerdi. Buna rağmen Ömer b. Sa'd'ın ordusunun hangi tarafına saldırıyorlardıysa, onları geriye çekilmeye mecbur ediyorlardı.

Kûfeli süvarilerin komutanlığını üstlenmiş olan Uzra b. Kays et-Temimî, süvari birliğinin her taraftan dağıldığını görünce, Abdurrahman b. Hısn'ı Ömer b. Sa'd'a göndererek şöyle dedi: "Bugün bu az bir grup tarafından süvari birliğimin başına neler geldiğini görmüyor musun? Piyade birlikleri ile okçuları onların üzerine gönder!"

Bu nedenle Ömer b. Sa'd, Şebes b. Rib'î et-Temimî'yi hitap alarak ona, "Onlara saldırmayacak mısınız?" dedi. Ancak Şebes ona şöyle dedi: "Suphanallah! Mısır ehlinin ve Muzar'ın yaşlısını mı seçip okçularla birlikte göndermek istiyorsun? Bu işi yerine getirmek için benim dışımda senin isteğini yerine getirecek başka birisini bulamadın mı?"

Bunun üzerine Ömer b. Sa'd, Husayn b. Temim'i istedi ve bir grup taşlayıcı¹ ile beş yüz okçuyu onunla birlikte savaş meydanına gönderdi. Onlar da harekete geçip İmam Hüseyin (a.s) ve yarenlerine yaklaştıklarında, onları ok yağmuruna tuttular. Bir süre sonra İmam Hüseyin ve ashabının atlarının ayağını kestiler; böylece onların hepsi piyade kaldılar.²

Ayağı kesilen atlardan biri de, Hür b. Yezid er-Riyahî'nin atı idi. Çok az bir müddet geçmişti ki at çırpındı ve yere yı-

1- Taşlayıcılar, ordunun baştan aşağı sarılmış ve görevi taşlamak olan bölümüne denir.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.435-436

ğıldı. Bunun üzerine Hür bir aslan gibi sıçradı; elinde kılıcını savurduğu bir hâlde şu şiiri okumaya başladı:

Atımın ayağını kesseniz de, ben Hür'ün oğluyum,
Yüreklî aslandan daha cesur ve dayanıklıyım.

Gün yarı olana kadar çok çetin bir şekilde savaştılar. Bu arada Ömer b. Sa'd'ın ordusu, çadırların bir arada toplanması ve birbirlerine yakın şekilde yer alması nedeniyle İmam Hüseyin'in (a.s) ordusuna sadece bir taraftan saldırabiliyordu.

Ömer b. Sa'd bu durumu görünce, (saldırı alanını genişletmek amacıyla) İmam Hüseyin'in ordusunu kuşatma altına alabilmek için askerlerinden bir grubunu onların sağından ve solundan çadırları bozmaya gönderdi.

Bunu fark eden İmam Hüseyin'in (a.s) yarenlerinden üç ya da dört kişi çadırları bozmak isteyen o gruba saldırdı, onları okla vurup öldürdü ve bineklerinin ayaklarını da kesti. Bunun üzerine Ömer b. Sa'd çadırların yakılmasını emretti. İmam Hüseyin (a.s) de dostlarına şöyle buyurdu: *"Bırakın çadırları yaksınlar. Yaktıkları takdirde, orayı geçip asla size saldırılmayacaklardır."* Böyle de oldu. Sonuçta onlar yine sadece bir taraftan İmam Hüseyin'in (a.s) ordusuyla karşılaşabiliyorlardı.

Dördüncü Saldırı

Bu arada saldıranların arasında Şimr b. Zilcevşen de vardı. Mızrağıyla İmam Hüseyin'in (a.s) çadırına saldırdı ve şöyle feryat etti: *"Bu çadırı, içindekiler üzerine yakmam için bana ateş getirin."*

Bunun üzerine içerideki kadınlar feryat ederek çadırdan dışarı çıktılar. İmam Hüseyin (a.s) bu sahneyi görünce şöyle bağırdı: *"Ey Zilcevşen'in oğlu! Sen mi evimi, ailemin üzerine yakmak için ateş istiyorsun? Allah seni ateşle yaksın!"¹*

Humeyd b. Müslim el-Ezdî şöyle diyor: Şimr'e şöyle dedim: "Suphanallah! Bu iş senin yararına değil. Kendin için şu iki özelliği bir arada mı toplamak istiyorsun? Hem Allah'ın azabına yakalanacaksın, hem de çocukları ve kadınları öldüreceksin. Allah'a yemin ederim ki senin emîrin sadece erkekleri öldürmene razı olacaktır."

Sonra Şebes b. Rib'î et-Temimî geldi ve şöyle dedi: "Ey Şimr! Ben senin sözünden daha kötü bir söz ve tutumundan daha çirkin bir tutum görmedim. Meğer sen kadınları korkutmak için mi geldin?"

Bu arada Züheyr b. Kayn on arkadaşıyla birlikte Şimr ile adamlarına saldırarak onları çadırların gerisine kovdu ve onların tehlikesini ortadan kaldırdı.

Daha sonra Kûfe ordusu hep birlikte İmam Hüseyin'in (a.s) ashabının üzerine yürüdüler. Bu saldırıda İmam Hüseyin'in (a.s) dostları peş peşe şehit oluyorlardı. Bir ya da iki kişi şehit olduğunda, sayılarında azalma olduğu hemen göze çarpıyor, hissediliyordu. Ama Ömer b. Sa'd'ın ordusunun sayısı çok olduğu için böyle bir azalma görüntüsü onlar için söz konusu olmuyordu.

Öğle Namazı İçin Hazırlık

Ebu Sumame Amr b. Abdullah es-Saidî durumu böyle görünce, İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi:

"Ey Ebu Abdullah! Canım sana feda olsun. Bunların sana yaklaştığını görüyorum. Allah'a yemin ederim ki, inşallah ben senin önünde öldürülmeyene kadar sen öldürülmeyeceksin. Ama ben, Rabbime şu vakti yaklaşmakta olan namazı kılmış olarak kavuşmayı istiyorum."

İmam Hüseyin (a.s) başını kaldırdı (göğe baktı) ve şöyle dedi: "Namazı hatırlattın. Allah seni namaz kılanlardan ve zikre-

denlerden kılın. Evet, şimdi namazın ilk vaktidir." Daha sonra şöyle buyurdu: "Onlardan, namaz kılmamız için saldırıya ara vermelerini isteyin."

Husayn b. Temim dedi ki: "Sizin namazınız kabul olmaz!"

Habib b. Muzahir de cevabında şöyle dedi: "Allah Resulü'nün (s.a.a) Ehlibeyt'inin namazı kabul olamayacak da senin mi namazın kabul olacak ey eşek?!"

Habib b. Muzahir'in Şahadeti

Bunun üzerine Husayn b. Temim onlara saldırdı ve Habib b. Muzahir onunla savaşmak için ileriye çıktı. Habib önce kılıcıyla Husayn'ın atının yüzüne vurdu. Atın aniden şaha kalkmasıyla Husayn yere düştü. Ama arkadaşları koşarak onu kaldırıp kurtardılar.

Habib şu şiiri okumaya başladı:

Ben Habib'im, babam da Muzahir'dir
Savaş atına binmiş, savaşı tutuşturmuşum.
Siz teçhizat ve sayı olarak çoksunuz
Biz ise sizden daha vefalı ve daha sabırlıyız.
Bizim hüccetimiz daha yüce ve haklılığımız daha açıktır
Sizden daha takvalıyız ve kimseye özür bırakmadık.

Yine şöyle bir şiir okuyordu:

Yemin ediyorum eğer biz sizin sayınızca olsaydık
Ya da yarınız kadar, grup grup dönüp kaçardınız.
Ey şan ve soy açısından en kötü kavim!

Habib onlarla çetin bir şekilde savaştı. Bir ara Benî Temim kabilesinden Budeyl b. Sureym denilen birisi ona saldırdı ve mızrakla onu vurdu. Habib yaralandı ve yere düştü. Kalkmak isterken de Husayn b. Temim et-Temimî başına kılıçla vurdu

ve Habib ikinci defa yere düştü. Sonra Temimî onun yanına gitti ve başını bedeninden kesip ayırdı.¹

Habib'in şahadeti İmam Hüseyin'i (a.s) çok etkiledi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Kendi canımı ve arkadaşlarımın himaye ve fedakârlığını Allah'ın hesabına yazıyorum. (Kendimin ve ahabımın mükâfatını Allah'tan istiyorum.)"*

Hür b. Yezid Er-Riyahî'nin Şahadeti

Sonra Hür meydana çıktı ve şu şekilde recez okumaya başladı:

Ben Hür'üm, misafirperverim
 Bu orduya kılıcımla vuracağım.
 Mina ve Hîf'ten gelen en hayırlı kimseyi savunmak
 için,
 Darbe indiririm ve bunu da zulüm olarak görmem.

Yine şöyle okuyordu:

Yemin ederim onları öldürmeden öldürülmeyeceğim
 Bugün onlardan sırtıma bir yara almayacağım.
 (Kaçmayacak ve yüz yüze çarpışacağım.)
 Kılıcımla onlara kesici bir darbe indireceğim,
 Ne geri döneceğim, ne de korkacağım.

Züheyr b. Kayn da Hür ile birlikte meydana gelmişti. Her ikisi de yan yana çok çetin bir savaşa giriştiler. Öyle ki birisi saldırılara karşı koyamayacak duruma düştüğünde ve çatışma şiddetlendiğinde diğeri yardımına koşup onu kurtarıyordu. O ikisi bir müddet bu şekilde savaştılar. Nihayet düşmanın piyade grubu Hür'e saldırdı ve onu şehit etti. Allah'ın rahmeti ona olsun.

1- age. c.5, s.438-439

Öğlen Namazı

Daha sonra İmam Hüseyin (a.s) cemaatle ashabına korku namazı kıldırdı. Said b. Abdullah el-Hanefî İmam Hüseyin'in (a.s) önünde durdu ve düşmanın oklarının hedefi oldu. Bedeni-ne sağdan ve soldan ok yağıyordu. Bu şekilde ona ok atıyorlar ve o da kendisini İmam Hüseyin'e (a.s) siper ediyordu. Sonunda aldığı ok darbeleriyle yere yığıldı. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Züheyr b. Kayn'ın Şahadeti

Ardından Züheyr b. Kayn meydana gitmek için ayağa kalktı. Eliyle İmam Hüseyin'in (a.s) omzuna vurarak şu şekilde recez okuyordu:

Ayakta dur; sen hidayete erdiren ve hidayete erdirilensin.

Bugün ceddin Peygamber'le görüşeceksin.

Yine Hasan ve de Murtaza Ali'yle,

Allah'ın iki kanat verdiği gençle,¹

Bir de Allah'ın aslanı yaşıyan şehidi² ile."

Daha sonra çok çetin bir savaş başlattı. Savaşırken de şöyle recez okuyordu:

Ben Züheyr'im ve ben Kayn'ın oğluyum,

Kılıcımla onları Hüseyin'den defederim.

Sonra Kuyesr b. Abdullah Şi'b'î ve Muhacir b. Evs ona saldırdılar ve onu şehit ettiler. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Nafi' b. Hilal el-Cemelî'nin Şahadeti

Nafi' b. Hilal el-Cemelî kendi oklarının üzerine adını yazmıştı. İşaretli oklarını atarken şöyle diyordu:

1- Yani Hz. Cafer-i Tayyar.

2- Yani Hz. Hamza.

Ben Cemeli'yim. Ben Ali'nin dini üzereyim.

Ömer b. Sa'd'ın adamlarından, yaraladıkları hariç on iki kişiyi öldürdü.

Ama sonunda kendisi de yaralandı ve pazıları kırıldı. Şimr b. Zilcevşen adamlarıyla birlikte onu esir aldı; onu ordunun içinden geçirerek sakalından kan aktığı bir hâlde Ömer b. Sa'd'ın yanına götürdü.

Ömer b. Sa'd ona şöyle dedi: "Yazıklar olsun sana ey Nafi'! Kendine bu şekilde davranmana ne sebep oldu?"

Nafi' şöyle dedi: "Rabbim niyetimin ne olduğunu biliyor. Allah'a yemin ederim ki, yaraladıklarımın dışında sizden on iki kişiyi öldürdüm. Bu mücadelemden dolayı kendimi kınamıyorum. Eğer bileğim ve pazım sağ kalsaydı, beni esir alamazdınız!"

Şimr, Ömer b. Sa'd'a dedi ki: "Allah işlerini düzene soksun, onu öldür!"

Ömer b. Sa'd şöyle dedi: "İstersen, onu sen öldür!"

Bunun üzerine Şimr kılıcını kınından çıkardı.

Nafi' şöyle dedi: "Allah'a yemin ederim ki, eğer Müslümanlardan olsaydın, elin bizim kanımızla boyanmış bir şekilde Allah'la görüşmen sana ağır gelirdi. Bizim ölümümüzü yaratıklarının en kötülerinin eliyle gerçekleştiren Allah'a hamdolsun."

Bu konuşmadan sonra Şimr onu şehit etti. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Gifarî Kabilesinden İki Kardeşin Şahadeti

İmam Hüseyin'in (a.s) arkadaşları, onu ve kendilerini savunamadıklarını görünce, artık İmam Hüseyin'in (a.s) önünde şehit olmak için adeta yarışıyorlardı.

Benî Gıfar kabilesinden olan Uzra'ın iki oğlu Abdullah ve Abdurrahman öne atılıp şöyle dediler: "Ey Ebu Abdullah! Selâm olsun sana! Düşman muhasara halkasını daralttı. Öyle ki bizi senin yanına kadar geriye itti. Biz de senin önünde öldürülmeyi, seni korumayı ve savunmayı seviyoruz."

İmam Hüseyin (a.s) onlara şöyle buyurdu: "*Merhaba size! Yaklaşın bana!*" Böylece onlar İmam Hüseyin'in (a.s) yanına gittiler ve daha sonra savaşa başladılar. Onlardan birisi şöyle recez okuyordu:

Benî Gıfar çok iyi biliyor,
Hindif, sonra da Nizar biliyor,
Biz facir grubu vuracağız,
Bilenmiş ve keskin kılıçlarımızla.
Ey dostlar! Hür insanları savunun,
Kılıçlarla ve uzun mızraklarla.

Sonra İmam Hüseyin'in (a.s) önünde düşmanla çetin bir şekilde savaştılar ve sonunda şehit oldular. Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun.

Benî Cabir Kabilesinden İki Gencin Şahadeti

Sonra iki amcaoğlu ve bir anadan olan Seyf b. Hâris b. Surey' ve Malik b. Abd b. Surey' adındaki Benî Cabir kabilesinden iki genç ağlayarak İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geldiler.

İmam Hüseyin (a.s) onlara şöyle buyurdu: "*Ey kardeşimin oğulları! Sizi ağlatan nedir? Allah'a yemin ederim ki, çok yakında gözlerinizin aydın olacağını ümit ediyorum.*" (Şahadete ererek gözleriniz yakında ebedî nimetlerle aydınlanacaktır.)

O ikisi şöyle dediler: "Allah bizi sana feda etsin! Hayır, vallahi biz kendimiz için ağlamıyoruz. Lakin biz senin için ağlıyoruz. Senin etrafının sarılı olduğunu gördüğümüz hâlde seni savunamıyoruz."

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: *"Allah size, benim etrafımın sarılmasına rahatsız olmanızdan ve canınızı vermek istemenizden dolayı, takvalılara verdiği mükâfatın en güzelini versin."*

Daha sonra Cabir kabilesinden olan iki genç savaş meydanına yöneldiler. Yüzlerini İmam Hüseyin'e (a.s) çevirerek şöyle diyorlardı:

Selâm olsun sana ey Allah Resulü'nün oğlu!

İmam Hüseyin (a.s) de şöyle buyurdu: *"Size de Allah'ın selâmı ve rahmeti olsun."* Bir müddet savaştıktan sonra her ikisi de şehit oldular. Allah'ın rahmeti üzerlerine olsun.

Hanzala b. Es'ad eş-Şebamî'nin Şahadeti

Sonra Hanzala b. Es'ad eş-Şebamî, İmam Hüseyin'in (a.s) karşısında durdu ve şöyle dedi:

Ey kavmim! Doğrusu ben üzerinize önceki toplulukların günün gibi, bir günün gelmesinden korkuyorum. Nuh kavminin, Âd, Semud ve onlardan sonra gelenlerin durumu gibi. Allah, kullarına bir zulüm dileyecek değildir. Ey kavmim! Gerçekten sizin için o bağrıışıp çağrıışma gününden, korkuyorum. O gün arkanıza dönüp kaçacaksınız. Fakat sizi Allah'tan (O'nun azabından) kurtaracak kimse yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onu doğru yola iletecek de yoktur.¹ Ey kavmim! Hüseyin'i öldürmeyin! Sonra O, bir azap ile kökünüzü keser! İftira eden, muhakkak perişan olur.²

İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: *"Ey Es'ad'ın oğlu! Allah sana rahmet etsin! Onlar senin kendilerini hakka ve hakikate davetini kabul etmedikleri anda ve seninle arkadaşlarını ortadan kaldırmaya çalıştıklarında azabı hak etmişlerdi. Nerede kaldı ki şim-*

1- Mü'min Suresi, 30-33

2- Tâhâ Suresi, 61

di hak etmesinler? Çünkü onlar senin salih kardeşlerini öldürdüler (ve artık iş işten geçmiştir)."

Hanzala dedi ki: "Doğru söyledin, sana feda olayım. Sen benden daha âlim ve onları hakka davet etmeye daha lâıyısın. Acaba biz ahirete doğru gitmiyor muyuz ve kardeşlerimize katılmıyor muyuz?" (Yani onlara katılmanın vakti gelmedi mi?)"

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "*O hâlde, dünyadan ve dünyada olan her şeyden daha hayırlı olana ve yok olmayan mülke doğru git.*"

Hanzala, "Selâm olsun sana ey Ebu Abdullah! Allah'ın salât ve rahmeti sana ve ehlibeytine olsun! Allah bizimle sizi cennetinde bir araya getirsin!" dediğinde, İmam Hüseyin (a.s) de, "*Âmin, âmin.*" buyurdu.

Sonra Hanzala meydana gitti. Bir süre savaştı ve sonunda şehit oldu. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Âbis b. Ebu Şebib eş-Şakirî ve Kölesi Şevzeb'in Şahadeti

Âbis b. Ebu Şebib eş-Şakirî geldi ve Şakir'in kölesi olan Şevzeb'e şöyle dedi: "Ey Şevzeb! Ne yapmayı düşünüyorsun?"

Şevzeb dedi ki: "Ne yapayım? Seninle birlikte Allah Resulü'nün (s.a.a) kızının oğlunun yanında şehit olmak için savaşağım."

Âbis şöyle dedi: "Ben de senin hakkında böyle düşünüyordum. Mademki öyle, o hâlde İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna git; diğer yarenlerinin kanını Allah'ın hesabına yazdığı gibi senin kanını da Allah'ın hesabına yazsın (mükâfatını Allah'tan istesin). Ben de senin kanını Allah'ın hesabına yazayım. Eğer şu an benim yanımda senden daha yakın ve daha değerli birisi olsaydı, benim önümde meydana gidip, canını uygun olduğu şekilde Allah yolunda vermesini isterdim. Bugün elimizden

geldiğince mükâfat ve karşılık talep etmeliyiz. Çünkü bugünden itibaren artık amel olmayacak; o gün hesap günüdür.”

Bunun üzerine Şevzeb öne çıktı; İmam Hüseyin’e (a.s) selâm vererek savaş meydanına gidip savaştı ve şahadete ulaştı. Allah’ın rahmeti ona olsun.

Daha sonra Âbis b. Ebu Şebib şöyle dedi: “Ey Ebu Abdullah! Benim yanımda yeryüzünde uzakta, yakında senden daha değerli ve daha sevimli hiç kimse yoktur. Eğer canımdan ve kanımdan daha değerli bir şeyle zulmü, sitemi ve ölümü senden uzaklaştırabilseydim, kesin bunu yapardım. Selâm olsun sana ey Ebu Abdullah! Allah’ı şahit tutuyorum ki ben senin ve babanın hidayeti üzereyim.”

Bunu dedikten sonra kılıcı aşağıya doğru sallanır bir hâlde düşmana doğru gitti.¹

Rebi’ b. Temim el-Hemdanî şöyle diyor: “Âbis’in geldiğini görünce, onu tanıdım ve şöyle dedim: Bu, siyah aslandır. Bu, Ebu Şebib’in oğludur. Sizden hiç kimse onunla tek başına savaşmasın.”

Âbis meydana feryat etmeye başladı: “Benimle teke tek savaşacak kimse yok mu?”

Ömer b. Sa’d şöyle dedi: “Onu taşıyarak yere düşürün.” O yüzden her taraftan ona taş atıldılar.

Âbis bu sahneyi gördüğünde, siperini ve miğferini attı, ardından da insanlara saldırmaya başladı.

Ravi şöyle diyor: “Allah’a yemin ederim ki, onun tek başına iki yüz kişiyi geriye püskürttüğünü gördüm.” Daha sonra topluca her taraftan ona saldırdılar ve onu şehit ettiler. Allah’ın rahmeti ona olsun.²

1- age. c.5, s.444

2- age. c.5, s.440

Ebu's-Şe'sa Yezid b. Ziyad el-Kindî'nin Şahadeti

Ebu's-Şe'sa el-Kindî olarak bilinen Yezid b. Ziyad b. Muhasır, Ömer b. Sa'd'ın ordusunda İmam Hüseyin (a.s) ile savaşmak için gelenlerden birisi idi. Ama Ubeydullah b. Ziyad ile adamlarının İmam Hüseyin'in (a.s) savaşı engellemek için yapmış olduğu önerileri kabul etmediklerini görünce, İmam Hüseyin'e (a.s) katıldı ve onun yanında savaştı. O gün okuduğu recez şöyleydi:

Ben Yezid'im, babam da Muhasır'dır,
İninde yatan aslandan daha cesurum,
Ey Rabbim! Ben Hüseyin'in yaveriyim,
Sa'd'ın oğlunu terk ettim, Hüseyin'e hicret ettim.

Yezid, iyi bir okçuydu. Bu yüzden İmam Hüseyin'in (a.s) önünde dizüstü oturarak yüz âdet ok atmıştı. Oklarından sadece beşi yere düşüp isabet etmemişti. Her ok atışında da şöyle diyordu: "Ben Behdele'nin oğlu, Arcele'nin süvarisiyim." İmam Hüseyin (a.s) de ona şöyle dua etmişti: "*Allah'ım! Onun okunu hedefine ulaştır. Onun mükâfatını cennet karar kıl.*"

Böylece Yezid bir süre savaştı ve sonunda şehit oldu. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Dört Piyadenin Şahadeti

Sonra Tirimmah b. Adiy ile birlikte İmam Hüseyin'e (a.s) katılan Cabir b. Hâris es-Selmanî, Mucemmi b. Abdullah el-Aizî, Ömer b. Halid es-Saydavî ve Ömer b. Halid'in kölesi olan Sa'd kılıçlarıyla öne çıktılar ve Ömer b. Sa'd'ın ordusuna saldırdılar. Ama düşmanın içine daldıklarında, düşman askerleri onların etrafını sararak arkadaşlarından irtibatlarını kopardılar. Fakat Abbas b. Ali (a.s) düşman ordusuna saldırarak onları kurtardı. Onlar bir defa daha kılıçlarıyla saldır-

dılar, savaştılar ve hepsi birden bir yerde şahadete ulaştılar. Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun.¹

Suveyd el-Has'emî ve Beşir el-Hadramî

Suveyd b. Amr b. Ebu'l-Muta el-Has'emî² ile Beşir b. Amr el-Hadramî, İmam Hüseyin'in (a.s) ashabından yanında kalan en son kişilerdi.

Önce Beşir meydana çıktı ve bir süre savaştıktan sonra şehit oldu. Sonra da Suveyd meydana çıkıp bir süre savaştı. Ancak savaş esnasında yaralandı ve şehitlerin arasında yere düştü.³ (Düşman da onun öldüğünü sandı.) Fakat İmam Hüseyin (a.s) şehit edildikten sonra düşmanın, "Hüseyin öldürüldü!" sesleri kulağına ulaştığında, kendine geldi. Kılıcını almışlardı. O da yanında olan bıçağını eline alarak bir müddet savaştı ve sonunda Zeyd b. Rukad el-Cenbî ve Urve b. Battar et-Tağlibî tarafından şahadete ulaştı. Suveyd, İmam Hüseyin'in (a.s) yarenlerinin içinde en son şehit olan kimsedir.⁴

Ali b. Hüseyin'in (Ali Ekber'in) Şahadeti

Aşura günü Ebu Talib'in evlatları içinde ilk şehit olan ise, Ali b. Hüseyin b. Ali (a.s) idi. Annesi, Ebu Murre b. Urve b. Mes'ud es-Sekafî'nin kızı Leyla'dır.

Ali Ekber düşmana saldırırken şöyle recez okuyordu:

Ben Ali b. Hüseyin b. Ali'yim,
Kâbe'nin Rabbine andolsun, biz Nebi'ye daha evlayız,
Allah'a andolsun, o zinazade bize hükmedemeyecek.

1- age. c.5, s.445

2- age. c.5, s.446

3- age. c.5, s.444

4- age. c.5, s.453

Birkaç defa düşmana saldırdı ve bu şiiri tekrar etti. Sonra Murra b. Munkiz b. Numan el-Abdî onu gördü ve şöyle dedi: "Eğer bu benim yanımdan geçer, diğerlerine yaptığının aynısını bana da yapar ve ben de babasını yasa boğmazsa, tüm Arapların günahı benim boynuma olsun."

Ali Ekber savaş meydanında kılıcıyla insanlara saldırırken, Murra b. Munkiz onunla çatışmaya girdi ve mızrakla onu vurdu. Ali Ekber yere düştü. İnsanlar etrafını sarmış ve kılıçlarıyla onu parça parça ediyorlardı.¹

Bu sırada İmam Hüseyin (a.s) başı ucuna geldi ve şöyle buyurdu: "*Allah, seni öldüren kavmi öldürsün ey oğlum! Onlar, Rahman'a karşı ve Allah Resulü'nün (s.a.a) saygınlığını ortadan kaldırmaya ne kadar da cür'et ettiler! Senden sonra dünyanın hiçbir değeri yoktur!*"

Ardından bir kadın koşarak meydana geldi. Şöyle diyor: "Ey kardeşim! Ey kardeşimin oğlu!" Sonra da gelip kendisini Ali Ekber'in bedeninin üzerine attı. Ama İmam Hüseyin (a.s) onun yanına geldi, elinden tuttu ve onu çadıra geri götürdü. Gençlerinin yanına geldiğinde de şöyle buyurdu: "*Kardeşinizi alıp getirin.*" Onlar da Ali Ekber'i düştüğü yerden aldılar ve savaştıkları çadırların önüne getirip bıraktılar.²

Kasım b. Hasan'ın Şahadeti

Humejd b. Müslim şöyle diyor: Yüzü ay parçası gibi olan bir genç çocuk bize doğru geldi. Elinde bir kılıç, üzerinde gömleği ve uzun da bir elbisesi vardı. Ayakkabısının bağcıklarından birisi kopmuştu. Hiç unutmuyorum; sol ayağının bağcığıydı.

1- age. c.5, s.446

2- age. c.5, s.446; Ebu'l-Ferec, s.76 ve, s.77

Amr b. Sa'd b. Nufeyl el-Ezdî¹ bana şöyle dedi: "Allah'a yemin ederim ki, ona çok ağır bir darbe indireceğim." Ona dedim ki: "Suphanallah! Bununla neye ulaşmak istiyorsun? Şu anda senin de gördüğün gibi etrafını saran kişiler ona yeter." Ama o şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, mutlaka ona saldıracağım." Bunu dedikten sonra Kasım'a saldırdı ve elindeki kılıçla onun başını yardı. Genç yüzüstü yere düşerken, "Amcacığım!" diye bağırdı.

İmam Hüseyin (a.s) bir şahin gibi yetiştı ve öfkeli bir aslan gibi orduya saldırdı. Amr'a bir kılıç savurdu. Amr, inmekte olan kılıcı önlemek için kolunu siper edince, kolu dirsekten koptu. (Bu sırada Kûfe ordusu onu kurtarmak için saldırıya geçti. Ancak o atların nalı altında kalıp öldü.

Toz-duman yatışınca İmam Hüseyin'in (a.s), can vermekte ve ayağını yere sürmekte olan o gencin başucunda durduğunu gördüm. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

Allah'ın rahmetinden uzak olsun seni öldüren kavim! Kıyamet günü onların hasmı senin deden olacaktır. Andolsun Allah'a, çağırduğın hâlde sana cevap verememesi veya cevap verdiği hâlde sana yardım edememesi, amcanın zoruna gidiyor. Vallahi bu, öldürüleni çok ama yardım edeni az olan birinin sesidir.

Daha sonra onu alıp kendisiyle birlikte taşıdı. Çocuğun yerde sürüklenen ayaklarını, ayaklarının yeri çizdiğini ve Hüseyin'in (a.s) de onu bağrına bastığını görür gibiyim. Onu alıp kendi oğlu Ali Ekber'in yanına bıraktı. Ali Ekber'in yanında Ehlibeyt'in diğer şehitleri de vardı.

"Bu çocuk kimdir?" diye sordum. "Kasım b. Hasan b. Ali b. Ebu Talip'tir." dediler.²

1- age. c.5, s.468

2- age. c.5, s.447; Şeyh Müfid, İrşad, s.339

Abbas b. Ali'nin Kardeşlerinin Şahadeti

Sonra Abbas b. Ali, anne bir kardeşleri olan Abdullah, Cafer ve Osman'a şöyle dedi: "Ey annemin oğulları! Sizden sonra sizin yasınızı tutmam için siz benden önce meydana gidin. Çünkü sizin, yasınızı tutacak evlatlarınız yoktur."

Bunun üzerine öne çıkıp yaman savaş verdiler ve sonunda şehit oldular. Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun.¹

Hazreti Abbas b. Ali'nin Şahadeti

Taberî'nin makteli, Abbas b. Ali'nin (a.s) şahadetine yer vermemiştir. Onun için biz onu Şeyh Müfid'in el-İrşad kitabından Humeyd b. Müslim'in nakliyle burada zikrediyoruz. Humeyd şöyle diyor:

İmam Hüseyin'in (a.s) susuzluğu artmıştı. Bu yüzden Fırat'a doğru yöneldi. Kardeşi Abbas da onun önünde hareket ediyordu. Fırat'ın kıyısının üst tarafına ulaştı. Bu sırada İbn Sad'ın (Allah'ın lâneti ona olsun) ordusu ona saldırdı. İçlerinde Benî Darim kabilesinden olan birisi onlara şöyle dedi: "Yazıklar olsun size! Fırat'la onun arasına engel olun; suya ulaşmasına izin vermeyin."

Bunu duyan İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "Allah'ım! Onu susuzluğa müptela kıl!" Benî Darim kabilesinden olan adam sinirlendi ve İmam Hüseyin'e doğru bir ok attı. Ok İmam Hüseyin'in çenesine isabet etti. İmam Hüseyin (a.s) oku çıkardı, elini çenesinin altına tuttu ve iki avucu kanla doldu. İmam Hüseyin avucundaki kanları dökerken şöyle buyurdu: "Allah'ım! Senin Peygamber'inin kızının oğluna yapılmasını sana şikâyet ediyorum."

Sonra susuzluğu daha da artmış bir şekilde kendi yerine döndü.

1- age. c.5, s.468

Bu sırada, Ömer b. Sa'd'ın ordusu Abbas'ın etrafını sarmış ve onunla İmam Hüseyin'in (a.s) arasını açmıştı. Bunun üzerine Abbas artık tek başına onlarla savaştı ve böylece şehit oldu. Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

Zeyd b. Verka el-Hanefî ile Hakîm b. Tufeyl es-Sinsî, s. Abbas'ı öldürmekle görevlendirilmişlerdi.

İmam Hüseyin'in (a.s) Süt Emen Oğlu

İmam Hüseyin (a.s) oturmuştu. O sırada küçük yavrusunu yanına getirdiler. Bu çocuk, henüz süt emen ya da biraz daha büyük olan Abdullah b. Hüseyin¹ idi. İmam Hüseyin (a.s) onu kucağına oturttu.² O esnada Benî Esed kabilesinden Harmele b. Kâhil ya da Hâni b. Subeyt el-Hadramî, okuyla onu nişan alarak boğazını kesti.

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) elini o çocuğun almakta olan kanıyla doldurdu. Eli kanla dolduğunda onu yere serperken de şöyle buyurdu: *"Allah'ım! Eğer gökten gelecek yardımını bizden alıkoymuşsan, bunu (bizim için semavî yardımdan) daha hayırlı olan bir nimete vesile kıl ve şu zalimler topluluğundan bizim intikamımızı al!"*³

Abdullah b. Cafer'in İki Oğlu

Sonra İbn Sa'd'ın ordusu onları her taraftan kuşatmaya aldılar. Abdullah b. Kutbe en-Nebhanî et-Taî, Abdullah b. Cafer b. Ebu Talib'in oğlu Avn'a saldırdı ve onu şehit etti.⁴

1- Annesi, İmreu'l-Kays Kelbî'nin kızı Rubab idi. (c.5, s.468) Şeyh Müfid, el-İrşad, s.240

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.448

3- age. c.5, s.448

4- age. c.5, s.469

Amr b. Neşel et-Teymî de, Abdullah b. Cafer b. Ebu Talib'in diğeri oğlu olan Muhammed'e saldırdı ve onu şehit etti.

Akil Ailesi

Sonra Osman b. Halid b. Esir el-Cuhenî ile Bişr b. Havt el-Kabidî el-Hemdanî, Akil b. Ebu Talib'in oğlu Abdurrahman'a saldırdılar ve onu şehit ettiler.

Abdullah b. Uzra el-Has'emî¹ de, Akil b. Ebu Talib'in diğeri oğlu olan Cafer'e bir ok fırlatarak onu şehit etti.

Daha sonra Amr b. Subeyh es-Suddaî, Müslim b. Akil'in oğlu Abdullah'a² bir ok fırlattı. O da kendisini korumak için elini alınaya doğru götürdüğünde, ok elini alınaya dikti. Artık ellerini hareket ettiremiyordu. Ardından bir ok daha fırlattı ve kalbini nişan aldı.

Lakit b. Yasir el-Cuhenî ise, Ebu Said b. Akil'in oğlu Muhammed'i şehit etti.³

İmam Hasan'ın (a.s) Diğeri İki Oğlu

Sonra Abdullah b. Ukba el-Ganevî,⁴ Ebu Bekir b. Hasan b. Ali'ye bir ok fırlattı ve onu şehit etti.⁵

Yine Abdullah b. Hasan b. Ali b. Ebu Talip de şehit edildi. Onu, Harmele b. Kâhil⁶ fırlattığı okla şehit etti.⁷

1- age. c.5, s.469: Onu Bişr b. Hür Hemdanî öldürdü. Ve yine (c.6, s.65) katilin Has'emî olduğunu söylemiştir.

2- Annesi, Ali b. Ebu Talib'in (a.s) kızı Rugayye'dir. (c.5, s.469) Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.62

3- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5 447

4- age. c.5, s.468

5- age. c.5, s.448

6- age. c.5, s.468

7- age. c.5, s.468 Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.58; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.241

İmam Hüseyin'in (a.s) Şahadeti

İmam Hüseyin (a.s) iki ya da üç grup arasında kaldığında, bakıldığında gözleri kamaştırıcı desenli Yemen kumaşlı giysisini istedi. Şehit olduktan sonra talan etmesinler diye onu birkaç yerinden parçaladı.¹

Sonra günün büyük bir kısmını bekledi. Düşman ordusundan her kim onun yanına geliyor idiyse, geri dönüyordu. Çünkü İmam Hüseyin'i (a.s) öldürmenin sorumluluğunun boynunda ve bu işin büyük günahının üzerinde kalmasını istemiyordu.

Ancak Malik b. Nuseyr el-Beddî el-Kindî² öne atıldı ve İmam Hüseyin'in (a.s) başına bir kılıç indirdi. Öyle ki kılıcı İmam Hüseyin'in (a.s) başındaki miğferi parçaladı ve başı isabet aldı. Yara kanamaya başladı. Miğfer kanla doldu. İmam Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: *"O elinle bir şey yiyemeyesin, onunla bir şey içemeyesin ve Allah seni zalimlerle birlikte haşretsin!"*

Sonra o miğferi attı ve başka bir miğfer istedi. Onu başına koydu ve etrafını sarıkla sardı. Yani o miğferin üstüne yün olan ipeksi siyah bir sarık sardı. Üstüne de bir gömlek³ ya da keçi yününden olan bir cüppe giydi. Sakalını vesmeyle⁴ boyadı.

İmam Hüseyin, cesur bir süvari gibi savaşıyordu. Kendisini düşmanın oklarına hedef olmaktan koruyor ve düşmanın zayıf noktalarından yararlanarak süvarilere saldırıyordu.⁵

1- age. c.5, s.451; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.241

2- age. c.5, s.408

3- age. c.5, s.452

4- Vesme, bir çeşit kınadır. Sürüldüğünde verdiği renk ise mavi ve yeşile çalan siyahtır.

5- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.452

Bu sırada Şimr b. Zilcevşen, Kûfe'nin piyade birliğinde yaklaşık on kişiyle, İmam Hüseyin'in (a.s) yüklerinin ve ailesinin içinde bulunduğu çadırın önüne geldi. İmam Hüseyin (a.s) de çadıra doğru hareket etmek istedi. Ancak Şimr ve onunla birlikte olanlar onun çadırlara ulaşmasına engel oldular.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu:

Yazıklar olsun size! Dine inanmıyor ve ahiret gününden de korkmuyor olsanız bile, en azından dünya işlerinizde özgür ve onurlu insanlar olun! Alçak ve cahil adamlarınızın benim çadırıma ve aileme saldırılarını engelleyin!

Bunun üzerine Şimr b. Zilcevşen, "Bunu senin için kabul ettik ey Fatıma'nın oğlu!" deyip piyadeleriyle İmam Hüseyin'in (a.s) üzerine yürüdü. İmam Hüseyin (a.s) de onlara karşılık veriyor, saldırılarını defediyordu onlar da etrafından dağılıyorlardı.¹

Abdullah b. Ammar el-Barikî şöyle diyor:

Hüseyin'in (a.s) sağını ve solunu kuşatan piyadeler ona saldırıya geçtiler. İmam Hüseyin, (a.s) sağ tarafından gelenlere saldırdı. Öyle ki korkup geriye çekilme zorunda kaldılar. Sonra da sol tarafından gelenler. Onlar da korkarak geriye çekildiler. Allah'a andolsun ki çocukları, ailesi ve arkadaşları öldürüldüğü hâlde onun gibi kendine hâkim olan, sağlam bir yürekle ve kahramanca savaşan birini hayatım boyunca görmedim. Piyadeler saldırdığında, o da hamle yapıyor ve onları kılıcıyla dağıtıyordu. Bir kurdun saldırısına uğrayan keçiler gibi sağa sola kaçıyorlardı.

Ömer b. Sa'd'ın İmam Hüseyin'e (a.s) yaklaştığı bir sırada Fatıma'nın kızı ve İmam Hüseyin'in (a.s) kız kardeşi Zeynep

1- age. c.5, s.450; Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.79

çadırdan dışarı çıktı. Ona şöyle bağırdı: "Ey Ömer b. Sa'd! Ebu Abdullah öldürülecek ve sen de buna seyirci mi kalacaksın?"

Ömer b. Sa'd yüzünü Zeynep'ten çevirdi.¹ Ömer'in yüzüne ve sakalına dökülen gözyaşlarını sanki şimdi görüyor gibiyim.²

İmam Hüseyin (a.s) ise düşmana saldırdığı halde şöyle buyuruyordu:

Birbirinizi beni öldürmek için teşvik mi ediyorsunuz? Bilin ki, Allah'a yemin ederim, benden sonra beni öldürmenize üzüldüğünüz ve rahatsız olduğunuz kadar, Allah'ın kullarından bir kulu öldürmekten dolayı üzülmeyeceksiniz. Allah'a yemin ederim ki, ben bana yaptığınız ihanetten dolayı Allah'ın beni yüce kılmasını ve ummadığınız bir yönden benim intikamımı sizden almasını ümit ediyorum. Andolsun Allah'a, beni öldürdüğünüz takdirde, Allah sizin aranızda ihtilaf ve kan dökmeyi salacak, sizi elemli bir azaba duçar edene kadar bırakmayacaktır.³

Sonra Şimr b. Zilcevşen bir grup piyade savaşçıyla birlikle İmam Hüseyin'e (a.s) yöneldi. Aralarında Sinan b. Enes en-Nehâî, Havli b. Yezid el-Esbahî, Salih b. Veheb el-Yeznî, Gaş'am b. Amr el-Cu'fî ve Abdurrahman el-Cu'fî de vardı. Şimr b. Zilcevşen onları İmam Hüseyin'e (a.s) saldırmak için tahrik ediyordu. Sonunda İmam Hüseyin'in (a.s) etrafını sardılar.

Bu sırada İmam Hüseyin'in (a.s) ehlibeytinden bir çocuk ona doğru gelmek istedi.⁴ İmam Hüseyin (a.s) bacısı olan Ali'nin (a.s) kızı Zeyneb'e, "*Onu tut!*" dedi. Zeynep, onu tut-

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.242

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk (c.5, s.451) bu rivayeti Haccac b. Abdullah b. Ammar el-Barikî'den nakletmiştir. Ama Şeyh Müfid (el-İrşad, s.241) Humeyd b. Müslim'den nakletmiştir.

3- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.452

4- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.241

maya çalıştı; ancak o şiddetle geri dönmekten sakındı ve koşarak İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geldi.

Bu esnada Behr b. Kâ'b kılıcını İmam Hüseyin'e (a.s) savurdu. O çocuk şöyle dedi: "Yazıklar olsun sana ey haramzade! Amcamı mı öldürmek istiyorsun?" Bunun üzerine Behr b. Kâ'b, kılıcıyla ona bir darbe indirdi ve o inmekte olan kılıca kolunu siper etti. Çocuğun kolu kesilmiş, deriden sallanıyordu ve "Vay anam!" diye bağırıyordu.

İmam Hüseyin (a.s) onu kucaklayıp bağırına bastı ve şöyle buyurdu:

Ey kardeşimin oğlu! Bu musibete dayan ve Allah'tan hayır dile. Çünkü Allah seni salih babalarına; Resulullah'a, Ali b. Ebu Talib'e, Hamza'ya ve Hasan b. Ali'ye¹ (Allah'ın selâmı üzerlerine) kavuşturacaktır.

Allah'ım! Gökyüzünün yağmurunu onlardan alı-koy! Onları yeryüzünün bereketinden mahrum kıl! Allah'ım! Onlara belirli bir süre yaşama hakkı vermiş-sen de, aralarına tefrika ve ayrılık sal, onları çeşitli çık-maz yollara yönelt! Yöneticilerini onlardan razı kılma! Çünkü onlar bizi yardım vaadiyle davet etmelerine rağmen bize zulmü reva gördüler ve bizi öldürdüler.²

İmam Hüseyin (a.s) uzun bir süre böyle bekledi. Bu müddet içerisinde insanlar isteselerdi, onu öldürebilirlerdi. Ancak herkes onu öldürmekten kaçınıyordu ve bu işi bir başkasına bırakıyordu; her grup diğer grubun bu işi bitirmesini istiyordu.

Sonunda Şimr askerlere bağırarak "Yazıklar olsun size! Neden bu adama bakıyorsunuz? (Ne bekliyorsunuz?) Onu öldürün! Analarınız yasınızda ağlasın!" Daha sonra ordu her taraftan hücumla geçti.

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.450

2- age. c.5, s.451; Şeyh Müfid, İrşad, s.251

İmam Hüseyin'in (a.s) Şahadet Anı

Ardından Zur'a b. Şerik et-Temimî, bir darbe İmam Hüseyin'in (a.s) sol koluna,¹ bir diğer darbe de omzuna indirdi. Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s) mübarek yüzünün üstüne kalkıp düşmeye başladı. Bu durumda iken Sinan b. Enes en-Nehaî tekrar saldırdı ve mızrağını ona sapladı, böylece İmam Hüseyin (a.s) yere düştü. Daha sonra Sinan b. Enes, başkaları İmam Hüseyin'in (a.s) başını ele geçirmesin diye hiç kimseyi ona yaklaştırmıyor, yaklaşanlara da saldırıyordu. Sonunda atından inip İmam Hüseyin'in (a.s) yanına geldi ve mübarek başını kesti. Sonra da başını bedeninden ayırarak Havli b. Yezid el-Esbahî'ye verdi.

Sonra, İmam Hüseyin'in (a.s) üzerindekiyi yağmalamaya başladılar. Kays b. Eş'as İmam Hüseyin'in (a.s) kadife giysisini aldı.² İshak b. Hayve el-Hadramî gömleğini aldı.³ Benî Nehşel kabilesinden bir adam kılıcını aldı. el-Avdî siyah ayakkabısını aldı. Behr b. Kâ'b da şalvarını alarak⁴ İmam Hüseyin'i (a.s) çıplak bıraktı. Allah'ın lâneti onların üzerine olsun!⁵

Çadırların Yağmalanıp Talan Edilmesi

Ardından insanlar, İmam Hüseyin'in (a.s) kadınlarına, mallarına ve yüklerine yöneldiler; (güzel kokulu) veresi,⁶ değerli elbiselerini ve develerini yağmalamaya başladılar. Ka-

1- Şeyh Müfid, (el-İrşad, s.242) sol omuzu diye nakletmiştir.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.453

3- age. c.5, s.455

4- age. c.5, s.452

5- age. c.5, s.451

6- Veres, alaçehre yahut Yemen sararı denen, susama benzeyen, sarıya boyamak için kullanılan Yemen'de çokça yetişen bir bitkidir.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

dınların gömleklerinin üstünde keşmekeş oluyor, sonunda da kadınlar mağlup oluyor ve gömlekleri ellerinden alınıyordu.¹

İnsanlar Sinan b. Enes'e şöyle dediler: "Ali'nin ve Allah Resulü'nün (s.a.a) kızının oğlu Hüseyin'i öldürdün. Arab'ın en değerli insanını öldürdün. O ki insanları onların sultasından kurtarmak için gelmişti. Şimdi sen böyle birisini öldürdüğün için komutanlarının yanına git ve mükâfatını onlardan iste! Hüseyin'i öldürdüğün için sana mallarının hazinesini de verseler azdır!"

Biraz deli olan Sinan hemen atına bindi ve Ömer b. Sa'd'ın çadırının yanına giderek yüksek sesle şöyle dedi:

Benim torbamı altın ve gümüşle doldur!
Çünkü ben o örtülü padişahı öldürdüm,
Ben, anne-babası insanların en hayırlısı olanı,
Soy açısından insanların en hayırlısı olanı öldürdüm.

Ömer b. Sa'd dedi ki: "Onu benim yanıma getirin!" Sinan içeriye girdiğinde, Ömer b. Sa'd elindeki çubuğu ona doğru attı ve şöyle dedi: "Ey Mecnun! Şahadet ediyorum ki sen delisin ve asla iyileşmedin. Nasıl böyle bir sözü söylersin? Allah'a yemin ederim, eğer bunu İbn Ziyad duymuş olsaydı, kesin senin boynunu vururdu."

Bu sırada Şimr b. Zilcevşen, yanındaki piyadelerle İmam Hüseyin'in (a.s) mallarına saldırdıklarında, İmam Hüseyin'in Ali Ekber'den küçük olan oğlu Ali b. Hüseyin'le (İmam Zeynelabidin) karşılaştılar. O hastaydı ve kendisi için serilen yatakta yatıyordu. Şimr'in yanındaki askerler şöyle dediler: "Onu öldürmeyelim mi?"

Humejd b. Müslim şöyle diyor: "Ben dedim ki: Suphannallah! Çocukları da mı öldüreceğiz? Bu ki çocuktur!"

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.453; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.242

Sonunda Ömer b. Sa'd geldi ve şöyle dedi: "Hiç kimse bu hasta gence yaklaşmasın; kimse kadınların çadırlarına girmesin; her kim onların mallarından bir şey almışsa, onu geri versin!" Ama kimse bir şey geri vermedi.

Sonra Ömer b. Sa'd, (İmam Hüseyin'in -a.s- kölesi olan) Ukbe b. Sem'an'ı yakaladı ve ona şöyle dedi: "Kimsin sen?" Ukbe dedi ki: "Ben satın alınmış bir köleyim." Bunun üzerine Ömer b. Sa'd onu azat etti. Ukbe dışında İmam Hüseyin'in (a.s) ashabından kimse kurtulmadı.

İmam Hüseyin'in (a.s) Bedeninin Atlara Çiğnetilmesi

Daha sonra Ömer b. Sa'd, ayağa kalkarak adamlarına şöyle seslendi: "Hüseyin'in cesedini atıyla çiğneyecek gönüllü kimse var mı?" İshak b. Huyve el-Hadremî ile Ahbeş b. Mersed el-Hadramî'nin de içlerinde bulunduğu on gönüllü öne çıktı. Bunlar İmam Hüseyin'in (a.s) bedenini atlarına çiğnettiler. Böylece bütün kemikleri kırılıp sırtı ezildi.

Sonra Ömer b. Sa'd kendi ölülerine namaz kıldı ve onları defnetti.

Aynı gün (Aşura günü) İmam Hüseyin'in (a.s) başını, Havli b. Yezid ile Ubeydullah b. Ziyad'a gönderdi. Havli, Kûfe'ye girer girmez hükümet konağına gittiğinde, sarayın kapısının kapalı olduğunu gördü. Bu yüzden kendi evine gitti ve İmam Hüseyin'in (a.s) başını evindeki büyük bir leğenin altına koydu. Sabah olunca da başı alıp İbn Ziyad'a götürdü.

İmam Hüseyin'in Ehlibeyti'nin Kûfe'ye Götürülmesi

Ömer b. Sa'd, o gün ve sonraki günün öğleye kadarki dilimini Kerbela'da kaldı.¹ Diğer şehitlerin başlarını kesip topladı.

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.243

dıktan sonra da toplam yetmiş iki tane olan kesik başları,¹ kendisinden önce Şimr b. Zilcevşen, Kays b. Eş'as, Amr b. Haccac ve Uzra b. Kays aracılığıyla Ubeydullah b. Ziyad'a gönderdi.

Sonra Humeyd b. Bukeyr el-Ahmerî'ye, insanlara, Kûfe'ye hareket etmeleri için duyuruda bulunmasını emretti. Ardından İmam Hüseyin'in (a.s) kızlarını, bacılarını, çocuklarını ve hasta olan Ali b. Hüseyin'i (a.s) (esir alarak) yola çıktı.²

Kurra b. Kays et-Temimî şöyle diyor: Fatıma'nın kızı Zeyneb'in o anını hiç unutmuyorum; (kuru) yerde yatan kardeşi Hüseyin'in naşı yanında durup şöyle feryat ediyordu: "Ah Muhammed! Ah Muhammed! Gökyüzünün meleklerinin salât ve selâmı sana olsun! Bu Hüseyin'dir, üryan bırakılmış, kana boyanmış ve dilim dilim parçalanmış! Ey Muhammed! Bunlar da senin kızlarındır; esir edilmiş. Evlatların öldürülmüş ve seher yeli toprak serpiyor üzerlerine." Andolsun Allah'a, Zeynep; dost, düşman herkesi ağlattı.³ Öyle ki kadınlar feryat ediyor ve yüzlerine vuruyorlardı..."⁴

İmam Hüseyin (a.s) ve yarenlerini ise, şehit edildikten bir gün sonra Benî Esed kabilesinden olan Gazirîyeliler toprağa verdi.⁵

İmam Hüseyin'in (a.s) Mübarek Başını İbn Ziyad'ın Meclisinde

Humeyd b. Müslim şöyle diyor: Ömer b. Sa'd beni çağırıyor; Allah'ın kendisine nasip ettiği zaferi ve sağlıklı olduğu

1- age. s.243

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.453-455

3- Sibt b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.256

4- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.455

5- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.243 ve 249; Mes'udî, Mürucu'z-Zeheb, c.3, s.72. Ancak meşhur olan, üç gün sonra toprağa verildikleridir. Nasıl ki Mukarrem (Mektali'l-Hüseyin, s.415) nakletmiştir.

müjdesini ailesine vermem için beni ailesinin yanına gönderdi. Ben de ailesinin yanına gittim ve Ömer b. Sa'd'ın mesajını onlara ilettim.

Daha sonra İbn Ziyad'ın oturduğunu ve savaş kafilesinin şehitlerin başlarıyla birlikte onun yanına vardıklarını gördüm. (Kesilen başlar, aralarında taksim edilmişti.)

Kinde kabilesi, Kays b. Eş'as'ın öncülüğünde on üç, Şimr b. Zilcevşen'in öncülüğündeki Havazin kabilesi yirmi, Temim kabilesi on yedi, Benî Esed kabilesi altı, Mezhic kabilesi yedi ve ordudaki diğer askerler de yedi kesik başı alıp getirmişlerdi. Toplam yetmiş kesik baş vardı.

İbn Ziyad onları saraya aldı ve halkın da içeriye girebilmesi için genel izin verdi. Ben de saraya girenlerle birlikte içeriye girdim. Aniden İmam Hüseyin'in (a.s) başının İbn Ziyad'ın önünde olduğunu gördüm. Elindeki çubuğuyla İmam Hüseyin'in (a.s) ön dişlerine vuruyordu.

Zeyd b. Erkam, İbn Ziyad'ın, çubuğuyla İmam Hüseyin'in (a.s) dişlerine vurması sahnesini görünce, tahammül edemedi ve şöyle dedi: *"O çubuğu kaldır bu dişlerin üzerinden! Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, Allah Resulü'nün (s.a.a) iki dudağının bu iki dudağı öptüğünü gördüm."*

Yaşlı olan Zeyd b. Erkam bunu dedikten sonra şiddetli bir şekilde ağlamaya başladı.

İbn Ziyad ona dedi ki: "Allah iki gözünü ağlatsın! Valahi, eğer kocamış ve aklını yitirmiş bir ihtiyar olmasaydın, boynunu vururdum!" Bunun üzerine Zeyd b. Erkam ayağa kalktı ve dışarı çıktı.¹ Çıkarken de şöyle diyordu: "Bir köle, diğer bir köleyi padişahlığa getirmiş, o da halkı kendisine oyuncak etmiş. Siz ey Arap topluluğu! Bugünden sonra artık

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.243

bir kölesiniz! Fatıma'nın oğlunu öldürdünüz, Mercane'nin oğlunu (İbn Ziyad'ı) ise kendinize hâkim kıldınız! O sizin büyüklerinizi öldürecek ve kötülerinizi köle edinecektir! Zillete ve alçaklığa razı oldunuz! Yazıklar olsun zillete boyun eğen kavme! (Allah'ın rahmetinden uzak olsun zillete boyun eğen kavim!)”¹

Zeyd dışarı çıktığında, insanların şöyle dediklerini işittim: “Andolsun Allah'a, Zeyd b. Erkam öyle şeyler söyledi ki, eğer İbn Ziyad onları duysaydı, mutlaka onu öldürürdü.”

1- Sibt b. Cevzî, Tezkire, s.257

ESİRLER, İBN ZİYAD'IN MECLİSİNDE

İmam Hüseyin'in (a.s) kız kardeşleri, hanımları ve çocukları Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına getirildiklerinde, Allah Resulü'nün kızı Fatıma'nın kızı Zeynep, çok eski elbisesini giymiş, tanınmayacak şekilde cariyeleri tarafından etrafı sarılmış olarak içeriye girip (bir köşeye) oturdu.

Ubeydullah b. Ziyad, "Şu oturan kadın kimdir?" diye sordu. Hz. Zeynep cevap vermedi. Bu cümleyi üç defa tekrarlamasına rağmen Hz. Zeynep onunla konuşmadı. Sonunda Hz. Zeynep'in cariyelerinden bazıları şöyle dediler: "Bu, Fatıma'nın kızı Zeynep'tir."

Ubeydullah şöyle dedi:

– Hamdolsun Allah'a ki, sizi rezil etti, sizleri öldürdü ve yalanlarınızı ortaya çıkardı.

Bunun üzerine Hz. Zeynep şöyle buyurdu:

– Hamdolsun Allah'a ki, bizi Muhammed'le (s.a.a) yüceltti ve bizleri tertemiz kıldı. Senin dediğin gibi değil! Ancak fasık rezil olur ve facir yalan söyler!

Ubeydullah şöyle dedi:

– Allah'ın senin ailene ne yaptığını nasıl buldun?

Hz. Zeynep şöyle buyurdu:

– Bunlara şehitlik takdir edilmişti; bunlar da şahadete kucak açıp ebedî yataklarına koştular. Allah'ın seni ve onları hesaba çekmek için bir araya getirmesi çok yakındır. Orada,

hepiniz Allah'a delillerinizi sunacaksınız ve Allah'ın yanında mahkeme edileceksiniz!¹

İbn Ziyad bu söze çok öfkelenmiş ve şöyle dedi:

– Allah, senin azgın kardeşinin, zorba ve isyancı olan ailesinin öldürülmesiyle kalbime şifa, yüreğime serinlik verdi.

Bu söz üzerine Hz. Zeynep bir süre ağladı ve ardından şöyle buyurdu:

– Canıma andolsun, yaşlılarımı öldürdün; ailemi yok ettin; dalımı kestin ve kökümü söküp attın! Eğer kalbinin şifası buysa, elbette şifa buldun (muradına erdin)!

Ubeydullah şöyle dedi:

– Bu kadın, uyumlu ve kafiyeli konuşan biridir. Canıma andolsun ki, babası Ali de şair ve uyumlu söz söyleyen biriydi!²

Hz. Zeynep şöyle buyurdu:

– Kadın kafiyeyi ve uyumlu söz söylemeyi ne etsin? Ben kafiyeli söz söyleme peşinde değilim. Bu benim yüreğimin ah ve acısıdır ki dilime dökülüyor.³

Daha sonra İbn Ziyad, Ali b. Hüseyin'e (a.s) baktı ve ona sordu:

– İsmi nedir?

İmam Seccad (a.s) şöyle buyurdu:

– Ben Ali b. Hüseyin'im.

İbn Ziyad şöyle dedi:

1- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.243; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.258 ve s.259

2- Taberî ve Şeyh Müfid (el-İrşad, s.244) "seccaa" (kafiyeli söz söyleyen) kelimesi yerine "şeccaa" (çok cesur) kelimesini nakletmişlerdir. Bu, daha uygundur.

3- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.456-457

— Allah, Ali b. Hüseyin'i öldürmedi mi?

İmam Seccad (a.s) sustu, hiçbir şey demedi.

İbn Ziyad şöyle dedi:

— Ne oldu? Neden konuşmuyorsun?

İmam Seccad (a.s) şöyle buyurdu:

— Benim Ali adında bir kardeşim vardı ve insanlar onu öldürdü.

İbn Ziyad şöyle dedi:

— Hayır, Allah onu öldürdü.

İmam Seccad (a.s) yine sustu.

İbn Ziyad şöyle dedi:

— Niye konuşmuyorsun?

İmam Seccad (a.s) şöyle buyurdu:

— **"Allah, ölecekleri zaman canlarını alır."¹ "Allah'ın izni olmaksızın hiç kimsenin ölmesi söz konusu değildir."²**

İbn Ziyad şöyle dedi:

— Andolsun Allah'a, sen de onlardansın.

Ardından Muriy b. Muaz el-Ahmerî'ye, "Yazıklar olsun sana! Öldür onu!" diye emretti.

Bunu duyan Zeynep, onu bağrına bastı ve İbn Ziyad'a şöyle dedi: "Ey İbn Ziyad! Bizden bunca insanı öldürmen yeter sana, el çek bizden artık! Kanımıza doymadın mı? Bizden geriye bir kimseyi bıraktın mı?"

Daha sonra İmam Seccad'a (a.s) sarıldı ve İbn Ziyad'a hitaben şöyle dedi: "Eğer Allah'a inanıyor isen, Allah hakkına senden istiyorum; onu öldürmek istiyorsan, beni de onunla birlikte öldürmelisin!"

1- Zümer Suresi, 42

2- Âl-i İmrân Suresi, 145

Sonra Ali b. Hüseyin (a.s) İbn Ziyad'a hitaben şöyle seslendi: "Eğer seninle bu kadınlar arasında bir akrabalık¹ bağı varsa, onlara İslâmî davranışla davranacak takvalı birisini onlarla birlikte gönder!"

İbn Ziyad o ikisine bakarak şöyle dedi: "Hayret bu akrabalığa! Andolsun Allah'a ki Zeynep, kardeşinin oğlunu öldürdüğüm takdirde, kendisini de onunla birlikte öldürmemi istiyor."

Sonra memurlarına şöyle dedi: "O genci bırakın!"²

Daha sonra İbn Ziyad İmam Hüseyin'in (a.s) başını mızrağa taktı ve Kûfe sokaklarında dolaştırmaları emrini verdi.³

Abdullah b. Afif'in Tutumu

Bir süre sonra ezan vakti geldiğinde şöyle seslenildi: "Haydin! Namaz için camiye!"⁴ Bunun üzerine Kûfe halkı büyük camide toplandı. Ardından İbn Ziyad minbere çıktı ve şöyle dedi:

"Allah'a hamdolsun ki hakkı aşikâr kıldı, hak ehlini zafere ulaştırdı, müminlerin emiri Yezid b. Muaviye ve hizbine yardım etti, yalancı oğlu yalancı Hüseyin b. Ali'yi ve taraftarlarını öldürdü."

İbn Ziyad'ın sözleri henüz bitmemişti ki Hz. Ali'nin (k.v) Şiîlerinden olan, büyük camiden hiç ayrılmayan ve akşama kadar sürekli orada namaz kılan Abdullah b. Afif el-Ezdî el-

1- İbn Ziyad ve İmam Hüseyin'in (a.s) Ehlibeyti Kureyş kabilesinden idiler. Bu yüzden aralarında bir çeşit akrabalık bağı vardı.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.457

3- age. c.5, s.459

4- Bu tabir, insanları bir araya toplamak ve önemli bir haberi vermek için kullanılan tabirdi.

Gamirî,¹ İbn Ziyad'ın sözünü duyunca aniden ayağa fırladı ve şöyle dedi: "Yalancı oğlu yalancı sen ve senin babandır; seni vali yapan ve onun babasıdır ey Mercane'nin oğlu! Peygamberlerin evlatlarını öldürüp sonra da Müslümanların minberine çıkarak siddıkların sözlerini mi ağzınıza alıyorsunuz?"

İbn Ziyad şöyle dedi: "Onu yanıma getirin!"

Sonra hazırda usta korumalar Abdullah'ı çevreleyerek yakaladılar. Fakat Abdullah, Ezd kabilesinin sloganını atmaya başladı. "Ey iyi insan!" Bunun üzerine Ezd kabilesinden bir grup genç yerlerinden fırlayarak onu korumaların elinden kurtardı ve camiden çıkarıp evine götürdüler.²

Ama bir müddet sonra İbn Ziyad bir grubu peşine göndererek onu tutuklattı ve öldürttü. Ardından da tuz meydana asmalarını emretti.³

1- Cemel Savaşı'nda İmam Ali (a.s) ile birlikteydi. Sol gözünü kaybetti. Sıffin Savaşı'nda da başına bir darbe ve kaşına da bir darbe yedi ve diğer gözünü de kaybetti. (c.5, s.458) Şeyh Müfid, el-İrşad, s.244; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.259.

2- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.459

3- age. c.5, s.458

KESİK BAŞLARLA ESİRLERİN ŞAM'A GÖNDERİLMESİ

Daha sonra İbn Ziyad, Zehr b. Kays'ı istedi. Kays da kendisiyle birlikte olan Ebu Burde b. Avf el-Ezdî ve Tark b. Zabyan el-Ezdî eşliğinde İbn Ziyad'ın yanına geldi. İbn Ziyad da İmam Hüseyin'in (a.s) ve arkadaşlarının kesik başlarını onlarla birlikte Yezid b. Muaviye'ye gönderdi.

Sonra İmam Hüseyin'in (a.s) kadınlarının ve çocuklarının da hazırlanmalarını ve Ali b. Hüseyin'in (a.s) boynuna zincir bağlanılmasını emretti. Esirler hazır olduktan sonra onları Muhaffiz b. Sa'lebe el-Aizî el-Kureşî ve Şimr b. Zilcevşen ile Şam'a doğru gönderdi. O ikisi de onları alıp Yezid'in yanına vardılar.¹

İmam Hüseyin'in, (a.s) ehlibeytinin ve ashabının kesik başları Yezid'in önüne konulduğunda şu şiiri okudu:

Bu kılıçlar bizim için aziz olan erlerin başlarını yardı
Ama aziz oldukları hâlde zulmettiler ve akrabalık
bağını kopardılar.²

Ancak Mervan b. Hakem'in kardeşi Yahya b. Hakem şu şiiri okudu:

Taff'ın (Kerbela'nın) kenarında kesilen baş
Şerefi daha az olan köle İbn Ziyad'dan bize daha
yakındı.

1- age. c.5, s.459

2- age. c.5, s.460

Bu işle Sümeyye'nin soyu çakıl gibi çoğaldı
Ama Allah Resulü'nün kızı Fatıma'nın nesli kesildi.

Bunun üzerine Yezid b. Muaviye öfkelenildi ve Yahya b. Hakem'in sinesine vurarak şöyle dedi: "Kes sesini!"¹

Sonra halka içeri girme izni verdi. İnsanlar içeri girdiklerinde, İmam Hüseyin'in (a.s) başı Yezid'in önündeydi; elindeki çubukla onun dudaklarına ve dişlerine vuruyordu.

Sonra Allah Resulü'nün (s.a.a) ashabından olan Ebu Burze el-Eslemî, Yezid'in bu hareketinden rahatsız olarak ona hitaben şöyle dedi: *"Yazıklar olsun sana! Çubuğunla Hüseyin'in dudağına mı vuruyorsun? Oysa çubuğunu öyle bir dudağa vuruyorsun ki ben, Allah Resulü'nün (s.a.a) defalarca o dudakları öptüğünü gördüğüm! Yazıklar olsun sana ey Yezid! Sen kıyamet günü geleceksin ve o günde senin şefaatin İbn Ziyad, Hüseyin'in şefaati ise Allah Resulü (s.a.a) olacaktır."*

Bunu dedi ve kalkıp meclisten dışarı çıktı.

Yezid'in eşi Abdullah b. Amir b. Kureyz'in kızı Hind bu konuşmaları duyduğunda, elbisesini başına atarak içeri girdi ve şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Acaba bu, Allah Resulü'nün kızı Fatıma'nın oğlu Hüseyin'in başı mı?"

Yezid şöyle dedi: "Evet. Sen de Allah Resulü'nün kızının oğlu ve Kureyş'in bir tanesi için figan et, süslenmeyi terk ederek siyahlara bürün! İbn Ziyad aceleye getirip onu öldürdü! Allah da İbn Ziyad'ı öldürsün!"

Yahya b. Hakem de şöyle dedi: "Bu amelinizle kıyamet günü Muhammed'den uzak düştünüz! Bundan sonra hiçbir işinizde sizinle işbirliği yapmayacağım!" Daha sonra ayağa kalktı ve meclisi terk etti.²

1- age. c.5, s.460; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.246

2- age. c.5, s.465

Yezid b. Muaviye, makamında oturduktan sonra Şam ehlinin büyüklerini de davet etti ve onları kendi yanına oturttu. Daha sonra Ali b. Hüseyin'i (a.s), İmam Hüseyin'in (a.s) kadınları ile çocuklarının getirilmesini emretti. Bunun üzerine onlar içeriye alındı. İnsanlar da onlara bakıyordu. Yezid'in önünde oturtulduklarında, Yezid onların kötü durumunu görünce şöyle dedi: "Allah Mercane'nin oğlunu çirkin etsin! Eğer sizinle onun arasında akrabalık bağı olsaydı, size böyle davranmaz ve sizi bu şekilde göndermezdi."

Sonra Yezid, Ali b. Hüseyin'e (a.s) dedi ki: "Ey Ali! Önce baban akrabalık bağımızı kopardı ve benim hakkımı görmezlikten gelerek benim hükümetime karşı çıktı. Onun için Allah da ona senin gördüklerini yaptı."

Ali b. Hüseyin (a.s), cevabında şöyle buyurdu: "**Gerek yeryüzünde görülen, gerekse başınıza gelen her musibet bizim tarafımızdan yaratılmadan önce kesinlikle bir kitapta belirlenmiştir.**"¹

Yezid de ona şöyle dedi: "**Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizin yaptığı işler yüzündendir. O, yine de çoğunu affeder.**"

Hüseyin'in (a.s) kızı Fatıma şöyle diyor:"

Bizi Yezid b. Muaviye'nin önüne oturttuklarında, Şam ehlinden kırmızı yüzlü bir adam beni göstererek Yezid'e şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Bunu bana hediye et!" Bu sözü duyduğumda, titremeye başladım ve çok şiddetli bir şekilde korktum. Bu işi yapmanın onlar için caiz ve mümkün

1- Hadid Suresi, 22

2- Şûrâ Suresi, 30. Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.461; Şeyh Müfid, el-İrşad, s.246

3- Şeyh Müfid, el-İrşad, s.246; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.264. Ama onu İmam Hüseyin'in (a.s) kızı olarak zikretmişlerdir.

olduğunu sandım. Sonra bacım Zeyneb'in elbisesinden tuttum. O benden daha büyük ve daha akıllı idi, böyle bir şeyin olmayacağını biliyordu.

Bacım Zeynep o Şamlıya dedi ki: *"Andolsun Allah'a ki, yalan söyledin ve kendi alçaklığını gösterdin! Ne senin böyle bir hakkın var, ne de onun."*

Yezid bu söze öfkeleni ve bacım Zeyneb'e şöyle dedi: *"Andolsun Allah'a, yalanı sen söyledin! Benim böyle bir hakkım var ve eğer bu işi yapmak istesem, mutlaka yaparım!"*

Zeynep de şöyle buyurdu: *"Hayır, asla! Andolsun Allah'a ki, Allah sana böyle bir hak tanımamıştır. Eğer bizim dinimizden çıkıp diğer bir dine girersen, o başka!"*

Yezid bu sözü duyduğunda, tekrar öfkelenip kendisini kaybetti ve şöyle dedi: *"Bu sözlerle benim karşımda mı duruyorsun? Asıl dinden çıkan senin bu baban ve kardeşindi!"*

Hız. Zeynep (a.s) şöyle buyurdu: *"Allah'ın, babamın, kardeşimin ve ceddinin diniyle sen, baban ve ceddin hidayete erdiniz!"*

Yezid, *"Yalan söyledin ey Allah'ın düşmanı!"* dediğinde, Zeynep (a.s), *"Sen insanlara musallat olan öyle bir emîrsin ki zalim olduğun hâlde küfrediyorsun ve egemenliğine galip gelmeye çalışıyorsun."* dedi ve sustu.

Sonra o Şamlı adam isteğini tekrar yineleyerek, *"Ey Müminlerin Emiri! Bu cariyeyi bana bağışla!"* dediğinde, Yezid ona şöyle dedi: *"Çek git! Allah sana kesin bir ölüm bağışlasın!"*¹

Daha sonra kadınların müstakil bir eve yerleştirilmeleri, Ali b. Hüseyin'in (a.s) de onlarla birlikte olması ve ihtiyaçları

1- Taberî, Tarihü'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.390

olan her şeyin onlara verilmesi emrini verdi. Bu olaydan sonra kadınlar o meclisten dışarı çıkıp o eve gittiklerinde, Muaviye ailesinin kadınlarının hepsi onları karşılamaya geldiler ve İmam Hüseyin (a.s) için ağıt yakıp ağladılar. Ardından üç gün boyunca İmam Hüseyin (a.s) için yas merasimi düzenlediler.

Esirler, Şam'dan çıkmak istedikleri zaman Yezid b. Muaviye şöyle dedi: "Ey Numan b. Beşir! İhtiyaçları olan her şeyi hazırla, Şam ehlinde doğru ve güvenilir birisini de onlarla birlikte gönder. Onun emrine atlılar ve yardımcıları vererek onları Medine'ye gönder." Bu nedenle Numan'ın kendisi onları Medine'ye doğru götürdü. Geceleri kaybolmamaları için onları önüne alıyor, kendisi de geriden geliyordu. Mola verdiklerinde onlardan uzaklaşıyor ve adamları onları korumak için etrafa dağılıyordu. Onlardan biri abdest almak ya da ihtiyacını gidermek istediğinde utanmasın diye onlardan uzak bir yere iniyordu.

Kısacası, yol boyunca onlara sürekli bu şekilde davranıyordu. Medine'ye varıncaya kadar onlara lütufta bulunuyor ve ihtiyaçlarının olup olmadığını soruyordu. Sonunda Medine'ye vardılar.'

1- Taberî, Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk, c.5, s.461; Ebu'l-Ferec İsfahanî, Mekatilu't-Talibiyyin, s.80; Sibte b. Cezvî, Tezkiretu'l-Havas, s.264

ESİRLER KERVANININ MEDİNE'YE GİRİŞİ

İmam Hüseyin'in (a.s) öldürüldüğü haberi Medine halkına ulaştığında, Akil b. Ebu Talib'in kızı Ümmü Lokman Medine'nin kadınları ile birlikte dışarı çıktı. Başörtüsünü bağlamış, perişan bir hâlde şu şiiri okuyordu:

Ne cevap vereceksin, eğer Peygamber size sorsa:

"Siz son ümmet olduğunuz hâlde ne yaptınız

Benim hanedanıma ve Ehlibeyt'ime benden sonra

Onlardan bazısı esir, bazısı da kanına boyanmış?"

Abdullah b. Cafer b. Ebu Talib'e iki oğlu Muhammed ve Avn'ın İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte öldürüldüğü haberi ulaştığında, insanlar onun yanına gelerek başsağlığı dilediler. Abdullah yanında olanlara dönerek şöyle dedi:

Hüseyin'in musibetinden dolayı yüce Allah'a hamdolsun! Ellerimle Hüseyin'e yardım edemediysem de, iki oğlum ona yardım etti. Vallahi eğer yanında olsaydım, önünde öldürülünceye kadar ondan ayrılmak istemezdim. Andolsun Allah'a ki, iki oğlumun musibetini bana kolay kılan şey; kardeşim ve amcaoğlum Hüseyin'in başına gelenin onların da başına gelmesi, kendilerini ona feda etmeleri ve onunla birlikte yılmayıp sabretmeleridir.¹

1- age. c.5, s.466-467

KÛFE EHLİNDEN İMAM HÛSEYİN'İ (A.S) İLK ZİYARET EDEN KİMSE

Ubeydullah b. Ziyad, İmam Hüseyin'in (a.s) şahadetinden sonra Kûfe ehlinin büyüklerini sorup soruşturdu (yanına gelmelerini istedi). Aralarında Ubeydullah b. Hür el-Cufî'yi göremedi.

Birkaç gün sonra Ubeydullah b. Hür, İbn Ziyad'ın yanına geldi. İbn Ziyad ona, "Ey Hür'ün oğlu! Neredeydin?" diye sordu. Ubeydullah, "Hastaydım." dediğinde, İbn Ziyad dedi ki: "Kalbin mi hastaydı yoksa bedenin?" Ubeydullah b. Hür şöyle dedi: "Kalbim hasta değildi. Bedenime gelince, Allah bana lütufta bulunarak sağlık verdi."

İbn Ziyad dedi ki: "Yalan söylüyorsun! Sen bizim düşmanımızla birlikteydin!" Ubeydullah b. Hür de şöyle dedi: "Eğer senin düşmanınla birlikte olsaydım, görülürdüm. Benim gibi birisinin yeri gizli kalmaz."

Bir ara İbn Ziyad ondan gaflet etti. Ubeydullah b. Hür de fırsattan istifade ederek meclisten dışarı çıktı ve atına binerek kaçtı.

Aradan az bir süre geçince, İbn Ziyad, "İbn Hür nerede?" dedi. "Şimdi dışarıya çıktı." dediklerinde, "Onu bana getirin!" dedi.

Memurlar Ubeydullah'ın yanına gidip, "Emîr seni istiyor. Gel ve Emîr'e icabet et!" dediler. Ama o atını mahmuzlayarak onlara şöyle dedi: "Ona söyleyin ki, ben asla onun yanına gelmeyeceğim ve ona itaat etmeyeceğim."

Daha sonra Kûfe'den çıkarak Kerbela'ya gitti ve orada şu şiirleri okudu:

Hain oğlu hain komutan bana şöyle diyor:
"Sen neden Fatıma'nın oğlu o şehitle savaşmadın?"
Evet, ona yardım etmediğim için pişmanım.
Herkes de pişman olmak nasip olmaz.
Ben onu savunmadığım için, gerçekten
Hasretler içindeyim ve bu benden hiç ayrılmayacak.
Allah, rahmet yağmurundan susuzluğunu gidersin
Ona yardım için himmet kemeri bağlayan ruhların.
Şimdi onların yattıkları yerde cesetlerinin yanında
durmuşum.
Gözyaşım akıyor ve kalbim parçalanmak üzere.
Canıma andolsun ki, onlar öncü ve cesur idiler
Hüseyn'i savunmada aslan gibi idiler.
Onlar öldürüldüğünde, yeryüzündeki her takvalı
nefis
Onların ölümüne üzüлüp hayran kaldı.
Görenler onlardan daha üstününü görmedi.
Ölüm anında efendi erler ve parlayan önderler
idiler.
(Ey İbn Ziyad!) Sen onları zulümle öldürüyorsun ve
bizden de dostluk mu bekliyorsun?
Bize uymayan bu hilenden vazgeç.
Canıma andolsun, onları öldürmekle burnumuzu
yere sürdün.
Oysa size düşman kesilip intikam peşinde olan
bizden ne çok kadın ve erkek var!
Orduyla birlikte defalarca gitmek istiyorum
Hak yolundan sapmış grupla savaşmak için.

Bu işlerden vazgeçin; yoksa savaşçı gruplarla sizi geriye iteceğim.'

Öyle ki Deylemilerin saldırısından size daha da pahalıya patlayacak.

KAYNAKÇA

- A, B -

- 1- *el-A'lam*, Hayruddin Zerkulî (öl. 1396 h.).
- 2- *A'yanu's-Şia*, Seyyid Muhsin Emin Amilî (öl. 1371 h.).
- 3- *el-Ahbaru't-Tıval*, Ahmed b. Davud Ebu Hanife Dineverî (öl. 282 h.).
- 4- *Besairu'd-Derecat*, Muhammed b. Hasan b. Ferruh es-Saffar (öl. 290 h.).

- C, D, E -

- 5- *Camiu'r-Ruvvat*, Muhammed b. Ali Erdebilî Ğerevî Hairî (öl. 1101 h.).
- 6- *el-Cerhu ve't-Ta'dil*, Muhammed b. İdris b. Münzir er-Razi (öl. 327 h.).
- 7- *Divanu'l-Hamase*, Ebu Temam Habib b. Avs b. Haris et-Taî (öl. 231 h.).
- 8- *el-Eĝanî*, Ali, b. Hasan b. Muhammed -Ebulferrec-i İsfahanî- (öl. 356 h.).
- 9- *el-Emali*, Muhammed b. Ali b. Babeveyh Saduk (öl. 381 h.), Biset Müessesesi basımı.
- 10- *Ensabu Kureyş*, Zübeyr b. Bekkar Kureşî el-Esedi ez-Zübeyrî (öl. 256 h.).

- F, G, H -

- 11- *el-Fahir*, Ebulfazl Cu'fî, Muhammed b. Ahmed Sabunî el-Misrî (öl. 368 veya 369 h.).
- 12- *Ferecu'l-Mehmum*, Ali b. Tavus (öl. 664 h.).

- 13- *Fevatu'l-Vefeyat*, Muhammed b. Şakir b. Ahmed Ketbî (öl. 764 h.).
- 14- *el-Fihrist*, Ebu Cafer Muhammed b. Hasan et-Tusî (öl. 460 h.), Hindistan Spencer basımı.
- 15- *el-Fihrist*, Muhammed b. İshak, ibnu'n-m-Nedim (öl. 129 h.).
- 16- *el-Futuh*, Ahmed b. Muhammed b. Ali b. A'sem el-Kûfî (öl. 314 h.).
- 17- *el-Gadir fi'l-Kitabi ve's-Sünneti ve'l-Edebi ve't-Tarih*, Şeyh Abdülhüseyn Ahmed Eminî et-Tebrizî en-Necefî (öl. 1390 h.).
- 18- *Hulasatu Tezhibi Tehzibi'l-Kemal*, Ahmed b. Abdullah b. Ebi'l-Hayr el-Ensarî el-Hazrecî (öl. 923 h.).

- İ -

- 19- *İlamu'l-Vera bi-A'lami'l-Vera*, Ebulfazl b. Hasan Tabersî (öl. 548 h.), Müessesetu Ali'l-Beyt basımı.
- 20- *İbsaru'l-Ayn*, Muhammed Tahir Semavî (öl. 1370 hicrî), Basiretî ve Tabesî baskısı.
- 21- *el-İrşad fi Marifeti Hucecillahi ale'l-İbad*, Muhammed b. Muhammed b. Nu'man Akberî Bağdadî el-Müfid (öl. 413 h.), Müessesetu Ali'l-Beyt basımı.
- 22- *el-İsabe fi Temyizi's-Sahabe*, İbn Hacer Askalanî (öl. 852 h.).
- 23- *el-İthaf bi-Hubbi'l-Eşraf*, Abdullah b. Muhammed Kahirî eş-Şebravî eş-Şafiî (öl. 1171 h.).

- K -

- 24- *el-Kâfi*, Muhammed b. Yakub el-Küleynî (öl. 329 h.), Tahran Gaffarî Ahundî basımı.
- 25- *el-Kâmil fi't-Tarih*, Ali b. Ebilkerem İbn Esir el-Cezerî el-Musilî (öl. 630 h.).
- 26- *el-Kâmil fi'z-Zuafa*, Ebî Ahmed Abdullah b. Adiy el-Cürcanî (öl. 365 h.).
- 27- *el-Kamkamu'z-Zahhar*, Ferhad Mirza İbn Naibu's-Seltene Abbas Mirza İbn Fethali Kacarî (öl. 1305 h.), Tahran basımı.
- 28- *el-Kâşif*, Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî (öl. 748 16- h.).

- 29- *Keşfu'l-Ğumme fi Marifeti'l-Eimme (a.s)*, Ali b. İsa b. Erbilî (öl. 687 h.), Mecmau'l-Alemî li-Ehlilbeyt basımı.
- 30- *Kitabu'l-Ayn*, Halil b. Ahmed Basarî el-Ferahidî (öl. 175 h.).
- 31- *Kitabu's-Serair el-Havi li'l-Fetava*, Muhammed b. Mansur b. Ahmed b. İdris el-Hillî (öl. 598 h.) Kum Cemaatu'l-Müderresin basımı.
- 32- *el-Kuna ve'l-Alkab*, Şeyh Abbas Kummî (öl. 1359 h.), Necef-i Eşref basımı.

- L -

- 33- *Levaicu'l-Eşcan*, Seyyid Muhsin Emin el-Amilî (öl. 1371 h.).
- 34- *Lisanu'l-Arab*, Muhammed b. Mükerrerem İbn Menzûr el-İfrikî (öl. 711 h.).
- 35- *Lisanu'l-Mizan*, Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalanî (öl. 752 h.).

- M, N -

- 36- *Maalimu'l-Ulema*, İbn Şehraşub (öl. 588 h.), Necef-i Eşref basımı.
- 37- *Makatilu't-Talibiyin*, Ebu'l-Ferec-i İsfahanî (öl. 356 h.), Necef-i Eşref Hayderiyye basımı.
- 38- *Maktelu Ebi Mihnef* (el-Muharref), Lut b. Yahya el-Ezdi (öl. 157 h.), Necef-i Eşref Hayderiyye basımı.
- 39- *Maktelu'l-Hüseyn*, Muvaffak Ahmed Hatib el-Harezmî (öl. 568 h.).
- 40- *Maktelu'l-Hüseyn*, Seyyid Abdurrezzak b. Muhammed Musavî el-Mukarrem (öl. 1391 h.), Necef-i Eşref Hayderiyye basımı.
- 41- *Mecmau'l-Bahreyn*, Fahreddin Tureyhî (öl. 1085 h.), Beyrut Seyyid Ahmed Hüseyinî basımı.
- 42- *el-Meğazî*, Ebu Abdullah b. Muhammed b. Ömer b. Vakıd el-Vakıdî (öl. 207 h.).
- 43- *el-Melhuf ala Katle't-Tufuf*, Ali b. Tavus (öl. 664 h.).
- 44- *el-Menakıb*, Muvaffak b. Ahmed Hatib el-Harezmî (öl. 568 h.), Necef-i Eşref Hayderiyye basımı.

- 45- *Menakıbu Âl-i Ebî Talib*, Muhammed b. Ali İbn Şehraşub (öl. 588 h.).
- 46- *Merasidu'l-İttıla*, İbn Abdülhak Safiyyuddin (öl. 739 h.).
- 47- *Mesalibu'l-Arab*, Ebu'l-Münzir Hişam el-Kelbî (öl. 206 h.), Kum basımı.
- 48- *Metalibu's-Seul*, Muhammed b. Talha eş-Şafî (öl. 654 h.).
- 49- *Mevsuatu't-Tarihi'l-İslâmî*, Muhammed Hadi Yusufî el-Garavî, elinizdeki kitabın muhakkiki, Kum Mecmau'l-Fikri'l-İslâmî basımı.
- 50- *Mizanu'l-İtidal*, Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî (öl. 748 h.).
- 51- *Mu'cemu Makayisu'l-Luğat*, Ahmed b. Faris b. Zekeriya el-Kazvinî (öl. 395 h.).
- 52- *Mu'cemu Mestu'cim*, Abdullah b. Abdulaziz Bekrî el-Endulusî (öl. 487 h.).
- 53- *Mu'cemu'l-Buldan*, Yakut b. Abdullah Hamevî Rumî el-Bağdadî (öl. 626 h.).
- 54- *Muellifu's-Şia fi Sadri'l-İslâm*, Seyyid Abdülhüseyn Şerefuddin el-Musavî (öl. 1377 h.), Seyda basımı.
- 55- *Muhtasaru Tarihi Dimeşk*, İbn Menzûr (öl. 711 h.).
- 56- *el-Muracaat*, Seyyid Abdülhüseyn Şerefuddin el-Musavî (öl. 1377 h.).
- 57- *Musiru'l-Ahzan*, İbn Nema el-Hillî (öl. 645 h.), Necef-i Eşref Hayderiyye basımı.
- 58- *el-Müğni*, Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudame (öl. 620 h.).
- 59- *Mürucu'z-Zeheb*, Ali b. Hasan Mes'udî (öl. 346 h.), Kahire ve Beyrut basımı.
- 60- *Nefesu'l-Mehmum*, Şeyh Abbas Kummî (öl. 1359 h.), Kum Basiretî basımı.

- R -

- 61- *Ravzatu'l-Vaizin*, Muhammed b. Hasan Fettal Nişaburî (öl. 508 h.), Kum-Mustafavî basımı.

- 62- *Ricalu'l-Allame*, Hasan b. Yusuf Esedî Allame Hillî (öl. 726 h.).
- 63- *Ricalu'l-Keşşî*, Ebu Amr Muhammed b. Abdulaziz el-Keşşî (öl. 4 h.).
- 64- *Ricalu'n-Necaşî*, Ahmed b. Ali Necaşî (öl. 450 h.), Daveri yay. basımı, Yusufi Garevî tahkikiyle.
- 65- *Ricalu's-Şia fi Esanidi's-Sünne*, Muhammed Cafer Mürevvic Tabesî en-Necefî (Muasır).
- 66- *Ricalu't-Tusî*, Ebu Cafer Muhammed b. Hasan Tusî (öl. 460 h.).

- S, Ş -

- 67- *es-Siretu'n-Nebeviyye*, Abdulmelik b. Hişam b. Eyyub el-Himyerî (öl. 218 h.), Kahire Halebî basımı.
- 68- *Siretuna ve Sünnetuna*, Şeyh Abdulhüseyin Ahmed Eminî et-Tebrizî en-Necefî (öl. 1390 h.).
- 69- *Siyeru A'lami'n-Nübela*, Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehabî (öl. 748 h.).
- 70- *eş-Şehid Müslim b. Akil*, Abdurrezzak b. Muhammed el-Musavî (öl. 1391 h.), Necef-i Eşref Hayderiyye basımı.
- 71- *Şerhu Nehci'l-Belâğa*, İbn Ebî'l-Hadid el-Mutezilî (öl. 656 h.), Kahire Halebî basımı.
- 72- *eş-Şezeratu'z-Zehabiyye fi Teracimi'l-Eimmeti'l-İsna Aşeriyye*, Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Tulun (öl. 953 h.), Rezi Ofset basımı.
- 73- *eş-Şia ve Fununu'l-İslâm*, Seyyid Hasan Sadreddin Musavî el-Amilî (öl. 1354 h.), Seyda basımı.

- T -

- 74- *et-Tabakatu'l-Kübra*, Muhammed b. Sa'd (öl. 230 h.).
- 75- *Takribu't-Tehzib*, İbn Hacer Askalanî (öl. 582 h.).
- 76- *Tarihu Medineti Dımışk*, Ali b. Hasan b. Hibetullah İbn Asakir (öl. 571 h.), el-Mahmudî basımı.

- 77- *Tarihu'l-Halife*, Halife İbn Hayyat (öl. 240 h.), Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye Beyrut basımı.
- 78- *Tarihu'l-Ümeme ve'l-Müluk (Taberî)*, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir Taberî (öl. 310 h.), Daru'l-Maarif basımı, Muhammed Ebulfazl İbrahim tahkikiyle.
- 79- *Tarihu'l-Yakubî*, Ahmed b. Ebu Yakub b. Vazih (öl. 284 h.), Sadir Beyrut basımı.
- 80- *Te'sisu's-Şia li-Ulumi'l-İslâm*, Hasan Sadreddin Musavî (öl. 1354), Bağdad basımı.
- 81- *Tefsiru'l-Kummî*, Ali b. İbrahim b. Haşim el-Kummî (öl. 307 h.), Necef-i Eşref basımı.
- 82- *Tehzibu'l-Esma*, Muhyiddin Nevevî (öl. 677 h.).
- 83- *Tehzibu'l-Kemal*, Cemaleddin Ebulhaccac Yusuf el-Mezi (öl. 742 h.).
- 84- *Tehzibu't-Tehzib*, Ahmed b. Ali b. Hacer Askalanî (öl. 853 h.).
- 85- *Tenkihu'l-Makal*, Abdullah b. Muhammed Hasan Mamakanî (öl. 1351 h.).
- 86- *Tenviru'l-Mikbas min Tefsiri İbn Abbas*, Abdullah b. Abbas Haşimî (öl. 68 h.), Kahire basımı.
- 87- *Tezkiretu'l-Havass*, Yusuf b. Kızıoğlu b. Abdullah Bağdadî Sibb b. Cevzî (öl. 654 h.), el-Mecmau'l-Alemî li-Ehlilbeyt basımı.

- V, Z -

- 88- *Vak'atu Sıffin*, Nasr b. Muzahim el-Minkarî (öl. 212 h.), D. Harun, Kum Mer'aşî basımı.
- 89- *Vesailu's-Şia fi Tefsili...*, Muhammed b. Hasan Hürr-i Amilî (öl. 1104 h.), Muessesetu Âli'l-Beyt (a.s) basımı.
- 90- *Zeylu'l-Müzeyyel*, Muhammed b. Cerir et-Taberî (öl. 310 h.).